

### 1. Crnogorska kneževina.

Črnagora zasluži, da jo na prvo mesto stavimo, čeravno je najmanjša med navedeno četvoro. Kar ima pa v zgodovini svoje lastno mesto, igrala je veliko važnejšo nalogo, kakor one druge veliko večje države.

Črnagora je prejela laško ime „Montenegro“ od Benečanov, pod katerih varstvom je bila nekaj časa; Turki jo imenujejo Kara-Dagh. Ta mala kneževina res zasluži dobrovoljnost Evrope in njeno podporo, katero vživa vzlasti od Rusije. Je več deset- in dvajsetkrat večih držav, ki pa veliki politiki ne dajo toliko opraviti, kakor mala Črnagora.

Ona obsega večidel pustotno gorato deželo kakih 80 štirjaških milj in po številjenji 1864. leta ima 196.238 duš. Črnogorci so naroda Srbskega, vere pa, izvzemši malo število katoličanov, grško-nezedinjene.

Črnogorce, katere sovražniki Slovanov hudo zasramujejo, nepristranski pisatelji tako le popisujejo: Lepe, trdne postave, plemenitega in ponosnega obraza, urni in čvrsti v svojem gibanju in vtrjeni za vse težave, so Črnogorci eden najbolj interesantnih narodov Evropskih in to ne samo gledé na njih šege in družbene razmere, temuč tudi z ozirom na njih osode in boje. Bolj okrog vlačujoč se pastir in klateč se lovec kakor stanoviten poljedelec je Črnogorec ohranil si še vso prvotnost svojega značaja, ki se kaže v velikodušni hrabrosti, neomejeni svobodoljubnosti, najtreznejši zmernosti, zadovoljnosti z malim, v priprostih čistih šegah in v neprisiljeni, če tudi robati (okorni) naravnosti. Ta značaj naroda in primeroma preobilo prebivalstvo majhne dežele pa nerodovitnost zemlje brez vse obrtnije — vse to daje Črnogorcem podobo čudovitega naroda, kateri, kedar gre za narodne in verske zadeve, utegne postati najbolj vojevit.

V srednjem veku je spadala Črnagora k veliki Srbiji, pa je bila samostojna kneževina, „Zenta“ ali „Zeta“ imenovana, z lastnim gospodarjem. Ko je Srbija zapadla Turkom, se je knez Zentski, Jurij Balša, zet v bitvi na Kosovem polji padlega cara Srbskega, Lazara, proglasil za popolnoma neodvisnega. Zatem so morali Črnogorci v skoro nepretrganih bojih odbijati napade Turkov, pa so zgubljali čedalje več dežele, tako, da na zadnje ni jim ostalo več nego sedanja Črnagora. Tu pa so branili z nepremagljivim junaštvom svojo neodvisnost; nikdar niso pripoznali Turškega nadgospodstva, in zato zaslužijo občudovanje in neminljivo slavo.

Ustava Črnogore je omejeno-monarhična, to je, konstitucijska. Knez je glava državne oblasti, s katero je bila od 1512. do 1852. l. združena tudi najvišja duhovna oblast, ki jo ima zdaj v rokah vladika (škof), ki svoje posvečenje dobiva od sinode Ruske. Knezu na strani stoji senat (starešinstvo), ki se sestavlja iz 16 po ljudstvu iz najbolj čislanih rodov izvoljenih mož. V vseh drugih zadevah se sklicuje ljudski zastop, skupščina.

Črnagora nima prave stalne vojne, ampak le knezevo telesno stražo in majhno izbrano četo; braniti deželo so pa vsi, ki morejo orožje nositi, zavezani in so vedno navdušeno pripravljeni za to. Ta narodna vojna se spravi do 30.000 mož in še više, in kaj ti zmorejo, to so Turki v poslednjih bojih vnovič skusili. Junaški boji Črnogorcev smejo se z največim junaštvom Grkov in Rimljanov, katero se mladina v šolah občudovati uči, ne le primerjati, ampak še prekosijo ga zato, ker ga izvršuje tako majhen narod.

Zdaj zmagonosna Črnagora zahteva izdatno razširjenje dežele, in to po vsi pravici, ker zahteva le one

pokrajine nazaj, ki jih je v prejšnjih bojih zoper tolovajske Turke izgubila. (Konec prih.)

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

1.

Brusa, sultanom gnjezdo, Brusa, prirodne in umeteljniške krasote torišče! — katero mesto se ti more enačiti? — Bogme! vredno si, da bi čepelo na podnožji božjemu Olimpu, kateremu iz svetega temena in čestnih rebrij svitlo prodko vrvrajo studenci, skokoma spirajo božji svet, da je krepkih vodomotov toliko, kolikor bistrih studentcev, ki napajajo polje in gaje in tvoje vrte! Kakovo čudo je to! — Tako, da se človek potaplja v razkošji, katero mu ti daješ! A dan danes nisi to, kar bilo si nekdanj. Tvoj tekmeč — Carigrad, ta ti je sultane vzel iz seraljev,\*) — vzel vès lesek, ki se vzhodni despotje (samosilniki) dičijo z njim. 1402. leta pak so sultanje svoje oči poželjivo bulili čez Mramorovo morje\*\*) v mogočni Bizanec, kjer so Grški carji gnjilo lenobo pasli na zasmeh svoji nekdanji slavi, — Grški carji, že vgnani poginu v žrelo skoro z vseh strani; veselil se je Turek že naprej Carigraškega padca, nestrpno so Mohamedanje čakali, kedaj se kateremu padišahov zljubi, da se polasti znamenitega gnjezdišča, ter vlado, svoje vlade prestol premakne v mogočno Konstantinovo mesto, da bi iz tega svojega novega osišča plašili in trli kristijanski svet, a le za tega del, da bi iz svojega gnjezda raztezali moč, ter národ za národom, žalibože! to je, slovanske národe (kakor bi le Slovanstvo bilo proketo, da bi trpelo za grehe vsega svetá); da bi narod za narodom oklenili v svojo prekruto sužnjost, ter stiskali Slovane, da bi jim strašno po ušesih zvonilo: „Tremor Byzantium!“

1402. leta, Brusa, nisi bila še sirota; tačas si bila še bosniško gnjezdo, Azijskim despotom — polno razkošija in radovanek, kakoršne pozná le jutrovska fantazija, razvnetá — in ki se niso razkazovale še v nobenem drugem gnjezdu, nego v Drinopolji, morda zato, ker Evropski zrak veje po njegovih seraljih.

Ha, Brusa! zakaj si tako nenadoma promenila se v bojni tabor? Težko te človek pozná, če prav se ponašaš s palačami; če prav imaš tri sto mečet z munarjami vred; nihče te lahko ne pozná sredi šotorov, sredi različnih ležišč, ki so raztaknjena daleč okrog tebe, — tako daleč, da jim svobodno oko skoro ne more seči do kraja. Po šotorih in po ležiščih vse mrgoli in roji tako, kakor bučele šumé po ulih v bučelnjaku, kajti več nego pol milijona ljudstva — samo bojnega, služabništvo ni vmes, tudi nevojevitiga človeštva ne, ki se je sešlo zaradi gotove beretije in dobrega dobička, takih ljudi množica se ob ugodnih vojskah često ujemlje z množino vojščakov, — in kateri že vedigabog od kedaj vzhodno vojsko spremljajo tako, kakor železne kobilice, — več, nego pol milijona vojevitiga ljudstva tabori okrog znamenite Bruse.

Azijskih národov pisani, sanjarski kroji z daleč vabijo človeško oko; lahko človek pozná, da v taboru na tisti namen zbranih vojščakov — Evropskih in Azijskih — kraj je različen na prvi pogled, kajti tudi voj-

\*) Serail (seralj) je Turškega cara vladno poslopje, tudi palača jutrovskega mogotcem, ki imajo svoje ženstvo v njih.

\*\*) Marmora-Meer.



sko Evropskih narodov, narodov krščanskih — je zbrala mogočna volja Bajazeta Ilderima, sultana padišaha, kalifom namestnika, — zbrala zato, da jo sè svojimi Azij-skimi jatami popelje na pretep z neštevilnimi jatami Timurjevih Tatarjev, ki so bili — kakor božja kazni pridivjali v njegovo sultanijo, da bi svoj svet povečali z novimi zmagami in s pustošenjem razsežne Azije tako, kakor so prednjimci pred dvema sto leti sužili in pustotili Evropo.

Čudovito je to, ker Bog križ za grehe in hibe, za zločinstvo in samopašnost človeškega pokolenja vselej najraje odbere med človeškim rodом samim. Dvakrat že so bili taki Božji poslanci divji Tatarji. A kedo bi do korena mogel seči vzrokom takih Gospodovih odlokov?

Izlam proti izlamu, Mohamedan proti Mohamedanu! a kristijanje, ali se je križ s polmesecem pobratil — ne mara zato, da bi Turku pomogel dobiti vlado, morda sebi na pogubo? Oh, resnica je to: ogenj se z vodo sprijazni popreje, nego izlam s kristijanstvom, alkoran ne dovoljuje ravnopravnosti, alkoran pozná le svojo nadvlado.

Tako preverjeni pa nikakor niso bili vsi kristijanski vojščaki, zbrani 1402. leta v Bajazetovem taboru; Bolgari, katerim so bili na meji, v Drinopolji, Evropski sultanje ustanovili svoje gnjezdo, — Bolgari so bili že odrekli se slavni minulosti, pokorno so vpogibali svoje vratove v Turški sužnosti in pokorno šli, kamor so jih klicali sultanje, dosta jim je bilo to, ker so bili Turci njih vojno oskrbníštvo izročili krščanskemu knezu, Srb-skemu Štepanu Lazareviću; Srbje, ti so slušali svojega kneza, ni bilo na mari jim, kedaj, kde in komu slavno bojújó; tisti, katerim bi to ne bilo malomarno bilo, — tisti so bili trinajst let popreje sè svojim junaškim carom vred poginili na Kosovem polji; a ostala malost njih, ti so tudi sè Srbsko vojsko vred vzdignili se na boríšče, a ne zato, da bi se bili topli za svojo sužnost — ali za sultansko vlado, temuč zato, da bi mejusobne priče bili o Mohamedanskem boji — in da bi tem laže mogli porabiti ugodno priliko, ter osvoboditi svoj narod in svojo domovino Mohamedanskega gospodstva, katero bi, da-si je ta čas le vzdigavalo se na njih domovino, to so že zdaj znali sami, katero bi kasneje, čem delj, tem hujše tlačilo njih domovino.

\* \* \*

Rano solnce pluje po modro-jasnem nebu; njegovi žarki se kopljejo v paru rosne zemlje — in v paru, ki se dviga iz bistrih vod po Olimpu, prominjajo se, ko igrajo, v barve najrazličnejšega dragega kamenja, da oko slepi njih lesek; že drugič so muezimi mečetam z munarov v Brusi molitvo oklicali, kar ukazuje alkoran, in hodži v taboru Mohamedanskega národa z vzvišenih prostorov, z drevenih gromad, s prekucnenih bečkov oglasili, da muezimi kličó na molitvo, a miljo daleč v polukrogu ob Brusi si slišal zategli, drhteči jek: „Allah-il-Allah!“

Le na severji, kjer se razprostira krščanskih národov tabor, — samo tam je vse tiho, — le posmehujó se kriščečim hodžem pogosto.

Neki možak silnih pleč, visokega, skoro orjaškega telesa, — možak, ki stoji sredi glavnega prehoda Srb-skega tabora, precej na njegovem začetku od Bruse, le-ta svoje oči vpira v mesto — in pljunil je, gnjusi se mu.

„Da bi pogagali, psi“, — hušknil je srdito, „sveti Sava!“ — govoril je poluglasno dalje, „nje naj toraj poslušamo, zá-nje naj bi bojevali! Kolika sramota bi nam bila to! A zakaj to? — izdajstvo se je vgnjezdilo v naš národ, a ne moremo ga zatreti.“

Temu možaku, ki je tako govoril, visela je ob plečih levja koža. Nje prednji taci, narejeni umeteljno iz zlata, pripeti ste bili na ramenih k oklopu, obitemu sè srebrnimi in zlatimi šipicami, tako, da ste grozeče gledali k višku; to, pa orlja perotnica iz pozlačenega železa, — perotnica, prikovana k njegovi čeladi, kakor kaka perjanica, značilo je vojvodo, čegar imé je močno slavil njegov národ.

„Ali o izdajstvu govoriš, vojvoda?“ — povpraša za njim neki glas, a vojvoda se je ozrl takoj.

„Kedo se je drznil“, — vskliknil je močno: „oh! Ali si ti, Jefrem, tukaj?“ — začudil se je razjasnjene-obraza, ko je bil izpoznal prišleca, „jaz sem menil, da je kak vohon — Lazarjevičev, Bajazetove kukavice, kakoršnih po našem taboru vse polno mrgolf na sramoto Srbske slave, — menil sem, da je kedo tak drznil se, ter približal mi. Uh! presneto, poplašal bi to trenutje sè svojim životom tako drzovitost; to znajo ti psi, to zna i Stepan, zato se mi z daleč umičejo s pota.“

„Ali meniš, vojvoda?“ — povprašal je prišlec in sumljivo odmajal z glavo, njegova vnanjost je kazala znamenitega junaka, — „izpred oči se ti pač umičó, to pa za gotovo znam, da pazijo na vsak svoj korak.“

Vojvoda je skrivil ustna in zaničljivo nasmijal se.

„Stepan ti ne veruje, bojí pa se te pač, to je gotovo“, — govoril je junak dalje, „ali se tudi Bajazet bojí te, le-tega —“

„A kaj je zato?“ — presekala mu je ponosno vojvoda besedo, „jaz, menim, dal sem mu dosta povoda, da bi se me bal, a moje imé ga je mnogo potov oplášilo o njegovih radovankah tam v Drinopolji; pa poleg tega, ali meniš, da sem tako blazen, da bi dozdevalo se mi, da mi veruje? — ne bil bi Turek in ne bil bi sam sè seboj; ha, ha!“ — vskliknil je in zagnal glasen kratek smeh; „kako se dobro kaniva! on se vède, kakor bi veroval meni, a jaz se vèdem, kakor bi veroval njegovi zaupnosti do mene, pa se ne bojiva drug drug zega, ha, ha!“ — zasmijal se je še enkrat.

„A vendar bi se jaz, da sem jaz ti, ne izdajal nevarnosti, vojvoda!“ — govoril je varno Jefrem, „v levjem brlogu si ti — in mi smo v njem s teboj vred, treba je hliniti se medvedu, da bi nas ne podavil.“

(Dalje prihodnjič.)

## Mnogovrstne novice.

\* *Sreča pa še večja nesreča.* Blizo Tarnova v Galiciji je reven železnišk čuvaj vsak teden v loterijo stavil, al zadel ni nikoli nič, tako, da zadnji čas ni več iz dobičkarije svojih par grošev v loterijo nesel, ampak le iz navade. Nedavno je pa imenovani ubogi čuvaj na neizmerno svoje veselje zadel terno s 750 gold. Na večer je prišel domú, to je, v svojo poleg železnice ležečo hišico, in pričakoval je žene, ki je šla v bližnji trg marsikaj potrebnega kupit. Komaj je že čakal njenega dohoda in se veselil, kako se bode tudi žena njegova velike sreče veselila. Da bi si čas kratil, se vsede za mizo in prešteva v loteriji dobljene bankovce, njegova dva otroka zraven njega pa radovedna ogledujeta lepe podobice na bankovcih. Med tem pa zapiska hla-pon železnice in čuvaj hiti iz kočice do svojega mesta, kjer je moral na straži biti. V tej naglici pusti mož bankovce na mizi. Otroka sta se med tem časom z njimi igrala, pri tem pa gorečo lampico prekucnila tako, da so se bankovci vneli. Ko oče pride nazaj, najde le še en sam bankovec cel. Ves srdit vpraša, kdo je lampico zvrnil, in v hudi jezi dá onemu otroku, ki je to storil, tako silno zaušnico, da je bil pri tej priči mrtev. Nesrečnega čuvaja so kmalu potem zaprli.



Zastopniki občin objavljajo, da od uravnave servitutov zahtevajo oni vžitek paše, ki so ga imeli pred ustanovitvijo obrtnijske družbe sto in sto let; če se jim paša vzame, pridejo na palico beraško. Njim kot kmetovalcem ni družba na nobeno korist; njeni delavci v fužinah z otroci svojimi pa so nazadnje velika nadloga občinam.

Gosp. Schollmayr: Meni so vse razmere kmetov in obrtnijske družbe do dobrega znane; imel bi tedaj veliko govoriti; al ker se je stvar obravnavala že obširno, rečem le to, da vseh razporov, vseh pritožeb ne bi bilo, ko bi se bilo zaradi pašnega vžitka ravnalo po ces. patentu od 5. julija 1853. Skor 10 let je že preteklo od razsodbe leta 1868. in le majhen del zemljiške uravnave je žalibog dovršen. Ko bi se bilo ravnalo po črki a, c in e §. 7. in §. 15. in 19. patenta 1853. leta zaradi pašnikov, ne bilo bi vseh teh homatij na Gorenškem. Če se jim hoče konec storiti s pravično spravo, moralo bi se o pašnem vžitku nazaj seči v to, kar je pred letom 1869. bilo.

Gospod Seitner ugovarja Schollmajerjevimi trditvam.

Dr. Poklukar izreka, naj bi se pogoji za dobrohotno spravo tako naredili, da obsegajo vse pravice upravičencev.

Gosp. župan Prežel se s toplo besedo zahvaljuje družbi kmetijski, da se je potrudila pot olajšati, po kateri bi se dosegla sprava med občinami in obrtnijsko družbo, na obojno stran pravična, in gosp. predsednik baron Wurzbach sklene z željo, naj bi današnji dan položil fundament k dosegu one sprave, ki se je glasila danes tako na strani obrtnijske družbe, kakor na strani prizadetih občin Gorenških.

## Odgovor na gospodarska vprašanja

iz Primorskega v 12. listu „Novic“ t. l.

Na 1. vprašanje. Ravno tako, kakor 20 funtov mleka za živč ne zaleže toliko kakor 20 funtov masla, in 20 funtov zelja ne toliko kakor 20 funtov mesa, se tudi 20 funtov sena v tečnosti za govejo živino ne more primerjati z 20 funti trave ali pa 20 funti slame. Kaj takega more le tak človek trditi, kogar luna trka in ki nobenega pojma nima o kmetijstvu. Po skušnjah in kemičnih analizah je od mnogih izvedencev tečnost ali redilna vrednost živinske krme določena, in sicer:

|     |        |         |             |      |        |        |     |                            |        |
|-----|--------|---------|-------------|------|--------|--------|-----|----------------------------|--------|
| 100 | funtov | dobrega | senožetnega | sená | zaleže | za     | 150 | funtov                     |        |
|     |        |         |             |      |        |        |     | slabega,                   |        |
| 100 | „      | „       | „           | „    | „      | za     | 450 | funtov                     |        |
|     |        |         |             |      |        |        |     | dobro trave,               |        |
| 100 | „      | „       | „           | „    | „      | za     | 500 | funtov                     |        |
|     |        |         |             |      |        |        |     | gozdne trave,              |        |
| 100 | „      | „       | „           | „    | „      | za     | 300 | funtov                     |        |
|     |        |         |             |      |        |        |     | pšenične in ržene slame,   |        |
| 100 | „      | „       | „           | „    | „      | zaleže | za  | 200                        | funtov |
|     |        |         |             |      |        |        |     | ječmenove in ovsene slame. |        |

Odgovor 2. vprašanju: Da se odrašeno govedo ne preživi, kakor treba, z 20 funti trave na paši, to pač vé vsak hlapec; kdor nasprotno trdi, tega vednost je siromaška, ali pa mu kaj družega za grmom tiči. Po izreku vseh izvedenih živinorejcev, katerih beseda velja, in še posebno po dr. Albrechtovi knjigi (Lehrbuch über Forstservituten-Ablösung) se na strani 228. bere, da doraščeno govedo, da se nasiti, za vsak cent svoje žive teže potrebuje na dan 3 funte sena ali pa toliko druge krme, da zaleže za 3 funte sena; po takem 4 cente težko govedo potrebuje 12 funtov, 5 centov težko 15 funtov itd. Ako se tedaj hoče živina na paši

nasititi, potrebuje gozdne trave, kakor je v 1. odgovoru bilo rečeno, 4 cente težko govedo 60 funtov gozdne trave, 5 centov težko pa 75 funtov take trave.

Kako neumno bi bilo trditi, da 20 funtov trave na paši zadostuje, da se živina na dan popolnoma preredi, to kaže sledeči račun: Paša traja 180 dni. 180 dni vsak dan z 20 funti trave je skupaj toliko kot 36 centov trave, in ker je 5 centov trave enako 1 centu sena, znaša to 7 centov sena. Ako teh 7 centov razdelimo na 180 pašnih dni, pridejo po takem na 1 dan le 4 funti sena; s to mrvico pa ne bo živine v 14 dneh družega kot kost in koža.

Odgovor 3. vprašanju: Da doraščeni živini 4 ali 5 funtov listnate nastelje v naših kmečkih hlevih, kjer gnoj pod živino več tednov ostane in za scavnico ni odtoka, nikakor ne zadostuje, je jasno kot beli dan vsacemu, kdor vé, zakaj se živini nastelja, deloma za čedno posteljo živini, deloma za napravo gnoja. En konj potrebuje 5 funtov slame vsak dan za nasteljo v čedni suhi štali. Med slamo in listjem je pa sila velik razloček. Dr. Albrecht v gori navedeni knjigi na str. 233. razjasnuje to stvar tako-le: 1 cent slame zaleže toliko kot 2 centa na zraku posušene, 4 centi v gozdu posušene borove stelje ali 6 centov v gozdu posušene listnate stelje, — po takem potrebuje eno govedo za leto in dan 9 centov slame ali 42 centov suhe borove ali pa 63 centov suhe listnate stelje.

Schollmayr.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

1.

(Dalje.)

Zaničljiv smeh je poigral vojvodi po obličji, skomignil je z ramenoma, glavo na pol obrnil v Brusu in začudil se: „Ali ta lev tam?! — kaj še, Jefrem?! — to je pohotnež, vinsk pijanec, ki so odaliske že do céla oslabile ga. Ali prav je to — prav je to tako“, — kimal je z glavo — notranje zadovoljen, „Bog sam je z nami in z vero svojega sina Jezusa Kristusa, z duševno slepoto Bajazeta tepe, zato ker ga hoče uničiti. Veruj mi, dragi brate, ako Bajazet pogine v tem boji, da zopet vélikega Dušana sveti prapor zavihra nad svobodno Srbsko. Zakaj odmajuješ z glavo, kakor bi ne veroval mojim besedam, — da, resnici? — Ali dolgo časa je trajala Bajazetova delavnost? — nič delj ne, nego tako dolgo časa, da je prepeljal se na kopno v Aziji, tū pa je zopet vtopil se v svojo staro razuzdanost, ta pohotnež in pijanec; tam“ — obrnil je glavo zopet v Brusu, „tam se opoteče in gosti, pijančuje in ziblje odaliskam po naročjih, ko pa se bode nasitil njih ljubeznjivosti, da se bode gnjusilo človeku, začel bode zopet gostiti se, zato se bode kratkočasil s plesom polgolih saltimbanek in z igrami svojih glumcev; njegova vojska pa, slabejša in slabejša vsak dan vsled same lenobe, godrnja na nj in vznemirja se, da bi človek ne čudil se, ko bi danes ali jutri očito poknila vstaja.“

„Naš ljud se, kar je meni znano, le posmehuje Bajazetu, kaže pa doslé še nikakoršne mrzkosti ne do njegove dolgotrajne lenobe“ — pristavi Jefrem nekako očitajoče.

„Za vraga! kedo govori o našem narodu?!“ — zahudi se ná nj vojvoda zavzetih oči, „naš ljud je ljud drage Srbske, ne Bajazetov. Ali tam te surove, samo-



pašne jate“, — pokazal je Mohamedanski tabor — „ali ne zdevajo sultanu najgnjusnejših imen in ali ga ne izdajajo sedmemu peklu? — ali bi kaj čudovitega bilo to, ko bi danes ali jutri tolkli na vrata njegovega serajla in zahtevali zaklade, ki jih je nalupežil po njih pokrajinah, ko je iz njih izganjal rodne kneze? — A da se to tudi ne pripeti, kako bi mogel zmoči s takimi ljudmi? — Nikakor ne, dragi Jefrem, nikedar!“

„Resnici je podobnejše to, nego kaj drugega“ — pritegnil je le-ta, „ali pa tudi Srbska dobode svobodo in davno slavo, to je kaj drugega.“

„A kaj bi se moglo drugega zgoditi?“ — povpraša vojvoda — skoro razdražen, „Bajazet je uničen, uničena je tudi njegova moč, rada ali nerada — mora se osvoboditi naša Srbska.“

„A Stepana, tega Lazarjevića, ali ga ni sram ponášati se sè svojo sestro sultanico, kateri bi ne požrtvoval le sebe, temuč narod in svojo domovino, ali si tudi to pomislil, vojvoda?“ — povprašal je Jefrem dalje, ni se dal o svoji dvombi varati vojvodinej nevolji, prosunljivo je oči o svojem vprašanji vprl v njegovo obličje.

„Hm!“ — zagodrnjal je vojvoda, z dlanjo otrl si obličje, zamišljen nategnil pas in kimal z glavo, „da — to je“, — spregovoril je poluglasno, „res je — vse je mogoče, to je nevreden sin svojega slavnega očeta, — sin, kateri razen hrabrosti — ničesar ni podedoval po njem, ni ljubezni do narodove slave, ni ljubezni do svojega Boga, vse ima na prodaj sestri kukavici na ljubo, a ona ima sina, sina z Bajazetom — uh, sveti Sava! Jefrem, ti vendar le misliš na vse!“ — ozrl se je v junaka, ali precej se je vstavil, nehotoma je njegova desnica segla po handžar za pasom, po njegov držaj, in rudeč žar zadržavane jeze je polil njegovo obličje. „Ha, vražji sin!“ — škripnil je sè zobmi, že je razkoračil se na skok — „ne bodeš več svojih nečistih oči vpiral v mé!“

„Vojvoda!“ — vskliknil je Jefrem s tajnim, svaričnim glasom in zatel ga za levjo kožo.

„Oh, res je to!“ — spomnil se je takoj vojvoda, „saj i krastava podgana lahko oči izbuli v mé, nikar bi jih tak pes ne bulil; le to je bes, ker je Srbska mati povila ga, a zdaj sužuje in vedežuje tujcem.“

„Saj sem ti pravil, da pazijo na vsako tvojo stopinjo“ — pristavi Jefrem.

„Na stopinjo pač pazijo na vsako“, — potrdil je vojvoda — „ali na moje besede in na moje srce? — Hodi, brate Jefrem, pojdeva pogledat k Brusi, zvedela bodeva tam nove padišahove bedarije“ — rekel je in pljunil, ter pokazal, kako se mu gnjusi to ime — „zlasti pa spregovoriva besedo o nečem, česar ni treba, da bi slišalo kako tretje uho.“

A že se je obrnil proti Brusi.

„Vojvoda, ti si govoril o izdaji“ — ogovoril ga je Jefrem, ko je poleg njega stopal, popreje pa je dvakrat, trikrat ozrl se, ali ni koga blizu, in povprašal je: „komu očitaš zdaj izdajo?“

„Lazarjević je suženj svoje sestre, a ta je nehala biti Srbska hči“ — opomnil je vojvoda otožno.

„To smo znali že iz početka“ — opomni varni junak — „njega ne smemo prištevati izdajicam. Uganjevaj dalje, vojvoda!“ — rekel mu je.

„Sezaš v globočino mojega srca“ — opomnil je ta in umiril svojih korakov urnost — „ali vendar se, če prav dvomim, ne smem pregrešiti na svetem pobračimstvu.“

„Le povedi ga“ — rekel je junak čvrsto preverjen — „reci: Milan Topličanin, a ne bodeš se zmotil, vojvoda Kazančić!“

„Ne verujem, ne verujem tega!“ — izrinil je sè

silo vojvoda iz svojih ust, da je očito bilo, kako bi raji pregovoril sam sebe, nego koga drugega.

„Saj imaš bister razum, vojvoda!“ — opomnil je hladno Jefrem — „znati vendar moraš, zakaj ne veruješ v njegovo odpadništvo.“

„Krvavel je na Kosovem polji za vero in domovino“ — začel je Kazančić naštevati Topličaninove zasluge, in pričal je glas, pričal njegov obraz, da čini to, zato da bi preveril bolj samega sebe, nego svojega poslušavca.

„To so činili tudi mnogi, kateri pa so kasneje vendar-le kričali: živel Štepan Lazarjević, cara pa se ni spomnili niso“ — pristavil je hladno Jefrem.

„Naj stehinejo, ti psi“ — razhudil se je vojvoda — „Topličanin pa je“ — govoril je dalje — „skril naše svobode zastavo, sveti Srbski prapor, prapor cara Dušana, zato da bi ne prišel v pesti niti Mohamedanu, niti Lazarjeviću, temu Bajazetovemu blaznu, za tega del slavne Srbske ne bode vladal ni Mohamedan, niti Lazarjević.“

„Dolgo časa ne, res je to, ne bode je vladal nobeden!“ — pritegnil je Jefrem globoko preverjen.

„Celih trinajst let je bil“ — govoril je vojvoda o večji gotovosti dalje — „veren tovariš ostanku Srbskih junakov v njih zatrepu, v gorah na Balkanu, od kodar smo se Lazarjeviću in njegovi lastnovoljni sužnosti posmehovali, kar je vera in domovina zahtevala od nas, in osvečali smo pravoslavnega cara smrt in svoje pobitje Mohamedanom, katerih trupla smo razstiljali po Bolgarskih ravnéh in po dolinah noter do Drinopolja, da je naše ime groza bilo tem davnim Božjim izdajicam — in da je Bajazeta samega plašilo o njegovih radovankah. Ali o teh prilikah ni bil Milan Topličanin jeden prvih, ki so bogato skrbeli za živež plenečim ticom po Balkanu?“

„Resnica je to“ — potrdil je Jefrem — „osvečal je svoje milice zgubo“ — pristavil je osato.

„Ljubljenska nas vseh“ — opomnil je vojvoda navdušeno — „kolikor nas je bilo odšlo v gore, — ta je bila naša domovina, naša vera, a moj pobratim Milan Topličanin ni delal nikakoršnega razločka.“

„A Milica Lazarjeva, Bajazetova soproga?“ — povprašal je Jefrem, vstavil se in oko vprl v vojvodo.

„Oh!“ — vzdihnil je na dolgo Kazančić, tudi je vstavil se — in njegovo oko je blodilo dalje, da samo ni znalo, kam, kakor pogled kakega človeka, ki je zablodil.

(Dal. prih.)

## Politične stvari.

### Stirje mali faktorji o Turškem vprašanji.

(Dalje.)

#### 2. Kneževina Srbska.

Ta zdaj pogosto imenovana, v sedanji dobi precej spredej stoječa o vzhodnem vprašanji ima mnogo prijateljev, še več pa sovražnikov. Človek skoro ne more razsoditi, ali naprej hrepeneči Srbski državi prijatelji ali sovražniki več koristijo. Resnica pa je, da so kneževini prijatelji že mnogo škodovali s tem, da so jej dajali preveliko važnost, previsoko nalogo in da so celó hoteli jej dati že prihodnost, ki bi gledé preteklosti bila sicer opravičena, ki se pa o sedanjih in prihodnjih okoliščinah nikakor ne dá ali k večjemu le pičlo doseči. Sovražniki pa, ki Srbijo vedno polivajo s plahami sramote in zaničevanja, kažejo s tem, da pripoznavajo važnost te male slovanske države, da jim je tak trn v peti, da se je celó bojé. To veljá posebno od Magjarov, ka-



§. 2. Propisi veljajoči gledé obligacij enotnega državnega dolga (razglas finančnega ministerstva od 6. marcija 1869. l., drž. zak. št. 29) o vpolaganji obligacij za namene, o katerih govori §. 1., po tem o izkazu, da ta, kdor prosi za premenjo obligacij, ima pravico, z njimi razpolagati, uporabljajo se primeroma tudi na obligacije zlate rente.

§. 3. Od obligacij zlate rente, slovóčih na določna imena, izplačujejo se obresti na neštempljane pobotnice.

Gledé neodgovornosti državne uprave za pravost ali pristnost podpisov na pobotnicah, in o sredstvih, s katerimi se je prejemnikom obresti moči na to stran zavarovati, veljajo določila, obsežena v §. 4 razglasa od 6. marcija 1869. leta (drž. zak. št. 29). Na pobotnice se izplačuje pri blagajnici državnega dolga na Dunaji, vendar se sme to izplačevanje obresti tudi odkazati na c. kr. deželne glavne blagajnice, finančne deželne blagajnice in deželne izplačevalnice, po tem na c. k. davkovne urade (davkarije) kraljevin in dežel zastopanih v državnem zboru, po dotičnih za obligacije enotnega državnega dolga ustanovljenih naravnilih.

§. 4. Kuponi obligacij zlate rente izplačujejo se — poleg izplačevalnic, ki so povedane na njih — pri c. k. blagajnicah in uradih imenovanih v §. 3, vendar samo pod tistimi utesnili, pod katerimi smejo te blagajnice in ti uradi kupone enotnega državnega dolga izplačevati (§. 4 razglasa od 28. decembra 1868. leta, drž. zak. št. 158).

## Književne stvari.

### O nabiranju narodno-slovstvenega blaga.

Mnogo se zanimiva slovenska inteligencija za literarno in politično izobraženost. To je vse gorke hvale vredno. A zelo malo se pa brigajo naši srednji, čeravno nekoliko izobraženi stanovi, za nabiranje národnega blaga in za ohranjenje zgodovinskih spominkov, da bi se take reči pozabljivosti otele. Nekateri nimajo za to sposobne znanosti, drugi imajo premalo domovinske ljubezni, nekaterim pa se take reči celó otročarije zdijo. Koliko naših duhovnikov, učiteljev in dijakov, ki med ljudstvom na kmetih živé, bi se kaj lahko požu-rilo, da bi le vsak eno pesem, pravljico ali kako drugo narodno drobtino pobral in zapisal! Tako bi iz malega stvar prirastla velika, in skupina narodnega blaga bila bi tolika, da bi se nam tuji narodi čudili, kakošen zaklad narodne prosvete smo Slovenci zakopan imeli.

Da bi pa ne priganjal samo, naj bi naši rodoljubi zapisovali omenjeno stvarino, hočem jim tudi svetovati, kako najlože se naučijo take reči zapisovati, in kje in kedaj se največ in najlože kaj tacega izvé.

Najprej jim je potrebno, da spise o nabiranju narodnega blaga pazljivo prečitajo, kateri se nahajajo v stariših tečajih naših neprecenljivih „Novic“, v nekdanjem Janežičevem „Glasniku“ in v „Slovenski Bčeli“, in pa v Majarjevem „Slavjanu“; potlej bi še le vedeli, kako gre s takimi rečmi ravnati, kaj je zapisovanja vredno, kaj pa ne. Časopisi o tem sedaj čisto malo gradiva imajo. Ker „Matica slovenska“ si prizadeva za nabiro narodnega blaga, zato je pravi način tacega nabiranja gotovega prevdarka vreden.

Treba je, da se zapisavajo povsod tako, kakor narod govori, da se naznanjajo naglaski (akcenti) in druge posebnosti.

Potrebno je zato, da spisatelj omenjene stvarine obiskuje ženitve, botrine, godovnice, rednine itd.; tukaj bo zvedel mnogo pesmi in običajev, pa mora tudi sam znati se dobro narodno vèsti, peti pesmi, znati običaje, da

ga nimajo za neumneža; rešiti in nastavljati zagonetke (uganjke) itd. Narodne igre se morejo opazovati pri pastirjih na paši.

Ravno tako je tudi dobro, da se spisatelj pridruži k raznim kmetiškim delom, na pr., kedar proso ma-nejo, lan tarejo, praprot žanjejo, koruzo ropkajo, pre-dejo itd. Tudi tukaj je neobhodno potreba spisatelju, da zna več pesmi na pamet peti, praviti pravljice itd. Spisatelj ne sme takih reči nikoli v pričo ljudi v nič devati ali zasmehovati. Največ vspeha gotovo doseže tak, ki je sam kmet ali pa rokodelc, samo da umeti mora, omenjeno stvarino zapisati. To vé pisatelj teh vrstic iz svoje lastne skušnje.

Prave stare narodne pesmi se začenjajo večidel s: „stoji, stoji beligrad“, — „ležaj, ležaj ravno polje“, — „sveti, sveti lunica“, — „stoji, stoji gartelc nov“ itd. Opomniti je pa, da se dobrih starih pesmi sedaj, ko umetno pesništvo prevladuje, malo dobi; one čedalje bolj ginejo, kakor tudi druga narodna stvarina. Največ se še nabere pravljic in pregovorov; treba je zato posebno opazovati govore starih ljudi, ki med nje radi vpletajo pregovore; take si spisatelj mora iz glave zapomniti, če mu ni mogoče, jih vpričo njih zapisati.

Dobro je pa tudi, če spisatelj, ki je dobro znan z občinstvom, povpraša, kdo kaj zna praviti pravlic (istorij), in ko ga izvé, da ga gre povprašat za-nje, pa včasih tacemu tudi kaj daruje.

V naši okolici so skoraj dobre navadne izginile. Ko bi jih ne bil otel pozabljivosti pred nekoliko leti pisatelj pričujočega članka, reči smem, da še tako vnet rodoljub bi jih ne bil nič več pozvedel.

G. Kr.

### Zabavno berilo.

#### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

1.

(Dalje.)

„Nu, vojvoda“, — govoril je Jefrem dalje — „ti znaš to tako dobro, kakor znam jaz, ali tvoje srce, ki je od mladosti gorelo tvojemu pobratimu, upira se resnici, da je vojvoda Topličanin izneveril se našemu podvzetju.“

Kazančič je molčal, sklonil je glavo in svobodno začel korakati naprej.

„Ni več ta, ki je bil, predno se je sešel z njo v Drinopolji“ — pričel je Jefrem dalje — „ni skrbel nas zaman.“

Vojvoda si je obličje otrl z dlanjo, prikimal je z glavo in molčal.

„Potlej njegovega obraza nisem videl več jasnega“, — govoril je dalje Jefrem — „pa saj ga zdaj vidim le redko kedaj, gotovo se nas ogiblje, a kaj govorim, — nas, ogiblje se tudi tebe, svojega pobratima.“

„Že često se mi je zdelo to“ — pristavil je vojvoda zamolklo.

„Pazi“ — rekel je varno junak, vstavil se je in za ramo prejel vojvodo — „hudovesten volkodlak je to, ki razjeda njegovo srce. Omamila ga je bolezen ta Lazarjeva hči, ki se je narodila baš tisto nesrečno uro, katero Mara, nje sestra, Brankovičeva soproga —“

„Ha, sveti Sava!“ — vskriknil je vojvoda razgret — ko bi bili vohonje bili kde blizu, da bi bili slišali njegove dosto daleč sezajoče besede — „tako je to, a ne drugače!“ — potrdil je krepko, popolnoma preverjen — „zato je silil, da bi šli sè svojimi junaci vred v



ta boj čez morje v daleke kraje, da bi poslednja Srbska moč vgasnila na ptujem sveti, a jaz“ — vdaril se je po čelu — „gluhoslepi krt nisem videl, nisem slišal ničesar; — da, poginil nam je, na veke je Srbski poginil vojvoda Milan Topličanin, a meni je umrl drag pobratim“ — dejal je, zakril obličje si globoko žalosten — in žaloval je nekoliko časa, ni ga probudil iz te bolesti spremljevalec: „uh, te ženske, te ženske“, — govoril je zopet dalje vojvoda, ko je bil odkril obličje, glas se mu je tresel — ne vsled bolesti, temuč zbog notranje zlosti, in krčil je pesti o svoji jezi, „koliko nevihte so že navalile na narod in na domovino! A ta car Lazar, da je stokrat umrl za domovino in za vero, ne zadostil bi bil svojemu grehu, ker je splodil taki hčeri, kakoršni ste Mara in Milica, pa takovega sina, kakoršen je Štepan Lazarjević, ki je hladen do narodove slave in do domovinske svobode, svoji sestri na ljubo pa ugaja volji najgnusnejšega Mohamedana, tega Bajazeta! — Hoj!“ — vskriknil je še glasnejše — „kakor gotovo je Bog nad nami“ — dvignil je desnico — „tako gotovo vas zadene Božja osveta, jaz bodem pa njena roka!“

„Pa moj meč, z vso svojo močjo ti bodem jaz pomagat“ — pristavil je Jefrem z važnim glasom in podal mu desnico.

„Amen!“ — zatrdil je vojvoda prijel junakovo desnico, vroče stisnil jo in iskreno pogledal mu v obraz.

„A kaj uničiš zdaj?“ — povprašal je junak po nekolikih trenutkih.

„S Topličaninom spregovorim, zato da zvem kako globoko je že pogreznil se v mrežo svoje zapeljivke“ — odgovoril je vojvoda; — „tako globoko vendar še ni vdrl se, da bi kanljiv obraz pokazal meni, svojemu pobratimu, a potlej še le bodem znal, kaj bode dalje dal Gospod Bog.“

„Prav je to“ — pritegnil je Jefrem — „učini tako, a kakor sem bil jaz dosle poslužen, tako bodem tudi posle do čela pokoren tvojim ukazom, zmerom veren naši sveti zavezi.“

„Znam to — znam“ — prikimal je vojvoda z glavo — saj nisva ne ti, ne jaz dosle poznala nobenega zapeljivega glasú, nobene zapeljive ženske, ki je človeštvu prokletstvo že od svojega početka.“

A zopet sta šla dalje in bližala se mestu, ki je bilo samo še kakih tri do štiri sto korakov daleč.

„Hm!“ — govoril je na poti Kazančić — „kako slavni vojščaki so ti naši ljudje; od našega tabora prav do mesta je vse pusto in prazno, da nihče nima nič dela tam, in brez ukaza nihče ne zapusti svojega šotora; ali kakov je pogled ta?! — kako vrešče in kako se te poganske „orde“ gnjetó med mestom in taborom! Sramota je boj v družbi s takimi ljudmi brez vsakršne kazni in brez vsakojake bojazni.“

„Brez kazni se tudi meni zdi, da je ta ljud“ — potrdil je Jefrem, ki je bistro gledal naravnost k taboru Azijskih narodov — „ali takega, kakoršen je danes, nisem videl še; čuj, kako hrmi! — gleda, kolika gruča se ga tlači k mestu — kako grozno dviga roke in kako mu orožje gorí nad glavami!“ — govoril je urnejše in urnejše, rastla je njegova radovednost, zato je pospešil svoje korake. „Hahoj, hahoj, vojvoda!“ — vskliknil je radostno, vstavil se je in tlesknil je z rokama — „dej, tvoje prerokovanje se resniči! — Bisurmanje so se uprli svojemu sultanu!“

„Sveti Sava, kdo bi bil veroval, da se bode tako brzo vresničilo to?!“ — kriknil je radostno Kazančić. „Oj, le tako naj zori to naprej, le naprej, mladiči!“ — klical je glasno, kakor bi bil želel, da bi ga slišali razburjeni Osmanje; „sicer ste še surova množina, ali zdaj vas vodi sveti Srbski angelj. Hodi, Jefrem, da nama ne zgine nobeden vstajajočih prizorov! Hoho! to je sul-

tan — padisah, rad bi nas prikoval k svoji stolici (fuss-schemmel), pa mora sam svojih ljudi bati se; ne bode nam gospodaril dolgo časa!“

(Dalje prihodnjič.)

## Mnogovrstne novice.

\* Iz samostana (kloštra) Trapistov Marije-Zvezde v Bosni ima „Danica“ dopis, iz katerega je razvidno, da je ondi zdaj 46 Trapistov s priorom. Po rojstnem kraju se ti šest in štirideseteri močje delé v naslednje dežele in okrajine: Dunajčani so 3, Spodnje-avstrijancev 5, Gornje-avstrijanci 3, Badenci 4, Virtenberžana 2, obrenska Prusa 2, pruska Šlezaka 2, Hrvat 1, Moravec 6, Šlezak 1, Oger 1, Parci 4, Korošec 1, Štirci 3, Holandec 1, Francoz 1, Lah 1, Kranjca 2, Predarlci 3. Po svojem poprešnjem stanu in opraviilih so bili: kmetje, hlapci, strežaji, bogoslovci, gimnazijci, profesorji, kaplani, župniki, redovniki, puščavniki, cerkveniki, mizarji, čevljarji, krojači, zidarji, slikarji, tapecirarji, peki, kotlarji, ključarji, klepači, sobni malarji, tovarni delavci, mlinarji, čokoladarji, tkavci, juristi, jezuitovski patri, bukvozezi, košarji, vojaki, plemenitaši, veliki in mali posestniki, vrtnarji, učitelji, vrvarji, vinski pisarji. Enako raznoteri smo po jeziki. Ondi imajo: češčino, madjarščino, francozščino, štirščino in kranjščino, flamenščino, laščino, bošnjaščino, latinščino, nemščino, poljščino, furlanščino, hrvaščino. Ako se bo dalje tako vršilo, treba bi bilo, da zopet Mezofanti vstane iz groba za tolmača. Tudi po starosti delajo ti 46teri dolgo stopnjo; ljudi imamo od 14. pa do 60. leta, še celo 60letnih novincev. Od vsih teh jih je 16 v koru, tedaj belo oblečenih, in med njimi 7 mašnikov. Trideset jih je bratov lajikov z rujavim habitom. Pri tolikih ljudeh in rokodelcih se nam vendar pogreša še mnogoterih delavcev. Še zmeraj več zidarjev, več krojačev in mizarjev, in vsaj še enega kolarja bi mógli imeti. Tudi za poljsko delo, oranje itd. nam še manjka bratov. Ako bi jih sami dosti imeli, ne bilo bi nam treba tujim rokodelcem toliko denarja dajati in zamogli bi s temi dninarji marsikaj družega dobrega doseči. — Naj temu poročilu iz Bosne dostavimo mi še to-le zgodovinsko črtico. 34 ur od Pariza v Normandiji ležeči, od gozdov in pečin obdani dolini je Rotrou, grof Perheski, že leta 1140. ne dalječ od Montagne samostan Cistercienzev ustanovil, ki ga je po sila ozkem in težavnem vhodu v to dolino „La Trappe“, to je, po naše loputo ali loputnico (Fallthür) imenoval. Nobena cesta ni peljala v to sotesko; kdor ni hotel poti zgrešiti tje, moral se je ravnati po stanji solnca in po znamenjih dreves. Kakor je grozna tihota kraljevala v tej puščavi, tako molčeči so morali tudi samostanci Trappisti biti, ki niso smeli družega med seboj govoriti, kakor „memento mori“ (spominjaj se smrti), ko je drug družega srečal. In tako je še danes. Ko je revolucija Trappiste prognala iz Francoskega, so se preselili na Nemško, Angleško, Švico, Belgijo, Rusko itd. 1816. leta so se vrnili zopet v La Trappe nazaj. V Mariji-Zvezdi v Bosni je zdaj tudi samostan Trapistov.

## Politične stvari.

### O Miriditih.

Na zemljevidih, celó najboljših, ki so se res le gori na Nemškem ali k večemu na Dunaji na svitlo dajali, je dežela Miriditov le površno zaznamovana. Temu se ne bo čudil nihče, kdor vé, da Nemški, Laški, Francoski in drugi neslovanski zemljepisci pač vsako



pa z gerundijem: „Potrja je prejem doneska svojo hvalo ponavlja.

In kaj da se reče o napačnem — pred nekimi leti nenavadnem — besednem redu, ki se ga nekateri — bodi iz nedoumnosti, bodi iz trmoglavosti strastno drže, pišoč: „Tako zgodilo se je“, namesti: „Tako se je zgodilo“; a sosebnost v odvisnih stavkih o postavljanju besedic: „bi, sem, si, je“ itd. na konec, na pr. „Ako bilo bi potrebno, nam.: „ako bi bilo potrebno“; „če prigodilo se je kaj takega“, namesti: „če se je prigodilo“ — dalje: „gmoten (gmah, gmajna, gmerati) namesti občno evropske: materijalen (ali ne: materijalen), — moraličen namesti moralen.

Tudi glagol: „njergati“, s katerim se neki časnik včasih na dan upa, prilegal bi se bolje tisti dobi, ko se je z enakimi labacizmi, vsakakor germanizmi v caker hodilo. Dixi.

### Hrvatska bibliografija.

Znano je, da knjigarska organa „Oesterr. Buchhändler-Correspondenz“ v Beču in „Börsenblatt“ v Lipsiji imata stalno rubriko za bibliografijo. Za ta oddelek dajem jaz od lanskega leta poročilo o jugoslovenskih delih: hrvatskih, srbskih, slovenskih in bolgarskih, in to je z imenom založnikov objavljano v listu „Oesterr. Buchhändler-Correspondenz“. Ta knjigarska oznanila imajo dvojni namen: 1. Takim načinom objavljena dela jemljejo se v Brockhausov „Allgem. Bücherlexikon“, katerega 15. zvezek bode zdaj izšel, zato je niso pozabljeni. 2. Po tem poti naznanjena dela se lahko nahajajo in kupavajo ne samo ta čas, dokler so nova, temveč tudi v prihodnje, kar, žalibog, ni moči posebno pri onih delih, koja zalaga pisatelj ali jih izdajajo literarna društva, katera zato ostanejo nepoznana velikemu knjigotržstvu in zunanjim prijateljem jugoslovenskega slovstva, a v kratkem časi se zabijo, kakor so najbrž izkusili mnogi naši pisatelji, ki so izdajali dela v lastni založbi, in literarna naša društva. Da se pospeši korist, omenjena v prvi točki, in da se pride v okom nazadku, naznanjenemu v drugi točki, more postrežati zgolj bibliografija v knjigarskih organih, kakor je bilo zgoraj omenjeno. Zatorej v interesu naše literature in v interesu pisateljev, koji sami zakladajo svoja dela, ter v interesu književnih družeb in družih izdajateljev in založnikov, najljubljenejši prosim: naj mi vsakodó, kedar izide kako delo v hrvatskem, srbskem, slovenskem ali bolgarskem jezici, pošlje jeden odtis, da mi ga bode moči uvrstiti v navedeno bibliografijo. Delo naj se pošlje franko, eventuelno pod križnim zavitkom, in cena naj se mu tudi naznani.

Za to naznanilo v bibliografijo se ne plača nikašen honorar ali drugi stroški, razven, da se franko pošlje jeden odtis del.

Vsa takova dela prejemljem v obilnem številu odtisov v komisijo za prodajo občinstvu in na debit za knjigarje, s katerimi imam razširjene zveze po znameniti svoji zalogi in po založbi jugoslovenske naše akademije znanosti in umetnosti, in zaradi tega se nadejam obilnih pošiljatev. Ako se knjige ne pošljó meni v komisijo, prosim, da se mi pri vsaki knjigi naznani firma ali adresa, na katero se morem opirati in kamor se imajo obračati knjigarji, da dobodo delo.

V Zagrebu 23. marcija 1877.

Knjigarna Lavoslava Hartmana v Zagrebu.

### Zabavno berilo.

#### Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

(Dalje.)

2.

Sultanov seralaj v Brusi! — kako se razlikuje od njegovega seralja v Drinopolji! kakor dan, pa noč; kakor mesec, — njegov svit, pa solčni žar! Tam v Drinopolji poleg vse oholosti kraljuje vendar-le nekova puhlost, tu pa v Brusi dije nekovo čaralno življenje, kakor bi ga prošinjala Aladinova svetilnica! — duša tone, topí se v razkošji, in ti vetriči, ki dišijo po gaji v seralji, zdé se človeku, da so napojeni z dehom sladkega, mamečega razkošja, da nehotoma dremlje duh, telo pa omaguje vsled tega mamljivega vpliva. Ali je kaj čudovitega to, ker je Bajazet prikazal se sredi svojega seralja v Brusi, ker je nadihal se njegovega mamečega zraka, ter zopet pogreznil se v lenost — še več, nego so bile iz nje probudile ga srčne derviševe besede tam v Drinopolji? — ali smemo lenobo imenovati to, če kdo vživa razkošje, kakoršno more izumiti preširna jutrovska obraznost? — Kaj je sultanu na mari država? — njegova država je zdaj harem — in njegovi državljani so najdičnejše krasotice, ki so jih iz vseh kotov sveta zbrali, zato da slavé radovanje; kaj mu je do vojske? — saj vojskuje s haremom in s kratkim časom, s katerim ga saltimbanke — njih ples, in glumci in burkeži — njih igre vzbujajo na nove snubitve; kako izborna slastna je Peloponeška malvazija (vino), ali Cipersko vino, ki so ga zaplodile mlečne kaplje Venerinih prsi, — kaplje, ki so na zemljo kanile, ko je došla Amorja! Kdo bi mogel biti še padišah, — kdo vojščak, kdor je samega razkošja pijan tako, kakor Bajazet? — Bajazet je srečen tako, da je zabil sam na-se, na svet okrog sebe, — na svet, s katerega méni, da je vzletel, zato da vživa vseh sedmih Mohamedovih nebes razkošje.

Kaj se torej ta derviš, ki svojo nagoto ubožno pokriva z raztrgano obleko, mudi v teh dragocenih sobanah padišahovega seralja, — v sobanah, po katerih se ambra mési z rožno vonjavo? — Ne strinja se njegova vnenjost z leskom okrog njega, ne vjemlje se njegovo resno, jezno oko s temi veselimi obrazi, s temi radostnimi razgovori, ki se razlegajo po sobanah, da je čudno, kako je ta čudoviti gost prišel v padišahov seralaj; gotovo ni prišel va-nj zato, da bi razveseljeval druge, ali samega sebe! Zaničljivo gleda prelepo posodje in dragotino po sobi, — zaničljivo pljuje po Perziških šarenicah, po katerih ima prostor, da hodi.

„Ali ni ta svét, ki je ustvaril ga Allahovi deh, z vsemi svojimi vodami in gorami, sè svojimi palmami in sè svojim cvetjem vred krasnejši, — da, ali ni pustina sama, kedar „samum“ po nji raznaša peščene oblake, krasnejša in čistejša od teh vaših otročarij?“ — premišljal je in čudil se derviš — „ali bi morda zemlja, ki jo je Allah ustvaril, ožulila vam podplate, ker jo pokrivete z grehotnimi izdelki človeških rok Allahu na zaničevanje, kakor bi ne bilo dobro to, kar je ustvaril?“ — jezi se sveto razsrjen in v nevolji Indiškega „fakira“ pljuje po stenah in po šarenicah — „uničite le-to!“ — ukazuje skoro glasno — „to vse je satanovo delo, vi pa ste njegovi služniki“ — jezi se in ozira okrog srditih oči, ki izražajo gnjusnost.

A nihče mu ne brani tega njegovega nenavadnega početja, ki močno sramoti padišaha samega, temuč vsakdo se ogiblje njegovih oči, vsem veselost gine z obra-



zov, radostni razgovori se prominjajo v mrtvaško tihoto, ali pa v bojazljiv šepet.

Derviš hodi od sobane do sobane, povsodi razdira ples in radovanje zatira tako, kakor pomladanska slana gubi drevju cvetje, naposled pa se vstavi v sobani padišaha samega, — v sobani, ki je lepša od drugih soban in kjer se na divanih kratkočasijo njegove vojske prvi načelniki; Bajazet sam na pol leži, objemlje ga blagostna radost; to podoba kaže. Sam ne znaš, ali bi se čudil, ali kaj bi začel o pogledu na množno žensko krasoto, — o pogledu na množino milostnih mičnosti, ki so zbrane tu v sobani sultanu in njegovim emirom na postrežbo in na zabavo, da oko omaguje in da srce koprneče utriplje tako, da celó Srbski Štepan, čegar resni obraz in karajoče besede vsako jutro nekoliko razkali radovanje, — da celó ta zadovoljen ozira se okrog, ugaja mu slastno Cipersko vino, njegov zapeljivi tok se je vlezal v njegovo oko, da se sveti, kakor sokolje oko po noči, kedar koli se ozre v krasotico, ki mu o milostnem nasmehu zdaj pa zdaj podá zlato kupico, polno ljubo vonjajočega trtnega toka. Veliki vezir Mehmed in Timurtaš, sultanovi namestnik dalekim pokrajinam v Aziji, sedita z daleč na padišahovi levici — in že sta se vdala osodi, kateri sta se iz početka vpirala z Lazarjevičem vred, ker nista hotela leno ali razkošno tratiti svojega života v večnih radovankah, s koprnečimi očmi pogledujeta krasne odaliske, poslušata milostne pesni, katere sultanu pri nogah na šarenici klečeč popeva in s plunko spremlja Zulma, krasna, kakor Širaska ali njene domovine vrtnica, in v njenem žgočem oku lahko čitaš, da se po njenih žilah pretaka gorka kri, ognjena tako, kakor je ognjen njene očevine trtni sok; kako blagosten je padišah v objetji njenega deha, a Mehmedu in Timurtašu notranji strah zapira oči, bojita se, da ne bi oslepila krasote, ki je odločena le padišahu.

(Dal. prih.)

## Kratkočasnica.

### Turčin pri brivcu.

K brivcu je prišel Turek, da ga obrije. Brivec ga vpraša, od kod je, in on mu reče, da je prav iz Serajeva. Brivec, velik šaljivec, se ponorčuje s Turkom in začne hvaliti Serajevce, kako da so na glasu junaki, in da se nobeden izmed njih, kedar se brije, ne dá „nažajfati“. To je bilo Turčinu prijetno slišati, in da kaže, da tudi on je junak, reče brivcu, da tudi njega ni treba „nažajfati“. Ko pa ga je začel brivec na suho briti, ga je pa to tako hudo peklo, da ni mogel več strpeti, ter je brivcu rekel: „Brate! „nažajfaj“ me enmalo; jaz nisem prav iz Serajeva, ampak le blizu tam domá.“

## Mnogovrstne novice.

\* Znani vremenski prerok dr. Sofka prerokuje za ta mesec med drugim to, da med toplim vremenom tega meseca utegne med 21. in 27. mrzlejše vreme nastopiti in da 26. dne t. m. se je najbolj mraza (slane) bati, ako ne bo okoli tistega časa vetra ali pa dežja. Če pred 6. in pa po 20. aprilu luna jasno sije, se je bati poznega mraza. Zato kmetje lunini svit ob imenovanih nočeh „strupeni aprilov svit“ imenujejo.

## Deželni zbori.

### Deželni zbor Kranjski.

Deželni zbor se je začel 5. dne t. m. Deželni glavar vitez Kaltenegger je pozdravil deželne poslance

in c. kr. deželnega predsednika in svoj ogovor končal s slava-klicem na presvitlega cesarja; ta klic so vsi poslanci navdušeno ponavljali trikrat. Pozdrav je odzdravil c. kr. deželni predsednik vitez Widmann, in vršile so se potem sledeče volitve: Za ravnatelja zbornice sta bila izvoljena dr. Poklukar in dr. vitez Savinschegg, za verifikatorja Murnik in Dežman. Odseki so izvoljeni sledeči: finančni odsek: Murnik, načelnik, Dežman, namestnik, dr. Poklukar, perovodja, — baron Apfaltrern, Grasselli, vitez Langer, Obreza, Robič, dr. vitez Savinschegg, dr. pl. Schrey in dr. Zarnik. — Gospodarski odsek: vitez Gariboldi, načelnik, — Obreza, namestnik, — dr. Bleiweis, Braune, Dežman, Murnik, Pakiž, Rudež in Schaffer. — Peticijski odsek: grof Barbo, načelnik, dr. vitez Savinschegg namestnik, Horak, Kramarič, bar. Taufferer; — odsek za pretresovanje poročila o deželno-odbornem delovanji: dr. Poklukar, načelnik, grof Margheri namestnik, — vitez Gariboldi, Grasselli, Matej Lavrenčič, Schaffer in Tavčar. Med naznanili, katere je deželni glavar priobčil zbornici, je bil dopis dr. Razlaga, v katerem se odpoveduje poslanstvu. Zdaj je bilo 22 predlog deželnega odbora izročeno dotičnim odsekom, o katerih poročamo, kedar v zboru pridejo v obravnavo. — Druga seja bode 12. dne t. m.

### Deželni zbor Goriški.

O njem se nahaja poročilo v današnjem dopisu iz Gorice.

### Deželni zbor Koroški.

V 1. seji je ces. namestnik grof Lodron poslancem predstavil novo imenovanega deželnega glavarja Stieger-a, ki je zborovanje začel z govorom, v katerem je malo veselo pa resnično popisal sedanji politiški stan, napovedal povikšanje deželnih davkov in sklenil s trikratnim slavaklicem Njegovemu veličanstvu.

## Naši dopisi.

Iz Rusije 25. marca. 7. — Časnikarji imate letos toliko političnega gradiva, da niste v stanu vsega objaviti svojim čitateljem. Vendar menim, da Vam vstrem s temi vrsticami,\*) posnetimi iz Petrograških poročil, ki kažejo, da za morjem, kjer svoboda procvetava, drugače nego vaši liberalci in Angleški kramarji, sodijo o človeških pravicah Slavjanov v borbi z zver-skimi trinogi. Rusi, ki so se bili vdeležili Filadelfske svetovne razstave, so napravili pred 5 dnevi veliki obed v Petrogradu, na katerega so povabili mnogo Amerikancev, ž njimi tudi Severo-amerikanskega poslanika pri Ruskem dvoru, gospoda Bokera. Med kosilom bilo je se vé da mnogo zdravíc. Gospod Boker je pil na zdravje Ruskega cara; Ruski minister vnanih oprav na zdravlje Amerikanskega presidenta. Po zdravici na čast g. Bokeru je govoril ta diplomat in govoru njegovemu so Rusi in Amerikanci živahno ploskali. V njegovem govoru se mi jako važne zdé sledeče besede: „Amerikanci niso samo drugi, ampak tudi bratje Rusov; le-to bratovstvo porodilo je hvale vredno obnašanje Rusije ob času meduosobne Amerikanske vojske, ko jedini Ruski narod ni hotel iz Amerikanske nesreče vleči svoje lastne koristi.“ Dalje je g. Boker rekel, da je on trdno prepričan, da „preje ali pozneje Amerika bo

\*) Tandem aliquando! Prosimo prijaznega nadaljevanja.  
Vred.



zboru pa lansko leto še ni bil opat Wiltenski, tedaj po mnenji ministerstva ni spadal v vrsto „nepokornih“. Ko so tedaj letos poslanci imeli na deželno ustavo obljubo storiti, je poslanec Dipauli v imenu večine rekel, da tega ne storijo zato, ker zbor nima deželnega glavarja. Na to se oglasi ces. namestnik, rekši, da pl. Fedrigotti je od Njeg. Veličanstva cesarja imenovani glavarja namestnik in po takem opravičeni zbora predsednik. Na to zahteva poslanec Giovanelli spolnovanje deželne postave; ustavoverna laška stranka pa reče, da stori obljubo. Potem je začel glavarja namestnik obljubo sprejemati od laške stranke, Giovanelli in družniki njegovi pa protestujejo zoper to in predlagajo, naj se zborovanje odloži. Večina zborova je sprejela ta predlog. Kaj bode naprej, nam danes še ni znano.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Derviš stoji na pragu in strmi, ali ne zato, ker se toliko milostnih mičnosti kaže njegovemu oku, katero je že davno odmrlo takovim čaralnostim, srce pa mu je, ker je pridno čital sure \*) v alkoranu, okamenelo, da je podobno Tebriskemu \*\*) tlaku po Bruskih mečitah, — tlaku, na katerem je že mnogo potov spal; ali ker vidi te mičnosti očite, da si jih jasno prepoveduje prorok, napaja ga to sè žalostjo, sveto je razsrjen, vstekl.

„Allah-il-Allah!“ — hučuje se z grmečim glasom, z desnico pa maha po zraku, ni mu na mari to, ker je edina njegova plahta zmuznila se mu z ramen, ter polunag stoji pred svetlo družbo in svojo jezo oznanja: „a to bi bila padišahu, prorokovemu namestniku stolnica, v kateri alkoranove zapovedi teptajo z nogami in žensko obličje nesramožljivo odkriva se vpričo tujih oči?! — To je gehena (pekel), v kateri trpé tisti, ki je zavrglo jih Allahovo obličje, to je proketo pokolenje, vredno svoje zavrženosti, svoje pogube!“

Umolknilo je Zulmino petje, njene plunke strune so zaječale, kakor bi bil vihar sè svojim žvižgom puhnil vá-nje; Zulma pri padišahovih nogah oplašena svoje obličje skriva na divanu, utihnulo je milostno šepetanje, zginili so milostni nasmehi z obrazov, ugasnili so koprneči pogledi, nevoljno, pa tudi grozno emiri pogledujejo motilca svojega razkošja, — razsrjenca, ki kakor kaka senjarska podoba, kakor kaka osvetljiva prikazen stoji na pragu in grozi se; poznajo ga, povest o njem, da je prorokov ljubljenelec, svet mož, — ta jim brani, da ne smejo očito pokazati svoje nevolje; a da bi se ga lotili, tega bi se ne upal nihče v vaej carevini, rajši bi vsak dal svoje življenje!

Le Bajazet je hladen, vesel, na smeh se drži in gleda derviša. „Nu, Abdallah!“ — spregovoril je, nasmijal se in pokimal dervišu, „ali se ti je že prignjusil post? — ali ti je kameneni tlak vendar že ožulil tiste stare kosti?! — stopi bliže, vdeleži se naših radosti,

\*) Sure so oddelki ali poglavja v koranu, v verski knjigi, katero je spisal prorok Mohamed sam.

\*\*) Tebris je mesto pri jezeru Urmiji v sedanji Perziji. Na vshodnem bregu tega jezera je nekoliko znamenitih močvirij, njih voda se zmirom gosti in prominja v krasen, prozoren kamen, kateremu je ime „Tebriski mramor“; ta kamen je največja krasota po Azijskih stanoviščih.

zopet se bodeš pomladil, preveriš se, da v prorokovem raji ne bodeš vžival večega razkošja.“

Derviš je onemel vsled teh zasmehljivih besed, le roko je stresnil v zraku. „Zasmehovavec, propadel si pogubi“ — godrnjal je — „ali bog je bog, a Mohamed je njegov prorok“ — besedoval je zopet mirnejše, — „to je tako resnično, kakor gotovo tebe, nevrednega prorokovega namestnika, zadene njegova kazen. Sultan!“ — vskriknil je s povzdignjenim glasom — „a spomin se na Sivas — in kde je tvoj sin Džehangir?“ —

„V raji je, Abdallah!“ — odgovoril je Bajazet hladno in zasmehljivo, kakor popreje — „srečen je, če vživa tako razkošje, kakoršno je Allah vsled svoje usmiljenosti privoščil meni, da ga uživam.“ Stegnil je roko, ovil jo nežnej Zulmi okrog vratu, pritisnil nje glavo na svoje prsi in nagajivo rekel: „Širaska vrtnica, obrni svojih oči zvezdi v Abdallaha, svetega moža!“ — a po teh besedah je z obema rokama Zulmino obličje obrnil v derviša, „naj njih lesek otaja njegovo ledeno srce, zapoj, ti rajska tica, o ljubezni in milosti, naj se njegovo uho napolni sè sladkimi glasi, in naj se preveri, da je že na tem sveti mogoče vživati svetega edena (nebesa) razkošje.“

Štepana Lazarjeviča, ki je bil dervišev prihod probudil ga iz trenutne duševne opilosti, pooblačile so sultanove besede, katere so se mu zdele, da so sramotilne njegovi sestri; zato je vina polno čašo, ki je baš to trenutje držal jo v roci, vrgel ob tla in na pol vstal.

„Prokletstvo naj te zadene, zasmehovavec!“ — vskrilnil je derviš, vsled same vteklosti je bil skoro v nesvesti si — „prorokove zakone teptaš z nogama, vzeti bode Allah carstvo in žalostno bodo poginili tvojih samopašnosti deležniki. Allah je edin bog, Mohamed pa njegov prorok!“ — zakričal je, dvignil desnico in z njo nagrozil se sultanu, pa njegovim vezirjem in emirom, a naposled je obrnil se, ter hotel oditi.

Pa emiri so mu zaskočili pot. „Prekliči svoje besede, nesrečnež!“ — kričali so vsteko — „sramoto si brusil v brado padišahu, prorokovemu namestniku, ti pes! a nas si preklinjal, slepar! prekliči svojo grožnjo, če ne, ne obvaruje te budalost naših jataganov!“ — napretili so mu — in deset rok je seglo po njem.

Derviš je hladno stal sredi njih, zasmeh se mu je zibal po obrazi, hudih oči je pogledaval drzoviteže, ki se niso bali, ter so grozili se mu, roke stegnili po njem, po svetem možu, čegar stopinje poljublja narod, in sam čudi se tolikej smelosti, a čudovito je to, ker se ne zgodi nikakoršno čudo njemu na pomoč, da ne vsahnó te po njem stegnjene roke, ali da emirom ne okamené grozovita telesa.

„Nikar ga ne motite, svetega moža!“ — brani sultan in glasno smeje se — „ne hudujte se, ker je srce okoščelo mu in kri posušila se na solnci, največ je sam kriv, da njegovo čutje ne gorí razkošju tega sveta, edina radost mu je v cunje zavita svetost; voščite njemu srečo, narodu pa njegovo molitvo.“

Emiri, zmóčeni vsled vinskega pitja in milostnih pogledov, tlesknili so radostno zasmehujočim sultanovim besedam, razstopili so se na dve strani, da je derviš lahko šel po sredi med njimi, in nizko so se mu priklanjali. „Allah te poblagoslovi, sveti mož!“ — zasmehovali so ga.

„Pomnoži naj tvojega života dneve do tisoč let!“ — nasmijal se mu je drugi.

„Naj se množi tvoja svetost, množé tvojega plašča cunje!“ — zbodel ga je tretji.

„Osvobodi vsaj mene svojega prokletsva“ — poprosil ga je zasmehljivo četrti; „pa ti iz Samarkanda \*)

\*) Samarkand — glavno Timurjevo gnezdo v Mongolskeji.



pripeljem najkrasnejšo devico, če prav iz Timurjevega harema, da bode blagostila tvoje starosti dneve." — A kakor sultan in njegovi emiri, tako so dervišu posmehovali se tudi njih služabniki, ki so bili o njegovem prihodu boječe utihnili in katerim je bila groza, bojazen neutegoma skrčila ustna, ki so se smijala vsled same radosti.

Ali derviš je hladnokrvno stopal med množnimi zasmehujočimi dvorskimi služniki in ponosno vsklanjal glavo; le trenoten trepet njegovih obrvi in skoro krčevit tresljaj njegovih usten je izdal njegovo notranjo zlobo; ko je bil prišel k durim poslednje sobe, obrnil se je na pragu in zopet je z desnico grozeče zažugal: „Niste hoteli slišati, nesrečneži!“ — vskliknil je glasno, da je njegov glas krilil po dveh, po trih velikih sobanah — „le nujte, saj vas bode bolelo to! Allah je edin bog, Mohamed pa njegov prorok, vi pa ste geheni propadli sinovi!“ — Po teh besedah se je obrnil in po nekaj urnih korakih je zginil izpred verej.

(Dalje prihodnjič.)

## Naši dopisi.

V Gorici 15. aprila. — Pretekli četrtek je napravilo tukajšnje katoliško društvo koncert, katerega se je udeležil — na čelu domačih in vnanjih plemenitašev im mnoge druge gospode — grof Chambord sè svojim dvorom. Pelo in godlo se je prav gladko. Med koncertom je sprelepo govoril državni poslanec, profesor dr. Valussi „o cerkvenih umetnostih“. — Za papeževo petdesetletnico se napravljajo tudi pri nas pristojne izjave; odlični možaki se napravljajo na pot v Rim. Tako pojdejo tudi mnogi gospodje duhovskega im svetnega stanu h katoliškemu zboru na Dunaj. — Eden najimenitnejših tukajšnjih zavodov je zavod šolskih sester „de Notre Dame“; z vsega Primorskega in tudi iz Dalmacije se deklice v njem jako primerno odgojujejo. V tem zavodu mislijo napraviti novo kapelo. V ta namen je dovolilo finančno ministerstvo loterijo s 300 dobitki. Dne 9. decembra t. l. bode dobično igranje. — Od leta 1873. je veljala za mojstrezidarje in njihove delavce neka pogodba, katere je določevala, koliko ur na dan da imajo zidarji delati — po leti ali po zimi. Te dni so mojstri pri municipiju naznanili, da se ne bodo več držali omenjene pogodbe. Na to se je zbralo v petek kakih 2000 delavcev pred magistratom in so poslali deputacijo k županu prosit, da bi prisilil mojstre, držati se pogodbe od leta 1873. Župan je obečal, da si bode prizadeval, to stvar med mojstri in delavci poravnati. — Naše kopališče pri mestnem vrtu je (na mestne stroške) od zunaj dozidano; do 15. junija ima biti končano tudi znotraj. Municipij naznanja zdaj, naj bi se oglasil, kdor hoče to napravo v najem vzeti. Stroški stavbeni znašajo okoli 40 tisuč gold. Poslopje je prav lično; sobe bode imelo 12 I. vrste, 12 II. vrste, potem parne in kropivne kopelji. Pohištvo in perilo mora priskrbeeti najemnik. — V kratkem se bode začelo zidanje novega pokopališča. Svet je ondod res mokroten; tega sem se ni davno sam prepričal. — Ena senčnih strani naše dežele so vedni poletni plesi pod milim nebom. Ne le in znabiti ne toliko sami na sebi so — v fizičnem in нравnem oziru nevarni, — še nevarniši so zaradi mnogoterih nasledkov: tepeženj, ubojev itd. Pred meseci sem izrekel željo, da bi se deželni zbor te rešči poprijel in plesne zadeve po postavni poti uredil. Med tem sta jim preč. ordinariat in c. k. namestništvo neške meje vsaj indirektno postavila. Politiška okrajna gospôdska namreč ne sme več dovoljevati županstvu

žandarmov o priliki plesov; župan, kateri v ples privoli, mora sam za red skrbeti in je za vse osebno odgovoren. Marsikateri se bode te odgovornosti bal. In, če ga bode duhovščina od svoje strani podpirala, bodo pobujšljivi javni plesi v kratkem času prav redki. — Nove baže demonstracijo so napravili neki pobalini našem novemu deželnemu glavarju dr. Pajerju v četrtek po noči; vrgli so proti 1. nadstropju njegovega stanovanja v gosposki ulici nekaj sklenic črnila. Vsi tukajšnji časniki se nad to surovostjo hudujejo. V deželnem zboru je novi glavar svojemu poslu popolnoma kos; izvrstno rutino kaže v vsem in sosebno tudi v tem, da zapopadek slovenskih govorov točno in jasno povzame in v italijanskem jeziku Lahom pové. Dosedaj je imel deželni zbor 4 seje; zadnja je bila 13. t. m. Vse se obravnjuje „a vapore“ (v naglici). Rešenih je že veliko proračunov in peticij. Važne reči pa se opravljajo „za kulisami“. Kmetijska šola, zaradi katere se je zdelo, da nastane vihar, ostane še za to leto taka, kakor je. Čuden nasvèt je pa bil sprožil te šole kuratôrij: — naj bi se namreč slovenski nje oddelek opustil. Ma bravi! — Zadnje seje, v petek, se je udeležil tudi ces. namestnik, baron Pino (kot poslanec). Odseki neprenehoma delajo; prihodnja seja bo 17. t. m.; dne 20. t. m. se zbor sklene.

Izpod Triglava 15. aprila. — Željno željno pričakuje vsa gorenska stran, kako se bodo izmotali razpori med našimi posestniki in pa obrtniško družbo, katere poravnati si prizadeva blaga družba kmetijska. Doda se še nič ne vemo, kako in kaj. — Sirarske družbe v Bohinji začno v kratkem delovati, nova družba „Savica“ je že dva velika, na vse strani pravilno izdelana kotla dobila. Naj bi pač družbi kmetijski obveljalo, nakloniti jej naprošene državne subvencije!

Iz Ljubljane. — Z žalostno dogodbo pričnemo danes novice iz Ljubljane, namreč s to, da 16. dne tega meseca se je začela nova zima, mrzla in snežena, ki žuga veselo upanje kmetovalcev v vrtilih in nogradih vničiti, vzlasti ako utegne še kaj več mraza nastopiti. I tako nam se napoveduje zopet dragina! Tudi v družih deželah je menda taka nevihta, ker včeraj so pozneje došle pošte v Ljubljano ali pa celó ne.

— (Novi mestni odbor) je imel 12. dne t. m. prvo sejo, v kateri je bila volitev župana, podžupana in odsekov. Narodna stranka je ponudila kompromis nasprotni stranki, ki je na to šel, da tudi narodna stranka voli g. Lašana za župana, ako nasprotna stranka za podžupana namesti generalstăblerja v nemčurstvu dr. R. Schreya voli predsednika kupčijske zbornice g. Aleks. Dreota, moža, ki ga smemo prištevati „mittelpartei-i“. Izprva bila je podoba, da se „liberalna“ stranka udá tej pogodbi; al v zadnjem hipu jo je odbila po načelu svojem: nasprotstvo „bis aufs Messer“. Pri volitvi župana je tedaj dosedanji župan gosp. Lašan dobil 23 glasov, dr. Schrey 1, na 4 volilnih listkih ni bilo nobeno ime napisano, kajti 4 narodni odborniki — tako imenovani „zmirom-slovenci“ — dosledno po klubovem sklepu niso nikogar volili zato, ker so jim liberalci odbili ponudeni kompromis, 4 narodnjaki „nezmirom-slovenci“ pa so ga vkljub klubovemu sklepu (žalostna disciplina!) volili. Za podžupana je bil izvoljen dr. pl. Schrey z 19 glasovi, Dreota je dobil 2 glasa, 7 listkov bilo je brez imena. Pri volitvi v odseke je „liberalna“ stranka pa še bolj razodela svoje gori omenjeno načelo: „boj do noža“, ker v nekatere odseke ni volila nikogar izmed narodne stranke. — Volitev ta je zopet očitno pokazala, da mirne sprave ni dočakati v Ljubljani, dokler — Turk ne prihrumi čez Hrvaško in Dolenjsko v Ljubljano.



Perzija zahteva od Turčije, da jej odstopi nekaj zemlje v Aziji in zbira armado na boj zoper Turčijo.

Severna Amerika se tudi oborožuje; že so la-dije njene na Evropskih morjih dobile ukaz, zbrati se v Nici, da se ustavijo pri Carigradu za varstvo on-dašnjih Amerikancev.

Le Angleška vlada, vkljub očitnim simpatijam, ki jih kaže velik del naroda, je poturčena, in če očitno ne more, riše kakor krt zoper Rusijo in hujska Tur-čijo, podpira Egiptskega namestnega kralja, da bode Turčiji na pomoč itd. Ker se Grška na boj pripravlja zoper Turka, jej je Angleška zažugala, da posede Grecijo, ako ona to stori.

Kaj pa Avstrija? Zanašaje se na besede prvega vojskovodje Avstrijskega nadvojvode Albrechta in pričakovaje, da grof Andrassy, kakor se govori, na dopust (urlaub) gré, se je nadjati, da Avstrija posede Bosno in Hercegovina — in zakaj? Vradna „Agra-merica“ pise, da ima Avstrija do te posede pravico že zato, da ne bote popolnem pokončani ti zemlji, zaradi katerih je Avstrija že na milijone stroškov imela s tem, da je na tisoče Bosniških in Hercegovinskih begunov preživiti morala, kajti že marcija meseca lanskega leta je pribežalo okoli 90.000 Bosnjakov in Hercegovincev v Avstro-Ogersko, ki so po 10 kr. na dan miloščine do-bivali, to pa znaša 3 milijone 285.000 gold. leto in dan, in posihmal se to število ni zmanjšalo, marveč pomno-žilo. „Agramerica“ zato pravi, da poseda Bosne in Hercegovine bila bi Avstriji „Faustpfand“, to je, po-vračilo za stroške.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

V sultanovo sobano niso slišali njegove kletvine; tam so še smijali se derviševi budalosti, kako izborna so burke uganjali z njim!

Le Srbskemu Lazarjeviću se je bilo pooblačilo čelo, nevoljno je natezal pas — in ker ni mogel več trpeti tega preširnega zasmeha, urno je vstal, stopil k sultanu in z važnim, skoro hudim glasom spregovoril: „Blazni, pa otroci resnico govoré, sultan! A ta derviš je resnico govoril, njegova budalost, ako je budalost, govorila je tebi vsaj na prid. Že smo se naveseljačili, čas je, da pomislimo na dejanja. Tam Timur sè svojimi odurnimi jatami vznemirja tvoja mesta, gubi tvoj svet na sramoto tvojemu imenu — a ti? — kaj pa ti delaš?“

„Veselim se, a srečen sem“ — odgovoril je Bajazet zaničljivo, ali vendar je roko vzel nazaj, ni pritisnil krasne Zulmine glave na svoje prsi, očito je bilo, da so mu Lazarjevičeve besede segle v živo.

„Nekova čarodejnica te je vščnila sè svojim stru-penim pogledom“ — govoril je Lazarjević nevoljen dalje, „ker si oglušel svoji sramožljivosti, oslepel svoje slave lesku. Bajazet, moje sestre mož, kam gine tvo-jega imena slava?“ —

„Moja slava je krepko prikovana k nebu“ — od-govoril je Bajazet ponosno — „a še nobena ženska ni povila tistega, ki bi se drznil ter hotel strgati jo s te višave.“

„A Timur?“ — povpraša ga Lazarjević očitajoče — „pomisli na razvaljeni Sivas in na sramotno smrt svojega sina.“

Sultan se je stresnil, zganil se je, kakor bi bil hotel poskočiti, in kakor blisek o temni noči, tako je

vsled prodkega vskipa zalesketalo njegovo črno oko; njegovega obraza se je zopet polotil izraz poprejšnje vladne lehkovaznosti — in zasmehljivo so se mu skri-vila ustna. „Timur je pritlikavec, saj njegovo ime samo kuži mojega serralja zrak; vpokoji se, brate Štepan!“ — opomnil je razpaljenemu knezu z lahkovaznim glasom, ali srditejše in srditejše je govoril — „le malo naj se stepeva, pa bode suženj mojih sužnjih, a Samarkand mi namesti Sivas; žene in sužnjice razdadem svojim vérnim, tudi ti jih bodeš imel na izbor, če bodeš hotel, prva Timurjeva kadima pa nam bode šerbeta in vina nalivala o naših gostijah.“

Vsled teh najrazžaljivejših besed v Jutrovčevih ustih je ostrmel Štepan; emiri pa, ti vajeni hinavci neomejene sultanove volje, tlesknili so z rokami, mlasknili z jezici in hrumno trdili: „Zgodí se tako, padišah, ti jasno solnce tega svetá! Bismillah! videli bodemo Samarkand in nje-gova čuda. Kdo bi se upal vpirati sultanovi volji in našim jataganom?“ — povpraševali so se vsi povprek.

Štepan je nevoljno poslušal te hinavske besede, obrnil se je v vezirja Mehmeda in v Timurtaša, ki sta zamišljena gledala pred se. „Vidva molčita, pa sta dr-žavi prva slopa! — zakaj ne vstavita tega čudovitega vrišča? — pač nista vredna svojega gospoda, ni svojih vojščakov!“ — pokregal je oba Lazarjević.

„Moj gospod in sultan je govoril tako, ali bi uprl se mu jaz, njegove volje suženj?“ — začudil se je vé-liko vezir in skomizgnil je z ramenoma — „midva nisva kavrska vojvodi, vaši vojvode se ustavljajo zahtevam svojih gospodov.“

„Allah-kerim!“ — spregovoril je Timurtaš — „mora se zgoditi tako, kakor je govoril moj gospod in moj zapovednik.“

„Tako je to, Štepan!“ — oponesel je Bajazet — „nihče ne dvomi o moji izjavi, le ti dvomiš o njej. Da, da! nevernik si“ — pristavil je osato — „ne veruješ v proroka, zakaj bi toraj zahteval, da bi veroval v moje besede?“

„Da, ti, sultan, govoril si to!“ — opomnil je po nekolikih trenotkih Štepan o veliki zataji, zato da ne bi jeze razodevale njegove besede — „izdal si se osodi, njeni moči, a ta bode sodila tebe in Timurja, Bog daj, da bi se ne osvetila ti, zato ker si tako smelo odbral jo, da bode tvoja sodnica!“

Te besede so usta zaprle emirom; véliko vezir in Timurtaš sta čudila se in oči izbudila v smelega govor-nika; celó Bajazet se je stresnil, njegovo razkošno za-kaljeno oko se je nenadoma zaiskrilo.

(Dalje prihodnjič.)

## Deželni zbori.

Deželni zbor Kranjski.

V 5. seji dne 18. t. m. interpeliral je dr. vitez Savinschegg deželno vlado zavolj preložitve ceste čez Gorijance. — O priliki proračunu gledišnega zaklada za l. 1878. je baron Apfaltrern nasvetoval, naj se za slovensko gledišče podpora od 2400 gold. zniža na 1600 gold.; nasvèt ni obveljal; pa tudi de-bate ni bilo nobene. — Potrdili so se dalje proračuni ustanovnih zakladov in pri tej priliki se je mu-zejskemu služabniku Ferd. Schulzu dovolila izredna osebna doklada 150 gold. — Potrdil se je računski sklep zaklada ljudskih šol za l. 1876. (z dohodki 207.208 gld. 62½ kr., s stroški 198.338 gld. 31½ kr., in konečnim čistim skupnim imetkom z 93.509 gold. 21½ kr.) — Vsled prošnje občine Cirkniške je sklenil deželni zbor vladi priporočati, naj se v Cirk-nici napravi c. kr. okrajno sodišče in pa davkarski



Potisniti mohamedanstvo nazaj v Azijo, osvoboditi Balkanski polotok Turškega jarma — to je prvi cilj te vojske. Ker so obširna tla, na katerih se bije, za vojevanje zelo težavna, skoro ni verjeti, da bi je bilo tako naglo konec, kakor zadnje Nemško-francoske; tu je vse drugače. Korak za korakom bodo morale Ruske armade priboriti si tal, in tekli bodo potoki krvi, da se tudi obdrži to, kar se je priborilo. Al izid ne more biti dvomljiv, kajti vkljub postranski pomoči Angleški, vkljub Azijskim četam ima Rusija večo moč izurjenih in discipliniranih vojakov, ki v boji z divjimi četami, če je teh še toliko, slednjič vendar vselej zmagajo.

Za Rusijo samo bo ta konečni vspeh velike važnosti. Kakor je Prusija potem, ko je pod zastavo Nemško najprej Avstrijo, potem Francosko premagala, nehala biti tista Prusija, kakoršna bila je poprej, prav tako bo Rusija nehala biti sedanja Rusija tisti hip, ko bo slovanske zastave zmagonosne nesla proti svetemu mestu Carigradskemu, potem bo ono slovansko cesarstvo Evrope, v katerem bo Slovanstvo vteleseno.

Da je Avstrija zdaj v zvezi z Rusijo, o tem skoro ni dvomiti. Zasedla bo jugoslovanske dežele Turčije in tako bode zgodovinski svoji misiji pravična postala. V novi sestavi držav potem bo Avstrija trdno središče Jugoslovanom, posredovalka med zapadno in vzhodno Evropo, središče, v katerem bode plodno in živahno vzhodna kultura roko podajala zapadni.

Težka železna krogla je spuščena na vzdol; nihče je ne more več vstaviti in brezumni, ki bi se jej od svojega malega, zunaj pravega sveta ležečega Magjarskega stališča hoteli postaviti na pot, zmečkani bodo. Zgodovina svetá se ne dá voditi po domišljijah ali svojeglavnosti zmešanih ljudi, — ona gré po trdnih, nepremakljivih postavah naprej, vedno naprej!

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

„Zgodi se to, ali to“ — govoril je Štepan dalje, ni mu bil na mari poprejšnjih besed učinek — „jaz sem zbog svoje sestre tebi, sultan, prisegel, da tvojemu potomstvu vzdržim vladu — in tudi vresničim svojo prisego. Za tega del se ne morem delj motiti sè saltimbankami in s tvojimi odaliskami, temuč rad bi že skoro bil med svojimi junaki, zato da bi moji udje silo trpeli v odločilnem boji, ter da bi jaz ne bil svojim junakom na zasmeh“.

Oholo se je obrnil Štepan; da si je vse bilo tiho, da si so mu emiri nevedoma umaknili se s pota, korakal je iz sobane, ni se ozrl v nikogar, kakor bi bil zaničeval vse.

„Kaj je govoril ta kavrin?“ — poprašal je Timurtaš nevoljen, ko je bil Lazarjevič zginil — „ali da bode varoval tebe, vzvišeni moj gospod, gospod vsega sveta? — pa sam živi ob tvoji milosti in le vsled tvoje usmiljenosti je to, kar je. Kako se more rogati tvoji vzvišenosti?“

„Res je to“ — potrdili so emiri poluglasno — „le reci, jasni naš gospod, pa pokaznimo njegovo drzovitost“.

„Ne motite ga“ — rekel je Bajazet resno, a počelu so se mu preganjali oblaki, kakor njegovih notra-

njih misli sence — „da njega ni, ne slišal bi nikoli moških besed, resnice, a moja čast je previsoka, da bi me razsrdila resnica, da je tudi trpka. A trpka je bila, to moram potrditi“ — zabredel je zopet v svojo poprejšnjo, lehkovažno voljo — „kakor stoletne aloe sok, daj mi, Zulma! Širaske trte soka — in zapoj kako milostno pesen, ki topí moško srce, duša pa umira svetu in njegovim revam, jaz bi še rad bil srečen, še bi rad užival prorokovega raja slasti.“

A Zulma podaje, ker je rekel, dotične pijače; njene plunke strune pojó, nje glas krili o petji, kakor Rume-ljotskega slavčka glas; ali Bajazetu se zdi smeh, o katerem mu podaje čašo, da je hladen; tudi vino se mu zdi, da ni sladko tako, kakor je bilo popreje; plunka nima pravega soglasja; milostne pevke slavčje petje krili v njegovih ušesih odurno, mrzko, — že je o detinski jezi dvigal desnico, da bi plunko iztrgal iz krasnih rok, že je odpiral usta, da bi sladkim Zulminim ustnom ukazal, naj utihnejo, kar je ob njegovo uho zadel čudovit ropot, ki je bil od zunaj prodril v sobane njegovega seralja; držal je desnico dvignjeno, imel je usta na pol odprta, otrplo je poslušal vrišč, ki je hrupno in pogosto prodiral v sobano.

Umolknila je Zulma, največi strah se je obrazil na njenem obličji, nje oko je tekalo po sobani, kakor bi bilo iskalo prostora, kamor bi se skrila, ali kodi bi mogla pobegniti jedva verjetni nesreči; Zulma, vshodna hči, razvija svoje dražesti le tačas, ko vživa pokoj in razkošje, kakor Širaska roža le o jasnem nebu okrog sebe širi svojo vonjavo, ko hitro pa vstane vihar in prižene se bura, jame se otrpla tresti in svoje listje razsiplje po zemlji.

Tudi druge odaliske, ki so stregle emirom, poskrile so se brzo po najtemnejših kotih v sobani, plahe so bile, kakor košutice; vzrastle so bile razkošju samo in milostnim nasmehom, pa ne zato, da bi jih strašili podobni hrupi.

Utihnili so emiri, oplašeni so gledali drug drugega; veliki vezir in Timurtaš sta se po drugem hrupu, ki je bil vdaril jima v ušesa, vzdignila, vlekla sta na ušesa in šla skoro do srede sobane.

„To je upor! jaz poznam, da vreščé Kurdistanski sinovi“ — opomnil je Timurtaš poluglasno, oplašen se je obrnil v vezirja Mehmeda.

Ta je le prikimal z glavo in obrnil se v sultana, kateri jedin je na videz hladnokrvno iz daljave vlekkel na ušesa, kakor bi ne bil slišal tegu divjega hrupa.

Oglasili so se v prednjih sobanah brzi koraki — in takoj se je na pragu prestrašenim emirom pred oči prikazalo kavrinskega vojvode silno telo.

„Milan Topličanin!“ — oglasilo se je mnogo ust.

Bajazet je prikimal z glavo — in zasmehujočega obraza je prišleca povprašal: „Kedo razsaja blizu našega seralja?“

„Tvoji verni“ — odgovoril je Topličanin trpko — „tvojega proroka čestitelji iz Kurdistana, iz Karamanije in kedo zna, od kodi še.“

„A kaj hoté ti psi?“ — povprašal je Bajazet ostro, jezil ga je Topličaninov zasmeh tako, kakor njegovih vojščakov upor.

„Neko malost zahtevajo“ — odgovoril je Milan trpko, kakor popreje — „zgnjusila se jim je lenoba in lega v taboru, naveličali so se boriti z vsakojakim pomankanjem, ko padišah z emiri vred zbog svojih radovanek zablja na ljud; vstali so lastnovoljno, ali na-te, sultan, in ne zahtevajo nič več, nič menj, nego tvoje življenje in tvoje zaklade.“

(Dal. prih.)



36% priklade za 4 leta, t. j. 1877—1880. — Občini v Studencu se z ozirom na zidanje župnikovega poslopja dovoli 63% priklada za leti 1878 in 1879, toda vlani za leto 1877 sklenjena priklade se ne bode pobirala ter se opusti. — Istej občini v Studencu se z ozirom na stavbo šolskega poslopja dovoli 65% priklade za leto 1877, 1878 in 1879.

V večerni seji je poročal dr. Bleiweis v imenu gospodarskega odseka o postavi za obdelovanje Ljubljanskega močvirja, ta je bila sicer že vlani sklenjena, pa se je letos po želji vlade glede nekaterih formalnosti preuredila. Ta velevažna postava se je odobrila brez ugovora, upati je, da dobode kmalu potrditev presvitlega cesarja in potem stopi v veljavnost.

(Dalje prihodnjič.)

### Deželni zbor Štajarski.

V deželnem zboru Štajarskem gospodujejo nemški liberalci. Po tem vsakdo lahko sodi, kako se godi predlogom slovenskih poslancev, če tudi so popolnem vtemeljeni in pravični. Dokazov za to imamo zopet v obravnavah poslednjega deželnega zbora.

Glasoviti germanizator in protektor brezverskih šol dr. Wretschko je bil poročevalec v odseku, ki je nasvetoval, naj pravica, ljudske učitelje imenovati, pristaja samo ces. kr. deželnemu šolskemu svetu. Temu nasvetu, ki je poleg drugih nezgod še poseben udarec slovenskim učiteljem, se je krepko upiral dr. Srnec, braneč pravico tistih šolskih svetov, kateri šole zdržujejo, al žalibog brez vspeha; večina zborova je sprejela Wretschkov predlog, po katerem postanejo učitelji ljudskih šol ces. kr. uradniki, prav odvisni od naučne gospóske, kateri je, kakor je dr. Krones rekel, nemščina „duševno vezilo med spodnjim in gornjim Štajarjem“.

Mnogo občin je prošnjo podalo deželnemu zboru, naj bi se 8letni čas, ko mora mladina ljudske šole obiskovati, znižal na 6 let. Baron Hammer-Purgstall in še drugi so toplo zagovarjali to prošnjo, rekši, da tako dolgi čas šolske dolžnosti podkopuje na kmetih veselje do šole in da se res vé, kaj da more učitelj otroke še v 7. in 8. letu učiti, al zopet je bil glasoviti Wretschko načelnik, ki je v dolgočasnem govoru odbijal to prošnjo, ki je z 24 glasovi padla proti 20.

Konservativni nemški poslanec Karlon je ostro šibal ljudsko novo šolstvo, katero deželi prizadeva ogromne stroške, ki bi, če se na 525 šolah, katere dozdej nimajo še učiteljev, nastavijo učitelji, narastli na 1 milijon in 600.000 gold. — in to brez primerne vspeha v šolstvu, kajti namesto jedernatih učiteljev — je rekel — dobivamo le pregosto nekake polovičarske profesorje, ki za visoke šole vedó premalo, za male pa preveč, vse le površno.

Gospoda Herman in dr. Dominkuš pa sta ob priliki, ko je prišlo poročilo deželnega odbora o gospodarskem stanju Štajarske v obravnavo, gospodarstvo liberalne ustavoverske stranke, po katerem je dežela z davki preobložena in do glave zadolžena, tako temeljito karala, da celó kolovodjem nemške stranke je besedo zaprlo tako, da jima niso vedeli nič pravega odgovoriti. Oba govornika sta se strinjala o tem, da glavni vzrok socijalnih in gospodarstvenih rev je ona nesrečna sistema, ki dandanes vlada v Avstriji, in dokler pravica in resnica ne stopi na njeno mesto, ne bode konec nadlogam našim. — Mnogokrat so se in na mnogih mestih čuli taki opomini, Bog daj, da bi na veke ne ostali glasovi upijočih v puščavi!

### Predarelski deželni zbor.

11 poslancev je izročilo deželnemu glavarju pismo, ki se pritožuje zoper to, da se deželnim zastopom odmerja tako kratek čas zborovanja, da najvažnejših deželnih zadev ne morejo temeljito in vsestransko obravnavati. Prošnja je šla na to, naj deželni glavar pritožbo objavi c. kr. vladi, ki po takem postopanju deželnim zborom vso veljavo jemlje.

### Glasbeno slovstvo.

\* 23 cerkvenih pesem za šolsko mladino čveteroglasno stavljenih po gosp. A. Förster-ju je prišlo v R. Milicevi tiskarni v pravilni obliki ravnokar na svitlo.

Imé skladatelja samo po sebi je že porok, da te pesmice vstrežajo popolnem svojemu namenu. Cena jim je 25 kr.

### Mnogovrstne novice.

\* Za mesec maj prerokuje znani vremenski prerok dr. Škofka vreme tako-le: Meseca maja se zavoljo mraza (slane) kmetovalci že od nekdanj bojijo, vendar letos vreme okoli 10. dne t. m. ne bo prezlo mrzlo, namesti tega pa bodo dnevi od 13. do 23. maja vsaj večidel hladni in med 19. in 24. bodo brž ko ne noči mrzle (če ne oblačne). Mrzlih noči pa sploh tudi pozneje celó do 4. junija nismo varni. K sreči bo imel letošnji maj kakih 14 deževnih dni, in ker bodo oblačni, ne bode mraza, pa tudi ne mrzlih vetrov. Verjetno je, da bode dežja ali pa več vetra okoli 2., 5., 8., 13., 16., 18., 21., 23., 28. in 31. maja ali pa en dan pozneje; pričakovati je tudi bliska in groma okoli 18., 23. in 31. maja. — Po takem bode — če jo prerok zadene — mesec maj zeló deževen, a ne več zaradi mraza nevaren.

\* Cena žita se je zadnji čas zeló podražila; vzrok temu je vojska, in zato ne iz Rusije ne iz Rumunije ne dohaja več žita, in ker lani tudi v Ameriki ga niso veliko pridelali, ga je začelo najprej na Angleškem primanjkovati. Tudi cena družim pridelkom gre kviško, isto tako živini in vinu.

\* Avstrija brez Ogerske je lani štela 21 milijonov in 565.435 duš memo 20 milijonov in 394.950, ki jih je imela koncem leta 1869. Po takem se je število prebivalcev v 7 letih pomnožilo za več kot 1 milijon in 170.000 glav, pa toliko želodcev, ki hočejo jesti.

### Zabavno berilo.

#### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Prestrašeni so vojvodo gledali emiri — malo popreje še tako oholi, kakor bi jim ne bila dosti na mari bila vest o uporu, — plašno so gledali drug drugega in sultana, znali so, da bi padišahova poguba bila tudi njih poguba.

Timurtaš je dobro poznal Azijske krvi značaj, zato je obrnil se v sultana in poprosil: „Jasni moj gospod! jaz dobro poznam te jate, njih strast vskipi tako brzo, kakor v pustini pesek pod dehom žgočega samuma, a tudi ukrotiti se daje tako urno, kakor se solčna vročina brzo ohladi pod deževnim oblakom. Utrpi nekoliko svojih zakladov, vrzi jim, da se bodo trgali, samo kaj malega, tebi bode to le berašk dar, a ti divji pu-



stinski sinovi in preširni gorki rojaci te bodo častili precej, slepo bodo šli za teboj, kamor jim ti ukažeš, naj idó.“

„Ta nasvet je dober“ — pritegnil je vezir z nesmelim glasom — „če je tvoji modrosti po godu.“

„Prav imaš, Mehmed, ker varuješ svoj hrbet“ — opomnil je sultan, ki je trpko smijal se — „svetoval bi rad, svojega vratu pa ne bi rad vtaknil v past. Bismillah! ali je Bruskega seralja zrak v šlapo promenil se? — Idi in poišči svojo zgubljeno modrost na Evropskih obalah v Drinopolji; takoj jutri, ali precej danes odidi, tam si mož, tū pa si enak tem-le“ — rekel je in s pokimom svoje glave pokazal emire, ki so, kakor breziduhi, stali okrog.

Uporniki zunaj bijejo ob zidovje, sultan pa je v seralji resen, kakor o dneh svoje največe slave! ali je čudo to, ker so ostrmeli emiri?“

„A kaj mi svetuješ ti, vojvoda Topličanin?“ — povprašal je Bajazet Milana, ki je pri durih mirno stal, kakor skala, v katero se zaman zaganjajo razburjeni valovi; neka čudovita radost, ki je zdaj pa zdaj švignila iz njegovega oka, umikala se je zmirom nekaj zamišljenosti; stresnil se je, a zopet je stal nepremično hladno.

„Ali ti je, sultan, zdaj moj nasvet tako drag, popreje pa si ga zametal toliko tednov?!“ — začudil se je Topličanin smelo, o globokem, bodečem očitku. — „Ali čuješ tam zunaj ta jek, ki se že močno zaganja v tvoje uho? — Ali si ošlevel? — le ugajaj upornikom, jutri bodo zahtevali tvojih zakladov ostanek.“

„Da!“ — poknil je za njim Štepana Lazarjevića glas — in takoj je Štepan sam stopil v sobano in pred sultana samega — „ni trenutka ne smeš zamuditi; gani se, Bajazet! ali daj svoje zaklade ali pa se pripravi na pogubo svojega života; moje drage sestre život pride na prodaj!“ — kriknil je in hotel skozi stranske duri oditi v notranje izbe.

„Čaki!“ — oglasil se je Topličanin in premaknil — „jaz pojdem s teboj, Štepan!“

„Kako govoriš sè svojim knezom, vojvoda Topličanin?“ — začudil se je Štepan in jezno obrnil v Milana.

„Jaz poznam le Srbskega cara, da je moj gospod“ — „opomnil je trpko Topličanin — „a moj car in gospod je poginil na Kosovem polji, kjer je branil vero in domovino; dej, Lazarjević, ti nisi moj gospod, ali, čuj! navzlic temu bodem s teboj vred varoval tvojo sestro in tvoje potomstvo; saj ne morem drugače činiti, ne smem!“ — šepnil je, a obupna boleost je svoj oblak razgrnila po njegovem obrazu. (Dal. prih.)

### Naši dopisi.

Iz Rusije 26. aprila. η. — V Rusiji je od včerajšnjega dne velik praznik. V cerkvah praznično zvonjenje, po ulicah se ziblje neštevilna množica naroda k cerkvam. Kamor pogledaš, vidiš radost v očeh, sladki smeh na ustnicah, znanci in prijatelji se objemljejo in pozdravljajo: „Slava Bogu, pobedili nakanec!“ Zmago imenujejo to, kar se je zgodilo predvčerajšnjem: Rusija je napovedala Turčiji vojsko, in to je res velika zmaga. Vso svojo predrzno abotnost je morala Turčija razkriti pred svetom in vso svojo brezvestno perfidijo Anglija, predno se jima je udalo omajati miroljubje Ruskega „Cara Osvoboditelja“. Ti dve državi ste na zlo samim sebi rabili le-to miroljubje, in mislili ste, da njuno zlodjevo zasmehovanje bo večno ostalo brez kazni. Kakor malo dostojno je bilo njuno poldrugoletno obnašanje, tako malo se zлага z njuno prevzetnostjo, z deklaracijo Anglije in z odgovorom Turčije na

protokol, njuni poslednji postopek. Po совету Anglije je Turčija hotela v Kišenjev poslati posla s prošnjo o miru — „Pozno“ je bil odgovor. „Potem se je Turčija obrnila s prošnjo do drugih velikih vlad, da bi one na podlagi Pariškega traktata posredovale — odgovor je bil spet: „prepozno“! K temu odgovoru je po lisičje pristopila tudi Anglija. Manifest Ruskega cesarja do svojega naroda je datiran od 24. aprila iz Kišenjova. On je prav kratek, vendar na vse strani popolen, izjaščen in zmeren. On na kratko izlaga trpljenje Slovanov v Bolgariji, Bosniji in Hercegovini in ves hod pogovorov Rusije in Evrope s Turčijo ter se končava s sledečimi besedami: „Izčerpav do konca miroljubje Naše, Mi vijnuždeni vijsokomernim uporstvom Porti npistupitj k dejstvijam boleje rešiteljnim. Togó trebujut i čuvstvo spravedljivosti i čuvstvo sobstvennago Našega dostoinstva. Turčija odkazom svojim postavljajet Nas v neobhodimost obratitjse k sile oružja. Gluboko proniknutije ubeždenijem v pravote Našego dela, Mi, v smirennom upovaniji na pomošč i milosrdije Vsevijšnjago, objavljajem vsem Našim vernopoddanim, čto nastupilo vreme predusmotrennoje v teh slovah Naših, na kotorija jednodušno otozvalas' vsa Rossija. Mi vijrazili namerenije dejstvovatj samostojateljno, kogda Mi sočtem (= spoznamo) eto nužnim i čest Rossiji togó potrebuje. Nijnje (= zdaj), prizijvaja blagoslovenje Božje na doblestnija (= hrebre) vojska Naši, Mi poveleli jim vstupidj v predeli Turčiji.“ — Ko je telegraf prinesel manifest iz Kišenjova v Moskvo, je Moskovski župan prec sozval mestni zastop. Mestni očetje kakor narod so spremljali čitanje manifesta z navdušenimi „ura“! Potem je stavil odbornik Najdenov tri predloge: 1) Naj se izbere adresna komisija, ki bi imela sostaviti zahvaljno adresno caru. 2) Na stroške stolice Moskve naj se v Moskvi napravi in izdržava na ves čas vojske tisuč postelj za ranjene vojake. 3) Vrh tega naj se žrtvuje na potrebe ranjenih sploh en milijon rubljev iz Moskovske mestne blagajnice. Vsi trije predlogi so bili enoglasno sprejeti in v zahvalo narod ni mogel nehati ploskati mestnim očetom. Tako je Moskva sopet dokazala, da ona je glava in srce Rusije. Upati je, da se Petrograd ne bo dal osramotiti, kakor tudi iz gubernskih mest poročajo o požrtvovanji velikih zneskov. Sploh za ranjene se delajo velikanske priprave, veliko večje, kakor bi bilo treba v vojski s Turčijo. Anglijo mi vsi dobro poznamo, pa do zdaj nas tudi Avstrija ni prepričala, da jej smemo zaupati. Kakošno neomejeno zaupanje ima Ruski narod do svoje vlade in do lastne sile, je najlepše pokazala borža. Ko se napoveduje vojska, državni fondi navadno padajo, v Rusiji se je zgodilo ravno nasprotno. 23. apr. so prodajali storubljene loze vnotranjega pošojila po 167 rubljev; 24. aprila pa, ko je telegraf prinesel na boržo sporočilo, da se vojska začinja, poskočili so lozi na 174 rubljev; danes, na tretji dan vojske, se plačujejo na Moskovski borži že po 178 rubljev.

Kinšinov 12/24. apr. — η. — Svét ni skoro vedel za Kišinov, to mnogoljudno stolico Besarabije, ki je še le leta 1812. iz rok Turških prišla v roke Ruske, dokler ni bil imenovan kot glavni tabor Ruske vojske z načelnikom Nikolajem Nikolajevičem h koncu prošlega leta. Slavjanska povestnica bode z zlatimi črkami hranila v svojih listinah Kišinov in pa 24. aprila l. 1877. 80 milijonov Slovanov vtisne si globoko v srcé in spomin oni dan, ko je tlačeni slovanski narod objavil vsemu svetu, da ne dopušča igrati se s sorodnimi brati, niti Azijatskim prebivalcem niti naobraženi Evropi. Ruski car je plakal, ko se je čital manifest o vojni; roke njegove so se tresle, ko je brisal z očí si solzé: Z mirnim preobraževanjem svojega carstva uvel je svoj národ v kolo Evropskih narodov: strl je okove 20 milijonom



píše časnik „Fin. Fragmente“ — ne bo se spustila z nobeno Evropsko močjo v boj; za to manjka jej glavne stvari — armade. Anglež se usti le tako dolgo, dokler trajajo diplomatske razprave na papirji; ko pa poči puška, brž se skrije za denarne skrinje in za žaklje z volno in vojske se vdeležuje k večjemu o tem, da daje bojevalcem denarja na oderuške odstotke, blaga in vojne potrebe za dobro plačo. Vsaka država v Evropi, ki bi se v svoji politiki zanašala na orožno zvezo z Angleško, hudo bi se vrezala; to priča zdaj Turčija najjasneje. Angleški John Bull v tej zadevi ne pozna nobene mednarodne, pa tudi ne zavezne pogodbe. O vojski pa se ne potrebujejo samo ljudje, treba tudi denarja. Ničesa pa Angleški bogatini ne dadó, ako bi morali žrtvovati več ko nekaj stotin ubogih Hindov (iztočnih Indijancov), za katere jim tako nič ni. Zato ne bo se čuditi, ako nekega dne prinese telegraf novico, da je Rusija za vojsko veliko denarja dobila na posodo od Angležev. Albijonovi sinovi živé o kupčiji; njim je eno in isto barantati s Turčijo, z Rusijo ali s komur koli, da je le kaj „kšefta“ — dobička. Kramarji so in družega nič, vesti nimajo nobene.

Sedanja vojska bo tedaj ostala vojska med Turkom in Rusom, če ne bo Avstrija zasedla Bosne in Hercegovine. Da bi se to zgodilo, tega si mora želeti vsak Avstrijski Slovan. Od Rusije so Bosnjaki in Hercegovinci neki res že tudi dobili svét, naj se obrnejo do Avstrijskega cesarja s prošnjo, da bi poslal svojo vojno v ti deželi. Če je to res, potem bomo kmalu v Bosni in Hercegovini. Važen o tej zadevi je glas iz Berlina v „Pester Lloyd“, po katerem je obseda Bosne po Avstrijski vladi gotova. Avstrijska obseda Bosne — pravi Berlinec — ni treba, da bi Turčijo prestrašila, in ne, da bi s tem se Rusiji pretilo. Turško srce! kaj hočeš več?

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Zopet se je divji krič razlegnil po sobanah, a silnejše, nego popreje: ali so bile uporne jate prodrle bliže — ali pa je bila povečala se njih množina.

„Ali čuješ, sultan?“ — povprašal je Štepan in obrnil se v padisaha, zabil je bil o tem kriči na trpke Topličaninove besede — „ali bodeš še dalje obotavljati se?“

Sultan je vstal do čela, gorela so mu lica, plamtelo mu je oko, tista sladna lehkovažnost, tista nemoč zali topost, ki je še pred nekolikimi trenotki mračila njegov obraz in njegovega oka lesek, zapustila ga je, postal je poveljniški, kakor dveh svetov gospod, nezmagan šše, njegovo oko, s katerim se je oziral okrog sebe, priščalo je nov život, nov up v emire.

„Jaz Ilderim bi se zlatom kupil si čast in poslušnost svojih sužnjikov!“ — zakričal je nevoljen — „Allah-kerim! ta sramota ne zadene še mojega imena!“

„A kaj učiš?“ — povprašal je Lazarjevič, čudil se je, ker je bil tako naglo spremenil se Bajazet.

„Ali-beg!“ — rekel je enemu izmed emirov, — „moškemu, skoro še mladostnemu, čegar oči so ognjeno plamtele, kakor goré levje oči, kedar razdražen besi v boj — „zberi janičarje, te moje mlade orle, in pokončaj te pse, ki tulijo pred mojim seraljem, — vse, da ne bode ni jednega več, dosti nas bode še, da udušimo Timurja, tega paglavca.“

Ali-beg je molčal in bežal iz sobane, ni ga zadržal Lazarjevič.

„Uže je prepozno!“ — kriknil je — „ne prideš več k svojim janičarjem; mestna vrata so zaprta, bedasti derviš je raznetil ljud, da zdaj kriči: ubijmo krivoverca sultana, ki zasmehuje proroka!“

Ali beg se vstavi, vprašajoče je oči vpri v sultana. „Utrpi nekoliko svojih zakladov, jasni moj gospod!“ — ogovoril ga je zopet Timurtaš — „a to trenotje bodo klečali pred tvojimi nogami in molili tvojo slavo; poznam jaz ta divji pustinski zárod in njegovo lakoto.“

„A s čim bi sladil svoj bodoči život?“ — povprašal je tiho samega sebe sultan in povsíl glavo. „Ne, ne! nikedar!“ — vsikriknil je srdito in zopet vsklonil glavo, — „kdo se sme bahati, da je se svojo močjo Bajazeta že prisilil na kaj?“

Zopet je glušeč hrup razlegnil se po sobanah, a planil je v sobano nekov aga seraljeve straže, okropljen je bil s krvjo in držal je v roci prelomljen jatagan.

„Skrij se, jasni moj gospod!“ — vsikriknil je — „tvoje straže se ne mogó več vstavljati napadom in —“

Ni bil še dogovoril, že je kinžal, ki je Bajazet bil zagnal ga, prodril mu prsi, da je mrtev zgrudil se na tla, in njegova kri je rudila dragocene šarenice.

„To je na hvalo tvojemu nasvetu, da bi se jaz skrival svojim sužnjikom“ — opomnil je sultan hladno; iskriale so se mu oči, iz katerih je plala notranja bura; oziral se je okrog sebe tako, da so vsi, celó Timurtaš, bali se njegovega pogleda, ter tresli se, samo Lazarjevič je očitajoč pogledaval Bajazeta, Topličanin pa je stopil k umorjencu, zagledal se va-nj, obrnil v sultana, katerega je bila zmogla vsteklost, da je molčeč gledal svojo žrtvo; Milan je povprašal: „Ali tako plačuješ svoje verne, sultan?“ — „Da, da“, — odgovoril je sam sebi, „to so bisurmanske dike, „despotom“ kratkočasna trenotja. Oh!“ — vzdignil je in vdaril se po čelu, do čela se je pogreznil v misli, kakor bi bil premišljal svojo davno minulost — „kaj sem učinil?“

Zaničljiv smeh je preletel Bajazetu ustna. „Saj je le kavrin to, ki miluje človeško življenje.“

„Allah-il-Allah! a Bajazet je versk zasmehovavec!“ — slišali so dosti dobro; podoba je kazala, da so uporniki že polastili se prvega dvora v seralji.

„Strebite njega in njegove sužnje se zemskega površja!“ — oglasil se je zopet hrup, že si slišal, kako je brenketalo orožje; kako so buhali kiji, pa zakaj ne? — saj so uporniki že poskušali, kako bi razbili drugega dvora vrata v seralji.

„A njegovi zakladi nam bodo na povračilo“ — slišal si tisoč grl grožnjo.

„Ali si čul, padisah?“ — povprašal je Timurtaš in obrnil se va-nj, kar tresla so se mu ustna.

„Allah kerim!“ — pristavil je vezir Mehmed — „ura še mine, pa ne bode več padisah“. — A poobesil je glavo na prsi o največi pokornosti in skesano opomnil: „Allah je edin Bog, Mohamed pa njegov prorok, nihče ne ubeži svoji osodi!“

Bajazet je zaničljivo smijal se, Štepan in Topličanin pa sta kazala uporno odločnost.

„Zakaj moji ljudje niso taki, kakoršna sta le-ta?“ — povprašal se je šepetajoč Bajazet, zaničljivo je pogledal svoje emire in mogotce, čudil pa se je obema Srboma.

„Nu!“ — vsikliknil je glasno — „kdo se drzne, ter ukroti upornike, te pse, ki njih ščeket nemilo prodira v moja uha? — Obetam mu, da ga povzdignem na višino nedozirno skoro vsem, ki živé po moji daleki carjevini, osipal ga bodem z bogastvom; a največe životno razkošje“ — dejal je in pokazal devo, ki je z drugimi vred bojazljivo skrita bila v najposlednejšem



kotu, — „ta Širaska roža, kateri bi se ni prorok ne branil počivati v objetji, — le-ta bode njegova imovina; prisezam to na sveto Kaabo!“

(Dalje prihodnjič.)

## Mnogovrstne novice.

\* Če se Avstrijska armada pripravi za vojsko, se bodo tudi civilni zdravniki vzeli v vojaško službo za čas vojske, in kakor Dunajski časnik „Medic. Wochenschrift“ piše, vstopijo doktorji medicine in kirurgije v to službo z naslovom polkovnih zdravnikov in nadzdravnikov, kirurgi pa z naslovom asistentnih zdravnikov, ki dobivajo vojaškim zdravnikom odločeno plačo in prosto stanovanje, doktorji namreč po 8 gold., kirurgi po 5 gold. na dan, vrh tega pa pri vstopu v službo dobodo doktorji 300 gold., kirurgi pa 100 gold. vstopnine; če se rabijo zunaj svojega stanovanja, se jim povrnejo potni stroški.

## Naši dopisi.

Iz Zagreba 13. maja. — Moje peró je preslabo in Vaš pojutrajšnji list premajhen, da bi mogel opisati svečanosti, s katerimi je sprejel 9. dne t. m. došlega nadvojvoda Albrehta na rod Hrvaški po vseh potih, kjer je potoval slavni vojskovodja, branitelj starodavne Avstrije, ljubljene Slovanov. Sprejem povsod je bil ravno tako veličasten in sijajin kakor prisrčen. Ne zahtevajte zato od mene popisa posamesnih ovacij, ki jih je narod naš napravljaj svetlemu gostu; ne zahtevajte popisa osvečav, bakljad, popevanja, vencev in vsega družega, s čim je hotel narod naš slavnemu gostu odkriti svoje srce; al bodite uverjeni, da na milijone živio- in slava-klicev bilo je izraz globokega spoštovanja, katero navdaja srce vsacega pravega Avstrijana. Če pa je vsako mesto in vsako mestice skušalo, najbolje razodeti ljubljenu nadvojvodi svoje čustvo, presegel je, se ve da naš Zagreb, glava trojedne kraljevine, vsa druga. Popisi „Obzora“ in „Primorca“ dadó Vam lahko znati, kako je narod naš čestital svetlemu nadvojvodi. Potoval je sicer v svojem poslu, al v tem slavili smo ga mi kot reprezentanta velike ideje, ki sedaj prešinja srca vseh Jugoslovanov in tudi vas Slovencev, ki ste le od daleč čuli živio-klicev bratov svojih Hrvatov, katerih klici bili so ob enem glasilo iskrene želje: „daj mili Bog, da se Jugoslavenski narodi oslobodijo Turškega jarma!“ In kako milo, kako ljubeznjivo se je o vsem in proti vsacemu obnašal visoki gospod! Oni gospici, ki mu je v združbi družih pri prihodu poklonila venec v spomin, zahvalil se je ves ginjen celó s slovansko besedo: „zahvalujem se Vam.“ Da take ljubeznjivosti nikdar ne zabi Habsburški rodovini in presvitlemu cesarju vedno verni narod, to nam pač na samo besedo verjeti more svet, ki je videl, kje stoji v burnih časih Jugoslovan Avstrijski. Zato se morajo vsacemu le gnjusiti ekspektoracije Magjarske, ki se čitajo v Peštanskih časnikih o sprejemu nadvojvode Albrehta na Hrvaškem in v Slavoniji. Al kdor se je že tako s pametjo skregal kakor fanatični Turčini na Ogerskem, takemu ne bilo bi častno odgovarjati. V Albrechtu slavili smo mi Hrvati svitlo Habsburško dinastijo, — kaj pa Magjar s svojimi smešnimi demonstracijami softam namerava, zato imamo že paralelo iz leta 1848. in 1849. In prihodnost zopet bo kazala, v katerem taboru je Avstrija: ali v slovanskem ali magjarskem?

V Gorici 13. maja. — Visoke goste smo imeli pretekli teden tukaj. V sredo je prišel svetli nadvojvoda

Vilhelm ogledat artiljerijo, par dni potem pa podmaršal baron Kuhn, vpričo katerega je bila parada na Rójicah. Z gospod nadvojvodo je došel tudi ces. namestnik baron Pino in je predsedoval v redni seji deželnega šolskega sveta. Ta seja je bila važna zato, ker sta se je udeležila tudi deželna zastopnika. Dve leti in še dalje ni hotel deželni zbor in odbor nič vedeti o deželnem šolskem svetu — od ti stega časa namreč, ko je bil sedež nadzornikov in administrativnega poročevavca prenesen v Trst in ko so bili še druge premembe vpeljali v šolskem svetu. Novi letošnji zbor pa je imel nejavno sejo, v kateri so poslanci izrekli svoje menjenje zastran šolskega svetovanja, češ, da nimajo nič proti temu, da novi dež. odbor svoja (2) zastopnika v šolski svet pošlje. Tako je tedaj deželni odbor izvolil gg. Gorjupa in Gasser-ja za svoja zastopnika. Da bi bila — stopivša v šolski svet — kaj protestovala — ni mi znano, in tudi ne vem, ali se je deželni odbor kakor si bodi zavároval. Na vsak način pa je dobro, da sta deželna zastopnika pri zeleni mizi, da bosta vsaj vedela, kaj se v šolskem svetu godi. — Važna je bila sinočna seja našega mestnega starestinstva. — Čez — ne vem, koliko — let imamo spet mestnega — tajnika. Obče znani Karol Favetti je za to službo z 21 (vsemi) glasovi imenovan. Predlagal ga je župan sam in med drugimi priporočili bral tudi eno točko v F.-ievi prošnji, v kateri prosivec zatrjuje, da se bode obnašal kakor lojalen avstrijski državlján pa držal se prisege, katere zapopadek mu je — pravi — dobro znan. — Menim, da je na podlagi te točke in obljube vlada svoj nekdanji protest zoper imenovanje gosp. Favetti-ja umaknila. Zdaj ima tedaj naše mesto zmožnega in dostojnega župana in zmožnega tajnika\*), kateremu mestna opravila tako gladko tekó, da malo komu tako. Cesar mi želimo, je to, da „Piazza grande“ — bila bi zadnja izjava nekih namér.

Iz Koroškega 18. maja. — Če hočete vedeti, kako gré našim kmetom, vzemite „Vaterland“ v roke, pa berite. Istina je, kar se mu piše iz naše dežele. Češnje nam je mraz 2. in 3. dne t. m. posmodil, drugemu sadju je le malo škodoval. Žito v obče lepo stoji, naj bi ostalo tudi tako do žetve. Obilih pridelkov pač željno pričakujemo, kajti toliko nadlog, ki jih dandanes imamo, ne pomnimo že dolgo ne. Kmetje, ki so druga leta zmirom za eno leto naprej žito imeli, imajo zdaj kašte popolnem prazne in si morajo vsakdanji kruh kupovati. Živina nima krme in shujšana se klati že zdaj po pašnikih še malo travnih. Vrh tega pa denarja nič in sicer tako nič, da v marsikaki vasi ne dobiš goldinarja. Nasledek tega pa je, da kmet v svojem gozdu zadnje deblo poseka, njivo za njivo in iz hleva rep za repom prodá, kolikor mu kdo za njo dá; ker pa potem nastane še večja revščina, obupani kmet išče tolažbe v „šnopsu“. Tako gre kmetiški stan pod zlo in na mesto njegovo stopajo berači. Menda ni veliko bolje tudi v drugih deželah. To so žalostna znamenja hvalisanega liberalizma in brezverstva.

Nabrežina 12. maja. — Koncert Goriškega pevskega društva „Slavec“ se je izvršil jako lepo. Sprejem pevcev slovesen, — občinstvo obilo, pohvala navdušena, ki jo je vrlo društvo z izvrstnim svojim pevovodjo tudi res zaslužilo. To kratko pa častno poročilo naj bralcem „Novic“ zadostuje namesti veliko besed.

S Horjula 7. maja. (Javna zahvala.) V dolžnost si štejem, v imenu tukajšnjega krajnega šolskega sveta

\*) Gosp. Favetti je opravljal že 4 leta tajniška opravila, toda le kot nekaj diurnist; služba in plača njegova ni bila stalna.



ki je v javni službi, ali c) s spričalom dveh za rezárje že upravičenih mojstrov, v katerem se potrjuje, da človek, ki za pravico rezanja prosi, ima o tem potrebno vednost in izurjenost ter da je po preskušnji to dokazal.

4. Na podlagi tacihi spričeval daje c. kr. okrajno glavarstvo dovoljenje za rezanje živine; kdor tacega dovoljenja nima, ne sme za plačilo živine rezati.

5. Pridobninski davek za rezanje živine se sme le takrat naložiti, če rezarija more človeka sama za se rediti in so sicer tudi druge okoliščine take, da se sme davek predpisati.

5. Ta ukaz se ima sploh razglasiti in c. k. okrajna glavarstva imajo še posebno skrbeti za to, da tistim na znanje pride, ki se dozda z rezanjem živine pečajo.

## Z enim vajetom voziti velika je napaka.

Navada na enem vajetu vpreženega konja imeti, izvira od starodavnih časov, ko ljudstvo še ni pojma imelo, kaj je za vožnjo bolj varno pa živini ne škodljivo. Al še dandanes se vidi ta napaka tudi prav pogostoma pri naših kmetih. Pri vpregi z dvema vajetoma je treba vájet le malo nategniti, da konj brž vé, ali ima obrniti se na desno (hot) ali na levo (bistahor).

Če pa voznik ima konja le na enem vajetu, mora ga močno rukati in sukati, da čuti, na katero stran se ima zaviti, da zadene to, kar voznik hoče. In še le, ko je voznik nehal ubogo živino rukati, čuti, da je po volji voznikovi na pravi poti. Veliko veliko mora tak konj trpeti, dokler nazadnje ne postane ves trdogobčen. In koliko nesreč se s tako vožnjo pripetijo po cestah in to posebno navzdol ali pa če si dva taka voznika nasproti prideta, da konja ne vesta, ali se ima eden na desno, drugi pa na levo obrniti. Trdogobčen konj je pa, kar vsak voznik vé, na pol manj vreden, zato si s tem gospodar pač malo prihrani, ako se pri svoji vožnji boji stroškov za dva vajeta. Vsakako pa mu po pravici vrh tega še ostane imé nerodnega vozača. Zato proč z enim vajetom, ki je pravo trpinčenje kónj, večkrat nevarno za vse, kar na vozi sedi ali leži!

## Gospodarske skušnje.

\* *Da na vrtih črvi ne spodjedajo korenin solate, kolorabe, karviola in družih vrtnih sadik, svetuje časnik Tirolske kmetijske družbe, naj se korenike sadik (flanc), predno se sadijo, dobro potresejo z žveplenim prahom. V Sterzingu so skusili, da to gotovo pomaga.*

\* *Morski čebuli zoper podgane in miši se zdaj po mnozih časnikih kmetijskih poje velika hvala, češ, da ga ni boljšega in drugim živalim manj nevarnega strupa od morske čebule (Meerzwiebel, scyla marina). Tudi „Novice“ so v 5. letošnjem listu povedale, kako se rabi. Časnik „von und für Oberösterreich“ zato pravi: „vsak koledar (vsaka pratika) naj vsako leto ta podganji strup naznanja hišnim gospodarjem.*

## Gospodarska novica.

\* *Veliko kmetijsko razstavo napravijo meseca oktobra letos v Inspruku na Tirolskem. Ministerstvo kmetijstva je ondašnji družbi kmetijski podarilo za to razstavo 6000 gold.*

## Slovstvene stvari.

### Vabilo na naročbo

znanstvenega časopisa Matice slovenske  
in prošnja za dotično gradivo. \*)

Odbor Matice slovenske namerava v smislu poslednjega občnega zbora 2. dne t. m. izdajati znanstveni časopis, kateremu naj je imé: „Časopis Matice slovenske“.

Ta časopis bode obsegal vse, kar v znanstvo spada, s posebnim ozirom na slovanski svet: zemljepisje, zgodopisje, prirodoisje, starinstvo, razprave o kulturni zgodovini Slovencev, državoslavne, socijalne in gospodarstvene razmere; nabiro ostankov narodnega pesništva, razprave o novih iznajdbah, umetnijah in vedah, naznanila in presojevanja novih slovstvenih stvari, poročila o delovanji Matičnem itd. Članki, segajoči v politiko, so po pravilih Matičnih izključeni iz časnika.

„Časopisa Matice slovenske“ ima izhajati vsak četrta leta en zvezek po 3 do 4 pôle; zvezek bode stal 50 kr.

Oglaševanje na naročbo, s katero se ob enem pošlje 50 krajc. naročnine za prvi zvezek, sprejema tajništvo Matice slovenske v Ljubljani do 20. junija t. l. Ta oglas velja tudi za poročstvo celoletnega večidel plačila.

Prvi list pride na svitlo, kakor hitro se a) oglasi toliko naročnikov, da so stroški izdanja pokriti, in b) da odbor prejme časopisu primernih rokopisov toliko, da more prvi snopič na svitlo priti.

Zato odbor, ki prevzame vredništvo prvega zvezka, ob enem vljudno vabi slovenske pisatelje, naj mu pošljejo brž ko mogoče za prvi list gori navedenemu programu primernih se vé da ne preobširnih sestavkov, vsaj tudi pri časnikih velja prislovica: „variatio delectat“.

Odbor hoče tako vstreči željam nekaterih Matičnih gospodov udov. Z ozirom na obilo število časnikov slovenskih, ki deloma več ali manj obdeljujejo novemu našemu časniku enako polje, nalagajo mu pa Matična pravila dolžnost, da previdno postopa o novem početju in zato izdanje prvega snopiča zmatra za poskušnjo ali se bode oglasilo toliko naročnikov, da ne bi Matica prevelicijh stroškov imela, in ali se bode novemu časniku našlo tudi zadosti čislanih pisateljskih moči.

Za odbor Matice Slovenske v Ljubljani  
20. maja meseca 1877.

Dr. Jan. Bleiweis, prvosednik.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Po teh besedah se je zamolčal Bajazet, iz zunaj pa je upor in vrišč divjeje in divjeje — in glasnejše prodiral v sobane.

„Nu, vi stebri moje sultanije, — vi, ki ste tolikrat hvalili se, da ob svojih bedrah nosite vso carjevino in mojo slavo“ — obrnil se je o trpkem zasmehu v velikega vezirja in v svojega namestnika Azijskim krajnam, — v Timurtaša — „vi ste vsak pot, kedar ni bilo treba, svoje življenje ponujali mi, žrtvujte mi ga zdaj!“

\*) Sl. vredništva slovenskih časnikov se vljudno prosijo ponatisniti ovo vabilo. Odbor Matičin.



„Proti vodi nihče ne pluje“ — opomnil je vezir.

„Tudi svojega življenja ne obvaruje, kdor drzovito nastavlja svoj obraz, kedar „samum“ pesek pred seboj goni po pustini“ — pristavil je Timurtaš.

„Nujte torej vi“ — obrnil se je Bajazet v paše in emire, a nenehoma je zasmeh igral okrog njegovih usten, „vi mladi orli in izkušeni vojščaki, kateri še nikoli niste umikali se sovražniku, temuč poskakavali ste radostnih obrazov v boji, — poskusite vi, ter uženite upornike, prisezam vam na prorokovo brado, kedor mi jih ukroti, da bode poleg mene prvi v sultaniji.“

Emiri so molčali, povešali so glave, nobeden izmed njih se ni upal po robu postaviti upornikom, katerih vrišč se je glasnejše in glasnejše — in grozovitejše razlegal po sobanah; le Ali-beg je skočil naprej.

„Padišah, gospod moj!“ — vskliknil je razpaljen, „upornega vala ne morem zadržati, umrjem pa tebi jako rad.“

A uže je bežal iz sobane.

„Stoj!“ — zadržal ga je o begu zapovedniški glas sultanov, ki je ognjeno pogledal va nj. — „Bismillah! tvoje življenje mi je predrago, da bi ga mogel žrtvovati svojemu veljaštvu. Eden mi je vendar le veren ostal do poslednjega trenutka; kdo bi mogel trditi, da je konec mojega gospodstva?“ — povprašal je jasnega obraza.

„To so le besede, dejanja pa ni nikakoršnega“ — posmehaval se je Štepan — „besede odnaša veter, kakor ginejo pene na vodi; idi, Topličanin!“ — rekel je sam vojvodi — „otmiva vsaj mojo sestro. Vojvoda je prikimal z glavo in korakal za Štepanom.“

„Idita, le idita, zmočenca“ — zasmehaval je Bajazet njiju početje — „kavrini ne znajo, kakov je razdraženih šakalov značaj. Ali že je čas!“ — opomnil je sam sebi in odšel, njegovo telo se je zdelo človeku, da raste, mirna odločnost, kakoršna pristuje mogočnemu gospodarju o odločilnih dobah, naselila se mu je na obrazi, zedinila se je z izrazom take čestitosti, kateri se glava, rada ali nerada, častitljivo vklanja, usta pa vselej umolknejo vsled nenadne bojazni.

Koraknil je bil stoprv nekočkrat, kar se je vstavil, vstavila sta se tudi Štepan in Topličanin, duri v skrivnostne prostore v haremu so se hotele odpreti — in mirno so se odprle resnično, stopila je v sobano neka ženska sè zavojem, peljala je za roko blezu dvanajstletnega dečka.

Mladič, o katerem si težko določil, ali je že mladenič ali še deček, kajti stal je na razpotji iz deških let v mladeniška leta, — le-ta je šel jej tikoma za petama, le priprl je duri in ostal na pragu, roci je imel na prsih prekrižani, ognjenih oči je pazil na vzvišeno žensko, ki je ponosno vklonjene glave na lahko premikala se naprej, — čudovito je bilo to, kako so mladičeve prsi mogle toliko ognja pošiljati v njegove oči.

„Milica!“ — vskriknila sta Štepan in Topličanin — oba kmalu, ko hitro se je bila ženska prikazala na pragu.

Ni jej na mari bil ta vskrik, kakor bi ju ne bilo tū bilo, tako je ta ženska stopala naravnost k sultanu.

„Kedo je poslal te lê-sem, hosudarka?“ — povprašal je Bajazet — „tū ni ugodno in časa ni, da bi se tiho ali milostno razgovarjali“ — pristavil je, prošnil ga je dih lahko nevolje, — „a kaj zahteva sin o tej uri?“

„Pripeljala sem svojega sina“ — odgovorila je ženska z odločnim glasom — in tako jasnim, da je prodiral celó zunaj razsajajoče upitje, — „pripeljala sem ga, zato da mu oča pokaže, kako se mora junašk vladar vesti o takih prilikah, kakoršna je današnja prilika.“

Splošen zavzeten glas se je razgrnil po sobani — kakor bi bil začaral kdo, tako brzo je zibnila vsa bojazen, vsa neodločnost emirom z obrazov, njih oči so

se iskriale vsled same vojskoljubosti, vse pesti so objemale jataganom ročaje.

„Neuklonljiva Libanonska palma, predraga huriska!“ — vskliknil je Bajazet in po pravici čudil se — „katera ženska se more tebi enačiti?“

„Idimo, padišah, jasni moj gospod!“ — začel je prigovarjati stari Timurtaš razpaljen, zábil je o svojem razpalu do čela na svoje sužnjiško hinavstvo — „idimo in pokaznimo cholest teh psov, ki njih uporni ščeket skruni tvojega serralja sveto zidovje.“

„Allah-Akhbar!“ — vskriknil je Bajazet — „mojih emirov bojazljiva srca so se nenadoma promenila v levja srca, a to čudo se je zgodilo samo vsled tvoje čarlastosti, hosudarka! kedo bi se ne pokoril tebi, a kedo bi se čudil meni, tvojemu slugi, ker se moj duh pokorí ti, ker so zmetene moje misli? — Le kričite, kričite“ — napretil je z roko dvoru, od kodar je vsteklo razlegal se in hujše in hujše divjalo orožje, njegov brenkot — „le kričite, predno vam zamašim grla, dosti imam še časa, da proglasim, da pokolenje tvojega naročja, hosudarka! oslavi Mohamedansko državo, da jo poveča, da bode strašna vsemu svetu!“ — grozil se je, kakor bi bil kak prorošk duh govoril iz njega. „Ali si čul, Mohamed, sin moj, rajskega ptiča sin sè srcem kraljevske orlice?“ — povprašal je in sklonil se k dečku.

Mladiču niso bile na mari te besede, ni bil na mari mu bliščeči zbor, vaje bil že tega, da so največi mogotci v prah sklanjali pred njim, pred dečkom, gledal je le umorjenega age trup, sočutno sicer, ali brezi vsakoršne bojazni, brezi studa.

(Dalje prihodnjič.)

## Obrazi iz življenja.

### I.

#### Žganje.

Bil mi je sošolec. Kdo je bil? Krstimo ga za Jerneja in dajmo mu priimek Kopač. Na imenu ni nič ležeče. Da je človek le pošten.

Tedaj Jernej Kopač bil mi je sošolec. Učila sva se dobro, on še bolje od mene. Stariši nama niso mogli veliko pomagati — ne njemu ne meni. Vendar sva rila in rila naprej. Po večkrat sva bila lačna.

Oče njegov je bil ponosen na Jernejčeta. Kedar je bil na počitnicah, je hodil v cerkev v klop tje pred oltar in ženske so šepetale: „to bo lep gospod“. Materi je pri tem srce igralo. Domači fantje njegove starosti pa so ga pisano gledali in marsikater trden kmet je godrnjal: „Glej ga berača! On bo enkrat gospod, moj Janez pa blapec. Njegov oče je bajtar, jaz pa sem gruntar“. Kedar je ob delavnikih domá legel v senco in bral, je godrnjala vsa vas: „Mi moramo v vročini delati, ta pa tam-le v senci lenobo pase.“ Počitnice mu tedaj niso bile prijetne, a on se ni dosti brigal za hude jezike. Večkrat je bil v „farovžu“, marsikdaj šel z gospodom kaplanom po polji se sprehajat. Tudi to ni bilo ljudem všeč. Odkrivali so se le „gospodu“, „študentu“ ne. Tudi ga niso hoteli vikati — še tedaj ne, ko je bil že čez peto šolo. Tako je navada po kmetih.

Učil se je dobro. Pridnim učencem so profesorji naklanjali instrukcije. Tudi Kopač je bil „štruftar“. Prišel je v gospôsko hišo. Tam je imel hrano in stanovanje, pa še po 6 gld. na mesec. Odslej ni od doma nič več potreboval. Ko je vodil svoje učence ven iz mesta, se je lesketal v lepi obleki. Na glavi visok klobuk, v rokah šibko palčico. Pečal se je le bolj z gosposkimi součenci „škrici“, nas je zanemarjal. Mi smo nosili le na pol gosposko obleko in okorne škornje, ki niso škripale.



treba pri umnem gospodarstvu najbolj paziti, da se kaj narobe ne naredi. Ako tako ravnaš, boš marsikaj nerodnega pri družib, pri sebi pa večkrat kako škodo za-  
branil in ovrl.

8. *Počni vse o pravi dôbi, in ne zanemarjaj pri kmetijstvu dela o pravem času.*

Leto brž mine; mine spomlad, poletje, jesen in zima, in ž njim preteče ravno tako urno tudi stanovitni krog kmetijskih opravkov. Pri kmetijstvu ima vsako delo svoj čas, in se mora le takrat, ne pa drugikrat opraviti; drugikrat bi se le slabo, ali pa celó ne dalo opraviti. Dostikrat se mora delo hititi, včasih pa tudi odložiti. Zato pazi skrbno, da ne zanemarjaš pravega časa. Vsaka zanemara ti zná škodovati. Ti si ne moreš ne časa ne vremena odmeriti, kakoršnega bi rad; vzeti moraš, kakor pride. Zato pa tudi glej in čuj, da ne zanemarjaš ugodne dôbe in ne zamudiš pravega časa in neugodnega ne porabiš. Hudi nasledki radi pridejo.

9. *Bolje je, da imaš manj pa dobro rejene, kakor pa veliko in slabo rejene živine.*

Tudi pri živinoreji veljá stari pregovor: „Obračaj plajšč po vetru“. Tukaj je govor o krmi. Marsikdo si je sam kriv, ako ima premalo piče. Ni ti v dobiček, pa tudi v hvalo ne, ako imaš več živine kakor pa krme. Neumno bi bilo, ako se s sedmerimi suhimi kravami bahaš proti svojemu sosеду, kateri jih ima le petero, pa dobro rejelih. Idi in primeri mleko od svojih sedmerih krav z dobroto in mero sosedovih krav in kmalu se boš prepričal, da si na krivi poti. Ali pa pokliči poštenega mesarja, da bo tvoje krave in pa sosedove cenil, in zopet boš v svojo lastno škodo zvedel, da tvojih sedmerih krav ni toliko vredno kot unih sosedovih petero. Poglej gnojišče sosedovo in svoje, tudi tukaj boš velik razloček zapazil, da je sosedovo veliko več vredno od tvojega.

10. *Ne daj gnojnice brez koristi odtekati.*

Tuji tičjek „guano“ je dober gnoj, toda drag. Gnojnica je tekoč guano, katere ti ni treba drago plačevati. Tožiš, da nimaš gnoja, in najboljšega ne porabiš, kakor mu gré. Pomisli, koliko več gnoja bi lahko vsako leto pripravil, glej, koliko se ga pri tvojem kmetovanji vsako leto pokvari in pogubi! Pri gnoji začni umniši gospodariti, pa boš videl, da si boš kmalu opomogel!

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Pa zapelo je okno, steklo, drago tačas, kakor zlato, ropotalo je padajoč na tla, šip (Pfeil) je bil priletel skozi okno in zapiknil se je v strop; kako blizo so že bili uporniki.

„Za menoj, verni moji!“ — vkriknil je Bajazet in vsklonil se — „ti psi so začeli jako drzovito razsajati!“

A o radostnem kriku: „Allah!“ in „Ilderim!“ — hiteli so paše in emiri za svojim sultanom, kakor bi bili šli gledat beg in kazen oholih upornikov.

„Sestra!“ — oglasil se je Štepan in stopil je k Milici, dotaknil se je njenega ramena, ali nepremično je Milica gledala za odhajajočimi, da ni videla, da sta brat, knez Štepan Lazarjević in vojvoda Topličanin ostala v sobani.

„Štepan!“ — ogovorila je brata in brž obrnila se va-nj — „ali si ti tû, brate?!“ — začudila se je.

„Ali nisi videla brata zbog svojega moža, draga sestra?“ — povprašal je in oponesl Štepan.

„Zakaj se čudiš, Lazarjević?“ — povprašal je Topličanin trpko — „kedo bi svoje oči žrtvoval bratu, ki je zibal se v sultanovi milosti in napihaval z njegovo slavo? — Ha, ta sultan in ta njegova slava!“ — opomnil je, skrivil usta in zaničljivo nasmijal se, — „gledi!“ — rekel je in pokazal v temni kot, kamor je krasna Zulma z drugimi odaliskami vred bila skrila se najpopreje uporniškemu hrupu, zdaj pa mogočni sultanici, o kateri je bilo znano, da vlada sultanovo voljo, „gledi!“ — pokazal je va-nje Topličanin — „to so udje verigi njegove ljubezni do tebe, ki si žena možu mnogih žen“ — smijal se je škodoljubo — „a pogledi semkaj-le!“ — rekel je zopet in pokazal razbito čašo in vino, razlito po tleh, — „to so njegove slave spominki, ne zavidam ti njihovega odseva; umljivo je, da zbog take in tolike ljubezni ne vidiš ne brata, ne tistega, ki je bil ti več, nego tvoj brat, a ker si ga bila zmotila, več, nego mož in tvoj brat.“ Končal je svoje besede v zasmehu, kateri se je mesil s pravično bolestjo.

„Jaz se čudim, brate!“ — opomnila je sultanica Štepanu, kakor bi Topličaninovih besed ne bila slišala, — „čudim se, ker te vidim tukaj verovala sem, da se ta trenotja za slavo boriš z mojim soprogom vred.“

„Njegova slava je v Brusi, tû pa jo oskruni, sestra!“ — dejal je Štepan, jaz sem videl upornike, nikakoršna človeška moč jih ne zadrži več, dokler ne zadavijo svoje žrtve, a jaz nečem tovarišiti se z bedakom, ki dragi čas trati z radovankami — in o svoji budalosti razburjeni tok hoče obrniti nazaj v hrib. Zbog tebe sem ostal tû, da te varujem, draga sestra, kukavica moja!“ — opomnil je ognjeno.

„Padli Lazar, slavni moj car!“ — vskliknil je Topličanin poluglasno — „kakove otroke si splodil? — zbog ljubezni drug do družega zabljaajo na svojo domovino; al kaj bi jaz govoril, jaz revež sam, izneverjenec!“ — pristavil je z otožnim glasom — in obupljiva bolest je svoja znamenja izgnala mu v obraz.

A tačas me bodeš branil, — tačas, ko ne bode kamena na kamenu več, ako uporniki zmorejo mojega soproga?“ — povprašala je sultanica Lazarjevića, ni pogledala ni Topličanina, kakor bi ga ne bilo ne blizu bilo — „tam“ — pokazala je venkaj — „samo tam me moreš obraniti, dragi brate! tukaj pogineš z menoj vred, a ugonobim sama sebe lahko. Ali čuj!“ — vstavila se je nenadoma in z daleč je vlekla na uho — „že je utihnil upor, ali se ti ne zdi, da je res, brate? — Idi torej, idi“ — poprosila ga je, da ni bilo mogoče odreči njenemu ljubkemu glasu, svojega obličja ni vpričo brata ni odkrila — „a preveri se, ali je človeška moč bila to, ki je vstavila upor? — Če pa ni ukrotila ga človeška moč, poveš mi, s kako nenavadno močjo vlada moj soprog, sultan Bajazet!“

„Čudim se ti, draga sestra!“ — opomnil je Štepan jako resno in razprostrl svoji roci, kakor bi bil hotel objeti Milico, a spustil je ob sebi roki, ni se upal Lazarjević, Srb, objeti ni svoje sestre, mogoče pa je bilo tudi, ker je bil le knez, ne več car sicer mogočne Srbske, da je zato bal se dotakniti se sultanove lastnine, — sklonil je svojo glavo; — „pokorim se ti“ — dejal je — „ti si našega rodu čast, tvojega mogočnega duha ne umeje ni stoti mož!“

(Dalje prihodnjič.)



v njo skakali. Ker — žalibog, da je še tako neumnih ljudi v gospôških suknjah — taki časniki imajo precejšnje število vernih bralcev, se strašno napihujejo, češ, da zastopajo ne le mnenje svetá, temveč so tudi velika politična oblast, s katero mora celó ministerstvo pogajati in o važnih rečéh posvetovati se ž njimi. Zato pišejo celó v množnem številu o sebi — „mi“. Saj ni davno, kar se je nek Dunajsk list predrznil pisati gledé govora Angleškega ministra Derby-a o vzhodnem vprašanji: „Vse to vé lord Derby o Avstrijski politiki, mi pa — mi (namreč vredništvo lista) tega ne vemo.“ Ali ni to orjaško smešna prevzetnost, prav žabje napihovanje? —

Iz teh kratkih stavkov je razvidno, zakaj bi Avstrijski judovski časniki in njihovi privrženci radi tirali Avstrijo v Turški tabor proti Rusiji. Mi pa upamo, da ima Avstrija še tudi móž zdravega uma in lojalnih državljanov, ki vedó, kaj je njej na korist, kaj pa na pogubo.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Obrnil se je in brzo je, kakor kak poslušen sluga stopil iz sobane, da izvrši svoje sestre ukaz, ni slišal ni, kako je Topličanin glasno smijal se, ni čul njegovih glasnih besed: „Mogočna bramba si najkrutejšemu sovražniku svojega naroda in svoje vere, ti oslepljeni sin slavnega očeta!“

„Vojvoda Topličanin!“ — odgovorila je sultanica Milana in obrnila se va-nj o vsej svoji gospodovalni dostojnosti, nič ni bil ganjen nje glas, ni pričal ni nevolje, ni strasti, hladna je bila, kakor bi bila govorila s kakim tujim, do céla neznanim človekom.

„To sem bil do osodne noči v Drinopolji“ — opomnil je vojvoda predrzno, bolestno — „zdaj nisem nič več, nego svoje prisege suženj.“

„Vzemi mojega sina, svojega gojenca“ — govorila je Milica dalje do céla hladnokrvno, kakor popreje, ni jej bila na mari ni Milanova drzovitost, ni njegova bolest — „pokaži mu serralju s cimbure, kako njegov oča igra z nevarnostjo, naj se uči, kako se možak vede — in junak o najhujši buri.“

„O peklenski uri sem obljubil, da bodem gojil le život tvojega sina“ — opomnil je Milan plamtečega obraza, ognjenih očí, glas se mu je kar tresel vsled same zlosti — „tega pa ne — tega, da bi jaz bil sluga, ali pa napósled morda celó njegova pestuna.“

„Jaz sem menila, da bi možak in junak, kakoršen je vojvoda Topličanin, najbolje znal junaške čine jasni mojemu sinu“, — dostavila je sultanica z jako nežnim, ljubkim glasom.

„Dovolj je to, jasna gospá“ — oglasil se je mladenič, ki je bil ž njo vred stopil v sobano, pa je doslé pri durih v harem stal in molčal, a nikakor ni bil hladnokrven; v nestanovitem lesku njegovega oka, v promenljivem izrazi njegovega obličja je bilo toliko govora, kolikor je čutja prominjalo se v njegovi notrini; stoprv zdaj, ko je bil vojvoda tako osato odbil sultaničino zahtevo, stopil je naprej, jako hudo in sovražno pogledal vojvodo, pa brzo svoj pogled promenil v takov izraz plamtečega sočutja, kakor bi bil s tem svojim pogledom hotel vsesati vso sultaničino bitost; — „dovoli mi, jasna gospá!“ — poprosil je in ponosno dvignil glavo — „da bi smel spremiti tvojega sina! saj se pokorim tebi in

vsemu, kar je tvoje“, — govoril je strastno — „ni treba ti sramovati se mene, v škrlatu rojenega vnuka Grških carov, dostojnejše bodem jaz spremljal tvojega sina, nego bi ga le-ta barbar“ — pokazal je vojvodo.

„Ali ti Emanuvel?!“ — nasmijala se je sultanica — „ali si se že prostavil z mnogimi junaškimi čini?“ — povprašala je skoro zasmehljivo.

„Ni manjkalo mi volje, temuč prilik ni bilo, da bi ti bil dokazal, da hočem tebi in vsemu, kar je tvoje, na ljubo kri prelivati brez vsakoršne prisege, brez sile“ — odgovoril je mladenič razžaljen in obrnil glavo v vojvodo — „lastnovoljno se ti ponujam. A junaški čini? — tù, v mojih prsih“ — vdaril se je na prsi — „počiva slavnih in velikih činov zárod, a ne bode te sram mene, svojega služnika, draga gospá! preveriš se, da ne!“ — zagotavljal je z resnostjo dorastlega moškega, da je poslušavec zábil na njegova leta, ki so bila stoprv na pragu mladeniške starosti.

Molčeč je sultanica poslušala ognjene besede tega čudovitega mladenča; z očito zadovoljnostjo je, brez vsakoršne nevolje zbog vsekanih ran, kakor dorastel človek posluša otroško žlobudranje, tako je vojvoda poslušal njegove besede, pokojno prikimal z glavo nekolikrat, a ni z besedo ni izdal svojih čutov; le sultanič Mohamed je radostno tlesknil z rokama. „Ha, ha!“ — zavriskal je mladostno razburjen — „ta bode moj tovariš, z njim daj, mati, da pojdem!“ — govoril je gospodovalno, osato svoje materi — in podprl se je pod pazuhama z rokama — „njega hočem, da bode moj spremnik, ali pa nihče!“ — vdaril je ob tla z nogo, kakor kak razposajen dečko, ki je vaje, da se mu po volji godí vse.

Sultanica je prikimala z glavo, ter dovolila, sultanič pa je prijel svojega izvoljenega spremnika in potegnil ga za roko, da je jedva mimogredé opomnil:

„Zahvaljujem se ti, draga gospá, ker si me osvobodila ženske službe, da ne bodem stražil vhoda v tvoje izbe; prisezam na palačo svojih očetov, ne vrnem se več v sužnjiško službo!“

„Kakov mladenič je to!“ — začudila se je sultanica glasno in nepremično je gledala za odšlim Grkom.

„Možak bi bil še, da ni svojih očetov sin“ — opomnel je vojvoda in tako zamislil se.

„Šaj tudi bode možak“ — zatrdila je sultanica — „a velik junak bode.“

„Kaj še!“ — nasmijal se je Milan — „nihče ni ne mož, ne junak, kedor tujcu, pa ne svoji domovini, žrtvuje junaška dejanja, tak človek je najemnik, kukavica, zaničljiv izvržek.“

Sultanica je ostrmela zbog teh besed, stopila je nazaj. „Kaj!?“ — začudila se je.

„Dejal sem“ — govoril je vojvoda čudovito razpaljen dalje — „nikedar odpadniku in domovinskemu izdajici pred prag ne posveti slava, temuč pogine na veke, ali ostane potomstvu v takem spominu, v kakoršnjem je hudobec, ki je bil prvi vzdignil se na svojega Boga. Tako osodo si je preskrbel Branković, ki je bila zmotila ga tvoja sestra, a takova osoda čaka tudi mene, ki si ti okanila me, ako me ne osvobodiš moje prisege.“

„Ali te boli torej obljuba, s katero si se zavezal, da bodeš bramba meni in mojemu rodu?“ — povprašala je Milica, dobro je v glasi tajila bolestni očitek — „aj, tega torej ti je žal in nekedarje ljubezni do mene“ — pristavila je z drhtečim glasom, kakor bi bila močen izraz globoke bolesti skrivala v sebi.

„Ali da bi me bolela obljuba“ — povprašal je Milan po kratkem molčanji — obljuba moje ljubezni do tebe? — nikedar in nikakor ne!“ — vskriknil je ognjeno — „kajti takrat, ko si me pogledala, da je moje



srce vskoprnelo po tebi, vredna si bila junaške ljubezni, — takrat si lesketala med Srbskimi devami, kakor solnce leskeče med nebeškimi zvezdami, a srečen je bil, kdor je smel bližati se ti, jaz pa sem bil naj-srečnejši, kajti takrat si me rada imela sè svojimi usti“ — zamolčal se je, zamišljenost je nenadoma pooblačila mu oko.

„A v srci ne, Milan?“ — povprašala je sultanica s takim glasom, da je stresnil se vojvoda, spomnil ga je nje glas na večere v Prizrenu; in nagnila se je k njemu, kakor bi tudi njo bil zmogel spomin, in ko je zopet bila vsklonila glavo, odgrnil se je zavoj na pol z njenega obličja — slučajno, da je Milan lahko videl nje rosno okó.

(Dal. prih.)

## Naši dopisi.

Iz Rusije 3. junija. — η. — Noben zgodovinar prihodnjih časov ne bo v stanu opravičiti, kar je Anglija poslednji dve leti pregrešila; ona bo dajala težak odgovor pred sodbo zgodovine: njeno vest teži Bulgarsko klanje, Srbski in Črnogorski boj, Ruska vojska s Turčijo. Vsega tega klanja in prelivanja človeške krvi bi ne bilo, ko bi bila Anglija odkritosrčno prijela tiste sicer malovažne predloge, katere je Rusija stavila v svojem prav slovansko-nesebičnem miroljubiji. Slovanska skromnost se nikdar v zgodovini v mednarodnih odnošajih ni tako sijajno pokazala, kakor naše dni v Slovansko-turškem vprašanji: vojska je s Turčijo, z narodom, katerega vodi surovi verski zakon in prirojena ljutost in krvoločnost, ki človeških pravic ne pozná, mednarodne pravice le na jeziku ima, v dejanji pa nikdar nikoli ne spolnuje. V tej vojski Rusija ne praša sebe, kaj bi bilo njej koristno iz vsega tega, kar ona more storiti; ona le praša, kaj je pristojno blagodušnemu narodu, kaj je prijetno bližnjim in daljnim prijateljem in nasprotnikom. Rusija ima brodovje veliko bolj močno nego Turčija. Če je Turčija smela objaviti blokado Črnomorskih pristanišč, Rusija bi lahko svojo floto poslala k Turškim bregovom Sredozemnjega morja in razbila bi Turške bronenosce in druge vojne ladije. Al Rusija ne samo tega ne misli storiti, ampak prepovedala je tudi morsko ropanje tako, da Turške trgovske ladije svobodno plavajo, kodar hočejo. S tem blagodušnim postopkom je Rusija hotela pokazati, da v vojski s Turčijo se ona ne stavi na eno in isto stopinjo s svojim divjim protivnikom, od druge strani pa je ona hotela tudi ugoditi Angliji, s katero se pogaja za Evropejski mir. Angliji je veliko na tem ležeče, da Sueški kanal ostane v strani od vojske; Rusija jej je v tem ugodila. Rusija je gotovo Angliji še več po volji storila, kakor sem Vam že pisal. Ali v tem se bo najbrže spet pokazalo, kako resnično je, da Slovana je treba suvati naprej k temu, do česar ima pravico, drugače v svoji neizmerni skromnosti se vedno bojí, da, polastivši se svojih pravic, morda naredil bi krivico sosedu. Težko da ne bo Anglija primorala Rusijo, da se odreče vendar na zadnje tej preveliki skromnosti. Anglija kričí na glas po Evropejskem miru, pa se jej sline cedé po Evropejski vojski. \*) Novejša poročila silno sumičijo Beusta, da je v Angležki mreži ter si na vse kriplje prizadeva v to mrežo zaplesti Avstrijo in Francijo. Res! krasen prizor bo to: prvi dve katoliški državi v zvezi z Anglijo, katere kralj je nekdanj prejel častno imé „branjitelja svete vere“, se bodo vojskovale in kristijansko kri prelivale zoper kristijane za zakletega sovražnika kristjanske vere, za ljubega Turka! Je li to mogoče?

\*) Ta beseda je pač pravo zadela.

Vred.

Magjarom in Avstrijskim nemčurjem ni to samo mogoče, ampak bilo bi jim jako prijetno, vsaj oni ne samo proti Rusiji divjajo, ker se boruje za kristijane, ampak danes raji ko jutri bi začeli vojsko zoper njo. — Kranjski deželni zbor je razpuščen, nemčurjem se po besedah Ljubljanskega „Turškega lista“ sline cedé po Peštanskih škandalih Turškim softam na čast, zato jim je treba večine v deželnem zboru, katera bi ropotala proti Rusiji, slavo pela Turškim bašibozukom in pomagala bi Avstriji stisniti v roko meč za Turka proti kristijan. Nas tukaj v Rusiji je ta novica zeló osupnila, vendar se nadjamo, da naši Kranjski Slovenci, katerim razvaline okoli cerkvá še pričajo, kako so Turki nekdanj njihove pradede v cerkvah morili, se ne bodo podali prijateljem Turškim, ne bodo skrunili svoje kristijanske vesti, svoje človeške časti in svojega slovanskega imena, ampak pokazali bodo, da so pošteni rodoljubi in volili bodo svoje že izkušene narodne poslance, katerim srce híje za svoj kristjanski Slovenski narod.

V Gorici 10. jun.. — Že več ko 15 let nismo imeli tako mirnih volitev za mestno starešinstvo, kakor letos; vršile so se pretekli teden. V 3. volilnem razredu so izvoljeni (prejšnji starešine) gg. dr. Maurovič, dr. Ed. Seiz in Iv. Covacig; v 2. volilnem razredu grof Ant. Attems (nov) in v 1. razredu gospodje dr. Verzegnassi (star) in dr. J. Battiggi (nov). Vsi so izvoljeni enoglasno ali malo da ne enoglasno. Agitacije ni bilo nikake; nasprotnih kandidatov ni bilo. To je lepo, da se je strast v Gorici ulegla. Sicer pa je šlo letos manj volilcev volit, ko prejšnjih let. — Delo za novo pokopališče — o katerem sem že večkrat poročal — je pričeto. Ko so tla ravnali, našli so mrtvaške kosti; bil je namreč ondotni prostor odmenjen za pogrebanje vojakov za časa francoskih vojsk. — Povedal sem uni pot, da je bil gospod nadvojvoda Albrecht v Ogleji. Pozneje je podaril za ondašnji starinski muzej 100 gold. Ta muzej, ki bo s časom dika Oglejskega mesta, vse naše dežele in Avstrije, bil je ustanovljen leta 1873., in že takrat je blagi nadvojvoda nekaj za-nj podaril. — Vročino imamo hudo; 25° R. v senci kaže gorkomer. — Polje je krasno. Sviloprejke pa gredó mnogim pod zlo. — Čudno nasprotje zapazujemo že nekaj let v Gorici — središči rajske dežele, dežele sadjerejske in po nekaterih stranéh vrtu podobne. Vsega pridelujemo, prav zgodnjih pridelkov imamo; — ali imamo jih samo, da jih gledamo, kako jih na krasnem našem trgu skladajo in odpravljajo na — železnico. Češnje, grah, fižol, krompir — vse gre proč, — v Ljubljano, Gradec, na Dunaj in Bog si ga vedi kam še; samo ostanki so za nas domačine, — in še te moramo večkrat kupovati od prekupčevavk; na vsak način primeroma — drago. — Papeževo 50letnico so po naši deželi tudi na kmetih sijajno obhajali sosebno v Lahih. — V Gorici so zdaj sodnijske obravnave s porotniki. Dne 6. t. m. je bil k smrti obsojen nek A. Bolko (Kravos) iz Ajdovskega okraja domá, ki je svojo zakonsko ženo umoril. — Še neko čudno prirodno prikazen naj objavim. Čudimo se včasih, da — po dolgi suši — na pr. jablani pozno jeseni cvetó; jez sem te dni še nekaj bolj čudnega zapazil. Nekaj časa pred Veliko nočjo sem dobil lonec rêzede, katero so držale po koncu tri v prst zabodene páličice. Kakošne so bile izprva te paličice, nisem gledal, al to sem videl, da so se pozneje tako posušile, da se jim je lub povsod razpokal in po večem odpadel. In ko je nazadnje tudi rezêda že skoraj usihala, — poganja zdaj ena omenjenih paličic, lepo, čvrsto zeleno perje. Kake sorte lesú so



s penzijo; službo pol leta naprej odpovedati more vodja te šole, pa tudi ondašnja (saksonska) univerza, ta vendar le o prvih dveh letih. Služba se mora vsaj do 15. septembra t. l. nastopiti. Prošnjiki za to službo morajo svojo prošnjo zadnji čas do 30. dne t. m. pri saksonski univerzi v Sibiriji (Hermannstadt) vložiti ter priložiti spričala na kaki kmetijski akademiji dovršenih študij in in svoje učiteljske službe na kaki kmetijski šoli.

\* *Žveplo iz Laškega izvaževati v Avstrijo* je prepovedala Laška vlada. Kaj namerava Laška „prijateljica“ naša s to prepovedjo, se za gotovo še ne vé, to pa je gotovo, da za vinorejce naše primorske je to hud udarec, ki mnogo žvepla potrebujejo proti trtni bolezni, ki še ni zginila iz njihovih nogradov.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Milan pa je pred-se gledal tako, kakor gleda človek, čegar duh léta po drugih krajinah in v drugih dobah, gleda, pa ničesar ne vidi okrog sebe; po nekotikem časi je stresnil glavo, z dlanijo otrl si obraz in o poprejšnji zamišljenosti povprašal: „Ali tudi v srci? — to je kaj družega; vsaj tačas, — da, celih trinajst let baš do tistega nesrečnega dne v Drinopolji sem senjaril tako; po tem dnevu pa sem preverjen, da si ženska — takova, kakoršna je kaka druga, katere vernost je na pesek zidana in katera se daje, da jo odnaša pozemski lesek, sicer bi me ne bila odvrnila od mojih bratov, da zdaj ne morem trpeti njihovih pogledov, ter raji ogibljem se jih; ne bila bi me odvrnila od svete domovine, kateri sem krvavel in kateri je umrl car — tvoj oča, da sem zdaj izdajica svojim tovarišem, hudoba svoji vesti, da se ne upam s svojimi očmi pogledati v jasno nebo, v to Božje ogrinjalo, a — Jezus Kristus!“ — zaječal je in z obema dlanima zakril si obraz — „in moje ime in moj spomin bodo kleli, kakor preklinjajo Brankovića — njegovo ime in njegov spomin.“

Sultanica je stopila bliže, nagnila se k njemu, položila je roko na njegovo ramo, ne mara je bila ganila jo moška vojvodina bolest. „Poslušaj me, Milan!“ — rekla je vroče, milosrčno — „če bodeš potlej zopet to, kar si bil, osvobodim te tvoje obljube, lahko bodeš preganjal mene in to, kar je moje.“

„Govôri, jaz poslušam“ — vskliknil je Topličanin radostno in odkril svoj obraz, up, da ga ne bode več vezela obljuba, dihnil je va-njo novo življenje.

Ko je bila sultanica takov izraz nenadne radosti začula v Milanovem glasu in zagledala v njegovem oku, prestrašila se je tako, kakor bi jo bil gad piknil, oko se je kar iskriilo jej — in nevolja je obličje polila jej z nežno rudečico, ali to vse je godilo se tako urno, podobno blisku, ki po nočnem nebu švigne in zibne, da Milan ni videl ničesar, a ko je bil oko vpel v Milico, videl je, da je vsled duševne žalosti oblačno nje obličje in da se notranja bolest obrazi jej na njem.

„Milan!“ — začela je sultanica govoriti z otožnim glasom, kakor bi bile težko vile se jej besede iz prsi; že poprej je bila svoj zavoj popolnoma odgrnila z obličja — in stala je pred Milanom v vsi svoji čaralni krasoti, povešenih oči, sklonjene glave, in roci je držala ob sebi, kakor bi ne bila upala se pogledati va-nj. „Milan“ — govorila je — „jaz te nisem rada imela le

z usti, temuč z vso svojo dušo, s celim svojim srcem, a še zmirom se vsa moja bitost trese vsled same blagosti, kedar se spomnim na večere, ko sva se v senci pod drevesi na vrtu skrivala — tam v Prizrenu.“ Po teh besedah se je zamislila, kakor bi jo bil zmogel bil ta spomin, tudi Milan se je zamislil — in urnejše je utripalo mu srce, močnejše so jele delati njegove prsi.

Pritisnila je svojo dlan k čelu, kakor bi bila hotela zapoditi spomin na davnost in po globokem vzdihu je dalje govorila: „Ali zašlo je vse to, kakor solnce zahaja v temno noč; pa solnce zopet vstane z vsem svojim leskom vred, v vsi svoji krasoti, oni časi pa meni nikdar več ne vstanó iz svojega groba; osoda je zahtevala to, a meni ni zapustila ničesar družega, nego bolestne spomine.“

„Res je to — res!“ — pritegnil je Milan, zmoglo ga je bilo čutje.

„A vendar je to meni bila velika utjeha“ — govorila je sultanica dalje, kakor bi ne bila slišala ničesar — „ko so me bili v Drinopolj pripeljali k neznanemu možu in zaničevanemu, ki je ugonobil mojo domovino in tudi deležnik bil mojega oče smrti. Vzel me je za svojo soprogo, torej sem njegova gospá, sultanica. Blišč in slava me ni oslepila, vès svet se pokorí Bajazetu, kajti nena-vaden možak je to, gospodar po rodu in po duhu, ali oni se pokorí meni in pozorno streže mojim željam. A jaz vendar-le nisem zatajila svojega rodu — in da je Srbska doslé svobodna, — svobodna, kakor je bila sicer, le da je v Bajazetovem varstvu, da Branković ni zavžil svoje izdaje, njenega sadú, to je moja zasluga!“ — dejala je, oko je živejše lesketalo jej — in lice je ob-lila jej živejša rudečica; mogoče je, da je govorila res-nico. „Zato“, — govorila je razpaljeno dalje, ali čim delj, tem nežnejše je krilil nje glas — „zato sem do céla vdala se Bajazetu in sprejemala njegovo češčenje; ker je on častil me, menila sem, da me ti častiš, kajti znala sem dobro, da ti, če prav je Milica sultanica, da je ne pozabiš.“

„Ne, tega ne, nikoli ne!“ — vskriknil je vojvoda razpaljen in roko položil na srce.

„Povila sem sina“ — pripovedala je sultanica dalje, „a mene in mojega sina črté ti ljudje, starejši Bajazetovi sinovi zavistno gledajo kristjansko Srbko in njenega sina, — očitajo, da se jim zmanjša dedstvo po očetu, žarljivo gledajo svojega očeta ljubezen do mene. Kaj se bode zgodilo meni in mojemu sinu, če Bajazet pogine?“ — povprašala je nenadoma, pogledala k višku — in dve solzi ste zalesketali jej na vejicah.

„Navzlic tvojim sovražnikom in vsemu bisurmanstvu obvarujem jaz tebe in tvojega sina!“ — vskriknil je srdito vojvoda, zopet so ga bile popolnoma zmogle njene besede, kakor tam v Drinopolji.

„Ne, ne!“ — odmajala je sultanica z glavo — „to si mi že prisegel o priliki, a zdaj ti je žal svoje prisege; a jaz vendar ničesar ne zahtevam drugega, nego brambo sebi in svojemu sinu o potrebi, ne zahtevam nikakoršne izdaje, ni da bi izdal svoje brate. A komu sem krepkejšje upala, da bode moja in mojega sina bramba, če ne tistemu, ki je že pred davnimi leti obljubil, da mi vsako uro, ko bi bilo treba, hoče žrtvovati svoj život? — Da, tačas ni menil ne on, ni jaz nisem verovala, da bodem kedaj sultanica, da tuje pokolenje razsuje se iz mojega naročja, da leta ohladé goreče mladosti žar!“ — To je govorila samo poluglasno, kakor bi bila sama sebi pripovedala, pa vsklonila je glavo — in s krepkim glasom je, če prav je bolestno čutje migljalo v njem opomnila: „Ne, ne, Milan! ti bi se rad osvobodil svoje obljube“; — segnila je v nedrije, vzela iz njega kinžalov ročaj, ponudila mu ga in



rekla: „ná, vzemi svojo stavo, svoboden si, združi se z mojimi sovražniki, mene pa prepusti osodi, Topličanin!“

(Dalje prihodnjič.)

## Zgodovinska panorama.

### Magjari leta 1848. in 1849.

(Dalje.)

„Za Magjare je bil pretekli teden nesrečen; naša armada jim je vzela Arad in Gjur (Raab). Magjarska armada beži, kakor da bi jej za petami gorélo, ljudstvo pa sprejema Avstrijske vojake z velikim veseljem. Vkljub temu pa se Košut v Budapeštu baha, kakor da bi bil nepremagljiv. Kaj se zgodi z Budapeštom, bomo kmalu slišali; hud boj bode gotovo ondi, al Windischgrätz in Jelačić zmagala bosta gotovo.“ (List 1. „Novic“ 1849.)

„Na Ogerskem bode vojske kmalu konec. 29. decembra 1848. leta je Jelačić s svojo armado blizu trga Mor Magjare do dobrega nabil in več tisuč Magjarov vjel. 5. dne januarija 1849. l. pa ste padli tudi mesti Buda in Pešt, kjer se je punt začel.“ (List 2. 1849.)

„Magjari povsod beže kakor zajec pred strelcem. Windischgrätz in Jelačić sta brez boja vzela Budapešt. Košut je v Peštu poropal, kar je le mogel, in je bežal proti Debrečinu, da bi všel v Turčijo.“ (List 3. 1849.)

„Boj na Ogerskem še ni končan, ker Košuta, glavarja puntarjev, še niso v pest dobili. V Debrečinu, kamor je pobegnil in kraljevske dragotine seboj vzela, je v cerkvi krono sv. Štefana kot rešnje telo izpostavil, da kmetje pred njo prisegajo smrt storiti za brambo Ogerske proti Avstrijski armadi.“ (List 4. 1849.)

„Pretekli teden je bil zopet srečen naši armadi; vendar boja še ni konca, ker Košuta še zmirom niso v pest dobili.“ (List 6. 1849.)

„Košut je še zmirom v Debrečinu, od kodar vodi vojsko zoper cesarsko armado. Velike ravnine na Ogerskem so vzrok, da armada naša ni še podjarmila vse Ogerske; po ravninah imajo konjiki veliko moč in Ogri imajo mnogo izurjenih husarjev.“ (List 7. 1849.)

„Pretekli teden se je trdnjava Oseška naši armadi vdala, katera je tudi Novi in Stari Arad premagala. Košut še zmirom gospoduje na Ogerskem. Magjarom ni nič upati; dokler so v pestéh Avstrijske armade, so mirni; ko pa ta odide, so zopet puntarji.“ (List 8. 1849.)

„Najimenitnejša novica preteklega tedna, o kateri ves svet govori, je, da je 18.000 Rusov v naše cesarstvo primarširalo, pa ne kot naši sovražniki, ampak kot naši prijatelji. Nemški časniki silno godrnjajo zoper Rusko pomoč, še posebno pa bodo Frankobrodčani razsajali, da „nemška“ Avstrija pri Rusih pomoči išče. Al čemu vse vpitje, če je pomoči treba! 6000 Rusov je Brašev (Kronstadt) obsedlo, 4000 Sibirij, drugih 8000 se je sem ter tje razdelilo. Z zedinjeno močjo Avstrijsko in Rusko se bode vendar zatrl Magjarski punt.“ (List 9. 1849.)

„Knez Windischgrätz je 26. in 27. svečana pri Kapolni Ogersko armado premagal. Vendar je še veliko krajev, kjer se trdno drži. Košut je še zmirom v Debrečinu. O banu Jelačiću se nič gotovega ne vé, kje da je in kaj da dela. Košutovi ogerski bankovci so preklicani.“ (List 10. 1849.)

„Rusi so armado Bema, Ogerskega puntarskega vodje, pri Sibiriji tako potolkli, da jim je komaj peté

odnesel, njega puntarsko drhal so pa večidel vjeli.“ (List 14. 1849.)

(Dalje prihodnjič.)

## Mnogovrstne novice.

\* *Koliko ljudi in živine pokončajo v enem letu divje zverine in kače v Indiji, je razvidno iz zapisnikov Angleške vlade od leta 1875., katerim se popolnoma verjeti more. Leta 1875. ni nič manj kot 21.391 ljudi smrt storilo raztrgenih po tigrih, hijenah in slonih, pa pičenih po strupenih kačah, te zverine pa so tudi pokončale 48.234 goved; sloni so usmrtili 61 ljudi in 6 goved, tigri 828 ljudi in 12.423 goved, leopardi 187 ljudi in 16.157 goved, medvedje 84 ljudi in 529 goved, volkovi 1060 ljudi in 9407 goved, hijene 68 ljudi in 2116 goved; od kač pičenih je bilo 1446 ljudi in 4400 goved. To so strašanske številke! Res je, da Angleška Indija šteje 195 milijonov ljudi, al gotovo je tudi, da je še več ljudi in živine smrt storilo po divjih zverinah in strupenih kačah v teh deželah. Angleška vlada razpisuje premije za pokončavanje divje zverine in strupenih kač in je leta 1875. podarila 12.000 funtov sterlingov (po našem 120.000 gold.) za 22.357 ubitih divjih zverin in 120.015 strupenih kač. Če pomislimo, da vrh teh nesreč, katere se pripetujejo v Indiji, še pogostoma ondi nastopa lakota, vriva se po pravici vprašanje: ali Angleška vlada spolnuje dolžnosti človečanstva v teh deželah, iz katerih je že toliko bogastva vlekla in ga še vleče?*

\* *Velikega zvona Dunajske stolne cerkve, 402 centa teškega, leta 1711. v stolp obešenega, ne smejo zdaj več zvoniti zato, ker se zgornji del stolpa pri njegovem zvonjenju nekoliko ziblje. Al to ni vzrok, da se tega zvona v teh vrsticah spominjamo, ampak vzrok je ta, da je zvon vlit iz Turških kanonov, ki so bili ljudem sovražniku kristijanstva vzeti, ko je Dunaj oblegal in v okolici njeni divjal. Čudno! da se Dunajski prijatelji Turkov dandanes ne spominjajo grozovitosti Turške, marveč še vlado Avstrijsko naganjajo, da bi krvoločnemu sovražniku na pomoč šla.*

\* *Strašna toča v Berlinu na Pruskem je razsajala prve dni tega meseca. Škoda znaša več milijonov mark (1 marka je po našem 50 kr.) Na kolodvoru Lehrterske železnice je razbila šip steklenega oboka za več tisuč mark; na kolodvoru Hamburške železnice je na oknih razbila 4000 šip; na Krollovem gostilničnem vrtu okoli 5000 steklenih lamp; cinkova streha generalštabove palače je vsa prestreljena, v cesarjevi palači je razbila debela steklena pokrivala; v posamesnih mestnih ulicah ni skoro nobena ulična svetilnica nepoškodovana ostala.*

## Naši dopisi.

V Gorici 18. jun. — Čudna naključba! Umrl je 8. t. m. na Srpenici (v dekaniji Bovški) 76 let star častljiv duhovnik, ki je bil prototip dušnega pastirja na kmetih, blaga duša skoz in skoz, ljubljeneec vsacega, ki ga je poznal. Poslednji čas je starček bolehal in prosil za pokoj. Ali stvar se je pri vladi nenavadno zavlekla in nikdo ni vedel zakaj. „Wien. Zeitg.“ od 10. junija nam je vse pojasnila. Prinesla je uradno vest, da je rajnki z najvišim sklepom od 3. junija poslavljen z zlatim križcem s krono. Preblagi rajnki, ki ni izvedel svoje poslavitve, je — g. Anton Flander, katerega je gotovo tudi Bog še boljše ovenčal. — V Gorici imamo (po novem) ulico „Formica“ — tako imenovano po blagem dobrotniku našega mesta. Ustanovil je Formica, da se sv. Ivana Krstnika dan vsako leto



le šala. Pa ker je že tako, dajmo še enkrat na-nje. Dajmo 20 krajc.! Bom pa domu gredé ga zato polič manj pil.

Zopet vtakne Matevžek listič v žep. Čeravno je že naprej vedel, da ne bo nič zadel, pogleda vendar o priliki po številkah, ki so novi pot bile vlečene. Bile so čisto druge. Ne ene blizo. Pač! Tam na oni tabli, Graški, so se lesketale „35, 66, 78.“ On pa je bil stavlil na Trst! Nesreča!

„Ej kaj, saj s tem tako nič ni“, godrnja Matevžek in raztrga listič. „Sleparija, nič družega. Le da denarje lové!“

Zvečer domá pové svoji ženi to čudno dogodbo. „Vidiš“, pravi žena, „sanje so vendar nekaj pomenile. Le prav nisi stavlil. Dobrih bi bilo par sto goldinarjev.“

Matevžku ta reč tudi nagaja. Zar par sto goldinarjev mu ravno ni, ker že shaja tudi brez njih. Ali vendar — dobri bi bili. Sanje niso bile napačne, le on je napak stavlil. Kaj tacega ježí človeka. Ni čuda, da se mu v spanji sanja zopet o loteriji. Številke si ni zapomnil. Škoda!

Tudi ženi so se isto noč sanjale številke 22, 57, 61. Gotovo so dobre. Nji se nikdar še ni nobena številka sanjala. Ni treba praviti možu tega. Bo večje veselje za-nj, ako mu na tistem dobí par sto goldinarjev. Kokšarica gre vsak teden po dvakrat v mesto. Matevžlja jej dá par grošev, naj stavi na 22, 57, 61. Kokšarica stavi in jej prinese loterijski listič. Drugi teden pride k Matevžlji. „Le pomislite! Prišle so številke 22, 75, 16. Prvo ste zadeli, a drugi ste ravno narobe. Gotovo v sanjah niste prav videli.“ (Kon. prih.)

## Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

### 2.

(Dalje.)

Milan je odskočil nazaj: „Nikoli, nikedar ne prekličem pobratimske stave!“ — zavpil je strastno, zabil je bil na svoj sklep, na svoje brate, utihnila je njegova vest v besedah kanljive ženske, o njenem pogledu, a kakor kak grešnik, tako je sklenil roci pred njo in poprosil: „Ne goni me od sebe, Milica! ne morem iti, vsaj tako dolgo časa ne, dokler sam ne poginem, ali pa dokler ne utrdim bodočesti tvojemu sinu. Vsaj to naj bode majhna zahvala verni ljubezni tolikih let, zgubljeni domovini, vernim tovarišem slavnih bojov — ali ne poslušaj me!“ — vskriknil je strastno — „rogam se tebi, če govorim o njih, a rogam se Bogu, če ná-te mislim! — Jezus Kristus!“ — vskriknil je zopet obupljivo in z obema rokama prijel se za glavo: „otmi me blaznosti!“ — A kakor bi bil hotel pobegniti jej, tako je izpred sultanice planil iz sobane.

Čudila se mu je sultanica, sočutno je za njim gledala Milica. „Revež!“ — šepnila je — „kako srečna bi bila v njegovem naročji, ko bi —“ — zamolčala je, stresnila glavo, — „da, jaz sem Bajazetova soproga, a moj rod mora sesti na prestol Othmanovih\*) sinov“ — opomnila je krepko, skoro osato — „upokoji se srce!“ — rekla je in roko položila na srce — „sultanica ne sme imeti tistih čutov, katere je imela Milica!“

Po nekaj trenotkih je pogledala kiržalu ročaj in vtaknila ga je zopet za naprsnik. — „Nu“ — šepnila je — „prikovala sem ga k svojej osodi, naj se skesa in naj taré verige, ne iztrga se mi več, a brezi njega

so vsi, tudi Kazančić, telo brez glave, ne bodo na kvar mojim nakanam!“

Tihoto, ki je nekoliko časa bila zunaj in v seralji, razkalil je nenadoma radosten krič, ki je dolgo časa trajal tako, da so kar tresla se okna.

„Ha!“ — dvignila je sultanica glavo — „ali je že konec upora, ali morda —?“ — povprašala je, pa ni dogovorila, le bledost, ki je bila polastila se njenega obličja, izdajala je nje misli: „Ali ne“, — ojačila se je zopet — „saj je moj soprog po robu postavil se mu, a moj mož je Bajazet, konec je upora!“ — pristavila je o ponosni prevernosti.

### III.

Resnično je bilo konec upora; Bajazet je slavil eno svojih najbliskotnejših zmag, ukrotil je bil lastni ljud, ki je bil razburjen, divje strasten, kakoršne so pustine v Aziji, kjer buren vihar razsaja po njih, in ki je bil nevkrotljiv in neukrotljiv, kakoršne so žule (granit) po Araratu. Zgnjusila se jim je lenoba, niso hoteli več boriti se z vsakojakimi pomanjkljivostimi, ko je sultan sè svojimi pašami in z emiri vred neizmerno živel; Timur ruši mesto za mestom, širi in večja pustine iz rodovitih blagostnih krajin, — kodar razsaja, povsodi za seboj pušča svoje navzočnosti znamenja, Bajazet pa se moti s kratkočasnicami, grdi sè samopašnostjo se, zaničuje proroka in njegov zakon, kakor kak kavrin, kak vinsk pijanec, krivoverec je in odpadnik! Ulemi godrnjajo — in derviši, razgrajajo in očito proklinjajo sultana, da je odpadnik, a divje jato — Kurdi in Arabci rojé in rojé, današnjega dné pa je očito poknil upor.

„Bismillah!“ — srdé se — „čemú nam je tak sultan, krivoverec? — zavrglo ga je Allahovo obličje, na posled i nas za seboj potegne v pogubo. Grehotno bi bilo, da še dalje služimo tega pogubljenca; mi bojujemo le čistemu alkoranu na čast, pa ne njemu, temu odpadniku! Allah je edin Bog, a Mohamed je njegov prorok! — Idimo, ubijmo krivoverca, naj se bode vinsk valjal po tleh, naj se bode zibal v razkošji svojega harema; ubijmo ga, njegove zaklade pa razdelimo med-se zaklade in saltimbanke in njegove kadune!“

A hodži so bili stoprv odpeli rano molitvo, že so divje jate vrele v Brusovo in vreščale in grozile se in orožje sukale nad glavami.

Dobro je Kazančić umel teh jat truš, prišel je sè svojim zaupnikom Jefremom vred skozi druga vrata v Brusu tista trenotja, katera so va-njo pridrli uporniki, in videl je, kako so te jate, ki so dosle vreščale neukrotljivo vsteklo, takoj umolknele, ko hitro so bile prodrle do mestnih ulic, v zadregi so se pogledavale in nekako plašne so se razkrapljale po ulicah.

„Za vraga!“ — zahudobil se je Kazančić, ko je bil zapazil njih nepremišljeno plahost — „kako sužnjišk narod je to! z daleč vrešči in siče, kakor bi skale hotel razrivati, ko hitro pa se približa zvršetku svojega namena, povesi glave, kakor čreda plahih ovac. Uh, sveti Sava! tako sramotno ne smé končati se ta upor, ki nam obeta svobodo. Idi, Jefrem! stopi med-nje, spregovôri jim zdaj pa zdaj kako gorko besedo, zato da se novič razunemó njih strasti, ali pozoren bodi, da se vá-te ne obrne njih nevolja, kajti le-ta surova drhal ne meri bojazljivo svoje nevolje, a da bi kavrina pobili, to bi bilo največe veselje tem poganskim psom; zini jim kaj le o sultanovih zakladih, ali spregovôri jim o krasoti njegovih odalisek, to bode dosta, zlato in pohotnost, to je vsega dejanja netilo temu surovemu národu! Nu, saj smo se že naučili, kako moramo motiti le-te ljudi!“ — opomnil je in pas naravnal okrog sebe.

„Bog je moja priča“ — dejal je Jefrem, preteto je bil vesel svojega naloga — „raji bi stopil med čedo

\*) Othman je Turških sultanov praoča in ustanovnik njih carevine.



svinj, ali pa, še raji bi nekolikim izmed njih podrobil črepove.“

„Saj si jih samí podrobé“ — nasmijal se je Kazančić — „sultanovega serajla ne zmorejo kaj lahko; ali čim več jih pogine, tim bolje bode to; Bog sam jim kalí možgane!“ (Dal. prih.)

## Politične stvari.

### Kako stojimo dandanes?

Jasno je, kakor beli dan, da je v tem hipu, ko se pripravljajo Ruske armade, prikazati se na Evropskem bojišči in razločiti boj, dosegla vzbujenost v vseh krogih svoj vrhunec. Pri nas dobiva ta vzbujenost še več netila v okolnosti, da se je začela dozdat le v najbolj podučenih krogih znana novica, da mora namreč Avstrija v svojo lastno korist jeden del Turških provincij stalno obleči, sedaj malo po malem izvrševati. Ta stvar zahteva, kakor se umeje samo ob sebi, vojaških priprav, in te so, katere najbolj vznemirjajo borzne spekulante. Vsemu svetu je znano, da finančno stanje Avstrijsko ni tako ugodno, da bi se mogla brez škode na noge spraviti tudi le manjša armada. Posebno pa še vznemirja ljudi okolnost, ker razven tako imenovanih „centralnih aktivov“ v znesku blizu 16 milijonov goldinarjev ni nobenega družega vojaškega zaklada in tudi obe vladi nimata družih močnih sredstev na razpolaganje, ravno nasprotno more Ogerski finančni minister le z delanjem novih dolgov poravnati tekoče stroške, kar vzbuja nemir, ker bi se morala sredstva za bližajoče se delovanje pridobiti ali z napravljanjem novih dolgov, ali pa z izdavo državnih bankovcev.

Vojaška demonstracija v Hercegovini in Bosni od strani Avstrijske je nasledek shoda v Reichsstadtu, katerega sta imela Avstrijski in Ruski car in njuni ministri zunanjih zadev kneza Gorčakova in grofa Andrassy-a meseca junija preteklega leta. Mogoče je, da posebno Avstrijski minister zunanjih zadev pri takratnih sklepih ni jemal v poštev umeteljno gojenega sovraštva proti Rusiji; tudi se mu morebiti ni mogoče zdelo, da se bode zaslepljena finančna koterija, katera ima po naključju v svoji oblasti nekatere upljivajoče časnike, v svoji gorečnosti tako daleč pozabila, da pridiguje vojsko Avstrije proti Rusiji in sicer le zato, da se vzdrži celota Turčije; morebiti tudi grof Andrassy takrat ni premislil, da se bosta Avstrijski in Ogerski državni zbor po imenovanih časnikih dala tako daleč zapeljati, da oba, prezirajoča splošne interese Habsburške monarhije, po šovinizmu posameznikov narekovano politiko povzdigneta v državno politiko in časnikarske bôje zaneseta v zbor. A jedno je gotovo, da Avstrijski minister zunanjih zadev takrat ni delal niti Avstrijske niti Ogerske šovinistiške, temuč pravo Avstrijsko ogersko politiko. Naj se misli o zakrajnih deželah Avstrijskega primorja, o Dalmaciji, Hercegovini in pa Bosni kakor se hoče, prihodnost bode pokazala, da obe deželi, z ozirom na finančno korist, gotovo ne bi bili najslabši pridobitvi Avstrijske monarhije, da! celó neobhodno potrebni bili bi za daljni razvoj Avstrijskega trgovstva in obrtstva proti vzhodu.

Omeniti hočemo le še jednega važnega faktorja, katerega bi lahko prejela Avstrija s posestvom Dalmatinskih pokrajin. Do tega hipa preskrbujejo s premogom (kamenim ogljem) vse barke, katere se vstavljajo v Trstu, Reki in drugih Avstrijskih morskih lukah (barkostajah) Angleži, in sicer le zato, ker premog, kateri se koplje na Avstrijsko-Hrvatskem zaradi svoje slabe lastnosti ni rabljiv za kurjavo bark, boljši

premog iz Českega, Morave in Ogerskega se pa zaradi visoke vožnine ne more dovažati v Trst. Ravno Bosna pa ima najlepše premogove jame in ker je očitno, da, ako bi spadale Dalmatinske pokrajine k Avstriji in bi se zvezale po železni cesti z Adrijo, bi lahko na tisoče kupčijskih bark, katere se vstavljajo v Avstrijskih lukah, prejemale svojo zalogo iz tega okrožja, kar bi ne bil za Avstrijsko trgovinsko bilanco majhen dobiček. Sadje in živinoreja, katera se je v teh deželah navzlic vsem sedanjim neugodnim okolnostim vendar nekako povzdignila v Bosni (Bosniške suhe češplje prekosijo naše veliko), bi naravno potem postala popolnejša in posebno bi bila za središče Dunaj, kateri dandanes največi del svojega mesá dobiva iz Besarabije, neprecenljiva dobrota, ako bi prejemale te pošiljave iz dežel države po naravnostni železnični poti med Dunajem in Serajevem.

Tudi politična pomemba teh dveh dežel, ako bi se združile z Dalmacijo, bi prej nego se misli si pridobila veljavo, ne vzešši v račun, da bi morala dobiti Evropa o raztegljivosti Avstrije zopet boljšo misel, nego se je izcimila v zadnjih tridesetih letih, ko so se druge države na troške Avstrije povekševale, da-si ona ni ničesar pridobila.

Kar se pa tiče praznih bolnostnih domišljevanj dandanes vladajoče nemško-magjarske klike v Cis- in Translajtani, katera se boji, da ne bi s pomnoženim slovanskim elementom se pomnožile homatije in zmede v središču cesarstva, ima ta klika prav le o tem, da bi se jim potem izvila iz rok vsaka moč. Da bi pa to ne bila nesreča za Avstro-Ogersko, o tem ne dvomijo krogi, kjer vlada še zdrav razum. Morebiti bi se potem delalo manj za razširjene nemške in tudi manj zgolj magjarske politike, zato pa tudi več prave Avstrijske. In res skrajni čas je za izvršenje kake premembe v tem obziru, kajti razmer političnih in finančnih, kakor so dandanes v Avstriji, mora kmalu konec biti, sicer je gotov propad, na katerega delajo hoté ali nehoté sovražniki njeni.

## Mnogovrstne novice.

\* *Darovi, ki so jih sv. očetu papežu o 50letnici njegovega škofovanja izročili poslanci raznih narodov svetá, znašajo v denarji 14 milijonov gold.*

\* *Pnevmatičen aparat za glasovanje v parlamentih je iznajdel Dunajski merec Mayerhofer. Poslancu treba le pritisniti tasto (pipalo), ki se nahaja na njegovih mizi in njegov glas je konstatovan. Po takem ne bi treba bilo več ustajanja ali obsedanja. Zbora predsednik bi le rekel: „gospôda, prosim, pritisnite pipalo“, in kazal bi aparat, kdo in kako je vsakdo glasoval.*

\* *Živo dete podobno opici je nekdo iz Velikega Mihela na Ogerskem ponudil, kedar umrje, Dunajskemu muzeju. Glava deteta ni nič večja kakor možka dlan, lice je z dlako obraščeno, ono ne more govoriti, je pa in pije, in se sicer obnaša kot opica (merkvice). Žalostna sebičnost očetova ni še plačila prejela, ker profesor Langer, zarad nakupa vprašan, ni še izjavil svojega mnenja.*

\* *Čuda rodovitna krava mežnarja Švaba v Dutovljah na Krasu je 1. dne t. m. (če je res) storila 4 teleta, močna in zdrava. Že poprej enkrat je porodila trojčke, dvakrat pa dvojčke, tedaj o 4 letih skupaj 11 telet.*

## Naši dopisi.

Iz Rusije 2. jul. 7. — „Mi imamo popolnoma gotovo armado na boj; naša glavna naloga je ohraniti Ev-



tako-le: 21, 34, 87. Razen teh pa naj stavim tudi številke tako, kakor so se mi sanjale.“ To stori in zadene „ambo“ 34, 87. Prva številka je pa bila 12. To ga jezi. Sreča se mu ponuja, da jo le zna zgrabiti. Ko bi bil preobrnil le zadnji dve številki, prvo pa pustil, pa bi bil zadel „terno“. Zastavil je le 1 gold., dobil pa za „ambo“ 4 gold. Dobiček. Loterija nese.

Te 4 gold. stavimo zopet v loterijo. Sanjajo se mu zopet nove številke, a te se mu ne zde dobre. Staviti pa hoče. Gre tedaj v loterijsko kolekturo in na tri številke stavi 4 gold. Zadene skoro „pri piki“, le par številčk manjka. Stavimo jih še enkrat, dajmo na-nje 8 gold. Čudno! Ko se prikažejo na tabli, je zadeta ena, drugi dve blizo. Brnimo zadeto ven. Ta ne pride več. Nadomestimo jo z drugo. Ali res vrag nagaja? Drugič zadene dve številki. Če ne bi bil prve premenil, zadel bi bil terno. Dokaz, da ga sreča išče, a on je ne zna najti.

To pové ženi. Posvetovanje. Sklep, da je najbolje, če ne dasta groša več v loterijo. Tega sklepa se držita par tednov. Pride pa kokšarica, ki pové, da je v loteriji videla, ko je nekdo terno potegnil. Okoli 4000 gld. je dobil. Lep denarček. — Matevžek se zopet zamisli. „Predno bi 4000 gold. zastavil, moram zadeti enkrat terno“. Pozabi sklep in stavi vnovič. Mnogo zastavi, a ne zadene nič več. Še blizo ne pride s svojimi številkami. Bere po časnikih naznanila, da profesor Orlice v Berolinu podučuje ljudi, kake številke je treba staviti. Pridjanih je več zahvalnic za dobljene terne. Piše profesorju Orlice v Berolin in dobi za par goldinarjev navod, kako staviti v loterijo. „Le parkrat bom poskusil. Če ne bo nič, pa bom pustil vse pri miru.“

Po Orlicevem navodu stavi. Že drugi pot zadene „ambo“. Ta navod je kaj vreden, ta. Le tako naprej, kmalu bo „terna“.

In res! Vselej le za par številčk razločka. Mora biti. Stavimo, stavimo po več, da se „terna“ splača. Čedalje više stave, čedalje bliže „terni“. Tudi žena se vname za loterijo. Po 50 do 100 gold. je stavljenih vsak pot. To ne more dolgo trpeti, če kmalu „terna“ ne pride. Ali kaj dé to! Le ena terna, potem prašamo, koliko je vsa fara vredna.

Gospodarstvo gre navzdol. Nič ne dé. Sosedje bodo strmeli, ko bo Matevžek enkrat prinesel tisučakov, da si bo lahko pipo zažigal ž njimi.

Ali kaj vruga? Mar sreča nalašč nagaja? Bomo videli, kdo bo prej nehal, ona ali Matevžek, ki ima posestvo še nezadolženo.

Kmalu pride Matevžek v denarne zadrege. Večkrat je jezen, če mu kak sosed noče upati par desetakov. Gre v krčmo. Krčmar je vesel, da dobi takega gosta, in če Matevžek ravno nima drobiža, da bi plačal, se zapiše. To nič ne dé, bo drugi pot plačal. Velikokrat pijeta s krčmarjem skup, in se pogovarjata o loteriji. Delavci na polji pa delajo, kar hočejo.

Zdaj že ljudje vedó, da je Matevžek že veliko zastavil. Vsak, kdor ima pri njem kaj tirjati, se podviza, da se zavaruje. Matevžek dobi sodnijskih pozivov na kupe. Ali kaj dé to! Saj moram zadeti v loteriji — si misli — potem bom vsakemu vrgel tje par stotakov, pa bo vse dobro.

Prodá les z gozda, prodá njive, prodá živino. Vse gre v loterijo. Ko bo zadel „terno“, se bo vsem v zobe smijal. Zadeti pa mora, ni drugače.

„Tisti dr. Orlice v Berolinu ne veljá nič“, mu pravi slednjič žena, ko je obupala. „Tam tista šantova Barba vé boljše številke. Je že marsikomu pomagala“. In Matevžek gré k njej. „Vi ne stavite prav“, mu pravi, ko jej je svoje želje razodel. „Staviti morate pet številčk. Če te zadenete, boste dobili toliko, da

sami ne veste. Jaz vam bom povedala prave. Dali mi boste le 5 gold. za-nje. Oslepiti vas nočem. Tam-le na temni steni se vam bodo pokazale same. Le toliko počakajte, da bo tema.“

Matevžek čaka. Babura sprejme 5 gld., potem veli Matevžku, naj gre ven do večera, ker mora ona sklicati duhove, da jej povedó prave številke. Matevžek gre v bližnjo krčmo. Tam sedi do večera. Potem se poda v hišico šantove Barbe. Bila je majhna in temna. Barba ga je že čakala. „Le malo potrpite. Duhovi so zdaj notri. Vas bom že poklicala.“ Tako govori Barba in mu velí čakati v veži. Čez četrto ure, ko je bilo vse že temno, ga pokliče. On odpre vrata. Soba je temna, a na steni se lesketajo svitle številke: 26, 33, 56, 62, 90. Nek čuden omamljiv duh navdaja sobo. Matevžek beži ves omamljen. Jurček ni vedel, da je zvita starka v temoti s samonétom (fosforom), ki se v temi sveti, zapisala te številke na temno steno.

Na te številke stavi Matevžek, kolikor more denarja skup spraviti. Še več! Prepričan, da bo gotovo zadel, pelje se s svojim vozom v mesto, kjer so se imele številke vleči. Tam prodá voz in konja prav po ceni, pa čaka vlečenih številčk. Saj bo potem lahko kupil najboljši voz, najčvrstejša konja in pripeljal se domú — tisučakov poln žep.

Željno pričakovani dan pride. Matevžek se rine z drugimi vred v loterijo. Številke se vlečejo. A ne ene ni njegovih. Jeze zelen hiti iz sobe domú. Ne domú, ampak proti koči šantove Barbe. Zastavil je bil zadnji denar in sicer 300 gold. Zdaj je berač. Vse, kar je še imel, lastnina je drugih. Žena, otroci — vsi so berači. Strašna jeza ga popade. Ponoči je pogorela kočja šantove Barbe. Barbo so izvlekli drugi dan izpod tramov vso ocvrto in sežgano. Na Matevžka je letel sum, ker so ga prejšnji večer videli blizo kočje. Prijeli so ga. Hudodelstva ni tajil. Prišel je obsojen v ječo, kjer je umrl. Posestvo njegovo je bilo prodano. Žena je umrla žalosti. Ubogi otroci pa morajo si služiti svoj kruh pri tujih ljudeh.

To je loterija!

## Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

### 2.

(Dalje.)

A zgrinjale so se in zgrinjale nove jate v mesto, z množtvom vred je rastla tudi njih drzovitost.

„Naj gagne sultan, le-ta krivoverec!“ — razgrnil se je nenadoma po ulicah „fanatišk“ jek — „zaklade in kadune naj nam bode dal, morajo biti naš plen; burimo in sesujmo serajl, — njegovo zidovje nevrednemu sultanu in njegovim emirom na glave!“

„Ha, ha!“ — smijal se je Kazančić — in vsled same radosti je mel roci — „dobro jih razvneplje Jefrem — dobro! Nu, Bajazet“ — opomnil je in po strani obrnil se v serajl — „kako slavna vzbuja je to tebi danes! Hoj, gospod Bog, čast in hvala bodi tebi na višinah! Bisurman na Bisurmana, Brusa za Kosovo polje!“ — vriskal je skoro neoprezno glasno, sreča je bila to, da je njegov krik v primerji sè splošnim hrupom bil le deh.

Ti zlostni, tuleči divji vojščaki se nenehoma pomičejo k serajlu, divjost jim šviga iz oči, neukrotljiva strast, skoro blazniška besnost se peni okrog njihovih ust, to so Azijski sinovi, ki ne poznajo nikakoršne meje ni v strasti, ne v sužnosti; ovladala jih je zdaj strast, krvna žeja, kakor tigru, gleda jim iz oči, veje



v njihovem gorkem dehu, pogled va-nje budí grozo, gnjus; kedo bi ne sodil, da je današnji dan poslednji dan Bajazetu?

A vendar so se te odurne jate vstavile nenadoma, utihnile so, le poslednje se gnjetó naprej in kričé: „Ubijmo sultana, tega krivoverca, nam naj dáde zlato in svoje kadune, nam pravovercem, mi nismo nikoli popustili prorokovega zakona!“

A ti, ki so spredaj, rinó se nazaj in upijejo: „Naj vas gehenna (pekel) pogoltne! ali ne vidite?“ — Š pestmi in z orožjem se upirajo navalu poslednjih jat, ki ne mogó videti derviša, čegar strhlo telo ubožno krije le raztrgan plašč, kateremu pred očmi so i ti razkačeni pustinski in gorski sinovi odnehali in vsled časti do njega jeli pomikati se nazaj.

Nenadoma se je bil sredi ulice, s katere si videl vrata v serajl, prikazal Abdallah, kakor bi bil iz zemlje prirastel, grozeče je desnico dvignil na upornike, in z resnim, karajočim okom je pogledaval jih.

Veliko moč je imel do teh divjih pustinskih in gorskih sinov ta polunagi starec, ki so ga častili, da je svetnik; njegovo resno življenje, njegov „fanatizem“ je njim bil dokaz, da občuje s prerokom, nagota pa je bila priča njegove svetosti; ni bilo ne v Brusi, ne v taboru okrog Bruse nikogar, kateri bi bil dvomil o svetosti derviša Abdallaha.

„Meka bi se uprla Medini!“\*) — kričal je derviš sè silnim glasom, da so lahko slišali ga najbliži, da-si je velik hrup bil v dalečini — „ali vas je „eblisa“ omotil sè svojim strupenim dehom, ker svoj glas in svoje roke dvigato na padišaha, na prorokovega namestnika, ki gojí in širi alkoran?“

„Krivoverec je!“ — zakričali so mu in odgovorili, „v brado pljuje proroku; mi nečemo sultana, kavrin je, vinsk pijanec!“

„Ne, nečemo ga!“ — kričali so poslednejši, katerih ni dosegal dervišev pogled — „ubijmo ga, a zlato in njegove kadune razdelimo med-se!“

„Tako je dobro!“ — kimal je pohvalno z glavo Kazančić, ki je bil modro stopil na stran, da ni stal prav pred očmi razburjenim gojiteljem čistega korana, ali vendar je bil še dosta blizu, da je lahko slišal vse in videl — „tako je dobro!“ — govoril je sam sebi — „ne dajte se okaniti besedam tega raztrganega blazna!“

„Vi torej zahtevate boj in kri?“ — kričal je dalje derviš — „Bismillah! podoba kaže, da ste pravoverni vojščaki čistega alkorana. Bojevali boste, ali vaših sovražnikov kri bode barvala vam orožje; tukaj pa“ — dejal je in pokazal serajl — „ne žedé vaši sovražniki; čakite, da se vrnem, preverite se, da vas sultan še danes odpelje na vojsko, kjer boste zmogli in oboogateli.“

„Mi nečemo nikakoršnega drugega bogastva, mi zahtevamo njegove zaklade!“ — kričali so nekateri.

„Da, tako je to, Allah il-Allah!“ — kričali so tudi nekateri.

Derviš se je še čvrstejše vsklonil, kar vsplamtelo mu je oko in obličje vsled same jeze, mahal je po zraku z rokama, razkačen je bežal preko ulice, a ko je zopet stal sredi njih, srdito je upil: „Prokleti satanovi sinovi! kdor izmed vas se upa prestopiti črto, ki sem jo zarisal, ta pride v gehenno, njegova duša bode na vekov veke blodila pred vrati v eden (nebesa), nikdar ne bode okusila neizmerne sladkosti v prerokovem raji.“

\*) Meka in Medina ste Mohamedanom sveti mesti v Arabiji; Meka je Mohamedovo rodišče, Medina pa je mesto, ki je prvo vdalo se njegovi veri, sprejelo iz Meke izgnanega proroka in krvavo borilo se za-nj z Mekani.

Bojazljivo so prednji uporniki pomikali se nazaj, da bi zadnejši ne porinili jih čez črto, a niso propadli kletvini svetega moža; nihče ni dvomil o resnici njegove grožnje. (Dal. prih.)

## Politične stvari.

### Kako dualizem v zvezi z liberalizmom

skrbí za kmeta in obrtnika, pa za nas vse.

Unidan je kvotna komisija predložila državnemu zboru Dunajskemu izkaz, koliko je v Avstriji (našem oddelku cesarstva) in koliko na Ogerskem (drugem oddelku cesarstva) davka došlo do leta 1875. c. kr. davkarijam od leta 1868., ko je bila Habsburška monarhija na dvoje razcepljena in se je po Beustu in Deaku rodil dualizem, ki je Nemca takraj Litave postavil za gospoda, unkraj Litave pa Magjara. In iz tega vladnega izkaza je postalo razvidno, da od leta 1868. do leta 1875. — tedaj o 8 letih — se je v Avstriji (brutto) vplačalo direktnega davka (zemljiškega, hišnega itd.) 684 milijonov gold., indirektnega (vžitnega) pa netto 952 milijonov, skupaj po takem 1636 milijonov gold. Ker pa Avstrija šteje 20 milijonov prebivalcev, tedaj pride v teh 8 letih pri nas na enega človeka 81 gold. davka. — Na Ogerskem se je v istih 8 letih direktnega davka vplačalo (brutto) 342 milijonov, indirektnega pa (netto) 398 milijonov, tedaj skupaj 740 milijonov gold. Ker pa je na Ogerskem le 15 milijonov ljudi, tedaj na enega človeka pride 49 gld. davka. Po takem na Ogerskem vsak človek plača 32 gld. manj davka kakor pri nas v Avstriji. — In kaj mislite, kako Magjari opravičujejo ta veliki razloček? Tako-le: Ker se je v Avstriji v navedenih 8 letih veliko več davka iztirjalo, mora vprihodnjič Avstrija tudi še večí znesek k skupnim državnim stroškom donašati, to se pravi z drugimi besedami: čem več davka Avstrijanci plačujete, tem manj ga je nam treba! — To je blagoslov dualizma gospoda Beusta, častnega mestjana Celovškega — dostavlja „Kärnt. Volksst.“

Oglejmo si zdaj še liberalizem Nemcev po Dunajskih „Neue Weckstimmen“, kako pritiska na male obrtnike in rokodelce. Tako-le piše ta časnik v obraz Dunajskim liberalcem, katerim so naši podobni, kakor jajce jajcu: „Kaj neki dobrega so storili liberalci obrtnikom, katerih večina jih za svoje mali molike? Obrtniki so jeli stradati, liberalci pa, ki so med tem obogateli, dali so jim namesti kruha lepe besede, hvalisali so jih posebno zarad njihove politične zrelosti, tolike verske izomike, da je komaj še nekoliko kristijanskega sledu pri njih ostalo. Obrtniki so tožili o dragini stanovanja ali da celó stanovanja ne morejo dobiti; liberalci pa, katere so za svoje bogove imeli, zidali so si palače in si na deželi kupovali velika posestva. In zmirom više je šlo z unimi, zmirom bolj pa nazaj s temi; uni prihajajo vedno bogatejši, ti pa vedno bolj siromašni. Kot liberalci brez vere zasmehujejo pregovor: „Brez Božjega blagoslova ni sreče.“ Uni so zmirom več časti dosegali, postajali baroni in ekselence, ti pa so postali iz samostojnih mojstrov sužni delavci judovskega ali pa pojudenega, to je, liberalnega kapitalista. To je bila plača, s katero je dandanes gospodujoča nemška stranka male obrtnike in rokodelce za to obdarovala, da so oni kot pudeljni pri vsaki volitvi po komandi v volitveni hudournik skočili in liberalnega odbornika ali poslanca aportirali.“



se glasi: „Confidite, ego vici mundum! Ich bin die Auf-  
erstehung und das Leben, wer an mich glaubt, der wird leben,  
ob er gleich stirbt, und der da lebt und glaubt an mich, der  
wird nimmer sterben. Hier liegt begraben der Edl und Ehren-  
veste Herr Joh. Bapt. Valvasor zum Thurn am Hart und  
Pfandinhaber der Herrschaft Tyffer der gestorben ist am 2. Tag  
November des 1581 Jahr und seine Frau Emerantia die eine  
geborne Rislín und gestorben ist am 19 Tag Januarii des  
1572 Jahres der sell. Gott genedig und barmherzig sein Wille  
Amen.“

Naposled naj še omenim, da tudi na nekdanjem  
pokopališču mestne fare Mariborske počiva en Val-  
vazor, namreč baron Karol Valvazor, ki je po  
Mariborskem mrtvaškem spisku ondi leta 1761. umrl,  
57 let star.

V opatiji Št. Lambrehta 11. julija 1877.

## Podobi Andreja in Herberta Turjaškega.

Popisal Jero Orbinov.

Sin Ivana Herberta Turjaškega (Auersperg) Jurij  
Žiga Turjaški, rojen 1678., je kupil leta 1730. grad  
„Kirchberg am Wald“ na gornjem Štajarskem.

Misliti se sme, da je on podobi, o katerih doli go-  
vorim, shranil v gradu Kirchberg.

Leta 1795. je grof Žiga Turjaški grad Kirchberg  
prodal Jožefu Neugebauru z vsem pohišjem.

Ko je jel Kirchberg propadati (pod katerim po-  
sestnikom — mi ni znano), kupil je grof Wurmbbrand,  
sorodnik rodbine Turjaške in posestnik grada, ki mu  
je zgornja Radgonaima, na slovenskem Štajarskem  
od posestnika grada Kirchberg kacijh 30 podob rod-  
bine Turjaške. Med temi podobami ste bili tudi dve  
dveh slavnih mož, katerih imena se blišče v zgodovini  
slovenski — podoba namreč grofa Andreja Turja-  
škega z napisom: „*Andre von Auersperg, General-Obri-  
ster zu Karlstadt, hat am 22. Juni, am Fest St. Achazi  
1593 bei Sissek auf den windischen Grenzen mit 4000  
Christen 20.000 Türken angegriffen, darunter 18.000  
sammt dem Hassan Pascha von Bosnien durch Gottes  
gnädigen Beistand im freien Felde aufs Haupt geschla-  
gen und erlegt, von der Christen Seite aber nicht über  
50 umkommen.*“

Druga podoba Herberta Turjaškega z napi-  
som: „*Herbert Lieutenant der croatischen Grenze in letno  
štev. 1572.*“

Leta 1854. bili ste še ti podobi očedeni in presli-  
kani v gradu zgornja Radgona.

Ali ste še sedaj tam, mi ni znano; zanimivo bi pa  
bilo, to pozvedeti za gotovo. Lahko bi nam vstregel  
kak Radgonsk rodoljub, ako bi se potrudil v zgornjo  
Radgono in nam o tem poročal.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

„Vražji blazen!“ — hudoval se je Kazančić du-  
ševno, ker se je bilo tako zasuknilo to — „skazil nam  
bode to vrlo vstajo; ta surovi narod je bil usmiljenja  
vreden poprej, ali zdaj? — uh, to so otroci in svoje  
bojazni sužnji, pa takov ljud bi bil naš gospodar!“

„Jaz sam“ — kričal je zopet derviš, zadovoljen je  
bil z učinkom svoje grožnje — „jaz sam pojdem k  
sultanu in pripeljem njegove vojske vodnike, zato da  
se vresničijo besede prorokove, ki pravi: in napojim  
vas s krvijo vaših sovražnikov! A časna in večna ko-  
rist ne mine potrpežljivega človeka!“

Popolnoma je veroval babjeverski bojazni svojih  
poslušalcev, — veroval, da ne prestopijo črte, ki je bil  
naredil jo v zraku, obrnil se je toraj in svobodno je  
korakal k serajlu, kakor bi bil on bil njegov gospod;  
spoštljivo so mu straže umikale se s pota, kdo bi se  
drznil, da bi bil ustavil derviša Abdallaha korake?

„Bog daj!“ — opomnil je zopet Kazančić sam sebi  
in jezno gledal za odhajajočim dervišem — „če je Ba-  
jazet dobrovoljen; zapodil bode blazna, a ta abotna  
čreda se promeni v trumo besnih vragov!“

„Nu, vojvoda!“ — ogovoril ga je tiho Jefrem, ki  
je bil zopet pridružil se mu — „skazilo se je nam, ta  
šlevasti derviš je pokazil najkрасnejšo vstajo, ki je  
kedaj pogubo pretela Kriščeve vere vragu. Ta topi  
ljud ni vreden ničesar, suženj je svoje strasti in svo-  
jega babjeverstva; naše osvobojenje ima v nas samih  
svojo korenino, to bode poslé moja vera in moje pre-  
pričanje!“

„Pa moje tudi!“ — pritegnil je Kazančić — „ali  
vendar ne bomo smeli zametati vseh tujih pomoči,  
katere nam hode pošiljal Gospod Bog. Strpi le do  
konca, meni se zdi, da zopet slišim njih milostno godbo:  
ubijte ga! Oj, sveti Sava, ta vrišč mi hrmí še zmirom  
po ušesih tako, kakor bi cela truma šakalov ves dan  
tulila mi v uha!“

A ni bil prazen vojvodin up; zaničevali so derviša  
v sultanovih sobanah, osramoten je primotavilil iz se-  
rajla, strastna zlost je švigala iz njegovih oči, raztrgani  
plašč je kar plapolal za njim v zraku, več, nego pol  
njegovega telesa je bilo nagega, z rokama je mahal po  
zraku in s hripavim glasom je kričal:

„Allah ga je pogubil pred svojim obličjem, dal ga  
je njegovim sovražnikom v pesti!“

Samo eden strašljiv, ali kratek hrup je bil odgovor  
tem besedam, zopet je bilo vse tiho, a ta tihota je bila  
morda strašnejša od poprejšnje grožnje, strasti, skoro  
blazniške, razvzemale so se mu v prsih; vsakdo je iz-  
buljenih oči gledal in pesti krčil o derviševih burkah,  
vsakdo je žilil vrat, da bi ni besede ne bil preslišal  
hude kletvine, katera je deroče valila se iz derviševih  
ust na sultana.

Abdallah se je sklonil k zemlji, nabrskal je prsti  
v desnico, zagnal jo je proti serajlu in vskriknil je:  
„Proklet bodi, zasmehovavec prorokove vere! kakor ta  
zemlja, tako naj se razprši tvoja vlada in tvoja moč,  
da bodo zaničljivo teptali po njej tvoji sovražniki;  
tvoje teló naj strohni na tuji zemlji, še po smrti naj  
bode na zasmeh tvojim sovražnikom! Allah-il-Allah!“ —  
povzdignil je glas, da je bilo čudovito, kako more iz  
takih starih prsi priviti se tak prosunljiv krič — in da  
niso prsi razskočile se mu — „tvojega života ure so  
seštete in konec je tvojega zasmeha, s katerim skruniš  
prorokove zakone, odpadnik! — Da!“ — obrnil se je  
v množico, ki je njegove besede poslušala neizmerno  
nestrpnost — „krivoverec je to — in odpadnik, a njegovo  
bivališče je satanovo gnjezdo! srečen bode, kdor le en  
kamen premakne v tem bivališči, da bi se zgrudilo in  
promenilo v grehotno grobišče, s prorokom vred bode  
godoval, kdor svoje orožje pobarva s krvijo grešnikovo,  
ki je doslé bil sultan! Naj pogine odpadnik — ya  
gaza, ya džedid!“ \*) — vskriknil je in z roko mahal  
po zraku, kakor bi bil rane sekal.

\*) Ali smrt ali pa zmaga.



„Ya gaza, ya džedid!“ — zavrisknila je množica, čudovito radostno je vrela naprej, svetega derviša besede so jih klicale na sveti boj sè zavrženim odpadnikom, a poleg bogatega plena, katerega so se nadejali, da jih čaka v serajlu, vabilo jih je rajsko plačilo.

Hoj, kaka divja radost jim gorí iz očí, kak blaznišk „fanatizem“ lomi njih ude, razganja jim prsi, da kričé: „Ubijte sultana, tega odpadnika, sesujte mu serajlovo zidovje na glavo! tolcite, bijte, ubijte!“

A ne kričí več le razposajena vojaška sodrga, temuč tudi Brusa, nje ljud, ki je doslé vdan bil svojemu sultanu; saj je vendar nemogoče to, da bi se človek ne vdeležil svetega boja, da bi ne dobil zaslug pred obličjem boga Allaha; sultana je zavrzel derviš Abdallah, o njegovi svetosti ne dvomi ni živa duša, še dete nobeno ne dvomi o njej, sultan je pogubi izdan, pahnil ga je Allah izpred svojega obličja, ni več sultan; le odpadnik je še, krivoverec, gotove smrti sin.

Ali straže v serajlu niso verovale derviševi grožnji; stražniki so bili kristijanski mladenči, pa so jih sè silo poturčili in pojaničarili, „fanatiški“ so bili vdani svojim tovarišem, bojni slavi in svojim vodnikom, med katerimi je sultan bil prvi; koran in vse, kar je v zvezi z njim in z njegovimi ustanovami, — vse jim je bilo malost, vprli so se navalu vsteklih vstajnikov, prvi neredni naskok na vrata v serajl so krepko odbili.

Ali o tem naskoku prolita kri je še hujše razdražila upornike, ni se več obetalo nič drugega, nego moritva do poslednjega trenutja, naj zmore ta ali ta stranka. (Dal. prih.)

### Mnogovrstne novice.

\* *Kako sv. oče Pij IX. živi.* — Papež vstane vkljub svoji veliki starosti (on šteje že 85 let) vsak dan ob 6. uri zjutraj. Njegov strežaj Zangolini pomaga mu že nekoliko mesecev, da se obleče, ker mu je to že zelo težavno. Ko je oblečen, gre sv. oče v bližnjo sobo, da se pripravi za mašo, katero vsak dan opravi ob 8. uri v kapelici tik svoje sobe. On moli tako pobožno, da mu mnogokrat solze polijejo obraz. Potem je papež še pri eni maši pričujoč, katero bere ta ali uni njegovih kaplanov. Ob 9. uri prinesó mu za zajuterk skledico juhe, čašico črne kave in kozarec Bordoškega vina. Sedaj pride kardinal Simeoni, njegov prvi minister, da se s papežem posvetuje; v torkih in petkih dohaja k njemu ministra namestnik. Potem bere sv. oče prejeta pisma in sprejema posebne avdijencije v spalnici, gospodje pridejo k tem avdijencijam zmirom v črnem fraku z belim ovratnikom brez rokovic. Prince in princesinje sprejema papež v posebni svoji knjižnici. To mu je najteže. Dandanes ne pruža več noge za poljub, samo roko si dá poljubiti. Kedar je kdo dovršil avdijencijo, zazvoní papež, dotična osoba odide in druga pride. Gospodje in gospé sprejemajo se v raznih dvorinah. Ob poli ene ure daje napol službene avdijencije in sprejema deputacije. Zdaj se gré papež malo sprehajati v ložah Rafaelovih ali na vrt, ker so okoli njega nekateri kardinali in drugi odličniki. Ob pol dveh se vrne papež sè svojim major-domom Msgr. Riccijem, da bere oficiji. Ob dveh popoldne obeduje, in sicer obstaja njegov obed v juhi, pečenem mesu, zelenjadi, kotletu ali kaki drugi pečenki, v špargeljnih, kedar so, za pomizek pa mu je sadje. Že pet let pije po naukazu svojega zdravnika samo Bordoško vino. Tajnik msgr. Conni obeduje s papežem. Poleti po obedu počiva pol ure, potem pa moli brevír. Ob poli 5. uri gre sv. oče v svojo kapelico, potem pa v lože Rafaelove. Poleti se dá na vrt nesti. Ko gre memo podobe matere Božje Lourdske, moli „češčeno Marijo“ in nekatere latinske

molitve. Pri studencu Zitelskem ustavi se pri vrbi in daje hrano sipati tičkom v velikem tičniku. Vrnivši se od sprehoda bere zopet pisma in ko je „ave Marijo“ odzvonilo, sprejema zopet do 9. ure avdijencije. Potem se sv. oče še kake četrte ure pogovarja s tistimi svojimi ljudmi, katere najraje ima, in zdaj večerja samo skledico juhe in dva pečena krompirja. Ko gre v spavnico svojo, slišijo ga večkrat še pobožne pesmi peti. Postelja sv. očeta je železna brez zagrinjal in brez preproge na tleh. V spavnici njegovi se nikoli ne kuri. —

Tako popisujejo časniki vsakdanje življenje sv. očeta. Ali je popis po vse resničen ali ne, ne vemo.

\* *Kako Bulgari sprejemajo svoje odrešenike Ruse,* popisuje Angleški časnik „Daily News“ tako-le: „Marš Rusov od Sistove proti Trnovemu je bil slaven. Povsod je prihajalo prebivalstvo s svojimi duhovni na čelu Ruskim četam naproti, prinašalo kruha in solí, dekleta in žene pa so dajale vojakom vencev in cvetic. Pred seli so bili napravljeni slavoloki s smrečja. V Zadavi so prihod Rusov obhajali s tem, da so s kladvi bili ob železne ploše ter tako posnemali prvo zvonjenje, ki že 400 let ne sme doneti. Menihi dveh samostanov so šli Rusom naproti z zastavami, križi, podobami svetnikov in evangeljskimi knjigami in so se med tem, ko so čete memo marširale, nastavili ob cesti. Iz klet teh samostanov so stare zvonove, ki so stoletja tam že zakopani ležali, zdaj izkopali, da jih zopet zlečejo na zvonike. V Trnovem je velikega kneza Nikolaja vsa Bulgarska duhovščina sprejela v svitli cerkveni obleki in peljala ga v cerkev, kjer je bilo potem slovesno božje opravilo in so knezu adres, vencev in cvetic podali.“

Zaseženo!



Debrečinski“, je kos, Avstrijskim ustavovercem seči za kožo. Kar ministru Tiszi manjka diplomatične izurjenosti, to nadomestuje mu njegovo jezično zvišanje, ki je glavna prednost njegova. Kako se ta gospod obnaša na političnih parketih, je skrivnost, kajti on ne občuje z nikomur drugim, kakor s svojim starim prijateljem Andrassyem. Da pa zna rabulistično nagajati, to se je pokazalo v raznih njegovih komedijah, ktere je zadnji dve leti uganjal, ko se je odpovedal ministerski službi. Ta mož se igra z ministersko službo kakor majhen otrok z igračami; če se mu ne stori, kar hoče imeti, pa ministersko službo kar ob tla vrže, potem pa, če se mu vstreže, jo zopet z velikim veseljem pobere. Kar si v glavo ubije, to je pravo; temu se mora vse podvreči.

Da je pri takih razmerah pogajanje, če je kedaj imelo kako trdno, pravično podlago, že izprva bilo jako težavno, je lahko misliti.

Za zdaj je pač gotovo to, da se je pogajanje o tem, koliko naj vsaka stran prevzame plačila na se, popolnoma razbilo. Ogerska regnikolarna deputacija je sicer v svojem konečnem poročilu izrekla, da se bo naprej pogajala le, če bo Avstrijska deputacija jej podala predloge, na katerih podlagi se more spustiti v daljno posvetovanje; Avstrijska deputacija pa je odločno odbila to zahtevo povdarjaje, da potem, ko se državni zbor zopet snide, nastopi ugodni čas za nadaljevanje pretrganih obravnav. Če tedaj obe deputaciji ostanete mož beseda, ni za daljno pogajanje nobenih tal, nobene podlage.

Zato v tem obziru zdaj vse miruje. Avstrijski, pa tudi Ogerski ministri počivajo v raznih toplicah. Minister Lasser in Pretis sta v Wartemberških toplicah, prav za prav v Mali Skali pri gospodu pl. Oppenheimerju — bodočem diplomatu Avstrijskem. Kako lahko in naglo se pri nas človek spravi na konja, to posebno pričuje vitez Ludevik Oppenheimer. Gospodin Beust, ko je leta 1866. prišel v dolgove zakopan na Dunaj, imel je na Saksonskem še marsikaj poravnati z ljudmi, ki tržujejo z denarjem, pa gledajo bolj na visoke obresti, kakor na zanesljivost dolžnih pisem. Ti dolgovi so se morali poravnati, vsaj bi vendar malo sitno bilo, da bi bile sodnije Draždanske in Lipsijske nadlegovale sodnije Dunajske s prošnjami za rubljenje. Naročilo se je tedaj bankirju Oppenheimu v Lipsiji, naj poravná one reči, kar je on, kakor se vidi, tudi dognal tako, da je bil tadani Avstrijsko-Ogerski minister unanjih zadev ž njim popolnoma zadovoljen. Leta 1869. je bil 28letni sinek Lipsijskega bankirja že inštaliran za velikoposestnika na Českem in opravljal je potem službo „Chabrusovega“ agenta. Pemski velikoposestniki so ga volili v državni zbor. Zdaj je priljubljena osoba ministrom, ki se prav dobro imajo v Maloskalskem gradu. Misel, da bi odseki, ki so izvoljeni za dognanje Avstrijsko-ogerske pogodbe, tudi med počitnicami državnega zbora shajali se, so popustili, in tako je tudi „Kato“ Dunajskega državnega zbora, dr. Herbst, odpeljal se na svoja posestva na Českem; ali so ta posestva, ki jih ima nekdanji profesor in potem „purgarski“ minister, ostanki ustavovernega „Chabrusa“, ni znano. Baron Stark, ki je izdelal železnico od Pilzna do Prizena, je bojda že štiri leta blagajnik gosp. dr. Herbstu, tedaj se je moralo posrečiti njegovi finančni prebrisanosti, da je vodji ustavovercev za stare dni „par krajcarčkov“ prihranil.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

#### 2.

(Dalje.)

„Ti kavrinski psi!“ — hudovali so se uporniki — „branijo zavrženega odpadnika. Tudi nje naj zadene smrt in poguba! Zaprite mestna vrata!“ — kričali so tisti, ki so bili varnejši med njimi — „nihče izmed teh zavržencev naj se ne umakne osveti, nihče izmed teh, ki taboré tam zunaj, ne bode mogel na pomoč priti le-tem prokletcem!“

„Oh, vojvoda!“ — dregnil je Jefrem Kazančiča pod pazduho — „zdaj sva v lepi pasti. Ko hitro bode ta surova žlota dokončala svoje podvzetje, posveti svoje delo kristijanske smrti, kder bode kedo v Brusi, poginil bode, a midva, vojvoda, ne moreva zdaj iz mesta iti k svojim ljudem.“

„Za vès svet bi se ne hotel umakniti zdaj“ — dejal je Kazančič in oprezno motril priprave, ki so jih véрно delali, zato da napadejo serajl in sultana — „kakov prizor bode to, ko bodo te jate serajl, njegovo zidovje zrušile sultanu na glavo; ko bodo delili njegove zaklade, kedar bode dokrvavel pod njihovimi udarci. Oj, Jefrem, dragi pobratim, videl bodeš, da bodo zakladi in sultanove odaliske novega, še razkošnejšega boja povod, ne bodo se spomnili na kristijane; saj bi jih ne poznal, ko bi ne znal, da bodo potlej vsled svoje divje strasti in lakote, pa vsled svoje pohotnosti orožje dvignili drug na drugega. A da se ne utegne vresničiti le-to, a da moramo mi poginiti, potlej — z Bogom! da le popreje gagne moje domovine in njene svobode največi vrag, Bajazet — in —“ — umolknil je.

„A kedo še?“ — povprašal je Jefrem.

„Lazarjević, slavnega očeta nevreden sin“ — odgovoril je vojvoda o večji trpkosti, nego je bil pokazal jo, ko je imenoval Bajazeta — „Lazarjević, ki raji v mrzki odvislosti, kakor kak Bisurmansk lakaj — živi, nego da bi v slavnem boji zopet priboril slavo svoji domovini, ali pa, da bi umrl njej in Kriščevi veri.“

„Nikar me ne spomni še na tretjega“ — rekel je Jefrem — „na tistega, ki se je izneveril, da je zdaj odpadnik, kakor Branković. Če ta ostane živ, nekoristna bi bila naših životov žrtva.“

„Umejem te“ — šepnil je Kazančič in povsíl glavo — „Milan Topličanin je ta. Nesrečen je bil dan v Drinopolji! a najnesrečnejši sem jaz, ker sem vsled svoje kratkovidnosti pripravil ta dan! Ali kdo bi bil kaj takega veroval tedaj?!“ — začudil se je in udaril po čelu.

Ali takoj je zopet vklonil glavo, radosten, s plamtečim okom je gledal upornike, ki so zdaj v redu zgrinjali se, da napadejo serajl, in kričali so: „Allah! Allah!“

A janičarji, ti mladi Bajazetovi junaci, vprli so se zopet njih navalu, njih jatagani so v uporniški gnječi lesketali tako, kakor leskečeje solčni žarki, ko prodirajo goščavje, buzdovani in mlati so o zamolkem pretepu trli ude in črepove upornikom, bogato so hrabri varuhi trupe podirali pred vrati in zunaj pred serajlom, krvavo je bilo zidovje, kri je kar v kaluže stekala se po zemlji, kopali so se v njej uporniki in zavetniki, izpodtikali so se ob trupe, da je marsikédó neranjen zvalil se na zemljo, a poteptali so ga drugi, da je moral umreti.



Ali kaj je vsa zvestost v primerji s toliko množino, ki je pijana krvnega para bolj in bolj tlačila se naprej in v blazniškem vrišču derviševe besede kričala: „Ya gaza, ya džedid! kdor danes pogine, še danes bode s prorokom vred gođoval v raji!“

A že je le majhna četa janičarov, ki varujó poslednjo stopinjo in branijo se upornikom, ki so jih porinili skoro na prvo dvorišče, drug za drugim padajo stanoviti junaki, že samo trije, le dva, a že samo eden, posut z ranami, maha z buzdovanom okrog sebe, s poslednjo močjo brani svoje torišče, sam se bori s tisoč in tisoč uporniki in omahuje v živem vrtinci, kakor razbita barka v vrtinci morskih valov; da bi bojazljivo umaknil se, da bi pobegnil s svojega torišča, da bi zapustil svoje padle tovariše, tega ne zna, janičar zna le umreti, že pada, pa še enkrat in naposled se vzdigne, s svojó poslednjo močjo zavihtí buzdovan nad glavo, mahne z njim po najgostejši gnječi, kjer psujó sultana in njegove emire, osvetljivi derviš pa nenehoma kriči:

„Ya gaza, ya džedid! srečen je tisti, nad komur zašumi smrtnega angelja Asraela perotnica, še danes bode s prorokom vred gođoval v raji!“ — Vratom poslednji zavetnik se zaletí v to žloto, zaloti s svojó olovnico nekega upornika prsi, prodere jih, dalje zaločenec mrtev zavalil se na derviša, zadene s svojim ročajem ob ramo nekega drugega vstajnika, da je ta z razdrobljeno kostjo zvehral nazaj, in ker se ni mogel vzdržati na polzki krvavi zemlji, zvrnil se je na mrtveca in na derviša pod njim.

Ali tudi janičar, ki je bil popolnoma onemogel o svojem poslednjem mahljeji, padel je mrtev na zemljo, na svoje breziduhe tovariše, a čez-enj in čezi vse, ki so mrtvi in ranjeni ležali na zemlji; gnječa vsteklih vstašev se valí serajlu na prvo dvorišče, da z buzdovanom v ramo ranjeni umira pod njihovimi koraki, derviš pa le stoče, do čéla je poteptan, jedva je vskočeval, ali nag je, le kri, v kateri se je kopal, krije njegovo goloto, plašča nima več, moral ga je popustiti pod težkimi trupi.

Tako tudi z drugimi vred derviš dere naprej, umijejo se mu na stran, kolikor mogó, kolikor jim daje strast in vsteklost, sveta groza jih stresa, kedar ga pogledajo, tega nagega, strhlega starca, okrvavljenega, ki nenehoma razunemlje jih s hripavim glasom, ter strastno kriči: „Naprej, koranovi varuhi, Allahov meč naj zalene odpadnika in njegove tovariše, naprej! ya gaza, ya džedid!“

A napadli so druga vrata tako kruto, kakor popreje, — uprli so se navalu s tisto hrabrostjo in strpnostjo, s katero so se bili vstavili prvič, pa tudi natopek ni bil nič boljši, nego o poprejšnjem boji; najhoristnejša srčnost se mora vdati presili in sanjarski nesnosti.

(Dal. prih.)

## Mnogovrstne novice.

\* *Dunajski državni zbor* šteje 78 advokátov, juristov in notarjev, 46 c. k. uradnikov, 97 velikih, 22 malih posestnikov, 21 fabrikantov, 3 duhovnov, 20 kupčevalcev, 4 pisatelje, 5 privatnih uradnikov, 19 zasebnikov in 8 dravnikov, skupaj 353. Med 46 c. k. uradniki je tudi še večina juristov, tako da juristov (pravonancev) je največ v Dunajskem državnem zboru. Ni o takem čuda, da se v nobeni zbornici ne izdeluje ostav, ki se tičejo najbolj opraviilstva advokátov in notarjev, kakor v Dunajski zbornici. Ker se advokati pri nas v navadnem življenji imenujejo tudi „jezični ohtarji“, zato je naravno, da advokati največ govorijo v Dunajski zbornici poslancev. Kdor tega ne verjame,

naj bere stenografične zapisnike in videl bode, da med 100 govorniki, ki v eni sesiji državnega zbora govorijo, je 99 juristov. Ali pa tak zastop ljudstva vgaja mnogovrstnim državnim potrebam, je drugo vprašanje. Malo dejanske vednosti pa juristi imajo posebno v narodno-gospodarskih zadevah; namesti praktičnega preiskavanja nahajamo pri teh gospodih večidel samo le besede brez pravega jedra, s katerimi more le tak zadovoljen biti, ki nima pojma o narodnem gospodarstvu. Nič bolje pa ti gospodje ne obravnavajo davkovskih zadev; oni se malokaterikrat ustavljajo povikšanju davkov, vsaj jih ne zadevajo v taki meri, kakor so prizadeti kmetovalci, obrtniki in drugi posestniki; ti vedó, da vsak goldinar povikšanega davka tudi njih nekoliko zadene.

„Finanz. Fragm.“

\* *Nevihtha in toča na Štajarskem 7. julija.* Soboto (7. julija t. l.) bila je za velik kos lepe Štajarske dežele nesrečen dan. Nevihtha s povodnjo in toča ste prebivalce nemilo zadeli in škode blizo za 1 milijon goldinarjev prouzročili. Okoli Murave v gornjem Štajarskem se škoda ceni na 30.000 gold. V bližini Weiza in Hartberga je toča v 36 srenjah vse pridelke na polji potolkla tako, da so škodo morali ceniti na 120.000 gl. Najbolj zadeti so ljudje na doljnem (slovenskem) Štajarskem počenši od Marije Snežne v slov. goricah do Mure v gornje Radgonskem in Ljutomerskem okraji. Tukaj je sekala gosta toča skozi 3 minute debela kakor golobinja jajca, v gornje-Radgonskem okraji pa je nevihta razsajala skoro eno celo uro in sipala jako rtasto točo, debelo kakor je srednji krompir. Razdjani so vinogradi in njive, da se ne dá popisati. Štiri leta že niso prav ne želi, ne brali; lani je seme skoro vsaki moral kupiti, sedaj pa je par dni pred žetvijo, par mesecev pred trgatvijo vse pokončano. Med srenjami, ki spadajo v Mariborsko glavarstvo, je Ihovska vas največ trpela. Po ostalih okrajih je gospódka takoj dala škodo preceniti in iz njenega poročila podamo svojim bralcem sledeče: v Ljutomerskem okraju je vse škode skup 22.000 gold., in sicer v Muti 6000 gold., na Cvenu 3000 gold., v Krapjem 5000 gold., v Veržeji 6000 gold., v Benskem 2000 gld. — Gornje-Radgonski okraj je hujše zadet, vsa škoda pa znaša više 318.000 gold., in sicer: v Rihtarovcih 20.000 gold. v Radencih 3000 gold., v Kapeli 15.000 gld., v Voričevi 8000 gold., v Janežkem vrhu 30.000 gld., v Orehovcih 20.000 gold., v Preserskem vrhu 18.000 gold., v Črešnovcih 35.000 gold., v Medovji 6000 gold., v Šratovcih 4000 gold., v Poličkem vrhu 37.000 gold., v Slovenski vasi 15.000 gold., v Tvanjšovcih 35.000 gold., v Šavniškem dolu 30.000 gold., v Zbigovcih 25.000 gold., v Lastomercih 10.000 gold., v Izvanjcih 8000 gold., v Negovi 30.000 gld. in v Radvenski vasi 20.000 gld. — To so grozne številke, katere bolj kakor vse besede kažejo velikost škode in silno pozivljajo krščansko ljubezen v pomoč! Ravnokar je c. kr. namestnik baron Kübeck razglasil poziv do milosrčnih prebivalcev na Štajarskem, naj priskočijo svojim nesrečnim sodeželanom v pomoč z obilnimi milodari. Okrajnim glavarjem in mestnim zastopom v Gradcu, v Mariboru in Celji je ukazal za nesrečne pobirati milodarov. Svitli cesar so, brž ko so o nesreči izvedeli, darovali 6000 gold. Tudi po cerkvah se bode pobiralo in zato naj bodo vernikom nesrečni bratje v Gornje-Radgonskem in Ljutomerskem okraji posebno priporočani krščanski ljubezni: „Blagor usmiljenim — usmiljenje bodo našli!“

„Slov. Gosp.“



le zapisati za Nemce). Razen obligatnih predmetov se je učila italijanščina za Neitalijane in slovenščina za Neslovence, — vsak teh 2 jezikov v 2 tečajih. (Čudno je, da sta imela oba italijanska tečaja samo 14 učencev, oba slovenska pa celó le 6 učencev). Učila se je dalje stenografija, petje, prostoročno risanje in slednjič telovadstvo (poslednje poleti). — Profesorjev, učiteljev in suplentov je bilo 18, katerih eden je stalno odpuščen (kot šolski nadzornik), dva sta bila boleha (1 teh je umrl), 5 je bilo suplentov. — Šolnina je znesla na gimnaziji v 1. semestru 1300, v 2. semestru 1136 gold., skup tedaj 2436; v pripravljalnici pa v obeh semestrih 307 gld. 50 kr. — Štipendiji znašajo 4968 gld. 58 kr. — Gimnazij ima tudi svoj pomočni zalog znašajoč 2500 gold. (nominalnih), od katerih spada 1600 gold. k posebnemu „grof Gyulaijevemu“ zalogu. — V „Andrejšči“ (t. j. knezo-nadškofovo-Werdenberškem zavodu) je 47 gimn. učencev. — Učni pomočki so stali 892 gl., botaniškega vrta vzdrževanje pa 50 gld.

#### 17. Jahresbericht der k. k. Oberrealschule in Görz 1877.

Na čelu temu sporočilu nahajamo za veščake in neveščake jako mikavni obširni spis g. prof. Fr. Erjavec-a: „Die malakologischen Verhältnisse der Grafschaft Görz“. Od 114 strani, ki jih šteje letnik, obsega jih ta spis 82. Vvod pravi razpravi je popis Goriške dežele, katero je g. profesor večkrat vso prehodil. — Učiteljev je imela viša realka 16; med temi direktor in 7 profesorjev (1 odpuščen); suplentje so bili 4. — Nezapovedani predmeti so tisti, kakor na gimnaziji s tem razločkom, da slov. tečaja za Neslovence ni bilo (gotovo zaradi pomanjkanja poslušalcev), pa tudi v italijanskem tečaju so bili samo 4 prostovoljci. — Po narodnosti je bilo v vseh 7 razredih 30 Nemcev, 127 Italijanov in 40 Slovencev, skup 197 učencev; v pripravljalnici pa (katera služi, kakor gimnazijska, obema srednjima šolama) je bilo 87 učencev (6 Nemcev in 81 Italijanov). — Šolnina znaša v obeh semestrih s pripravljavnico vred 2264 gold. 50 kr. — Štipendijev je samo 210 gold. — Za vsakošne učne pomočke se je potrosilo 1200 gld. Pridejan je letopisu pregled meteorologičnih opazovanj v l. 1876. na Goriškem opazovališču.

\* Iz Novomesta došel je vredništvu iz častitih rok pojasnilo, da zaradi bistvenih ovir v slovenskem jeziku za letošnje šolsko poročilo gimnazije Novomeške že izbrani članek ni prišel na svetlo, da tedaj po takem pritožba Novičnega referenta v 31. listu, ki gre na to, da „veje slovenščini nemili veter“ dandanes v šolah, vsaj za gimnazijo Novomeško ni upravičena.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Sultan pa zmirom lenobo pase v svojih sobanah, ni mu na mari svakovo svarilo, ne oznanilo vernega age, kateri je svojo vest in svoj nasvèt moral platiti s smrtjo, ki mu je prizadela jo baš roka tega gospoda, tega „despota“ (samosilnika), kateremu na ljubo je bojeval in krvavel v nerazmernem boji; že prodirajo šipi (pfeil) in streli v sultanove sobane, pa še zmirom gnjije, morda je že potratil vse svoje telesne in duševne moči o samopašnih radovankah, ali pa se posmehuje svojih

emirov strahu. Čudovito, vendar čudovito je to! — Kazančić je iz svojega stranskega zakotja videl, da se neumorno jate za jatami podé k serajlu, že dvakrat je slišal, kako zmagoslavno vrešče uporniki, kako se njih vrisek razgrinja po zraku, lahko torej mane roci in radostno trdi: „Zgodilo se je! pregovoril je Brankovića, da je izdal domovino, in z izdajo je zmogel Srbsko; izdaja pogubila bode tudi njega — in umori, izdala ga bode njegovih vojščakov blaznost, poginil bode pod njihovimi meči in buzdovami, kakor kak pes, a nihče ne bode zvedel, na katero stran so vetrovi raznesli prah trupa Bajazetovega, ki je samega sebe zval Ilderima. Božja pravica in Kriščeve vere slava je to, da nje vrage davijo drug drugega, hahoj!“ — vsikriknil je jako, popolnoma je bil zabil, kdé tako neprilično uzde prepušča svojej radosti; al to trenutje bi bil smel še glasnejše krikati, pa bi nihče ne bil slišal ga, a da je tudi kedo začul ga, veroval bi bil, da kavrin sam z njim vred vrišče; „hahoj!“ — kriknil je Kazančić — „Bisurman mori Bisurmana, kedó bi se bil nadejal, da bode tako brzo, a še danes Srbska slavila svoje vstajenje?“ — začudil se je radostno preverjen in obrnil v Jefrema.

Ta je bil hladnejši nego vojvoda, prikimal je z glavo in opomnil: „Sam vidim, da je to poslednji dan sultanu in njegovih tovarišev; ali pa bode po trinajstih letih danes Srbske slave prvi dan, tega ne znam. Kaj začne Srbski ljud, ker je njegove vojščake Bajazet odpeljal iz domovine sebi na prid? — Kaj začno vojščaki v daleki tujini, kristijanstvo sredi najgrozovitejših sovražnikov, brez vodnikov?“

„Ali brez vodnikov?“ — začudil se je vojvoda — in ponosno je vsklonil glavo.

„Vojvoda, ti ne znaš, da midva morebiti ne bodeva nikoli več videla svojih bratov; mesto je zaprto, saj si slišal, pazi, ti besneži!“ — dejal je in pokazal uporniške jate, ki so o glušecem vrišči korak za korakom pomikale se naprej, pa zadržane pomaknile se nazaj, kakor voda, ki se kroži v vrtinci — „ti besneži!“ — govoril je Jefrem — „slavili bodo svojo zmago s pobojem ubogih kristijanov, kolikor jih najdejo v Brusi, a ne daj Bog, da bi naše brate tam v taboru poplaval njih naval!“

„Ali so babe!“ — razhudil se je Kazančić — „zakaj zaničuješ svoj narod, da bi mogel vdati se taki surovi množini?“ — poprašal je, kar iskrale so se mu oči.

„Saj je že vdal se enkrat“ — oponesel je Jefrem.

„Tej surovini se ni vdal še nikoli“ — odbil je Kazančić — „potlačila jih je izdaja lastnih bratov, katerim je slaboglasni Branković bil načelnik. A ta, ki je osnoval izdajo, Bajazet, pa ta, ki je zavrgel slavo in sužnost odbrat si, Lazarjević, morda že zdaj-le izdihujeta vsak svojo dušo.“

„Čuj, kaj je to, vojvoda?“ — poprašal je Jefrem in vojvodo potegnil za levjo kožo, ki mu je visela ob plečih, da je zavehral Kazančić.

Od serajla, kjer je doslé razsajal najsilnejši hrup, nista slišala ničesar več, in tudi ti, ki so se tlačili in gnali k serajlu, pa so še daleč bili, i ti so umolknili, nehali so se riniti naprej, beseda „padišah!“ je bila z grozo prešinila vse vrste.

„Ubili so ga, zdaj pa jih je strah krvavega čina, to je — to!“ — opomnil je Kazančić brzo.

Jefrem ni opomnil ničesar, dvomljivo je odmajeval z glavo, kajti ni se mu ta nagli spremen zdel, da je nastopek zmagi, ki bi bila raji razmnožila njih besnost; ali so zadeli na kako neprestopno težavo... ali pa so ne mara popolnoma onemogli? — znal je, Bisurman — kakor se hitro blasniški besno razvname, da se take urno zopet zaziblje v največo nemoč.



A ni se kanil. Že so bili sicer ovladali prvo in drugo dvorišče; že je le slabo še branila se verna sultanova straža njih navalu na tretjem in poslednjem dvorišču, od kodar bi se bili lahko brezi vsakojakega upora razkropili po vsem serajlu, da bi bili davili in morili po njem; že so njih strele prodirale v sultanove sobane, a ker so brzo, gotovo zmago videli že pred seboj, slavili so jo pred koncem boja s takim hrupom, da mu človek ne more primeriti ničesar, ni tigrovega rijevenja, ko plane na svojo žrtvo, ta pa omaguje pod njim. Ali nenadoma so utihnili, orožje omaguje, roke omahujó, oči se bulijo, glave se nagibljejo naprej, kakor bi se jim bila nenadoma prikazala kaka pošast, in o grozi kričé: „Padišah!“

Marsikedó je o svoji slučajni omamljenosti zgrudil se na tla med druge trupe, stražo je bila ojačila sultanova navzočnost in uporniška bojazen, zato je z novo močjo planila na nje ter osvetila se jim zbog mnogih padlih tovarišev. Nihče se ne brani straži, njenemu streljanju, vsakdo je raji iskal, kako in kodi bi pobegnil nazaj, ali poslednji so pot jézili prednjejšim, mnogo, jako mnogo je poleglo jih, predno so najposlednejše jate zvedele, predno je po mestu razgrnila se upornikom strašna vest, da je prikazal se — „padišah, padišah sam!“

Orožje mečejo proč, tlačijo se jih celi korušlji nazaj, da marsikdo, ko prostor dobí okrog sebe, združen in mrtev zgrudi se na zemljo. Bajazet sedí na konji in mirno čaka na čelu svojim emirom in vojvodom, kedaj bodo vrata vsaj toliko prazna, da bi mogel odjezditi skozi nja; zdi se človeku, da je hladan, kakor bi ne zadevala njega morija, ki jo motrí; ali nenehoma nateza svojo brado, to, pa njegovo iskro okó, ki tako, kakor kak živ ogel igra mu v očnicah, priča buro, da razsaja v njegovi notrini.

Naposled so vrata bila prazna, le trupla so ležala okrog, krila so tla, kakor kak tlak, Bajazet je zbodel konja in sè svojim spremstvom vred je dirjal na vso sapo naprej; skakala so konjska kopita po trupih, pod njih težo hrskne zdaj kak črep, zdaj se odpró kake prsi in zazije njih notrina, a okrog mnogih kopit se motajo čreva, kakor kake krvave vrvi; Bajazet je prijezdil na sredo dvorišča, od kodar ni polovica upornikov ni pobegnila še.

(Dal. prih.)

## Mnogovrstne novice.

\* *Nekaj malega o življenji Njih Veličanstva našega cesarja Franca Jožefa I.* — Ker so unidan nam „Novice“ poročale, kako živijo sv. oče papež, naj povedó svojim bralcem tudi, kako živi presv. naš cesar. Pozimi naš cesar vstaja ob 6. zjutraj, piše M. P. v Dunajskem „Welt-Blattu“, po leti pa blezu ob petih. Njegova postelja je priprosta, brezi vsakoršne „draperije“, navadno počivališče. Pri postelji ima majhno mizico, na njej stoji križ in ropotačica (wecker). Ta ropotačica je navita vselej, kedar Njih Veličanstvo sklene, da pojde na lov; o takih prilikah vstane vsak pot o ranem jutru. Duri v spalnico so ponoči odprte, stoprv v sosedni sobi gorí svetilnica, v tej sobi spí posteljnik (kammerdiener). Po deveti uri zvečer gre cesar spat, če ne slavi kake dvorske svečanosti, ali pa, če ne gre v gledališče; o posebnih prilikah hišini pové, kedaj želí vstati, zato da zná, kedaj mora zajutrek prirediti. Ta hišina je neka postarna vdova gospá, nje soprog je bil poštar Čapek, služil je cesarjevega očeta, pa je umorila ga neka nesreča — in cesar je zapuščeno vdovico vzel v svojo službo, dobrotna cesarica pa je v svoje varstvo vzela nje osirotela otroka in oba dala v žensko odgojilnico v Debling-u. Vsled navadnega zakona nosi ta hišina zmi-

rom črno obleko, pa bel zastor, drugače oblečena ne sme biti, kedar je v službi. Poleg tega mora pokorna biti ostremu ukazu, da nikakor ne smé ogovarjati cesarja, temuč, če jo pokliče zvonec, mora tiho prikloniti se Njih veličanstvu, ko stopi čez prag njegove spalnice, in čakati, kaj jej ukaže. Tretji ukaz, ki mora verno biti mu vse bližnje cesarjevo služništvo, ta je le-ta, da noben služnik ne smé ne v svojem imeni, ne v imeni koga drugega nikakoršne prošnje ni ustmeno razodeti, ni pismeno oddati cesarju. Temu zakonu mora pokoren biti tudi životni služnik (leibkammerdiener), stari Hahnekamp, ki že mnogo let služi cesarja in ga spremlja o vseh popotovanjih. Hahnekamp je poštena Dunajska duša, z njim se cesar nemški razgovarja, njegovih tovarišev eden pa je Čeh, eden Oger; Njih veličanstvo se s Čehom razgovarja česki, z Ogri ogerski, trdé, da zato, da stanovitno govori jezike glavnih narodov v svoji mnogojezični carevini. Hahnekamp se ponaša s posebnim zaupanjem, ki ga ima cesar do njega; cesar se z njim, predno se leže spat, rad razgovarja nekoliko minut. Najraje govori z njim o vremenu bodočega dne. Cesarju je precej dosta do tega, ker pozná oblake in ume meteorologične prikazni; rad zvečer, kedar spí na Dunaji, stopi na pomole „Bellaria-Rampe“ in okó opré proti gorovju, pa pové, kako bode vreme družega dne. Predno gré cesar spat, vselej poklekne in tiho moli in odmoli svojo večerno molitev. V tem nihče ne sme stopiti v spalnico, ter ga motiti. Te verske pobožnosti nikoli ne opustí, ali je domá ali na poti. Ko se cesar slači, ne smé mu pomagati nihče, svojo toaleta spreminja urno tako, da to iznenadja človeka; Njih Veličanstvo dobro zna, da red je vsega živjenja duša: vojaški natančno obleko vselej položi na tisti prostor, kjer je vaje, da jo drugo jutro najde osnaženo. Varčne čitatelje, vse takove, ki imajo sami radi vse v redu, zanimalo bode gotovo tudi to, da zvedó, da ima cesar najnatančnejši red tudi v spreminjavi podnevne in ponočne obleke. — Cesar nima rad nikakoršne „medicine“, a če malo oboli, zdravi se s posebno zmernostjo, pa z domačimi zdravili.

\* *Koliko je ljudstva na zemlji?* — Prebivalcev na zemlji šteje se sedaj 1 bilijon, 423 milijonov in 817.000, tedaj biva počez 28 ljudi na štirjaški milji. Evropa ima 309 milijonov in 178.000 ljudi, Azija 824 milijonov in 548.000, Afrika 199 milijonov in 921.600, Avstralija 4 milijone in 748.600, Amerika pa 85 milijonov in 519.800. Število prebivalstva se je leta 1876. od leta 1875. pomnožilo za kakih 27 milijonov. Prebivalci raznih Evropejskih držav se razdelijo tako-le: Nemčija ima 42 milijonov in 723.249, Avstro-Ogerska 37 milijonov in 700.000, Švica 2 milijona in 669.147, Holandija 3 milijone in 809.527, Belgija 5 milijonov in 336.634, Luksemburg ima 205.153, Evropska Rusija 71 milijonov in 730.882, Švedija 4 milijone in 383.291, Norvegija 1 milijon in 802.882, Dansko 1 milijon in 903.000, Francoska 36 milijonov in 102.921, Vélika Britanija 35 milijonov in 450.000, Španija 16 milijonov in 551.647, Portugalsko 4 milijone in 298.881, Italija 27 milijonov in 482.174, Monaco 5741, republica Audora 12.000, Evropejska Turčija 8 milijonov in 500.000, Rumunija 5 milijonov in 73.000, Srbija 1 milijon in 377.060, Črnagora 190.000, Grška 1 milijon in 457.984 prebivalcev. Število prebivalcev Turčije v Evropi, Aziji in Afriki znaša 47 milijonov in 600.000, od katerih jih pride na Egipet, Tripolis in Tunis 20 milijonov in 500.000, na Azijo pa 13 milijonov. Rusija ima v Evropi in Aziji skupaj 86 milijonov in 586.000 ljudi; to število kaže, da je v Rusiji od 1875. leta 900.000 duš več. Prebivalstvo Britiške Indije



## Popotne črtice.

### V Kamniku.

#### I.

Mene zmiraj peté srbé, kakor cigana. Če sem le mesec dni neprenehoma v mestu, že moram ven, bodi si tudi le eno uro daleč.

Tako so me tudi oni dan zopet peté zasrbele in mahnili sem jo preko Mengša na Homec. Kje da je Homec, to vsak vé, vsaj ga je daleč videti. Cerkev stoji na lepo obraščenem homcu — od tod imé vasi in cerkvi, katera je na pol božja pot, zidana v podobi križa. V zvoniku, ki stoji samec, visé zvonovi, leta 1755. vlti z glasovi D, Fis, Gis, kar nekako čudno doní. Druga mikavnost za-me so bili ta pot cigani, ki so se v celih trumah tu okrog vlačili in ljudi nadlegovali. Na pokopališči pri cerkvi sem videl grob ciganskega otroka. Ljudje so mi rekli, da je mati, ko je bil pokopan, na grobu plakaje sedela noč in dan. To je ginljivo, če ni le običaj.

V prijazni vasici pod cerkvijo prenočivši podam se drugo jutro v družbi proti Kamniku. Kamnik! Koliko se je zadnje dni govorilo, koliko se zdaj še govori in piše o Tebi! In to po vsi pravici, kajti Ti si tisto srečno mesto, v katerem se je rodil „Ivan Veliki“, vitez sv. groba, po domače Hansel Kecelj. Iz mladih let njegovih vé svet malo, toliko več pa domače mesto; saj so tudi Mohameda v mladih letih le v Medini poznali. Kamniški Hansel je hodil nekaj časa v šolo, a ne dolgo, po lepi „trojki“, ki jo je vjel, se mu je pot do učenosti pristudila. Potem je dečko šole na kol obesil in zabaval se po svoje — kako, vé vse mesto, saj sta „Hansel s Kovačevo“ bila lep roman Kamničanov. Pravijo, da pri pomnoženju malih Kamniških „purgarjev“ on ni bil čisto nedolžen. Mila mu sreča vkrene, da njegov „papa“ družega imena umré in mu zapusti lepo premoženje. Zdaj je „Hansel“ postal „Johan“ deželen poslanec za Kamnik, Tržič in Radoljico. Kako se na svetu vse prekucne!

Tako sem premišljeval dosednji životopis dandanes slavnega Hanselna na poti med Homcem in Kamnikom. V tem dospemo do predmestja. Huda vročina nas pri-ganja stopiti v gostilnico Krištofovo. Že mi stoji noga na pragu, kar se spomnim, da je gostilničar v Tržiči dal svoj glas „Hanselu“. Dalje tedaj, če tudi žeje poginemo.

Prav trepetá mi srcé, ko koračimo po „Šatni“ navzgor. To je tedaj tisto srečno mesto, ki ima za župana „Johana“ Kecelja! Pa vsaj se to že koj pozná. Le poglej tlak tam, kjer se navzdol na glavni trg spu-stiš. Kamenita hribovska pot ni nič proti temu, ponoči bi si jaz ne upal tû hoditi. Pa kaj mar to Keceljnu županu! On se vozi, naj se pa še drugi.

V čitalnici malo ohladivši in okrepčavši se lezemo na Mali grad. Da, lezemo, kajti stopnice so take, da se le po vseh štirih more nekoliko varno plezati navzgor. Slava mestnemu županu! Na Malem gradu je cerkvena s tremi nadstropji ali marveč tremi kapelami, druga vrhu druge. Ljudje pravijo, da je to spomin na tri brate, ki so vsi ob enem novo mašo brali. Iz mostovža je lep razgled po mestu in strugi Bistrice. Pod košatimi drevesi bi bilo prav prijetno počivati, če bi bila le kaka klopica ali sploh kaj, kar bi kazalo, da kdo za ta lepi, romantični prostor skrbi. Al to ti je puščava! Vse trohni, razpada — menda župan nikdar tu sem ne pride.

Zidovje cerkvice je vse opisano, ker menda vsak misli, da mora tu svoje imé ohraniti prihodnosti. Ven-

dar sem našel na zidi precej debel napis v dveh vrstah, ki se tako-le glasite:

Mično v resnici je mestice Kamnik,

Vendar — temní ga nemškutarski slamnik.

„Vrlo dobro!“ vskliknem neznanemu mi pesniku, ki je to tako dobro zadel. (Kon. prih.)

## Mnogovrstne novice.

\* *Koliko so velike vojske v tretji četrtini našega stoletja ljudi in denarja požrle?* O tem poroča Angleški časnik „The Economist“ tako-le: V Krimski vojski 750.000 ljudi, v Laški vojski 1859. leta 45.000, v Šlesvig-Holštajnski 3000, v Južno-amerikanski 280.000, v Severo-amerikanski 520.000, v Avstrijsko-prusko-laški 1866. leta 45.000, pri ekspediciji v Mehiko, Kino in Konhinkino 65.000, v Nemško-francoski vojski 1872. leta 215.000, — skupaj tedaj je vojska o teh 3 letih požrla 1 milijon in 920.300 ljudi. — Denarja je požrla Krimska vojska 3400, Laška 600, Severo-amerikanska 9400, Južno-amerikanska 4600, Avstrijsko-prusko-laška 660, ekspedicija v Mehiko itd. 400, in Nemško-francoska 5000 milijonov, skupaj tedaj 24.060 milijonov goldinarjev našega denarja.

\* *Davkarije na Pruskem*, ki se rade stavijo drugim državam na izgled, od ubozih otrok, ki po gozdih jagode in borovnice pobirajo, da jih prodajajo v toplicah, pobirajo davek — po 2 tolarja na leto!

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

#### 2.

(Dalje.)

A pozdravi ga tû hripavi, pa vendar še prodirajoči glas divjega derviša, — glas: „Ya gaza, ya džedid! tû je sè svojimi tovariši vred krivoverec in odpadnik, zavržen izpred Allahovega in prorokovega obličja, kdor mu odpré vrata v gehenno, ta bode počival pod prorokovim plaščem vés čas svojega življenja, a če pogine, še danes bode užival sedmih nebes radost! Na-nj, pravoverci, na-nj, alkoranovi čestitelji!“ — kričal je, kakor bi ne bil videl, kako bežé pravoverci, alkoranovi čestitelji, ki se bojé le sultanovega pogleda; ali mu je strjena kri zakalila oči, da jih ne vidi, ali pa je njegova osvetna besnost promenila se v blaznost!

Sultan se je obrnil va-nj in videl ga je, da stoji nekemu slopu na podstavku — nag, okropljen s krvijo, kakor kaka smrtna prikažen. „Allah akhbar!“ — je vskriknil padišah, prodril je iz njega strašen kratek smeh, pognal je konja nekoliko skokov bliže k njemu, „sveti mož, ali si ti ta, ki moj ljud ščuješ na-me, na svojega gospodarja? — A kaj? — ali je bila preskrbno zakrita tvoja svetost s cunjami tvojega plašča, ker jo na ogled staviš brezi zagrinjala? — Oj, kar je tebi drago, jaz ti ne braním tega, Bismillah! ali moj serajl ni ugoden prostor, da bi te častili v njem, v serajlu bivajo krivoverci in odpadniki, tvoja svetost bi v njem utegnila trpeti nečast. Junaci!“ — vskriknil je ostanku serajlove straže — „primite ga! Dal bi ga usmrtiti na izgled drugim, ali obljubil sem mu o neki priliki življenje, ali je to ali to, naj živí! primite pa ga le, a vženite ga v kurnik, odločen levu, ki ga čakamo; ženite ga



va-nj z vso njegovo svetostjo vred, golega, takega, kakoršen je; drugega ne bode nič krilo njegovo telo, nego ljudska kri, a njegov živež naj bode živež divje zverí. Postavite mi ga v mečeto, pod njenimi oboci naj se valja ponoči in podnevi. „Ha, ha!“ — zasmijal se je zopet osvetljivo — „dej, Abdallah! pač nisi mislil, da te jaz, krivoverec in odpadnik, toliko stopinj više povzdignem v svetosti. Bismillah!“ — vskliknil je in obrnil se v svoje emire, ki so strmeli vsled njegove strašne sodbe — „kateri vladar se more ponašati s tako zverijo, s kakoršno se jaz lahko hvalim?“

„Revež!“ — zakričal je nevklonljivi, pa skoro še huje razžaljeni derviš — „pravim ti, da je Allah zavrgel te izpred svojega obličja, da pogineš tako, kakor pogine popotnik, ki zablodi v pustini, — da gagneš vsled same žalosti in reve; kakoršno bivališče si ti meni priredil, baš tako dobodeš i ti, a zaman bodeš o žalosti in obupnosti lomastil po njem; jaz pa se od tū preselim na radovanke, kakoršne prorok obeta svojim vernim, Allah-il-Allah!“

Po teh besedah je glavo poobesil na prsi in pokorno, na vse pripravljen je počenil v kot v kurniku, ki so mu bili prinesli ga.

O derviševi grožnji je zlost vskipela v Bajazetu, nevedoma je segel podržaj svojega jatagana in poskočil je s konjem k dervišu samemu, hotel je z mahljajem zadušiti njegovo daljšo grožnjo; ali spomnil se je na svojo obljubo, a morebiti je zavrgel njegovo grožnjo, stresnil je glavo in o prisiljenem zasmehu na obrazi je mirno jezdil dalje; emiri pa so šepetali drug drugemu, z grozo so pogledavali derviša, katerega so na pol kavrinski, neverni janičarji hladnokrvno nesli v kurniku za sultanovim spremstvom in zasmehavali ga. Emiri pa so pogledavali sultana in odmajevali z glavami, niso mislili drugače, nego je obetal derviš, kajti vsled svoje praznovernosti so bili prepričani, da se mora zgoditi tako, kakor je derviš nagrozil se, a da je Bajazetu osoda odločena že od začetka sveta; kakova je nada takih ljudi, ki svojo osodo merijo po sodbi takega nesrečnega?

Za tega del so tiho, sklonjenih glav pomikali se za sultanom, ki je kazal več in več zamišljenost, ni mu bilo na mari to, da so mestne ulice prazne in puste, ulice, ki so bile pred kratkim časom še vse polne razburjenega ljudstva; ko je sultan mudil se z dervišem in sodil ga, v tem so uporniki imeli dosti časa, da so umaknili se. Kazančić je videl ta beg, iz početka ni mogel razjasniti si njegovega povoda, če prav je slišal bojazljivi krič: „Padišah se bliža! umaknite se njegovi jezi!“ — Nikakor ni mogel umeti tega, kako bi samo to, da je Bajazet prikazal se, moglo biti dosti, da bi ukrotilo njih strast in da je omotilo jih z grozo; stoprv, ko je bil sultan prikazal se s svojo družino vred, ko je poleg njega zagledal Lazarjevića, ki je bil vsled vabila svoje sestre pridružil se mu, — stoprv potlej je stresnilo ga nekaj, kakor bi bilo nenadoma začelo se mu svitati v možganih.

„Oh, bes te lopi!“ — godrnjal je, pas natezal na sebi, čelado pomikal s tilnika na čelo, s čela na tilnik, — „tako, a tako je to! Sveti Sava! kdo bi bil veroval to, da bode tako nehala ta krasna vstaja?“ — začudil se je in obrnil v Jefrema.

Jefrem je skomizgnil z ramenoma.

„Kako abotno ljudstvo je to!“ — govoril je zaničljivo Kazančić dalje — „rojen je le sužnjosti, ta pasji ljud, liže palico, ki ga biže, a vendar hoče biti več, nego je pravoslavni kristijan, a celó ukazovati nam hoče ta sužnja žlota! Pi te bodi! sramota je to!“ — pljunil je — „bogme, sram me je, Jefrem! ker sem le trenutje nadejal se, da nas otme ta ljud, ker sem zabiti mogel

na svojo preverjenost, da smo mi sami sebi svojega otetja izvor!“

„Da, bogme“ — pritegnil je Jefrem — „ali vendar današnji dan in ta upor nam ne bo brezi prida, vojvoda!“ — opomnil je.

„Kakov prid meniš? — menda le to, da ne bomo nobenkrat več izročili se nevarnosti, da bi ne znali, zakaj“ — oponesel je Kazančić mrzko.

Preverili smo se, da bodo Bajazeta, takemu ljudstvu načelnika, učinile Timurjeve jate“ — povedal je Jefrem važno.

„Jefrem, brate!“ — prijel ga je radostno Kazančić za ramo — „da, to je gotovo. Ali hodi! zdaj ne moreva učiniti nič lepšega, nego da se vrneva nazaj v tabor, ter strpno čakamo, kaj Bog dade; Bog nas ne zapusti, če ne bomo zapustili sami sebe.“

„To je tudi moja vera in moja nada“ — pritegnil je junak o globokem čutu — „a ko bi jih tudi še toliko vernih bilo Topličaninu, ter zapustilo nas; popreje ali kasneje zasveti nad slavno Srbsko sveti Križ, ne omrači ga polumesec ne!“ „Amen!“ — pristavil je vojvoda in sklonil glavo. „Kar si povedal o Topličaninu“ — začel je po kratkem prenehljaji govoriti — „tega vendar nihče ne more tajiti, da je zapustil nas, zapustil gladkemu ženskemu obrazu in kanljivim ženskim besedam na ljubo; ali da bi izdal najine namere, tega nikakor ne verujem o njem, ki je bil, kar le morem spominjati se, moj veren tovariš — da, še več je bil, i moj pobratim je bil; vsega sva se vdeleževala skupaj, skupaj sva ležala na trdi zemlji in tisti kamen imela pod glavo v Balkanskih gorah, skupaj sva bila deležna bojne slave, ko smo bili kakor orli, vzleteli na Bisurmana, saj sam znaš to, saj si zmerom bil pri nas — prav po tistem trenutku, ko smo bili z nesrečnega bojišča na Kosovem polji krenili v gore — ves čas si bil pri nas.“\*)

„Pomni Brankovića, vojvoda!“ — opomnil je neverni Jefrem.

„Branković je bil malopridnež, ki je nadejal se, da sè svojo izdajo pripridi carsko krono, a njegova žena je bila peklensko seme, podvrženo slavnemu caru v posteljo, sicer bi ne bila želela stopiti čez mrtvega očeta in dvigniti se na carski prestol“ — dejal je Kazančić; „a to ni bila Milica, ta hrepení le po milostnih otročarijah, kakor pred leti, a Topličanin je obtičal v njeni mreži, zabil je na svoje brate — in na njih in na svojo dolžnost.“ (Dal. prih.)

## Naši dopisi.

V Gorici 12. avg. — „Oggi, Domenica 12. Agosto: — Ballo a Peuma; — gran ballo a St. Andrea; — gran ballo a Podgora; — sagra e ballo al Respiro\*\*)! Tako daleč pa nismo še prišli z našimi nedeljskimi plesi, kakor danes; in to — vkljub temu, da vsi časniki proti njim vpijejo; — vkljub temu, da je Peuma preteklo nedeljo bila — „Plevna“. (Tekla je namreč kri; stepili so se bili vojaki in civilisti.) In vendar imajo naši župani še toliko pogumnosti (!), da surove plese dopuščajo — dopuščajo v sedanji vročini 23 R. stopinj! Nekdaj so naši liberalni listi trdili, da so cerkveni godovi in shodi krivi, da se toliko pleše — zdravju

\*) To se veže s prekrasno povestjo — s „Kosovim poljem“, ki je natisnjeno v Janežičevem „Glasniku“, ne spominjam se, v katerem letniku.

\*\*) To je blizu Kronberga, kjer je studenec Goriškega vodotoka.



smeli več trditi, da se ti žužki samo v temnih jamah in podmoljih nahajajo. Ta čast in sprednost le edinemu „Leptoderusu“ še ostaja.

Prikobočavši iz jame skleneva jo vdariti v graben Kamniške Bistrice. Da-si je nama pot neznana bila, nastopiva na dobro srečo stezico, po kateri sva dokaj časa vedno navzdol hodila; a na nekem robu sva jo pa čisto zgubila. Kaj zdajci početi? Spustiva se ob robu, al kmalu zaideva v goščavo in strmo skalovje, da skoraj nisva vedela ne kod ne kam. Poslednjič vendar le srečno prilomiva vsa spehana in žejna v raván. Pri potoku tekočem po jarku se na zeleni tratici odpočijeva in si hladiva suha usta z bistro vodico in tolaživa si prazna želodca s kruhom in suhim mesom.

Po dobrodejnem počitku se dvigneva in urnega koraka prestavlja nogo po zložnem potu proti Kamniški Bistrici. Prišedša do njenih obalov dolgo ugibava: ali bi se spustila po stezici ob vodi, ali bi se še potrudila do Predasla, kjer je natorni skalnati most čez Bistrico. Konečno se odločiva za to pot. V debeli uri hodá sva bila na tem čudapolnem mestu, kjer mogočna Bistrica med tesnimi pečinami, katere je v teku časa prerila, v vrtoglavi globočini zdaj bučí. Tukaj najdeva zopet vožno pot, po kateri v dveh urah prikrevsava v vas Stranje. Stopivša v prvo gostilnico se po zmožnosti okrepčava. Jelo se je mračiti. Podava si torej roke k ločitvi. Odbereva si zdaj vsak svojo pot; gosp. župnik proti Selu, jaz pa na Št. Urhsko goro, kamor sem veselega srca jo primahal ob 10. uri zvečer.

Robič.

## Književne stvari.

### Družba sv. Mohora.

Knjige družbe sv. Mohora so se 22. dne t. m. začele razpošiljati. Vsak družnik dobi šestero knjig v 78 tiskanih pól. Vseh družnikov je letos 25.863. — Izmed posamesnih škofij štejete jih Ljubljanska in Lavantinska največ (vsaka čez 9000). Dohodki znašajo 28.249 gold. 9 kr., — stroški pa 28.586 gold. 54 kr.

### Zabavno berilo.

#### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Junak je odmajeval z glavo, a ni opomnil ničesar, korakal je tih poleg njega v Srbski tabor, kjer je bojno ljudstvo, vzburjeno vsled upora v mestu in v Azijskih taborih, stalo v vojnem redu in le čakalo ukaza, kam, na katero stran in s kom vred naj plane v boj.

„Nu, vojvoda!“ — klicali so Kazančiča že z daleka nekateri iz bojnih vrst, načelniki pa so mu šli na proti — „kaj znači to rogovilstvo tam v mestu? — ali so oblaznele te vreščeče jate surovih Bisurmanov, ali ka-li?“

„Zljubilo se jim je, pa hoté malo porazsajati v sultanovem seralji“ — odgovoril je Kazančič o trpkem nasmehu — „pokratkočasili so se, da na obeh stranéh leži trupov, kakor kake mrhovine, ali sultan zaničuje taka veselja, zato so pobegnili mnogo vspešnejše, nego so bili prišli; vendar slutim, da jih ne mine gospodarjeva kazen.“

„Naj si vsi brezi kakega razločka zatilnike položijo ti psi!“ — opomnili so nekateri.

A kakor je menil Kazančič, baš tako je mislil tudi Lazarjevič, ki je sè sultanom vred mirno korakal v Azijski tabor, zato je povprašal: „Kaj meniš, kako pokazniš ta upor, zato da se bodo pokorili, brate sultan?“

Bajazet se je probudil iz svojih misli, otrl si je obraz z dlanjo, stresnil je glavo, kakor bi bil hotel iz nje iztresti neprijetne misli, ki so ga mučile. „Ha, ta Abdallah!“ — odgovoril je Lazarjevič — in kakor bi ne bil slišal njegovega vprašanja, povprašal je: „kaj meniš, ali bi ne bilo modrejše bilo, da sem ga usmrtil?“

„Menda ne lastiš besedam blaznega človeka več cene, nego so je vredne, kaj?“ — povprašal ga je Lazarjevič zavzet — „to bi bilo zló znamenje tebi, a tvoja moč bi mrknila na veke.“

Ponosno je Bajazet vsklonil glavo in opomnil: „Ni še posijalo solnce tistega dné, ko bi se mogel ponašati, da je o njegovem svitu poginila Bajazetova moč! Da, povprašal si me, kako jih pokaznim“ — odgovoril je stoprv zdaj Lazarjeviču — „ko bi jaz njih život cenil više, nego pasje življenje, marsikateri bi ne videl, kako bode zahajalo današnje solnce“ — opomnil je o hladnosti Azijskega „despota“, kateremu je človeško življenje le igrača njegove preširnosti — „ali naj živé, jaz jih zaničujem“.

„A s kakimi junaškimi čini pa meniš, da se proslavé takov ljud?“ — povprašal je o rastočem zavzetji Lazarjevič.

„Bismillah!“ — nasmehnil se je Bajazet, „še ne sanja se mi o njihovih junaških činih. Le-ti — pa junaci! dobri bodo, da jih potolčejo, in dobro bodo postregli orlom, njihovim grlom, pa šakalom!“ — pristavil je hladno, kakor bi bil kako živad peljal v mesnico.

Lazarjevič je oči izbulil va nj, kakor bi ne bil mogel umeti njegovim besedam smisla.

„Kako jih pokaznim“ — opomnil je Bajazet sam sebi — „s tem, da jih takoj danes odženem naprej. Timur veruje, da še zmerom uživam svojega života razkošje, a jaz nenadoma priburim na nj, v njegovi krvi mu osvetim svojega sina, v Samarkandu pa si bodem poplačal Sivas, opustošene krajine in mesta!“ — pridel je o samohvalni gotovosti.

„Ali precej danes?!“ — začudil se je Lazarjevič — „ali brez vsakojake priprave, brez živeža?!“

„A kedo bi se trudil, da bi užitek preskrbel toliki množi gladnih grl?!“ — začudil se je sultan. „Ti, moje soproge brat, ti si zmerom pripravljen; gledi, v tvojem taboru — kako lepo tvoj národ stoji v bojnih vrstah. Bismillah! želel bi, da bi skoro nad tem ljudstvom zasvetil polumesec, nezmogljiva bi potlej bila moja carjevina“ — opomnil je poluglasno — „ali vendar, česar ni, pa še bode! Allah — Akhbar!“ — pristavil je še varnejše. „Ti, brate Štepan, pojdeš naprej sè svojim národom vred!“ — govoril je zopet glasno, ko je bil vstavil svojega konja, in obrnil se je v svoje spremstvo, zato da bi vsi slišali ga — „kar najdeš na poti, vse naj bode tvoje in tvojih junakov; dosta paberka ostane še le-tem tam“ — rekel je in zaničljivo kolebnil z roko proti Azijskim taborom — „šli bodo za teboj, a če ne bodo pokorni, nu, Bog je mogočen!“ — dejal je s takim glasom, s takim izrazom v njem in na obrazu, da človek ni znal, ali je to zasmeh ali poštena resnica — „a morajo biti zadovoljni s tem, kar je, vsakemu izmed njih je že smrt odločena od začetka sveta“ — dejal je zopet in hinavski, žalostno zamižal, emiri pa so pogledavali se in kimali so z glavami, kakor bi bili umeli njegovih besed smisel — „ali upam



Allahovi milosti, da Timurtaš, ta moj prvi slop in moja glavna podpora, da še dosta vojske pripelje na borišče, da bode plašila Tatarske jate in da se oddahne v Samarkandu po tolikih nadlogah, če bodo pa hoteli kasneje vzbuditi današnjega dne prizore, ne bodem jim branil; nu, Timurtaš!“ — odgovoril je njega mirno — „povedi jim, da jim Timurjeve zaklade v Samarkandu obetam na plen, — zaklade in njegove kadune; to jih ne mara potješi, da bodo trpeli glad in žejo na vojski, da bodo z nesnažnimi Tatarji topli se, kakor so danes ti psi pobijali moje junake!“ — razburil se je, pa brž je zopet smeh začel igrati okrog njegovih ust, in mirno si je gladil brado. „Ali-beg!“ — odgovoril je bega in obrnil se va-nj — „moji junaci, ti mladi orli, ki o nobeni priliki hrbta ne pokažejo sovražniku — janičarji, mojih vojščakov čast, naj se seboj vzemó živeža in vsega, česar je treba, zato da ne oslabé na poti vsled žeje in lakote; jaz sam jim bodem načeloval“ — pristavil je resno — „torej se pripravi! čez Tokat drži naša pot v Angoro.“ (Dal. prih.)

## Kaj je žena, kaj gospá, kaj soproga?

V neki veseli družbi je nekdo gosciam razkladal razločke med ženo, gospó in soprogo. Krasotice so ga vedno poslušale, pa je razlaganje tudi res zanimivo bilo in — resnično. Dajmo ga tudi našim Evinim hčerkam na znanje.

Kedar se dva iz ljubezni ženita: postaneta mož in žena, — kedar zarad zločnosti: gospod in gospá, — kedar zarad družih namenov: soprog in soproga. — Žena ljubi, gospá spoštuje, soproga pa trpi možá. — Žena misli samo na možá svojega, gospá pa tudi na hišne prijatelje, soproga na celi svet. — Gospodarstvo vodi žena, hišo upravlja gospá, soproga pa zapoveduje hiši. — Če je mož bolan, oskrbuje ga žena, obiskuje ga gospá, soproga pa pošilja vprašat, kako mu je. — Na sprehod se gré z ženo, vozi se z gospó, izleti se napravljajo s soprogo. — Našo žalost deli žena, naš denar gospá, naše dolgove pa soproga. — Žena je prava mati otrokom, gospá jim je mačoha, soproga pa še večkrat ne vé, koliko jih ima. — Če umremo, se joka žena za nami, gospá nas obžaluje, soproga se obleče črno.

## Politične stvari.

### Dvojna pošast,

s katero Magjari skušajo vzdržati gospodstvo svoje v Avstrijski državi.

Dve pošasti je preteklih 10 let lahko zapazil vsak, kdor opazuje taktiko Magjarsko. Magjari spuščajo te pošasti, kedar se jim treba zdi, v politiško podnebje, da strašijo Dunaj in možé, ki vladno krmilo v rokah drže.

Ena teh pošasti je natolcevanje Slovanov, da so panslaviti in Habsburški hiši sovražni, druga pa je njihovo očitno žuganje z Magjarsko revolucijo. Kakor jim kaže, uganjajo to ali ono brez vsega ozira na resnico ali laž.

Da se je dognala Beustova pogodba leta 1867., morala sta Klapka in revolucija pomagati; da se je razrušila Hohenwartova pogodba, potisnili so panslavističnega straha naprej in menda tudi sprožili Rakoviško ustajo. Po dogodbah na vzroku, ki se vrše srečno za Slované, postalo pa je nemoralno gospodstvo

Magjarskih prevzetnežev zopet dvemljivo, in zopet so se Peštanski samovladarji jeli posluževati onih izkušenih pripomočkov.

Turkoljubni tabori po Magjarski deželi poveljevanje puntarskega junaka Klapke in pa poskusi Poljake pripraviti na noge — vse to naj bi pritiskalo na veljavne kroge Dunajske. Pri tem pa junaški pobratimi Turških soft nikakor ne mislijo resnično na vojsko z Rusijo, ampak s pošastjo Poljsko-magjarske ustaje hočejo le strašiti Avstrijsko vlado zato, da bi svojo krivično Magjarsko gospodstvo rešili.

Al podoba je, da zdaj to sredstvo žuganja nima več zaželenih vspehov. Upiranje Slovanov, demonstracije na Hrvaškem, v vojni Granici in Ljubljani in v prvi vrsti vedenje barona Mollinarya prižiga oslepljenim Magjarom luč, da se Dunaju pošast Magjarsko-poljske revolucije ne zdi tako strašna, da bi zavoljo strahu pred njo žrtvovali pogoje obstoja Avstrijskega cesarstva. Misli je tedaj, da bodo Magjari poskusili zdaj drugo svoje sredstvo: kompromitiranje Jugoslovanov s panslavističnimi težnjami.

Rakoviški punt je pomagal vreči Hohenwarta; kak punt — si mislijo — v Sirmiji bi utegnil kaj takega narediti Mollinaryu. Agenti vladajoče Magjarske stranke so podpirali že prej prismojene komuniste na Srbskem; zdaj bodo rabili jih najbrže za to, da bi očrnili Avstrijske Jugoslovane, posebno Graničarje.

Že več časa je očitno videti hudo spridene ljudi te stranke, prismojene fanatkarje, ljudi brez časti in domoljubja, ki hodijo po Sirmskih in Bačkih pokrajinah in uganjajo reči, ki so več ko sumljive. Magjarska policija, ki je sicer zoper vsako, če tudi postavno Srbsko agitacijo prav občutljiva bila in se ne boji nikakega preloma postave, da bi jo zatrla, kaže proti Srbskim komunistom prečudno potrpežljivost.

Nehoté si morajo toraj Hrvatje misliti, da bi bil kak nov Rakoviški punt vladajoči Magjarski stranki prav po volji, da bi očrnili pri cesarju Jugoslovane, sebe pa poslavlila kakor rešiteljico Avstrije.

Zato se nam zdi domoljubna dolžnost, opozoriti na te najnovejše poskušnje Magjarske politike in svariti Jugoslovane, posebno Srbe, naj se ne vsedejo na limanice Magjarske. Prav zato, ker se dela na Ogerskem vladajoča stranka tako, kakor da bi hotela vkreniti na revolucijsko pot, velí politična previdnost Jugoslovanom, da se trdno drže s starodavno zvestobo dinastije in Avstrije ter s tem pokažejo, da niso rovarji, ampak zanesljivi stebri Avstrijske monarhije, od katere na postavni poti zahtevajo vsem narodom ravnopravnost.

### Mnogovrstne novice.

\* *Kako so se razdelili darovi, ki so se sv. očetu papežu poklonili ob priliki slovesne 50letnice, poroča časnik „Italija“ tako-le: Denar se je hranil v posebni blagajnici, ki je bila spravljena v stanovanji kardinala Simeoni-a. Ko so svečanosti bile pri kraju, je dal kardinal zapisnik sestaviti, iz katerega je bilo razvidno, da se je nabralo 16 milijonov in 476.381 frankov (1 frank veljá kakih 40 naših krajc.), med katerimi za 9 milijonov in 190.000 frankov v zlatu, ostali znesek pa v papirji. Po želji papeževi se je ta denar tako-le razdelil: 4 milijoni so se odločili zakladu prestolice papeževe, — 4 milijoni zakladu uradnikov, ki so papežu zvesti ostali, bivšim njegovim uradnikom, bivšim njegovim vojakom in družinam njihovim, — 4 milijoni za popravo cerkev v podporo umetnikom in obrtnikom, — ostali 4 milijoni in kar je denarja še čez te 4 milijone, v podporo dobrodelnim ustanovam: bolnišnicam, ubož-*



stelje, potem se napravlja do enajstih. Ob tej uri pride kako obiskovanje znancev in znank, mladih gospodov, oficirjev, gospá in prijateljic. Če jih pa ni, se nekoliko igra ali romani beró. Tako preteče čas do kosila. Po kosilu zopet par ur romani, potem ji pelje mama na sprehod, da ju kaže svetu. Zvečer v gledišče ali koncert, poleti tudi na javna sprehajališča, kjer je veliko ljudi. Večkrat se tudi napravi domá kaka veselica, h kateri se povabi nekoliko starejih dâm, ki nimajo tako lepih hčer, kakor gospá Gosarjeva, par starejih gospodov, da z Gosarjem tarok ali preference igrajo, vsi drugi povabljeni pa so mladi, neoženjeni, pa bogati gospodje in oficirji. To vam je drenj okoli mladih, krasnih domačih gospic, ki se kažete v vsi svoji mladostni krasoti, kakor dvoje cvetic, ki ste se ravno odprli! Lepi ste res, to vedo vsi nazoči, vse mesto govori o njih. To veste sami, to vé tudi gospá Gosarjeva.

(Dalje prihodnjič.)

## Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

### 2.

(Dalje.)

Umolknil je in molčal nekoliko časa; bistro je gledal okrog sebe, kakor bi bil vsakemu na obrazu hotel čitati njegove misli ali svojih besed učinek; menda je bil miren, kajti nekočkrat je prikimal z glavo, predno je spregovoril: „To je zdaj moja volja, znate jo vsi, a delajte po njej. Naših radovanek je konec, vse je minljivo, le Bog je večni!“ — pristavil je resno, da je čudovito bilo, kako je on, ki ni veroval na nič družega, nego v svoje veselice, mogel tako resnost dati svojim besedam, a! saj ta pregovor Turek zna že otrok — in pozna njegovo resnost. Sultan je jezdil dalje, ogledaval je svojo neizmerno vojsko, zbrano okrog Bruse, označjal je vsem svojo voljo, da morajo takoj danes oditi na vojsko, da jih odpeljo, zato da se proslavé sè zmago, janičarjem je obetal slavo, divjim pustinskim jatam in sinovom Azijskih gor pa plen in radovanke v naročjih Tatarskih žen in dev, a prav ti, ki so pred uro še najhujše kričali: „Ubijte ga, ubijte krivoverca, odpadnika!“ — vriskali so najpridnejše sultanu naproti, — sultanu, ki je imel le spremstvo okrog sebe, kajti bil je brezi vse druge brambe, varovala ga je njegova osobnost in njegovega imena groza; jezdaril je po njih neizmernih in nesnažnih taborih, sami pa so veselili se, zato, ker jim za pregreho ni bila sultanova kazen za petami.

„Oh!“ — govorili so mejsobno zaničljivo, ko je bil sultan odjezdil — „kakov sultan je to? — saj ni več poprejšnji, ni kazniti ne zna več!“

„Ali da jih zaničuje?“ — govoril je sam sebi Lazarjevič, ki je stopal v svoj tabor — „ali da mu ni na mari kazen? — a vendar jih izroča najhujši kazni — gladu in žeji; naj se le ta dolžnost, ki jo morajo vresničiti, ne poveča prehudo!“ — govoril je in boječe odmajeval z glavo.

„Ne znam, sam ne znam“ — govoril je Timurtaš glasno svojim pokornim emirom — „gotovo bi bilo bolje, ko bi jim sultan nekoliko pesti zlata vrgel na zavdavek bodočega plena; poznam jih jaz, zlato jih vabi, da so verno, kakor psa kost, že je bilo odločeno, da nekoliko glav odleti na zemljo, le kri jih vzdržuje v grozi in poslušnosti. A kolikor jih pogine vsled lakote in žeje, to ne bode sultanova kazen, temuč Allahova bode, neogibna osoda, a odločilnega dná — uh! pa kaj je nam

na mari to, sultanova volja je to, a kdo se more upirati njegovi volji, Bismillah?“

„Allah Akhbar!“ — pritegnili so emiri.

Vstali so in odšli takoj tega dné; najprej je šel Štepan Lazarjevič sè svojimi kristijanskimi vojščaki, to so bile: Srbska, Bolgarska, Bosna in Albanija; stoprv drugega dné je za njim vzdignil se Timurtaš z jatami Azijskih vojsk, a tretjega dné se je vendar Bajazet sam sè svojimi janičari vred dvignil na pot, z njim vred sta šla tudi Milica in nje sin, Milici nikoli ni dal, da bi bila umaknila se kam z njegove strani, razen o takih urah, ko je motil se sè svojimi odaliskami in saltimbankami.

Mirno so šli čez Tokat proti Angori; na tem poti je neizmerno trpela Azijska vojska vsled vročine in vsakojakih potreb, kajti Lazarjevičevi vojščaki so ali primorani ali pa nalašč plenili, ko so dan pred njim bili na poti, požigali so in požigali vse, kar je le goriti moglo.

„Prav je to — prav!“ — veselil se je in gladil brado Kazančič, ki je načeloval kristijanske vojske prvemu oddelku — „ni s polovico svojih ljudi Bajazet ne pride na odločeno torišče, Bog sam je zmel mu možgane, da samovoljno gubi svoj ljud. Oh, aha, Jefrem!“ — vskliknil je in obrnil se v Jefrema, v svojega neočljivega tovariša — „pogledi tam spredaj gručo jezdecev na grivastih konjih, gnjusen je pogled na konje in na jezdece, kakor roj kobilic, to so Tatarji! Aj, za Boga! ta Timur ni tako neumen, da bi ne znal, kako daleko pridemo vsak. Nikar, junaci, nikar!“ — kriknil je nekaterim svojih ljudi, ki so hoteli zaleteti se za vohonskimi Tatarji — „zakaj bi Timur ne znal o našem vsakdanjem prenočišču? — Tatar na Bisurmana, Božja poguba pa na Bajazeta!“

Prišla je sultanova vojska k Angori, kjer je v nedobitnem zatrepu sè svojimi Tatarji vred čakal Timur, ki je dobro vedel vsak gibljaj padišaha Bajazeta in njegovih vojščakov.

To je bilo tisto bojišče, kjer je Pompej potolkel Mitridata, poslednjega kralja, ki je bil uprl se Rimski čestihlepnosti, in človeku se zdi, kakor bi nekov poseben nagon stoletje za stoletjem vojske dražil, da se popadajo na tistem torišči — in kakor bi zemljepis že davno bil odločil nekatere prostore, da so ograjena pozorišča, posvečena strašni človečanski moriji.

(Dalje prihodnjič.)

## Politične stvari.

### Angleži in pa lakota v Indiji.

V zadnjem listu „Novic“ smo poročali o silni lakoti, ki letos razsaja v onem delu Indije, ki je pod gospodstvom Angležev. Naj danes dodamo po vse resničen popis sebičnosti Angleške po vrlem tedniku „Finanz. Fragmente“ tako-le se glaseči:

„Svoboda, kakor na Angleškem“ — vpijejo vsi tisti junaci, kateri bistva dobre države ne iščejo v marljivi in pošteni delavnosti državljanov in pa v varčnosti državnega gospodarstva, ampak v brezverskih postavah in drugih ničnih frazah. Anglija je še dandanes vsem svoboduhom vzor države, z Angleškega se godé vsi napadi na drugo Evropo, Angleži nagajajo vsem, delajo škodo povsod, kjer koli le morejo.

O Poljski ustaji so Angleži dajali orožje Poljakom zoper Ruse, potem Lahom zoper Avstrijo, Francozom zoper Nemčijo, Karlistom na Španjskem, zdaj pa dajó orožje Turkom zoper Rusijo. Pri vsem tem se zavijajo v plajšč ljudoljubnosti in se bahajo s



Ubogi Gosar, kaka ploha se je vlila ná-nj! Ušel jej je sicer na svoj vrt, ali popoldne je gospó bodlo, umirala je, zdravniki so letali po hiši in — še pred mrakom je imel Fredi 2000 gld., katere je moral Gosar na posodo vzeti. Tako naglo je postal junak Gosar zopet ponižni sluga svoje soproge. Fredi pa se je za vse to odškodoval zvečer v družbi pajdašev, ki so pili na zdravje radodarnih starišev njegovih.

(Dalje prihodnjič.)

## Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

(Dalje.)

4.

28. dan julija meseca 1402. leta se je nad Angoro pripeljalo solnce — žgoče solnce, vsak njegov žarek se je človeku zdel, da je ognjišče, pod katerim vodni studenci sahné globoko v zemlji, rodovita zemlja prominja se v prah, skale in gore iz žule (granit) pa apnené pod njim, da leskečejo, kakor gručé rosastega srebra. A to plamteče solnce se danes ogleduje v orožji, ki krije doline in vrhove pred Angoro nekoliko milj daleč; v pozadji (hintergrund) vidiš z gore, kjer Bajazet sredi straže in svojih vojevod ogleduje krajino, — z gore vidiš mesto Angoro samo z njenimi baštijami in sè stolpi, z njenimi palačami in mečeti, z njih munami vred, ki sezajo v višine; strahotna, skoro mrliška tihota kraljuje nad Angoro, nad vso krajino, nad neizmerno vojaško množino obeh Azij, — nad vojnici, katere sta bila oba samosilnika (despota) in najhujša pasjeglavca svojega stoletja — Bajazet in Timur, postavila v boj, drug na drugega Angori po gorah in po dolinah; le hrzajoči konji, bridkega orožja brenkost kalí to rano tišino, skoro strah vzbuja teh sto tisoč ljudi, zbranih na vojsko; vojščaki molčeče gledajo zdaj svoje vrste, zdaj vruga, baš tako gledajo i njih vodje. Tam za reko od doline naprej po gorah baš do njih temen se črné kosmate čapke iz ovčjih kož Tatarom in Perzijcem, ki jih ni menj, nego petkratsto tisoč, krije doline in gore; petdeset slonov, kakor petdeset trdnjav, stojí na čelu Tatarski vojski, sredi katere na vrhu, ki z njega lahko človek preletí vso krajino, dobro vidiš kana Timurja dragoceni šotor; najodličnejši Perzijski in Tatarski emiri se gnjetó okrog njega, pripravljeni so tudi na sužnjiško službo, da jim le migne kan. Dobro vidiš, da je Tatarska vojska razdeljena na devet oddelkov, Tatarom je številka devet sveta, vodijo te oddelke štirje Timurjevi sinovi s petimi njegovimi vnuki vred. Miran-šah, njegov najstarejši sin, načeluje vsem oddelkom desnega krila, tam na višini vidiš njegov šotor, a ni tako dragocen, kakor je šotor kanov, njegovega očeta; šaha Rokh in Khalil, drugi in tretji sin, ukazuje levemu krilu; Timurjev ljubček in vnuk, njegovega prvorojenega sina Džehangira sin, mirza-Mohamed, da-si je še mlad, načeluje pa Tatarski sredini, štirideset najiskušenejših emirov ima ta mladi vodja na pomoč, njegov šotor se buli sredi doline med reko in gorami med vznožjem.

Z nasprotne gore Bajazet dobro vidi ves bojni red Tatarske vojske, katero je s kanom vred z daleč, v Brusi, zaničeval, — da, zaničeval jo je še pred nekoliko dnevi, ko je zaničljivo hrbet obrnil njemu, ki je prav na tem torišči na boj pripravljen čakal ga, a le na svojo zabavo, morebiti zato, da bi bil pokazal, kako malo mu je do Tatarskih jat, priredil je o vročini Azijskega julija velik lov, o kateri zabavi je vsled same žeje in trudnosti pogagalo 5000 konj in poginila velika

množica vojščakov, osoda je Bajazeta globoče in globoče pogrezala v svoj vrtinec; a zdaj, ko je bil oholi sultan drugič, po tridnevem izostanku prišel k Angori, našel je Timurja na boj pripravljenega zopet prav na tistem, njemu jako ugodnem prostorišči — in videl je, da je Timur vzel mu slehern pristop k reki, ter da vode ne more priskrbeti si nikakor drugače, nego z odločilnim bojem, o najhujših okolnostih, če neče umakniti se, kar bi njegovi oholosti bilo sramotno — in nestrpno.

Bajazet gleda sè svoje gore bojni Tatarski red in čudi se mu. „Bismillah!“ — šinilo mu je slučajno iz ust — „kdo bi bil veroval, da ima le-ta čednik toliko psov, da bode tako silno postavil se mi po robu! Satan in njegova vražja moč z njim; mene pa je omamil „ebliša“ sè svojim strupovitim dehom, da sem mu pred tremi dnevi prepustil svoje torišče“ — pristavil je povešene glave, praznoverski pokoren svoji osodi.

Njegovi vojvode so kimali drug drugemu, z migljaji in z drugačimi znamenji so se opominjali, da bi kateri spregovoril nekoliko besed, ali zaman je bilo vse, nihče se ni upal, da bi bil samosvojnega gospoda jezo na svojo glavo navalil s prorokovo besedo, neljubo ne mara njegovemu uhu. Kar se predrzne Soliman, najstarejši sultanovi sin, ki je na desnem krilu načeloval vsi Azijski vojski, ta ga je ogovoril: „Modri se ogne satanove moči in njegovih zadrž, sultan, dragi oče!“

„Kaj znači to?“ — povprašal je takoj Bajazet, njegovo oko, ki je bilo že skoro ugasnilo, iskrilo se je zopet.

„Da poginemo, ako na tem prostorišči začnemo boj“ — odgovoril je srčno Soliman — „ako pa se umaknemo nazaj, svobodno bomo na ugodnem prostoru čakali Tatarjev, ali pa, če Timur zapusti Angoro ter pomakne se nazaj, nič nam ne bode na kvar, če bomo planili za njim in gnali njega in njegove jate po vsi pustini baš do Samarkanda.“

„A jaz bi bežal?! — Bajazet bi se bal Timurja, sultan paglavca?!“ — vskriknil je padišah strašno nevoljen — „a to mi svetuje moj sin — to, da bi oskrnil svojo slavo? — kaj še, ha!“ — zarežal je zaničljivo — „ti nisi moje krvi kri, sužnje sin si ti! ti šteješ sovražnikove jate, svoje moči, svojih vojščakov pa ne sodiš“ — pristavil je ponosnega očesa in ozrl se po svojih slavnih vojvodah, vprlo pa se je njegovo oko v najmlajšega sina Mohameda.

„Moj oče, Bajazet Ilderim, ne vrže v blato svojega imena!“ — opomnil je Mohamed otroški, neumno smelo. A baš to je bilo znamenje, da je osoda Bajazeta že potegnila v svoj vrtinec, ker je bil vesel neumne opazke, ter je na konji približal se Mohamedu in strastno poljubil ga.

„Ne, ne oskrnim svojega imena, dragi sin!“ — opomnil je radostno — „da, ti si moj sin, moje carjevine nada: precej jutri ti pokažem, kako bodeš o svojem časi moral mlatiti po svojem sovražniku!“

„Ali ta je nada carjevini?! — ali le-ta, kristijansk sin?!“ — čudil se je zavistno Soliman s tajnim glasom. „Oče sultan!“ — spregovoril je glasno, a uporna ohlost mu je gledala iz obraza, krilila je v njegovem glasi, „tvoj sin sem tudi jaz, to sem pokazal sè svojim nasvetom, da bi obvaroval sebe in svojo vojsko na gotovo zmago, na novo slavo; ti pa si drugače odločil, jutri tudi jaz pokažem ti, ali sem kri tvoje krvi ali ne!“ — pristavil je in prisegel.

(Dal. prih.)



omiki in blagostanji prebivalcev, tedaj ob modri varčnosti.

Mi tù v zboru bi se pa morali vendar enkrat že postaviti na noge in skleniti določbe, ki so potrebne za to, da se državna uprava konečno uravná in temeljito odpravi primanjkljaj; to je zavoljo slabega denarnega stanja države neizogibljivo.

Pri razgovoru o tu predloženih načrtih se mora na dalje povdarjati silno važna reč, namreč da je nameravana preuredba davkov v tesni zvezi s pogodbo z Ogersko in novoupravno vojaščino, tedaj vsaj te postave ne morejo priti pred rešenjem prej imenovanih važnih zadev do razprave in sklepanja; še manj se pa to more zgoditi zato, ker se misli tudi nova mera davka na sladkor, žganje in nova colnina vpeljati in ker se vsi ti načrti za zdaj še ne morejo presoditi.

Dandanes naj bo le taka vojaščina, ki se naslanja na gospodarstveno moč naroda. Naša davkowska zmožnost pa ni dalje v stanu prenašati tako velikanskih potrebščin za vojaštvo, država bi se morala zgruditi pod težo tega neprimerne bremena. Nam zastopnikom ljudstva se mora tedaj zdeti neobhodno potrebno, da se potroški za vojaščino znižajo; to bi se moralo kmalu zgoditi v prid urejenim državnim financam in zdravemu narodnemu gospodarstvu.

Najprej je toraj treba odpraviti delegacijo, potem vpeljati najstrogejšo varčnost pri vseh nepridnih potroških, premeniti vojno postavo tako, da se stalna vojna zniža, slednjič pa odbiti pogodbo z Ogersko, da se tako doseže popolna politična in gospodarska (upravna) samostojnost te polovice cesarstva.

Kakor je tu dokazano, je v novih postavah le povikšanje davkov, znižanje pa le višim stanovom, katerim pa to ni tako potrebno niti koristno, da bi se dale opravičiti nevarnosti, stroški in druge nepristojnosti, ki pridejo za njimi.

O sedanjih razmerah se pa te postave ne bi smele nikakor skleniti. Če si državni zbor prizadeva to, kar se za koristno in dobro spozná, pospeševati, mora imeti tudi pogum, to, kar se je slabo skazalo, zavračati.

Tedaj stavim predlog: slavna zbornica naj sklene: „O vladnih predlogah, po odseku za preuredbo davka podanih, se prestopi na dnevni red.“

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

Znam to — znam!“ — potrdil je Bajazet zasmehljivega obraza — „saj nisem le enkrat svojega prvorojenca videl sredi sovražnika, kako je razganjal ga na vse strani, kakor „samum“ pesek raznaša po puščavi; samo podnetja mu je treba, to je — to!“ — določil je — in zopet je začel ogledavati svoje vojske bojni red. Pogled na janičare, na te bojne sokole, kakor je rekal jim, stali so sredi vojske — pogled na Srbske vojščake, stali so na levem krilu in načeloval jim je Lazarjevič, ta pogled ga je napolnil z upom v gotovo zmago. „Allahova milost je z menoj“ — hvalil se je vpričo svojih vojvod — „le-ta hoče pomnožiti mojo slavo. Jutri bode demo videli, kako bodo ležale tam te gnjusne kobilice“ — dejal je in roko stegnil proti Tatarski vojski — „z njihovimi trupi posteljemo cesto prav do Samarkanda, kjer izvršim svojo obljubo, a Timurjeve kadune razdelim svojim vernim.“

„Greh je taka obljuba!“ — šepetali so emiri drug drugemu.

„Kdor je skrunil tuje harem, ta še nikoli ni bil brezi kazni“ — odmajevali so nekateri z glavami.

„A kaj bode, ako Timur zmore, „Allah-Akhbar?““ povpraševali so drug drugega. Niso imeli v zmago ti-stega upa, ki je imel ga njih sultan. Padišah ni slišal njih šepeta, njegov duh se je motil z pobojem zaničljivih Tatarjev — ni videl njih dvomljivih obrazov; do cela svoboden bojazni in svojih dvomov, kakoršen je navadno bil pred bitvo, vrnil se je poln veselih misli v svoj šotor, ki je stal na poslednjem pogorji za prvimi bojnimi vrstami.

„Jutri o prvem dnevnem svitu bodite pripravljeni na boj, na novo zmago in novo slavo“ — opomnil je zmagoslavno in razpustil svoje vojvode. „Soliman, ti moj prvorojenec“ — ogovoril je svojega sina, ki je bil otožen, kajti še zmerom ga je grizlo očetovo zaničevanje, spremil je z emiri vred sultana prav do šotora — upam, da bodeš jutri veren svojej obljubi!“

„Bismillah!“ — spregovoril je Soliman otožen, vrelo je v njem skrivaj — „z dejanji dokažem, a ne prvič, svoj povod, nikakor pa ne z otroškimi besedami.“

Sultan je nekolikrat prikimal z glavo in mirno gladil brado, ta odgovor mu ni bil neljub; znal je, da sin, ohol in ponosen, raji pogine, nego da bi razkalil svojo besedo; a poleg tega je dobro slišal svojega sina oholi upor; a vendar je brezi daljših besed poslovil se od njega, najmlajšega sina, Mohameda pa je prijel za roko in peljal v svoj šotor.

Sultana Bajazeta šotor, ki je bil majhna palača iz svile in damaska na šuplih srebrnih slopéh, poznali so vsi, zračil ga je mogočnega preroka sveti prapor, plapolajoč nad njim — značil zlat polumesec s zvezdo, ki je visoko gledala z njegove srede na srebrni žrdi. Telesna sultanova straža, močna 10.000 mož, stražila je ta šotor, pred katerim je gnjelo se množno služabništvo. Bajazet torej ni pogrešal ničesar, tudi životnega razkošja ne, kajti krasna Milica je z njim vred bivala v tem šotoru — Milica, njegovo najljubše srce, kedar pohotne strasti niso motile njegovih misli; Bajazetu ni manjkalo ničesar, pogrešal je le divje Drinopoljske plese ali Bruskih odalisek divje mitosti, na te pa je zabil o bojnem hrupu, ta hrup je nameščeval njegovih odalisek petje, konjsko dirjanje o pohodu ali o vajah pa je nameščevalo saltimbanke, Miličine besede so mu preganjale vse spomine na basni, ki so mu burile razum, preganjale spomin na njegove pripovedalce, njene ljubezni dokazi, svobodni vseh nevrednih misli, čarali so mu Allahovega raja blagosti, ki jih je bil prorok obljubil svojim nastopnikom. Bajazet je bil srečnejši na pustih Angorskih gorah, nego v Drinopolji ali v Brusi o divjih gostijah in o pustih radovankah; a danes, ko je sè svojim sinom Mohamedom vred stopal v šotor, polnila mu je prsi gotove zmage, gotove slave nada, zato je ognjenih oči, plamtečega obraza, o smehu okrog ust razgrnil celó petega oddelka zavese v svojem šotoru in sè sinom vred stopil pred Milico.

„Hosudarka“ — ogovoril jo je — „raduj se z menoj vred in razjasni svoje obličje v daleko bodočnost, polno slave tebi in tvojemu sinu; džini (dobri duhovi) so na straži bili o njegovem spočetju in rojstvu, da je že „faris“ še tako mlad.“

„Moj sin je tvoj sin, moj gospod!“ — opomnila je pokorno Milica, ali ta pokornost je bila podobnejša milostivi gospodaričini ponižnosti do služabnika — „junaška kri se pretače po njegovih žilah; kaj je učinil tako znamenitega, da ga tako hvali njegov oča, a njegov oča je Bajazet?“

„Njegovi roci ste še slabi, ne zamahnili bi z jata-



ganom, da bi vsekali do kosti; kar pa je več, nego močna roka, to je duh in moška odločnost, razvita že v otroškem srci, to je učinilo, hosudarka, da je drag mojemu srcu, draži, nego je dragega učinila mi svest, da je tvoj sin“ — dejal je sultan jako hinavski, Milico prijel za obe roci in ognjeno gledal jej v oči; — „edin on je pomnil svojega očeta danes, ko so vsi, ki sem jih sicer slišal, da so vriskali o boji, — da, tudi Soliman, moj prvorojeni sin, nasvetoval mi je sramoten beg, — le njemu je na umu bila moja slava, očetova slava, da bi nerazkaljeno dedovalo moje potomstvo „Bismillah!“ — vskliknil je z vzvišenim glasom — „kakor je edin bil očetove slave zavetnik, tako bode tudi edin moj nastopnik; v njegovi roci oddadem o svojem časi svoje sultanije bodočnost in vlado vsega svojega sveta, sultanica — Valideh!\*) Na pričo tega ti — še dečku dajem vodstvo svoje zasedne vojske, da jej bodeš jutri načeloval v družbi z emirom iz Amazije!“ — opomnil je Mohamedu.

Mohamed se je radostno zasmijal, tlesknil je z rokama, prav tako, kakor dečko, ki je dobil igrače, ktere je že dolgo časa želel. „Haha!“ — vrisknil je otroški radosten — „videl sem te, dragi oče, kako si v Brusi uporne gruče razganjal s svojim okom; preveriš se, da nisem gledal te zaman; ker je moja roka pre-slaba, da bi vladala jatagan, zato pa je dosta močna, da bode prožila puščico. Ha, jaz sem vodnik, kakor so vodje moji bratje, ki me pogledujejo s zavistnim okom, zaničljivo“ — dejal je in vspel se, tlesknil je z rokama, podprl se pod pazuhu in gledal je okrog sebe tako samosvesten, kakor bi bil on izvor nastopku vsega bodočega dne; — da, saj je bil dečko.

## Obrazi iz življenja.

### III.

#### Odgoja po módi.

(Dalje.)

Čez nekaj časa postane Fredi, ki je bil že „feldvebelj“, lajtenant. To zopet stane veliko, a gospod Gosár se ne meni za nobeno reč več. Naj gospodari „ona“, kakor vé in zná. On se zabava s svojim vrtom. Mladi komaj 20 let stari lajtenant je premeščen kmalu potem v drugo mesto. Piše le materi, pa zopet le takrat, kedar potrebuje denarja. O očetu ni nikdar nobene črtice v pismu.

Poleti se preseli družina nekam na deželo. To je navada pri gospôdi, ki to zmore. Le gospod Gosár ostane v mestu, kar mu je zelo po volji. Ima vsaj nekaj tednov mir. Kraj poletnega bivanja si je gospá Gosarjeva zbrala — ne brez premislika. Sploh je vselej delala s premislikom. Blizo trga, kamor je šla družina, sta bila namreč dva bogata grajščaka, eden mlad, drug v srednjih letih, oba neoženjena. Vkljub obilnih večernih veselic, zabav, plesov, koncertov, ki so mošnjičku zlo deli, gospá Gosarjeva ni mogla na limanice svojih hčERIC v mestu ne enega tička z bogatim perjem vjeti. Par se jih je bilo sicer prijelo, a so zopet odleteli, ko jih je jela gospá za žilo tipati. Vsak si je mislil: „Tičica je sicer krasna, pa bo tudi hotela imeti zlato kletko in drago perje in hrano.“ Zato si je marsikateri premislil, dokler je bilo še čas, in angeljčka sta ostala še prosta.

Kar se v mestu ne spečá, za tisto se večkrat na kmetih, po deželi trgajo. V tržičku je kmalu vse govorilo o „tujcih“ iz mesta. Domače lepote, hčere urad-

nikov in hišnih posestnikov, kar jih je bilo gosposkih, so bile zanemarjane in marsikateri hud pogled je zadel gospó Gosarjevo s hčerama vred, ki so pa le zaničljivo gledale „neomikano deželno občinstvo.“ Kdo se je mogel meriti z njimi! Kaki ste bili Elvina in Noriberta proti uradniškim in drugim hčeram! Kakor Silfide ali mlade boginje proti neokornim pozemeljskim hčeram.

To so bili dnevi za mladega Rodriga! V šoli je bil sicer vjel dvojko, a gospá Gosarjeva je vsakemu, ki je za to vedel, pravila, da imajo profesorji piko ná-nj, ker dvema ni hotela dati hčera v zakon. Zdaj je fanté ves čas klatil se okoli, pojal kokoši, pobijal okna, tresel sadje, zrelo in nezrelo itd. Mati je plačevala škodo, zato mladi gospodič ni bil tepén, kar bi se mu bilo sicer gotovo vsak dan po večkrat zgodilo. Le enkrat jo je bil vjel. Lučal je namreč za privezanim pesom kamenje. Ta se je jeze penil, zaletaval in zaletaval tako dolgo, da se je odtrgal. Zaleti se v fanta in hipoma ga podere na tla. Gospodar sliši krik, priteče in ga reši, a fanté ima suknjo raztrgano in roka mu krvavi. Razburjena teče gospá k sodnji tožit kmeta, a tam jej dajo svét, naj svojega gospoda sina naučí, da se ne sme po nikomur, tedaj tudi po psih ne, kamenja metati. Blagorodni sinko je potem nekaj dni domá bil v postelji, mati mu je poklicala zdravnika iz mesta. A ta je brž videl, da fantu nič ni. Vendar, da pomiri gospó Gosarjevo, zapiše drago mazilo in ukaže, da naj bolnik ostane v postelji vsaj teden dni. Mazilo ni pomagalo, ker rana se je zacelila sama ob sebi. Bolj teknila je postelja, ker sinko ta čas ni nadlegoval družih ljudi, le domače. Sodnji pa je gospá Gosarjeva hudo zamerila to, da gospodar pesá ni bil vsaj za dve leti zaprt. Zamero je kazala s tem, da so ona in hčeri od-slej vseh uradnikov rodovine zaničljivo čez ramo gledale.

Tembolj so pa z vsemi ženskimi umetnostmi skušale privabiti grajščaka. Če ženska, posebno mlada in lepa, kakor Elvina in Noriberta, stavi zanjke moškemu, težko jim uide. Zato tudi gori omenjena grajščaka, ki z ženstvom nista še imela veliko ali celó nič britkih skušinj, kmalu tičita na trnkih. Lokavec, mlajši, je do ušes zaljubljen v Elvino, Kavčiču, starejšemu, pa je Noriberta glavo zmešala tako, da si je naročil celó novo obleko, kar se že deset let ni zgodilo. Mati je v sedmih nebesih. Le naglo poroko, da se kateri ne skesá. To se večkrat zgodi.

Kaj pa hčeri? Ste tudi oni zaljubljeni? Čujmo njen pogovor, ko ste sami.

Elvina: „Vselej se smejem, kedar pride ta Kavčič, ta trompelj. Prav medvedu je podoben. Kedar ti poljubi roko, se vselej bojim, da bi je ne snedel. Haha!“ — Noriberta: „Meniš, da ga jaz maram? No, pa saj tudi tvoj ženin ni Romeo. Mlad je res, pa tako boječ, tako lesén! V romanih se taki ljubitelji na smeh stavijo.“ — Elvina: „Taki še bolj, kakor je tvoj.“ — Noriberta: „Ej, že vem, zakaj me zavidaš. Kavčič je bogateji od Lokavca, to je!“ — Elvina: „Le za par tisuč! Pa jaz bi vendar ne menjala s tabo.“ — Noriberta: „Tudi jaz s tabo ne. Moj je že postaren, utegne kmalu umreti.“ — Elvina: „Posebno, če mu boš ti pomagala.“ — Noriberta: „Hm! Ljubila ga ne bom res nikoli.“ — Elvina: „To ti rada verjamem. Kaj pa bo rekel nadlajtenant, ko sliši o tvoji zaročitvi?“ — Noriberta: „Kaj pa tvoj baron?“ — Elvina: „Ej, to je le šala.“ — Tiho! Mama gre. Ona ne sme nič vedeti o vsem tem. Najine skrivnosti bodijo najine.“ — Elvina: „Kakor dosedaj! Tiho!“

Iz tega pogovora je razvideti, kakošna je bila odgoja gospé Gosarjeve. Blagor možu, ki katero tako dobí za ženo!

(Dal. prih.)

\*) Sultanica — Valideh je vladajočega sultana mati.



## Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

Nikomur niso bile na mari njegove besede, ni bilo na mari njegovo početje; ko je mati bila svojega sina hvalo zaslišala iz Bajazetovih ust, pogledavala je iz početka ponosno, polna ljubezni, svojega sinka, a ko je sultan, njegov oče, imenoval jej ga svojega nastopnika, vspamtelo je nje oko, zarudelo jej je obličje, prsi so jej kipele vsled slutnje o bodočesti, ko bode sama, sultanica — Valideh, vladala v imenu svojega sina Otomansko carevino.

„Poskrbela bodem, da se vresničijo tvoje besede“, šepnila je sama sebi moški odločno.

Opomin na Bruso in na upor v njej se je dotaknil, kakor blisek, Bajazeta, stresnil se je, neka čudovita slutnja se je vnela v njegovi duši, a da sam ni znal, privili ste se mu iz ust besedi: „Brusa! Abdallah!“ — Motil se je nekoliko časa z mučnimi misli, naposled pa je stresnil glavo, kakor bi bil težko zvalil neko pezo sè svoje duše, otrl si je obličje z dlanjo, zasmeh je zopet malo poigral mu po obrazi in začudil se je: „Derviševe besede mogó plašiti le žloto, a jaz, sultan, da bi se jih bal?! — Pretilčeva vsteklost nima nikakoršne moči do moje visokosti, ne oplašim mojih junakov, ne teh Srbskih vojščakov — Allah!“ — vskliknil je in škodoljubo razveselil se — „tvoja milost je zavetnica čestitelju tvojega preroka, sè slepoto si vdaril kozre\*); ničesar ne more Mohamedu, polumesecu njih prerok Issa\*\*), njih križ; sami bi, složni, lahko pogubili Otomansko carevino, pa bojúj njej na prid — da, sami bodo ohranili nje trajnost; — Allah-il-Allah, Mohamed rasul Allah!“\*\*\*) — vskliknil je in zopet je zamislil se v gotovo zmago.

Njegove besede so Milico probudile iz navdušenosti; še enkrat je blagosten nasmeh poigral okrog njenih usten; a zibnili ste ti znamenji, kateri je čarala jej obraznost o slavni bodočnosti, zginila je z obličja jej tudi rudečica, zopet je bila hladna, premišljala je napotja, ki jih v sebi skriva sedanost, ali pa utegne pokazati bodočnost.

„Slišala sem svojega sina hvalo iz očetovih ust“ — spregovorila je na videz hvaležno, skoro pokorno — slišala sem, hosudar, padišah, tudi tvojo obljubo, da bode ta tvoj in moj sin tvoje slave dedič, a to dedišstvo je nevarno; zavidajo mu ga tvoji starejši sinovi, a dobrovoljno ne bodo dali, da bi se ta opasal z Otomanovim mečem; ali predno bode vsega tega konec“ — dejala je in ponosno dvignila glavo — „ne bojim se bodočnosti, ali —“ — umolknila je in svoje oko prosunljivo, svareče vprla v Bajazeta.

„Česa torej, za Allaha“ — povprašal je Bajazet nestrpljivo — „česa se torej bojiš, draga huriska, ki ti jnnaška duša biva v srci?“

„Bojim se zdanjesti“ — odgovorila je sultanica kratko, a pomenljivo.

„Jaz te ne umejem, Mashallah!“ — opomnil je sultan skoro razžaljen.

„Tam pa tam govore v taboru, a to znaš, hosudar, jasni moj gospod“ — govorila je Milica sladko, zato da bi bila v svojih besedah počivajočo trpkost zastrla z ljubkim glasom, — celó nagnila se je k njemu, da je

nje déh víl se okrog Bajazetovega obličja — „saj sam znaš to, da je govorica podobna divji kozi, ki beži po puščavi pred plenečim tičem, a v šotor prav do mojih ušes je prodrla govorica, da je na tem prostorišči boj s Timurjem, s kanom nevaren —.“

„Molči!“ — vskriknil je Bajazet ježno — „ali boj s tem kanom bi bil nevaren tù?! — črednik je to, suženj, kukavica, ki ga takoj jutri vvrstim med najnižje sužnje svoje palače, tega je vreden njegov rod z vsemi svojimi zaslugami; jutri bodeš videla, kako bode surove Tatarske jate razganjal mojih vojščakov bojni hrup, bežali bodo, kakor pesek pluje, kedar ga „samum“ raznaša, a zmago-slavno, draga hosudarka, — zmago-slavno popeljem tebe prav k Samarkandu, zato da bodeš sama videla, kako bodem to oholo gnjezdo promenil v razvalino, Timurjevega harema kadune pa bodem razdelil svojim vernim.“

Milica je z glavo odmajevala zbog teh oholih besed, neka negotovost je omračila nje obličje, stopila je enkrat nazaj in desnico pritisknila k čelu, kakor bi bila premišljala Bajazetovo grožnjo ali kakov odgovor.

„Ali mi ne veruješ, hosudarka?“ — povprašal je sultan skoro srdit — „Allah il-Allah! a jaz sem Bajazet Ilderim, zgoditi se mora, kar jaz zahtevam; ali mi ne veruješ?“ — povprašal je še enkrat, čudil se je, kér je Milica dvomila o njegovi grožnji — „a kedaj si me videla, da bi se bil zbal, da bi torej bil zbežal pred sovražniki, ki so se drznili, da so po robu postavili se meni in mojim vojščakom? — a prisezam, doslé so borili se z menoj čvrstejši vojščaki, nego so le-te Timurjeve jate, ki bode oplašil jih le mojih junakov krik, ki so prirojile, kakor vzrojé kobilice, ki gagajo vsled glada, pa ti mi ne veruješ!“ — vskriknil je tretjič.

„Verujem ti, dragi moj gospod“ — dejala je Milica krepkoglasno, stopila je zopet bliže k njemu, eno roko je položila na njegovo ramo, eno pa je na dokaz svojih pravičnih besed pritisknila na srce in opomnila: „verujem ti, zato ker verujem v tvojo hrabrost in v tvojo voljo, niso ti oplašeni narodi zaman rekali, da si božji odsev; ali —“ — vskliknila je, nje glas je nena-doma bil branjiv, prosunljiv, vzela je roko z njegovega ramena in dvignila jo je na pol — „kedo se je kedaj smel upreti svoji osodi, da bi ga ne bila pokopala? — a tudi tvoja osoda, padišah, zaznamovana je že od početka sveta v životni knjigi, a bojim se, da je osoda skrita vsakemu smrtniku.“

„Jaz sem sam sebi osoda, Bismillah!“ — vskriknil je Bajazet oholo — „osoda sè svojo vlado ne seza do mene, kakor bodem sam hotel, tako promenim svoje osode črke v životni knjigi; Allah-il-Allah, a jaz sem Bajazet Ilderim, njegovih pravovercev padišah“ — opomnil je zaničljivo, da je Milica sama prestrašena stopila od njega; Bajazet pa raztraščen ni zapazil tega: „a tebi na dokaz“ — govoril je strastno dalje — „da le jaz vladam svojo osodo, osodo svoje carevine, zahtevam: daj nazaj kinžal, njegov držaj temu kavrinu, zato da se razdere vsa moja zaveza z njim, s katerim me je nesrečna ura zedinila tam v Drinopolji in zapeljala tvoja navzočnost\*), ha, ha! ha, ha! jaz, padišah, da bi pobratim bil kavrinu? — kedo je kedaj slišal to? — a kedo bi veroval, ko bi slišal to pravljico? — Ne, ne!“ — govoril je srditejše in srditejše — „ni trenutja ne sme dalj časa več trajati ta — meni sramotna zveza s tem rajevcem, pa zakaj bi tudi trajala dalje? — Srbski vojščaki že stojé pri Angori zedinjeni z mojimi junaci in bodo na stavu borili se s Timurjevimi ordinci, ne vdriži jih več ta tvoj vojvoda, tudi razdora nika-

\*) Kozri so kristijanje.

\*\*) Jezus.

\*\*\* „Bog je bog, Mohamed pa njegov prorok.“

\*) Te besede so v zvezi s povestjo „Milico“, ki pa je ni prinesel še noben naš list.



koršnega ne učini med menoj in med njimi; zakaj bi mi torej bilo treba ga? — konec je njegove namere, padišah ne sme dalje živeti v zvezi s zaničljivim rajevcem.“

„A to je bil edin namen tvojega činstva v Drinopolji, sultan?“ — povprašala je Milica in čudila se; gorelo jej je iz oka, trgalo je to jej usta, to je bilo jej sramotno, zaničljivo, gnjusno.

„Da, edin ta namen je bil“ — potrdil je Bajazet — „menda vendar nisi, ti mudljava ženska, menila, da se padišah vdade kaki zvezi s kavrinom, a ko bi kavrin bil največi vojvoda — da se vdade brezi vsakojakega namena, le vsled zgolj prijateljstva? — v primerji z menoj je suženj vojvoda in kralj in vsak kavrinsk knez, a da bi jaz, gospod, mogel biti sužnjemu pobratim? — Da“ — govoril je dalje tako, kakor bi bil govoril sam sebi — „zdaj jim moram časi ugoditi, ali pride čas, ko jim bodem stopil na tilnike, sami pa bodo s svojimi čeli prah otirali s tal, kjer je Mosleminova noga stala; daj nazaj najinega pobratimstva zastavo!“ — rekel je srdito in roko stegnil po njej.

(Dalje prihodnjič.)

### Mnogovrstne novice.

\* *Po vseh viših planinah je sneg padel uni terek.* Tako se poroča iz mnogih dežel c. kr. centralnemu zavodu za vremenoslovje na Dunaji. Ker je potem ostra burja začela pihati, je nagloma mrzlo postalo in po vsi Evropi noter do Francoskih gorá in Zadarskega morja kazal je gorkomer prav malo stopinj toplote, na Ruskem padlo je živo srebró celó pod zmrzlin. Zadnje dni noter do pondeljeka pa je neprenehoma deževalo, deloma lilo. „Kmetovalci smo pač reveži — nam je te dni nekdo rekel — poprej suša brez konca in kraja, zdaj pa moče toliko, da polje pod vodo stoji. — Kakor nam beli plajši gorá kažejo, smo menda s toploto za letos pri kraji. Prvi sneg na gorenjskem Kranjskem je padel 23. dne t. m.

### Naši dopisi.

Iz Rusije 15. sept. 7. \*) — V enem iz prejšnjih pisem sem čitateljem „Novic“ razkladal, kako nepravilna je bila sodba Turških prijateljev v Evropi o bitvi pri Plevni, v kateri niso zmagali ne Rusi ne Turki — še veliko bolj krivična je sodba turkofilov o bitvi pri Šibki. Pri Plevni so Turki sedeli na gričih v dobro vtrjenih in silno oroženih okopih, tako da čez robce so molela le žrela topov in cevi pušek in pa migale rdeče kapice o trenutku strela. Z naše strani general Kridener je tako pozabil dolžnost vojskovodje, da je brez pozvedeb naravnost peljal svojo armado v odkriti boj, ne vedé, koliko je po številu sovražnika in kakošen je njegov stan. Ko bi se današnji dan čudeži godili, kakor v starih časih, ko je Božji narod Izraeljev s trobentami vzel sovražno mesto Jeriho, vzel bi bil tudi Kridener Plevno, kajti pravica in Bog je na naši strani, o čemur ni nikakoršne dvombe. Al dandanes, kdor hoče z Božjo pomočjo zmagati, mora dobro vedeti, na kaj se sovražnik naslanja in s kakošnimi pripomočki in sredstvi se brani. Ako je sovražnik silno vtrjen, treba je proti njemu postaviti armado vsaj dvakrat silnejšo po številu in še v rezervi je treba imeti najmanj četrti del napadajočega števila armade. Pri Plevni vsega tega na naši strani ni bilo, boril se je eden stoječ na odkritem polju z dvema sedečima za

okopom; vendar več nesreče se nam ni zgodilo, kakor to, da boj je ostal nedognan za vse, kdorkoli hoče pravično soditi. Pri Šipki je bilo vse ravno nasproti. Branili so se naši, napadali so Turki. Turek je dobro poznal krajne razmere in natanko vedel, koliko je naše posadke in na katerih gričih; zasedel je protipoložne griče in žlebove, pokrite z gostim grmovjem in drevjem. Po oficijelnih sporočilih, katera potrjujejo tudi tuje nepristranske priče, prvi dan bitve naših je stalo 3000 proti 40000 Turkov, v poslednji, sedmi dan je bilo naših 15.000 proti 70.000 sovražnika, tedaj počez 9 naših proti 55 Turkov — in Turek je bil vendar primoran odlaziti. Turški prijatelji v Evropi Ruskega junaštva pri Šibki ne vidijo; oni slavé Turško hrabrost, ki so v sedmih dneh z ogromnimi trumami naredili do sto naskokov na peščico naših junakov; ali naše vojništvo si je zapisalo Šibko z zlatimi črkami v svojo zgodovino, ki jo bo z začudenjem čital vsak pravičen sodnik današnje Slovanske borbe z zverinskim trinogom. Pri Šibki se je tudi pokazalo, da Bolgarski narod, ki se je do zdaj slavil kot miren priden zemljedelec, umé biti junak, dostojin stati na strani svojega Ruskega brata v borbi za svetinje človeštva, katere je tako dolgo in tako barbarski teptala Azijaška orda. Sledeči slavní epizod iz Šibkinske drame zasluži, da ga priobčim čitateljem „Novic“. Na griču pod goro S. Nikolaja je stalo tretji dan boja v okopih 300 mož naših in 300 mož iz Bolgarskega krdela, na katere so Turki s protiležečega griča izza dreves s posebno jarostjo streljali. Na večer je našim 600 junakom zmanjkalo patronov in nehali so streljati. Turki, zapazivši nadlogo, so vdarili s krikom „allah“ čez žleb in gor po griču proti našemu okopu. Turki, ko bi bili v takem položaji, v kakoršnem so bili naši, popihali bi jo bili izza okopov, ali Rusi in po njihovem izgledu Bolgari nimajo navade bežati, ko patronov zmanjka, ampak po Črnogorski s „holodnim orožjem na vruga“. Ko so Turki prispeli pod okope, vsula se je na-nje izza okopov toča kamnja, potem kepe zemlje, ranci s peskom, hlodi, kosi zlomljenega orožja, in ko je tudi tega dandanes nenavadnega orožja zmanjkalo, skočili so na robce in z bajoneti je 600 junakov planilo na sovražnika, katerega je bilo vse črno po rebrih. To je bil tisti trenutek, o katerem je sporočil telegraf, da general Radecki je ravno še o pravem času prišel na pomoč. Na drugi strani griča je zagromelo „ura!“ naših 600 junakov z bajoneti so ponovili „ura!“ Turške trume so vdrle navzdol po griču, a z njimi v žleb je zažvižgala toča krogel iz pušek prispevših Radeckovih strelcev. Koliko je pri Šibki padlo Turka in koliko naših, so sporočila različna. Kar se tiče naše zgube, ni dvombe o resničnosti naših oficijelnih sporočil, ki govoré, da je padlo ubitih 800 mož, ranjenih pa je bilo 2000, tedaj vseh 3400 mož. O Turkih trdi dopisnik Daily News, da jih je padlo ubitih in ranjenih do 25.000; „Golos“ pa trdi, da 5000!?! (Gledé „Golosa“ čitatelje „Novic“ moram opozoriti, da on je nihilist čiste krvi in pri tem Ruska „Neue freie Presse“). Turki sami govoré, da jih je padlo 12.000. Ako vzamemo srednje število med sporočila „Daily News“ in Turškimi, število 17.000 gotovo ne bo prenapeto, če pomislimo, da Turki so napadali kot razjarjeni fatalisti, a naši stali kot junaki, ki nikdar ne ustopajo pedi zemlje, če ne velé strateški oziri.

Zdaj spet, že četrtnkrat, kipí boj pod Plevno. „Rešajetse sudjba narodov“ govoré, ali morda je že rešena. Kako? Bog ve, mi vendar upamo, da srečno, dasiravno bitva še ni bila popolnoma dogotovljena, še niso bili izpolnjeni vsi pogoji srečnega vspeha, katere sem višje našteval. Osman paša ima zdaj okoli Plevne v silnih pozicijah do 80.000 mož; naša napadajoča ar-

\*) O naročilu Kranjskih pridelkov pride odgovor s pismom.



## Zabavno berilo.

### Obrazi iz življenja.

#### III.

#### Odgoja po módi.

(Dalje.)

Elvini se ne zgodi taka, kakor njeni sestri. Čez dva meseca je gospá Lokavčeva. K ženitovanji je povabljen tudi lajtenant Fredi, ki pri tej priliki s vsakom bratovščino pije, mater svojo pa zopet zeló za mošnjico strese. Da je mogla Elvino pošteno oskrbeti, je moral Gosár iskati večega posojila. Zadnji desetaki od tega so šli s Fredom. Novoporočena se odpeljeta za mesec dni na potovanje po svetu. To je navada pri gospódi. Potem pa se mlada gospá slovesno vpelje na Lokavčevo posestvo.

Mladi gospodič Rodrigo se že veseli počitnic. Gospod svak mu je pri ženitovanji obljubil, da ga bo vzel ves čas k sebi na grad, kjer bo lahko ribe lovil, streljal in druge burke uganjal. Ves čas misli le na počitnice in šteje dneve do njih. To zamaknenje v prihodnost ga je tako zavzelo, da je šolo izdelal slabo, ali marveč, da je ni izdelal. Čeravno je gospá Gosárjeva v svilnatih krilih proti koncu leta hodila okoli profesorjev moledovat za-nj, bo moral isti razred vendar-le še enkrat skonca začeti. A kaj to njemu mar! Da je le enkrat pri svaku na gradu!

Kako je Elvina srečna! Srečna? Že mesec dni potem, ko je s soprogom prišla od potovanja na novi dom, dobi mama Gosarjeva pisemce od gospé Lokavčeve. Med drugim je v njem stavek: „Vse bi še bilo. Gospod Lokavec je dober mož, a premalo se briga za-me. Ves dan tičí pri delavcih, hodi po njivah, gozdu, vrtu in hlevih. H kosilu pride ves umazan in po hlevih in živini dišeč. Pošlji mi najnovejših romanov. Meni je strašno dolg čas.“

Če je mladim ženam dolg čas, nevarno za možé.

Kaj pa z Noriberto? Kar se je sestra omožila, je tudi nji dolg čas. Prej ste včasih kaj pokramljali, pa je pretekla ura. Vedno in vedno romane brati se pa človek naveliča. Gledišče in koncerti sta le zvečer, kam z dnevom? Sestro je parkrat obiskala, al tam na kmetih je še bolj dolgočasno. Nobene družčine ni. Zato jej mati ne zameri, da zdaj rada hodi k svoji prijateljici, hčeri precej bogatega trgovca Torbarja. Hiša trgovca je poštena, v dobrem imenu, zakaj bi ne hodila tje, ne hodila sama? Mladi sin trgovca, komaj dvajset let star, je ves dan v prodajalnici, Noriberta pa hodi v sobo, kjer s prijateljico citrate in pletete.

Nekega večera prosi Noriberta mater dovoljenja, da sme za več dni peljati se k sestri na grad. Zakaj bi jej gospá Gosarjeva tega ne dovolila? Drugi dan se odpelje gospica. Mati je brez vse skrbi.

Čez par dni gre po mestu govorica, da je zmanjkalo sina trgovca Torbarja. Govorica trdi celó, da je ž njim vred zmanjkalo očetu v kasi več tisuč goldinarjev. Koliko — tega govorica ni natančno vedela. Ta govorica je priletela tudi policiji na uho, in ker je gospod Torbar, še predno je zvedel, da mu je sin zginil, naznanil tatvino sodniji. Policija se tedaj spravi na noge. Večkrat se policiji posreči, da dobí sled tatú, manjkrat to, da dobí tatú samega, najredkeje pa, da dobí v pest tatu z vkradenim blagom vred. Policija je tedaj na nogah. Posreči se jej, da dobí sled tatú in ta je — mladi gospodič Torbar. To se sme z vso gotovostjo trditi, ker se je zvedelo, da je na železnici vzel vožni list do daljnega mesta. A ni šel sam. Po urad-

nikih na železnici se je zvedelo, da je kupil dva listka. Enega zá-se, drugega za mlado damo, ki je šla ž njim. Dame niso mogli spoznati, ker je bila zavita in imela obraz zakrit. Policija mora tudi to damo izvedeti, ker je najbrže sokriva hudodelstva. Kako pa? Najlože se zve to, ako se poprašuje, kje je v mestu zginila kaka mlada dama.

Kako strmi gospá Gosarjeva, ko nekega jutra stopi k nji v sobo gospod, ki se jej predstavi za policijskega komisarja! Policija v njeni hiši! Kaj bo mesto reklo, če zvé o tem! Policijski komisar pa je jako vljuden mož. „Ne bom vas dolgo nadlegoval, častita gospá“, jo nagovori, „le par pojasnil želim.“ — „Pojasnil? o čem?“ vpraša gospá še bolj zavzeta. „Je morda kak posel —“ „Ne zamerite, jaz bi rajši govoril z gospodom Gosarjem.“ — „Z Gosarjem?“ — „Da!“ — „O čem? Saj sem jaz gospodinja.“ — „Dobro! Vi imate dve hčeri?“ — „Dve. Ena je zdaj gospá Lokavčeva.“ — „Vem“, poprime komisar, pogledavši v svojo zapisnico. „A, druga, mlajša?“ — „Gospod, čemu to izpraševanje?“ strmi gospá Gosarjeva. — „Ne zamerite, moja dolžnost. Je li gospica Noriberta domá?“ — „Jaz mislim, da nimam nikomur odgovora dajati zaradi svojih otrok“ se odreže gospá Gosárjeva razjarjena. — „Dovolite, častita gospá, jaz moram dobiti odgovor na svoje vprašanje. Če ne od vas, moram pač govoriti z gospodom.“ — „Tako? No, moja hči Noriberta je že tri dni pri sestri, gospej Lokavčevi na njenem posestvu.“ — „Dovolite, častita gospá, da jaz temu oporekam. Na grajščini gospoda Lokavca je pač vaš najmlajši gospod sin, a gospice Noriberte tam ni nihče videl.“ — „Kaj? kako?“ strmi gospá, „to ni mogoče! Od kod veste vi to? Je mar poštena moja hiša pod policijskim nadzorstvom?“ — „Ne razjarite se, častita gospá. Odgovorite mi odločno: Je li vaša hči, gospica Noriberta, domá pri vas, ali je ni?“ — „Gospod, vi postajate silni, razžaljivi. Saj sem rekla, da se je odpeljala pred tremi dnevi k sestri, gospej Lokavčevi.“ — „Kdo jo je peljal tje?“ — „Po pošti se je peljala.“ — „Oprostite, da tudi temu oporekam.“ — „Kako?“ „Po pošti se tri dni že ni peljala razen neke stare žene nobena ženska“, pojasnuje komisar gledaje v svojo zapisnico. „Je li to res?“ bledí gospá Gosarjeva, drže se za mizo. „Tedaj vam je to neznano?“ praša komisar z nevernim glasom. — „Saj tudi mogoče ni! Moja hči je predobro odgojena!“ — „Ves sum letí ná-njo.“

Za gospó Gosarjevo je to preveč. Zmanjka jej sape, omahne in se zgrudi na zofo. Komisar pokliče hišino jej na pomoč, potem odide, prepričan, da je na pravem sledu. Popoldne pride k njemu gospod Gosár. „Ali res mislite, da je moja hči pobegnila z mladim Torbarjem?“ ga praša ves pobit. — „Jaz sem prepričan, da se je to zgodilo“, odgovori komisar. — „No, to je sad odgoje moje žene. A kaj mi je storiti?“ — „Vam? Jaz ne vem. Pozvedujte, kam je pobegnila.“ — „Se jej bo kaj zgodilo, če jo policija dobí v roke?“ — „Ako se skaže, da ni vedela za tatvino Torbarjevo, nič! Prišla bo le pod sodnijskim ali policijskim varstvom nazaj.“ — Po tem pogovoru odide Gosár. Kako mu je pri srcu, si vsak lahko misli.

(Dalje prihodnjič.)

## Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

#### 4.

(Dalje.)

Ali Mohamed, njegov sin, stopil je nenadoma med-nj in med svojo mater. „To je moja mati, oče!“ — vsklik-



nil je otroški hud — „a jaz bodem o svojem časi tvoj nastopnik, nečem, da bi osramočen bil v svoji materi.“

Bajazet je stopil nazaj, omahnila mu je dvignjena roka in otožen je gledal svojega mladega upornika; a nenadoma se drugi protivnik prikaže pred-nj, skočil je izza preproge, ko hitro je bil Bajazet grozeče roko stegnil po Milici, in stopil je med-nj in med Milico k sultaniču in strastno je rekel: „Sultan, z menoj bojuj! jaz sem ti enak vsled svojega rodu, — da, jaz sem vzvišenejši, nego si ti!“

„A kedo se je predrznil —“ — povprašal in vskliknil je Bajazet, njegova roka pa je segnala po jatagan.

„Jaz, Manuvel, Grških carjev vnuk“ — odgovoril je mladenič neprestrašeno — „jaz, čegar očetje so se že rodili v škrlatu, ko so tvoji, jednaki Timurju, črede pasli po Turkestarskih pašnikih. Na poroštvo so ti dali me, jaz ne služim tebe, temuč le svojo gospó, jasno hosudarko, a nje mirni smehljaji so mi plačilo in povračilo; dokler bodem živ, nihče ne sme ni s pogledom razžaliti moje gospe, ni ti, sultan, ne, tudi tebe se ne bojim.“

Bajazet je z Manuvela svoje oko umaknil na svojega sina, otožen je bil, jezen pa ne; njegov sin, še deček, njegov tovariš pa ne še mladenič — oba sta se po robu postavila njemu, ki so se njegovega pogleda bali, ter tresli najslavnejši vodje, zdelo se je sultanu to tako čudovito, da je glasen smeh zagnal, nenadoma pa utihnil, kakor človek, ki ga kaj strašnega oplašči o radosti; povsili je glavo, obledel je njegov plamteči obraz, a oko, ki je sicer, kakor živ ogel, plesalo v očnici, zastrlo se je sè zavojem trpke žalosti, pogledal je Milico nekako nesmelo, obe roci na prsi položil in o največem kesi je bolestno jeknil: „Allah-Akhbar! kaj sem učinil?“

Milica, ki je o vzbuhi njegove strasti nepremično stala, kakor kaka gospodarica pred upornim sužnjim, Milica je nagnila se naprej, sklonila se je k svojemu sinu, poljubila ga je na čelo, obrnila se je v Manuvela, v svojega panoža, svojo roko položila na njegovo ramo in s kregajočim glasom opomnila: „Ne pristuje tebi, ker se staviš med mene in mojega gospoda, tim menj pa ti pristuje to, ker se upiraš njemu; idi, dragi dečko, in straži zopet vhod v moje bivališče, kar je tvoja naloga; moj sin“ — dejala je in pokazala Mohameda — „le-ta se preveri, ali bodeš pokoren mojemu ukazu.“

„Tvoja najmanjša želja je meni ukaz, jasna gospá“, opomnil je Manuvel občutno — „jaz, Grških carov sin, rojen v škrlatu, suženj sem, rad ali nerad, tvoji volji, ni treba mi torej oglednika.“

„Jaz zahtevam to!“ — dejala je sultanica kratko.

Manuvel je roci navskriž del na prsi, sklonil glavo in molčeč odšel sè solzo v očeh; Mohamed se je ozrl v svojega očeta in v mater — in obotavljivo je odšel za njim.

Bajazet in Milica sta ostala sama, nekoliko časa sta molčala oba, motili so tihoto le težeči glasevi Bajazetovi, ki je pred Milico stal, kakor grešnik stoji pred svojim sodnikom, ni se upal svojih oči dvigniti v njo.

„Padišah!“ — spregovorila je Milica mirno, vdano ali svobodno, nje besede so se sultanu zdele, da so puščice, kajti tresel se je o njih in še bolestnejše je stokal, ali morda je le hlinil se? — „Ti si sultan in moj hosudar; tvoja volja je meni zakon; ná torej poroštvo svojega pobratimstva z vojvodo Topličaninom, poroštvo svoje zaveze, katera je najslavnejše Srbske vojnike zedinila s tvojimi prapori, ná to poroštvo, nehvaležnik!“ — rekla je in segnala v nedrije, vzela iz njega nožnico, v kateri je bil kinžalu ročaj, potegnila ga iz nje in podala sultanu.

„Allah-Kérim!“ — vskliknil je sultan, poroštvo z roko porinil od sebe in stopil korak nazaj — „ne, ne, Milica, draga hosudarka! pregrešil sem se, izneveril svoji besedi, razžalil sem te, draga „peri“! ali ti si milostna, kakor so rajske huriske milostive, džini bivajo v tvoji duši, zato prizanesi moji strasti, ki je vstala v meni, zato ker sem sodil, da bi tudi ti utegnila verovati, da bi Bajazet ne mogel sam upreti se paglavcu Timurju in njegovim jatam, da bi jutrajšnjega dne osoda slonela na kavrinskih vojščakah in na tej zvezi; jaz želim, da bi moja slava neoskrunjena bila tebi, nihče se ne sme drzniti, ter jednčiti se meni — ne v junastvu, ne v moji ljubezni do tebe, le dokler sem jaz tvoj edin „faris“, le tako dolgo časa sem vreden tvoje milosti in brezi skrbi, da me imaš rada. Hosudarka!“ — opomnil je skoro proseče — „padišah se ti pokorí in spoznava svojo hibo, pogledi me zopet milostno in umorí gnjusnega škorpiona — nevoljo v svojem srci!“

Milica se je smijala, ugajala jej je ta sultanova pokora, da-si je v svesti bila si svoje moči do njega, vendar ni bila hladna do nobenega novega dokaza njegove poslušnosti, saj je bila ženska, a kateri ženski bi to ne bilo prijetno? (Dal. prih.)

## Mnogovrstne novice.

\* V Rimu sloví zdaj kot tenorist neki frančiškan frater Ivan (Fra Giovanni). On ima najlepši tenor, ki si ga človek misliti more. Ponujala se mu je zato velika plača, ako bi zapustil samostan in šel za pevca na gledališče. Ko pa papež to izvé, pokliče ga k sebi in mu obljubi odškodovanje za to, kar se mu je od gledališča ponujalo. Pobožni minišček na to odloči svoj glas samo upotrebljevati na povelicanje službe Božje. Cerkev „Della Stemmata“, kedar on poje, je polna, da se vse tare.

## Naši dopisi.

S Kranjske gore 29. sept. (Zgodnje zime žalostni nasledki.) Sneg, ki je pri nas h koncu preteklega tedna zemljo tudi po ravnem precej debelo pobelil, je sicer skopnel in tudi po gorah precej visoko gori odlezel, a nastal je potem hud mraz, in že tri dni sem se dela led na vodi. Slana, ki je je vsako jutro vse belo, kakor da bi zemljo pobelil sneg, je poparila vse rastline na polji. Turšica nam je obetala prav dobro letino, al ker še ni dozorela, je sedaj po nji; polovico manj je bo, kakor se je je pričakovalo. — Prav tesno bo tedaj šlo ljudem za potrebni živež, ker od nikodar ni zaslужka. Prejšnja leta so hodili naši možaki na delo na Koroško in Štajarsko, letos so pa po večem vsi domá, ker ni dela v sosednjih deželah, kjer tovarne za železo prav malo delajo in tedaj prav malo delavcev potrebujejo. — Ubogega kmetovalca pač zmirom zadevajo ne-zgode in tarejo nadloge; ni se mu mogoče okrepiti!

Iz Most 10. sept. — Včeraj je bil pri nas za župana izvoljen Boštijan Vrbič, posestnik iz Most, za svetovalca pa sta bila izvoljena posestnika Janez Lap iz Žej in Janez Lukanec iz Most.

Iz Žirov 27. sept. — 27. dne t. m. smo tukaj imeli volitev novega župana in 3 njegovih svetovalcev. Volitev bila je silno viharina — menda zato, ker je nekaj volilcev našuntanih bilo od nekega človeka, da so možá volili za župana, kar ni bilo drugim nikakor všeč. Pa pri vsem njihovem prizadevanji je Anton Sedej dobil menda samo 5 glasov, Tomaž Naglič pa 9 glasov. Potem se je vdrugič volilo in izvoljen je bil z 11 glasovi



lajo, vratove bi jim naredil iz mehurjev s kozjo in volovsko krvjo, ter potem odstopil. Turki bi potem planili na-nje, jih poklali, a slamnate okrvavljene glave na kole nateknili ter telegrafirali v Carigrad, da so toliko in toliko tisoč Rusov ubili, Evropa bi se radovala, a jaz bi šel na Carigrad. „Ne, ne, Nikifer Nikolajič! me zavrne Pavel Aleksandrovič, vi se motite, Turki res da so Turki, ali omikana Evropa je prebrisana, ona se ne dá goljufati, ona hoče videti ne kozjo, ampak resnično človeško kri, in mnogo, mnogo Ruske krvi. Pa vspokojte se, dveletno diplomatično igro smo dobili — današnja vojska je igra v šahmat, tudi to bomo vdobili.“ Ker sem prepričan, da je Evropa res omikana, sem Pavlu Aleksandroviču verjel in po čaju Ane Petrovne prav sladko zaspal, še celó zajčji hrbti in svinjske krače Poljskih pan me niso budile.

## Zabavno berilo.

### Obrazi iz življenja.

#### III.

#### Odgoja po módi.

(Dalje.)

Že drugi dan je brati po časnikih zasledovalni list z natančnim popisom mladega gospodiča Torbarja, ki je najbrže všel v družbi z gospico Gosárjevo. Vse sodnijske oblasti so prošene, da ju, če ju dobé, zgrabijo in po varnem potu sem pošljejo. Gospá Gosárjeva se zapré v sobo in ne pusti nikogar k sebi. Vse mesto govori o tej najnovejši škandalni dogodbi.

A britki kelih gospé Gosárjeve še ni izpraznjen. To je komaj začetek, še le prve kapljice. Zgodí se namreč to-le:

Gospodič Rodrigo je pri svojem svaku. To so dnevi zá-nj! Ves dan se klati po gradu in okolici, strelja vse, kar vidi, mačke, tiče, golobe, kokoši itd. Ne zadene sicer nič, ker ni vaje, a vendar s svojim pokanjem straši ljudi, posebno otroke in živali. Zato je polno pritožeb pri gospodu Lokavcu. Rad bi mu prepovedal to in vzel puško, ali Elvina vedno pravi: „Pusti mu veselje vsaj te dni. Saj se mora v mestu tako noč in dan učiti.“ — Razposajeni dečko je potem še bolj srborit in hudoben.

Nekega dne se po kosilu dobro napasen podá pod grad. Tam na ledini igra več vaščanskih otrok; tudi pastirjev je med njimi. Tik igrališča stojé sosedovi hlevi, skedenj in svisle polne slame. Srborit, kakor je, začne poditi otroke. Pastirji se mu vstavijo, ravno za hlevom. „S pota“, žuga gospodič, „če ne, bom strelil.“ V tem nameri s puško med-nje. Otroci se umaknejo, a v tem hipu pride gospodar izza vogla. „Z rok puško“, zakriči nad njim in se mu bliža, da bi mu vzel nevarno orožje. Rodrigo je jeze ves zelen, vzdigne puško, blisk in pok in kmet se zvrne, zadet v trebuh. Plah vrže puško od sebe in beži v grad, več kmetov, ki so to videli, za njim. Velik ropot nastane, vse dere skup. Vriš je tem večí, ker se začne iz slamnate strehe kaditi. Tleči zamašek od puške je zletel na streho in čez pet minut je vse v plamenu. Veter potegne in vsa vas pogori, ker gasiti ni mogoče. Škoda je velika, tudi več živine zgorí.

Srd vaščanov je grozen. Vse sili v grad in da ni žandarjev o pravem času, bili bi ga razdjali. Vse upije po pobalinskem morilcu in požigalcu, vse ga kolne. Še sicer spoštovani in priljubljeni gosp. Lokavec si ne upa z grada. Elvina, h kateri je bil Rodrigo ves plah pritekel v sobo, leži v omedlevcih, dečko pa pod po-

steljo strahu trepetajoč. Žandarji pomirijo vaščane rekoč, da pobalina ni več v gradu, ampak je pobegnil v gozd, kjer ga bodo pa že dobili. Jok in stok ljudi, izmed katerih so nekateri ob vse prišli, je velik. Gospod Lokavec precej razdeli denarja in živeža med nje. Gospodiča Rodriga pa zvečer žandarji zlečejo izpod postelje in ga ženó v mesto. Plakanje sestre ne pomaga nič. Obstreljeni kmet je hudo ranjen, a do smrti ne. Zdravnik, po katerega je bil Lokavec brž poslal, obeta rešitev, a dolgo bolezen.

Drugi dan zvé gospá Gosárjeva, kaj se je zgodilo in da je Rodrigo v ječi zaprt. Nov meč za njeno srce. „To imaš tvoje odgoje sad“, se britko posmehuje gospod Gosár. „Moji otroci to niso. Moje srce je že neobčutljivo, otrpno.“ Potem gre na svoj vrt in se zapre v rastlinjak. Oko mu je suho, obraz kakor lesene podobe neganljiv.

Preiskava zoper Rodriga je naglo končana. Zavoljo mladosti in ker je storil dvojno hudodelstvo le v naglici in nepremišljenosti, je obsojen le na pol leta. Ranjencu pa sodnija pripozna dva tisuč gold. odškodnine, ker je oženjen in oče več otrok in za vselej za delo nesposoben postal. Gosar mora plačati. „To je njegova dota“, reče hladno. Gospá Gosárjeva je vsa potolčena.

A še ni dosti britkosti. Dva meseca pretečeta, kar je Noriberta zginila in ni bilo nič slišati o nji. Nekega dne pride pismo iz Hamburga. Pismo je od Noriberte. Vsa skesana naznanja, da je všel Torbar v Ameriko, kamor sta oba mislila bežati. A ko se je je nasitil, popustil jo je brez denarja. Zdaj je vso svojo zlatnino in svoj lišp poprodala, a tudi ta denar je potrošen. Zato prosi milo, naj bi jej mati poslala toliko, da bo mogla nazaj priti, če jo hočejo še v hišo nazaj vzeti. Če pa ne dobí nobenega odgovora, bo v morje skočila.

„Naj skoči“, reče Gosár strašno miren, „vlačuge jaz ne maram.“

„Saj je vendar tvoj otrok“, očita gosa Gosárjeva.

„Moj že davno ni, le tvoj“, reče Gosár z globoko britkostjo. „Ne besede več o ciganki.“

Materno srce je bolj usmiljeno. Ker nima denarja, zastavi vso zlatnino in pošlje hčeri denarja. Čez teden dni pride Noriberta domú. Toda je ta shujšana, posušena in upadla podoba res prej tako cveteča Noriberta? Kje je ostal cvet. „Kaj si storilo, dete moje!“ se zjoka mati vgladavši jo. „Oj ti grdi zapeljivec!“ Gosar je še pogledati neče. Sploh ga ni več k rodovini, ampak tiči na vrtu ali pa v svoji sobi, kamor si dá jed pri-našati. Le malokdaj mu gre kaka beseda iz ust. Zaprt in osoren je za vsakega.

(Dalje prihodnjič.)

## Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

#### 4.

(Dalje.)

Vtaknila je zopet kinžalu držaj v nožnico in nožnico skrila v nedrije, smijala se je, stopila je k njemu, milostno gledala ga, obe roci, kakor hinavski, položila na njegovi rami — in nježno je opomnila: „Učinila sem, kar zahteva tvoja volja, dragi hosudar! učinim pa še več, ali čuj!“ — opomnila je, prestrašila se je to trenotje in vlekla na ušesa. Bližal se je šotoru topot mnogih konj, ki so strašno dirjali.

„Kedo bi to bil?“ — povprašal je Bajazet samega sebe, ni kazal nikakoršne zadrege; ni več govoril s krasno Milico, zopet je bil sultan, vojevoda, ki ga nič ne more iznenaditi.



Konjski peket je nehal blizu šotor, po glagolu človeških glasov, prodirajočih v šotor, spoznala sta Bajazet in Milica prihajalce.

„To je Srbski Štepan“ — opomnil je sultan.

„Moj brat je to!“ — vskliknila je Milica — in radostno tlesnila z rokama.

A po kratkem časi je Lazarjević sam stopil v šotor, tako je vsak pot prišel k sultanu, svojemu šurjaku, nič se ni oglasil nikoli; Milica je obličje zastrla sè zavojem, a le, ko je pozdravila brata, odgrnila je zavoj na pol.

„Ali jutri torej se udariš z „ordincem“, padišah?“ povprašal je sultana brezi vsakojake obotave.

„Jutri o prvem jutranjem svitu“ — odgovoril je Bajazet — ali morda nisi pozabil tega o teh malih urah?“ — povprašal je ostro.

Štepan je odmajal z glavo. „Kaj je do tega?“ — začudil se je po trenutji — „meni baš nič ni do tega, ali bi se tepel takoj danes, ali stoprv jutri, moji junaci so zmérím pripravljeni na boj, ko bi —“.

„Mashallah!“ — vskriknil je sultan nestrpno — „govôri, brate, po kaj si prišel? — da nisi prišel zbog tega vprašanja, to znam, kaj je torej?“

„Jaz ti svetujem, ne začni vojske jutri, temuč že nocoj se pomakni k Tokatu nazaj“ — odgovoril je Štepan odločno.

„Gehena“ vas naj pogoltne“ — vskriknil je in razsrdil se Bajazet — „ali je vsem vam satan grozo nanesel v babja srca?“

„Oho, polagoma!“ — zahudil se je Lazarjević razžaljen — „res je to, da si sultan, rekajo ti Ilderim, ali z babjeki ne smeš pitati ne mene, ne mojih junakov.“

„A zakaj mi sramoto svetuješ? — zakaj si mi nasvetoval, da bi se umaknil hromemu čredniku?“

„Ali Timurju, ali njegovim „ordincem“?“ — povprašal je Štepan jako zavzet — „kaj še! kedo je to mislil? — oh, za vraga! a sveti Šava mi bodi priča, jaz sam bi ti zapljeval oči, a da si desetkrat padišah in moj fevdni gospod, ko bi se zbal teh —“.

„A koga naj se bojim torej?“ — povprašal je Bajazet, njegovo zavzetje je bilo večje in večje.

„Izdaje!“ — povedal je Lazarjević za gotovo.

„Allah!“ — vskriknil je sultan in za ramo prijel Štepana.

„Ali ti niso razodeli tega?“ — čudil se je Štepan, „bali so se sultanove jeze, zato niso razodeli resnice, te sužnje duše rajše njega in sebe pahnó v pogubo, nego da bi mu mreno strgali z oči. A danisem slučajno zvedel tega, torej — nuj, ni zgubljeno še nič: jaz ti svetujem, nikdar se ne udari jutri, ne moreš verovati svoji Azijski vojski.“

„Ta torej je nevarna?“ — začudil se je sultan razjasnjenega obraza.

„Baš ta je nevarna“ — govoril je Štepan dalje, ni zapazil, da je promenil se Bajazetu obraz — „ali moreš nadejati se, da ti bodo sužnji verni? — jaz za gotovo znam, da njih nekdanji emiri, katere si prepodil z njih zemlje, ter prilastil jo sam sebi, in katerim je Timur dovolil in dal zavetje, — znam, da so zedinili se z njim, zato ne bodo bojevali tebi na prid, sultan!“

„Tako je toraj to — tako!“ — začudil se je Bajazet in zamišljen je kimal z glavo — „ali sem premalo pokaznil jih na poti in o lovu?! — ali je še premalo poginilo teh psov, Bismillah?“ —

„To je bila hiba“ — opomnil je Štepan neprestrašen — „raji bi jim bil ti vrgel kos zlata, saj ga imaš dosta; sužnjega le zlato veže na gospoda, a ti imaš raji kos lesketajoče kovine, nego svoj vspeh; zato se zdaj pomakni nazaj k Tokatu, kjer na ugodnem torišči

Timurjeve jate lahko potolčemo tudi brez njihove pomoči.“

„To se zgodi brezi tega“ — opomnil je Bajazet s krepkim glasom, ki je pričal neomajljivo voljo — „janičarji, ti moji mladi sokoli, in tvoji hrabri junaci, brate Štepan, ne bodo hrbta pokazali sovražniku, kar utegnó učiniti te-te plabe Kurdistanske jate. Ali le potrpi! da snujó izdajo, to mi je že razodel sin Soliman; a jaz jih poznam, borili se bodo z nami vred tako dolgo časa, dokler —“ — govoril je, pa ni izgovoril, kakor bi se bil zbal povedati svojo misel.

„Kako dolgo časa?“ — povprašal je Štepan — „nu, kako dolgo?“ (Dal. prib.)

## Mnogovrstne novice.

\* *Koliko je jezikov in po koliko imajo besed.* Sešteli so jezike, kateri se govoré po sveti, in misli se, da jih ni nad dva tisoč. Pozná se jih namreč 860, izmed katerih jih pripada 53 Evropi. Rihard Lepsius, pruski egiptolog, ki je sestavil občni alfabet, podaje nam popis od tristoindvajset jezikov. Britansko in inostransko biblijsko društvo je prevédlo poleg naznanila l. 1863. sv. pismo v 197 jezikov. Za gotovo se vé, da so „sv. pismo“, „Nasledovanje Krista“ Tomaža Kempčana in „Pavel in Virginija“ Bernardin de St. Pierra (katero delo je tudi nam prevél A. Umek), knjige, katere so se najbolj pogosto tiskale in prevajale.

Sešteli so tudi jezike, katere so posamezni ljudje govorili, in poroča se, da je Mitridat natanko poznal jezike, katere je govorilo triindvajset njegovemu žezlu podvrženih narodov; tako se pripoveduje tudi o vladarjih Frideriku II. in Karolu V. Kardinal Mezzofanti poznal je ob konci svojega življenja 58 jezikov. Moderni linguisti, kakor na pr. Pott, poznajo gotovo nekoliko stotin jezikov, čeravno jih gladko ne govoré. Izvrstnim jezikoslovcem smemo prištevati tudi našega M. Čopa, kateri je govoril in pisal 19 jezikov Evropskih.

V zavodu gluhonemih v Berolinu rabi se do 5000 znamenj pri poduku, kineški slovárji obsejajo 40.000 sinogramov; Angleži cenijo bogatstvo svojega jezika na 100.000 besed. Slovar bratov Grimmov, kedar se dovrši, bode obsejal do 229.700 besed; popoln slovár italijanskega jezika ima od 300 do 400.000 besed.

Ali naj ne misli zaradi tega dragi bralec, da vsakdo pozná in rabi vse besede materinega jezika svojega. Župnik nekega otoka v Friziji zagotavlja, da neki delavec v njegovi župniji vse življenje ne rabi več nego 300 besed. Maksimilijan Müller prišteva enemu Londonskemu gentlemanu od 3 do 4000, a profesorju 10.000 besed. O nesmrtnem Shakespearu pravi, da je sè 15.000 besedami obrisal svet, a Milton v svojih delih ima 8000 besed, stari zakon nima jih niti 6000; ene bukve jih ne obsejajo niti 700. Dela Konfucijeva in naslednikov nimajo nad 2500, a kedor jih pozná 5000, poseduje kineško literaturo historično in filozofično. Bogatstvo jezika v Homerju se ne more oceniti, ono je silno.

\* *V London so nedavno morskega soma živega pripeljali; dolg je 9 čevljev in 6 palcev, tehtal je 10 centov, nekoliko pa je zdaj shujšal, ker je moral se postiti 14 dni. Vjeli so ga na morskem obrežji Labradorja v severni Ameriki. Pripeljali so ga v lesenem zaboji, v katerem je ležal na morskem mahu, katerega so noč in dan vsake 3 minute močili z morsko vodo. Le z velikimi težavami so tega velikana morskih rib pripeljali v London, kjer so ga djali v velik železen*



Po stopnicah je slišati korake več ljudi. Uho Fredovo jih vjame. „So že tu“, vskrikne in dere nazaj v materno sobo. Gospá skoči zopet oplašena kvišku. „Jih slišiš, mati! So že za mano. Brž, brz daj denarja.“ — Zunaj se sliši govorjenje. „To je vse, kar imam“, diha nesrečna mati in mu pomoli svojo mošnjico. „Tu je tudi moja ura in tu moji prstani. Beži, beži. Jutri ti bom poslala več, če dobim“.

V bližnji sobi so že ljudje. Fredi šine v spalno sobo, Noriberta, ki leži na postelji, zakriči zaradi ne- navadne prikazni. Begunec odpre okno in skoči na vrt. Brž za njim vstopijo policaji. „Kje je Manfred Gosar, bivši lajtenant?“ nagovori načelnik na pol mrtvo gospó. „Jaz — jaz ne vem nič!“ medlja ta — „iščite, iščite.“

Policaji preiščejo vso hišo, tudi gospod Gosar mora odpreti na klic „v imenu postave“. Ne najdejo pa nič in odidejo, pustivši stražo pred in za hišo. Gospá Gosarjeva si nekoliko oddahne. „Lepe otroke imaš, haha!“ se posmehuje Gosár, ki stopi potem v sobo. „Kaj pa je zopet to pomenilo?“ Gospá ne odgovori nič, to posmehovanje jej popolnoma prsi zategne. Kaka je bila noč za prebivalce te hiše, to si lahko vsak misli. Gosar jo je prečul s tisto britkostjo, ki nima že več solzá. Pregledoval je zapisnik dolgov, katere so mu otroci na hišo napravili. „Popolnoma na kantu smo“, je mrmral, „da le eden upnikov strese hišo, pa se bo razsula, in mi smo berači. Meni je že vse eno.“

Drugi dan gospá Gosarjeva ni vstala. Zvečer pošlje Gosar po zdravnika, ker je zmedeno govorila. Zdravnik reče, da ima nevarno mrzlico čutnic. Noriberta jej streže in piše Elvini. Al mesto Elvine pride pismo, v katerem je zavito prvo neodprto s sledečimi opazkami:

„Z rodovino, v kateri se take reči godé, nočem nič opraviti imeti. Včeraj je bil Fredi tû in hotel imeti denarja. Jaz sem mu dala nekaj. Komaj odide, že pridejo žandarji in preiščejo ves grad. Od njih sem zvedela, kaj je Fredi naredil. Med nami je tedaj razdrta vsa zveza.“

Peti dan je stala v časnikih sledeča novica: „Bivši lajtenant Manfred Gosar, ki je pri igri svojega tovarša s sabljo prebodel in potem pobegnil, je bil zasačen na meji. Žandarja, ki sta ga spoznala, sta ga hotela prijeti, a on se spusti v tek, žandarja kličeta „stoj!“, a ko le teče, streli eden za njim. Begunec se zvrne, zadet v prsi in je čez par minut mrtev.“

Gosár je bral to novico. A kaj dé tak udarec že tako preveč otolčenemu srcu očetovemu! Gospej on tega noče povedati, a pové jej neprevidna hišna o prvi priliki, ko se bolnica zavé. Drugi dan zdravnik izreče, da je gospá Gosarjeva popolnoma zblaznela. Prenesó jo v norišnico, kjer telesno ozdravi, a duševno nič več. Duh jej ostane ometen.

Kaj pa Gosar? Čez nekaj časa gre hiša na boben. Po prodaji mu ne ostane nič, ko obleka. Vendar ima brata kmeta, katerega gospá Gosarjeva prej ni mogla nikdar trpeti. K temu se podá in mu nadzoruje čebele, ker je v čebeloreji izveden. Tako živi vedno zamišljen, nihče ga ne vidi veselega. „Vsega tega je gosposka baba kriva“, pravijo kmetje.

In Noriberta? Mlado, po odgoji sprideno srcé ne obdrži dolgo hudih udarcev. Manjka npravne trdnosti. Kmalu jo je videti v lepem krilu. Popravila se je popolnoma, postala je zopet krasna postava, krasnejša ko prej. Blišč nedolžnosti jej je zginil za zmiraj, ali kaj dé to? O čem živi in se oblači? To bo najbolj vedel mladi baron, ki je po svojem stricu podedoval izdatno premoženje. Ljudje pravijo, da ga bo kmalu zapravil. Ali kaj briga to Noriberto? Za njim bo prišel kak drug, morda jih še celó več. Kaj bo nazadnje, kedar

Noriberta zvené? Čemu si s tem beliti glavo? Živimo, živimo!

Rodrigo je svojo kaznen prestal. V ječi je imel dobro družino. Že čez par mesecev ga zopet imajo, ker je v cerkvi iz puščice z limanico kradel denar, pa so ga zasačili. Zdaj dobí že par let. Njegova prihodnost je po ječah. (Konec prih.)

## Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

„Dokler bodo nas videli, kako pobijamo Timurjeve jate“ — dokončal je sultan svojo besedo — „a to se bode godilo pridno, ko hitro se snidemo sè sovražnikom. Pazi, brate Štepan! videl bodeš, da bodo prvi Timurju za petami, to delajo tako, kakor volcje, bojazljivo se približajo svojej žrtvi, prvi pa so za njo, ko beži, a ne ukrotiš jih kaj lahko.“

„Kaj pa bi bilo“ — povprašal je Štepan in odmajeval z glavo, kakor bi ne bil veroval Bajazetovim besedam — „kaj pa, ko bi nas zadela kaka neugoda? — kaj pa bi začeli? — namesti enega sovražnika bi dva imeli na vratu.“

„Mashallah!“ — vskriknil je in nasmijal se Bajazet — „danes si ti polen same dvomljivosti in pre-mišljaš zgolj nemogoče pripetljaje. Znam, da ne omogó tvoji junaci, da tudi moji mladi vojniki ne onemorejo; kakova neugoda bi zadela nas? — ne, ne! tega ne bode, ni mogoče, že jutri bodem Timurja videl vklenjenega pred vhodom svojega šotoru, to bode tako gotovo, kakor je res bog edin bog, Mohamed pa njegov pre-rok“ — zatrdil je o fatališki trdokornosti, ki jasnost kalí duhu o odločilnih trenutjih, ko človek že z eno nogo stoji nad propastjo.

Ko sta sultan in Lazarjević razgovarjala se v šotoru, godilo se je pred šotorom nekaj, kar je, da-si je bilo skrivno, vendar-le velik vpliv imelo na bodočnost Otomanske carjevine.

Spremstvo, ki je bilo s knezom Lazarjevićem vred pridirjalo k šotoru, čakalo je na konjih svojega gospoda, kedaj se vrne; samo jeden jezdec, krepek moški, orjašk, razvsedel je konja, uzdo vrgel najbližemu jezdecu, sam pa je bistro ozrl se okrog, kar je zahteval večerni mrak, in svobodno je odšel ob šotoru. Da tega ni učinil, zato da bi se bil čudil šotorovi dragocenosti, to je pričalo to, da se ni ozrl ni v šotor, temuč skrbno je motril osebe, ki so jih ali bliže, ali daleko stale cele gruce, tiho razgovarjale se in vsled svojega posla prehajale sem ter tija. Ker menda ni našel, kogar je iskal, ustavil se je, mrzko je stresal glavo, a že se je obrnil, kar se zopet vstavi in bistrejše pogleda naprej, tija, kjer je za šotorovim slopom na pol skrit stal nekov moški, podoba je kazala, močno žalosten, glavo je imel povešeno, roci pa na prsih prekrižani; jezdec je urno odšel k njemu, vstavil se pred njim, ta pa ni videl nikogar, dokler mu prišlec roke ni položil na rameno.

Dobro pogleda — in „Kazančič!“ — vsklikne sè zadržanim glasom, stopil je nazaj oplašen — in nepremično je stal, kakor bi bil očaran primrznil k zemlji, močno so se mu dvigale prsi, težko je dihal, glavo je nagibal naprej, kakor bi bil gledal kako prikazen, ki je slučajno pokazala se pred njim.

„Da, ta sem“ — oglasi se prišlec hladno — „ali zakaj se tako bojiš svojega pobratima, Milan?“ — povprašal je o trpkem nasmehu, iz katerega je krilila velika žalost.



Milan ni odgovoril, le skril je obraz v svoji dlani in na pol se je obrnil od svojega nekdanjega tovariša.

„Stoj!“ — vskliknil je Kazančić dosta glasno in Milana prijel za roko, a spomnil se je, pomiril je svoj glas in očitajoče, trpko je dalje govoril: „načakal sem se tega trenutka, o katerem iz obraza gledam v obraz, da, nisva se več videla po tisti osodni noči v Drinopolji, — po tisti noči, ko sem te spremil k tultanovemu seralju; zakaj se po tistem časi med Bajazetovimi sužnjimi in odaliskami skrivaš meni, svojemu pobratimu, izdajica, drugi Branković?“

„Hoj, sveti Sva! ali jaz?!“ — vskriknil je Milan, da so tisti, ki so daleč od njega stali, ozrli se, kakov drzovitež se upa tako kritikovati baš pri sultanovem šotoru; a Milan se je upokojil, poobesil je glavo:

„Da, tega sem se bal“ — šepnil je poluglasno — „a jaz vendar nisem izdajica“ — pristavil je bolestno.

„A kedo si torej!“ — povprašal je Kazančić in čudil se — „ogiblješ se nas, ne vdeležuješ se več naših namer, katerim na prid bojujemo že trinajst let, da nimamo pokoja ne po dnevi, ne po noči, in ki se zdaj že bližajo srečnemu koncu“ —

„Ali zdaj, zakaj zdaj?“ — povprašal je Milan in segnil mu v besedo.

„Angorske doline in gore bodo Bajazetov in njegove carevine grob“ — odgovoril je Kazančić dosta nepozorno — „Angora za Kosovo —“

„Tiho, tiho, tihotnejše govôri“ — opomnil ga je Milan — „ali pa raji molči o tem tukaj.“

„Prav imaš“ — prikimal je Kazančić z glavo, — „ali to je tako gotovo“ — govoril je vendar le, a šepetal je — „tako gotovo, kakor gotovo bode osvobodjena domovina tebe štela med izdajice.“

„A ti Ivan?“ — povprašal je Milan strastno.

„Ali jaz?!“ — začudil se je Kazančić — „zakaj jaz ne? — kaj meniš?“

„Stojiš sredi sultanovih janičarjev, na pragu njegovega šotora“ — odgovoril je Milan — „svobodno si se svojimi pobratimi vred vse uredoval njemu na pogubo, a vendar stojiš tu. Ali meniš, da bi to bilo tako, da sem izdajica?“

„Oj, ohoj!“ — vskliknil je Kazančić in prijel se za glavo — „zakaj pa se ogiblješ nas, zakaj se nam skrivaš med gnječo sultanovih sužnjikov? — kaj si torej, če nisi izdajica?“

„Nesrečnež sem“ — odgovoril je Milan oblačen — „nesrečnež, čegar beseda in prisega me veže in zapečuje v nedelavnost, da ne smem nikakoršnega deleža več imeti z vami.“

„Tako torej je to — tako! umejem, stoprv zdaj te umejem“ — opomnil je Kazančić in stresal glavo in vse telo tako, kakor tisti človek, ki nenadoma začčenja umeti kako neumljivost — „gladko obličje in sladke besede nekdanje milice so te zapeljale, da si zavrgel našo sveto namero. „O Lazar, Lazar!“ — jeknil je in roci jel lomiti — „hrabri moj car, nesrečne Srbske sveti mučenec! kakovo pleme je prišlo izmed tvojih bokov! ena tvojih hčer je Brankovića zapeljala, da je izdajica, da bodo na veke preklinjali njegovo ime, ena je iz prvega junaka, iz naše nade učinila odpadnika, svojih muh sužnjika, a tvoj sin se plazi po prahu, le da služi smeh nevrednega zatiralca svete Srbske in Kriščeve vere!“

(Dal. prih.)

## Politične stvari.

### Nova predrznost Magjarov.

Nek časnik Dunajske ministerske stranke je nedavno razglasil svetu novico, da Magjare želja navdaja,

delati na to, da se cesarjevič Rudolf kronati dá za kralja Ogerskega. Drug časnik iste stranke pa je hitel preklicati to novico. Kaj neki pomeni ta manever? Podobna je, da prismojeni Magjari in njihovi turkoljubni bratje na Dunaji hočejo s tem javno mnenje potipati za žilo, da bi zvedeli, kaj bo svet rekel.

Vsakdo, komur niso možgani tako zavreli kakor Magjarom dandanes, dobro vé, da kronanje ni igrača in ne le formalna slovesnost, ampak da ima velik političen in državopraven pomen. Kronani priseže na ustavo dežele in da hoče braniti njene pravice. Magjari čutijo, da že kljenka njihovi gloriiji, zato bi radi dobili svojega lastnega kralja, ki bi pod svoje krilo vzel njihov Magjarorszag.

Kaj ima Avstrijska krona pričakovati od Magjarov, to s krvavimi pismenkami spričuje zgodovina na Ogerskem leta 1848. in 1849. Po propadu pri Vilagošu so morali ustaviti svoje delovanje, pa že leta 1867. jim je greben zopet tako izrastel, da čedalje bolj nestrpljiva prihaja njihova prevzetnost ostalim narodom monarhije Habsburške.

Z neverjetno drznostjo v dualistični Avstriji godejo Magjari na prve gosli in dandanes letajo že tako visoko v podnebjih domišljene samostalne države, da organizujejo vojsko na pomoč Turkom proti Rusiji! Pri vsem tem pa vendar čutijo, da kdor previsoko leti, se kmalu nizko mora vnesti. V predčutku tega propada pa njihova drznost še večja postaja, in razodeva se zdaj o tem, da si celó iščega lastnega kralja, ki bi branil njih mogočnost proti cesarju Avstrijskemu! Da! pri Magjarih današnjih potrjuje se latinski pregovor: „kogar Bog pogubiti hoče, zmeša mu pamet.“ In mar ni to znamenje zmešanih možganov, da si drznejo govoriti o kronanji novega kralja Ogerskega?!

## Naši dopisi.

Iz Rusije 7. okt. 7. — Magjari, želeči skočiti v naročje precartane Turčije, so tedaj prvi korak storili. O tem Magjarskem „vitežkem“ činu je vse Rusko časopisje enakih misli. Čitatelji „Novic“ naj ne pričakujejo, da jim bom pretolmačil strašno kritiko tega „slavnega“ Magjarskega dela v štilu Magjarskega in Dunajsko židovskega časopisja po Nemškem pregovoru: „Kakor v gozd kričiš, tako ti iz gozda odmeva.“ Ves Ruski časnikarski žolč zaradi Magjarske „legije“ se je razlil po „Moskovskih Vedomostjah“ 21. septembra (1. okt.) in je tak-le:

„Poslušajte! že tri dni govore Dunajski telegrami o nekakem Magjarskem rožljanju na Rumunskem Sedmograškem, češ, da ti „vitezi“ mislijo napasti Rumunijo. Kakor se nam je vse to zdelo vesela norost, tako resno je to, kar nam današnji telegram trdi. Očividno je, da prav prilična plača, katero je prejel od sultana stari Magjarski puntar Klapka, je vnela v Magjarskih dušah novo navdušanje. Njega imenujejo podpihovavca k Sedmograški zaroti. Kakor je 1859. leta on osnoval „legijo“ Magjarsko, da bi pomagal Italiji v vojski z Avstrijo; kakor je 1866. l. on ponovil svojo „viteštvo“, da bi z Magjarsko „legijo“ pomagal Prusiji v vojski z Avstrijo, tako je tudi zdaj on zbiral v „legijo“ Magjare, vérne v službi ne svojemu vladarju, ampak Turškemu sultanu, da bi oropal Avstrijske arzenale na Sedmograškem in v zavezi z bašibuzuki razdjal Rumunijo. Magjari tedaj ne samo pijejo bratovščino z bašibuzuki, ampak lotili so se ž njimi tacega dela, katero se pri vseh narodih končuje z vislicami. Večina Dunajskih in Peštanskih časopisov po besedah Dunajskega telegrama imenuje to Magjarsko zaroto „neodpustljivo ne-



je državno nadodvetništvo čulo, da od 51 provincij v cesarstvu jih je 40 natrošenih z nihilizmom, kateri se je razprostil že med vse stanove. V Petrogradskem okrožji vodi nihiliste knez Krapotkin, v guberniji Jaroslav bogati posestnik Pisarev, v okrožji Tambover imoviti trgovec Annev. Nekatero osebo so za ta posel tako navdušene, da je ena dala 40.000 rubljev za njega dosego. Ker so tudi guvernerji take vrste ljudje, stavijo v službe samo take, ki se izpovedujejo nihilističnih načel.

Naposled se je ganil tudi minister notranjih zadev, poslavši okrožnico vsem „visokim in zanesljivim osobam“. Prosi jih, naj uplivajo proti nihilistični povodnji. Vlada, da si ima sredstva, da bi kaznovala krivičnike, se jih neče precej poslužiti. One izgledne osebe naj kažejo posebno mladini, da ne odobravajo nje smotrov; one, ki imajo zrelo sodbo, veliko znanja in dosti izkušenj. A že letos smo se prepričali, da je tudi ta okrožnica imela tako malo vspeha, kolikor vsaka ostalih ministrov. Nihilističnih demonstracij, osobito pri mladini, bilo je tudi potlej. Na to se je pričela Turška vojska, katera je obrnila vse misli na-se, in ki bode uplivala ne samo na stanje naših iztočnih bratov, ampak tudi na notranje stanje Rusije. Vsi prijatelji pa, ne samo Ruske, ampak vsacega pravega in zdravega napredka iz srca želé: da bi to delovanje bilo na korist istini.

Zagreb. „Katolički list“.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

Po teh besedah se je zamolčal Kazančić, tudi Milan ni opomnil ničesar, le težki deh, ki je víl se mu iz prsi, pričal je njegovo veliko notranje ganotje.

„Da“ — začel je zopet Kazančić govoriti — tako je to že tačas bilo odločeno, da bode tvoj rod, dragi car! moral biti glavni pogubitelj svoje domovine, a ti, da si moral umreti zbog njegove krivde. Ali kedo tebe sili“ — povprašal je in nenadoma obrnil se v Milana — „kedo te sili, da si zapustil našo namero o odločilni uri? — Ali zapeljive dražesti tuje ženske, matere bodočim zatiralcem uboge Srbske?“

Milan je glavo vsklonil in desnico položil na svoje srce. „Kakor gotovo svojih grehov odpuščenje upam, da sprosím Boga“ — odgovoril je važno — „tako resnično je to, da nisem poznal njenih dražesti, da-si žalosten čutim njene navzočnosti neodbitno čaralnost; ko bi le nikoli ne bil videl njenega obličja, nikoli ne bi bil slišal njenega glasú!“ — jeknil je in obraz skril v dlani.

„Res je to — res“ — pritegnil je Kazančić — „ne bilo bi nam treba, da bi vso svojo nado naslanjali le na eno stavo; da bi sè svojo krvijo napajali Azijska tla — ne bilo bi nam treba, da bi čakali, da nas otmo surovi „ordinci“, ki so hujši in gnjusnejši od poganškega Bisurmana; domača zemlja bi pila kri svojih sinov, padlih v svetem boji, a ko bi že zdaj Srbska ne slavila svojega prerojstva, slavila bi ga gotovo po kratkem časi. A vse to si ti podrl zbog tuje ženske, ki je že davno pozabila na tvojo ljubezen tako, kakor je pozabila na svojo domovino in na svojega Boga — zbog ženske, ki se posmehuje tvoji abotnosti, vsled katere te še čara sè sladkimi sanjami davne minolosti.“

„Nehaj! za Bóga, nehaj!“ — poprosil je Milan in roci stegnil proti njemu, tresel se je vès njegov život.

„Uh, za vraga!“ — govoril je neomajljivi Kazančić goreče dalje — „ne bodi dalje nje igrača, ne slepar, raztrgaj njenih čaralnostij vezi! vrzi se k nam, k svojim davnim pobratimom, in kakor sicer, tako se bomo jutri drug poleg drugega topli z „ordincem“; upremo se mu, zato da bomo na razvalinah Bajazetove carevine zavriskali: Angora za Kosovo, a prvi med osvoboditelji svete domovine bode lesketal vojvoda Milan Topličanin!“

Po teh besedah ga je prijel za obe roci, potegnil k svojim prsim, pritisnil na-nje — in ognjeno je dalje govoril: „Kolikrat sva tako-le počivala na svojih srcih! kolikrat sva drug drugega prsi zaslanjala in varovala Bisurmanskih jataganov! — kolikrat se je mesila naša kri na večno pobratimstvo! — ali moreš na vse to pozabiti zbog zapeljive ženske, neverne Bogu, domovini in tebi? — Ne, to ni mogoče, na tem mojem vernem srci gine njene čaralnosti vražja moč, v mojem naročji se vrneš k svojim, radostno bodo zavriskali!“

Milan je pobratima krčevito pritisnil na svoje prsi, da bi bil v kakem drugem moškem, ne tako orjaških pleč, deh zaostati moral; izvil se je iz njegovega naročja, stopil je nazaj, razgolil prsi in z otožnim, a vendar odločnim glasom spregovoril: „Ivan Kazančić, dragi moj pobratim! zahvaljujem se ti za ljubezen, ali s teboj vred vrniti se ne morem, ne smem, veže me prisega, a ne veže me, da bi sè svojo smrtjo odstranil poslednjo in jedino zapreko naših namer, svoje domovine bodočnost; ná, tū so moje prsi, le tvojega kinžala sunljaj me pomiri s teboj in z mojo domovino!“

Kazančić je nemo pogledal ga, skoro zmóčen, kakor kak vinsk človek, divje je strmelo njegovo oko, velika žalost je strmela iz njega, že je segnil k pasu, h kateremu je kinžal bil pripet za verižico, nenadoma pa umaknil roko, pljunil in opomnil: „Kakor te sline ni spomina ne bode, tako najinega pobratimstva ni več duha, iz svoje pameti in iz svojega srca naj bode s korenino vred izruvano po tem trenutji; ti pa, nevreden, da bi te usmrtila moja roka, ti živi kot žrtva svojega odpadništva“.

Po teh besedah se je obrnil od njega in urno je korakal k Lazarjevičevemu spremstvu.

Milan je — kakor k zemlji prikovan, izbuljenih oči gledal za odhajajočim, mrtvaški mu je obledel obraz, stresnilo ga je to, kakor vihar stresne osamelo hojo, moral se je prijeti šotorovega slopa, zato da ni zgrudil se na zemljo.

„Tudi smrt mi je toraj odrekel“ — zaječal je — „a jaz moram živeti Bisurmanski carevini na brambo. Jezus Kristus, usmili se me!“

(Dalje prihodnjič.)

## Slovensko in Hrvaško književstvo.

Pred nami leži mnogo novih knjižic, o katerih radi pohvalno in priporočilno spregovorimo.

\* *Kocenov zemljepis za narodne šole*, poslovenil Iv. Lapajne; na svitlo prišel v Mariboru. Knjižico to priporoča že samo ime gosp. Kocena, zemljepisnega strokovnjaka in pa ime g. Lapajnet, ki je izvirnik lepo poslovenil. Namenjena je v prvi vrsti ljudskim šolam, al želeti bi jo v vsaki hišici tudi našega ljudstva v poduk mladim in starim. Cena jej je le 15 krajc.

\* *Učitelj Dobrašín*. Podučna povest Slovincem; po Hrvatskem izvirniku J. Trnskega poslovenil Ivan Lapajne, na svitlo prišel v Mariboru. Tudi to mično



likor se dá, z ljudmi, orožjem in denarjem, čeravno njihovih podložnikov v Aziji kar na tisuče glada gine, in Avstrijski Magjari demonstrirajo za svoje pobratime Turke. Al to svetá ne bo vrglo s kolés in Rusi bodo svojo nalogo dognali, kajti njih glavna zaveznica je Nemčija, ki povrača Rusiji dolg od leta 1870., in pa Avstrija — zoper voljo Andrassyjevo in njegovih rojakov.

Tako je in nič drugače, če se tudi Avstrijski turkoljubi in Magjari na glavo postavijo! J. A.

## Slovensko slovstvo.

\* *Prižigalec* — se zove lepa povest, katero je profesor J. Jesenko nedavno na svitlo dal v 2 debelih zvezkih po 500 strani kot ponatis iz „Naroda“. Mična ta povest v lahko razumljivi besedi se razvija po kaj lepih dejanjih. Vsa je oprta na prav krščanska načela ter povdarja delavnost in ponižnost, udanost v božjo voljo in zaupnost v večno previdnost, vnano čednost in priprostost in notranjo blagosrčnost in poštenost, skratka rečeno: obširna ta povest povdarja vse kreposti, ki edine storé človeka srečnega. Kar je brezvernemu svetu preklicani „Emil“, to je lahko katoliškim Slovencem „Prižigalec“; prav primerno imé zato, ker ta povest starišem luč prižiga in jim kaže, kako naj svoje otroke obojega spôla pametno odgojujejo, da bodo mogli v resnici srečni živeti. Ker nam Slovencem močno primanjkuje leposlovskega berila zlasti za mladi ženski svet, tako s tem večim veseljem priporočamo „Prižigalec“ svojim bralcem. Kdor si ga misli oskrbeti, dobí ga lahko pri knjigarjih, ki prodajajo tudi Matične knjige. Podviza pa naj se vsak, da ne bo prepozno, ker je založnik zaradi preobilih stroškov dal napraviti le malo iztisov. V Ljubljani „Prižigalec“ prodajajo Giontini, Lercher in Till.

\* *Službovník* slovensko-nemški za cesarsko i kraljevsko vojsko po vprašanjih i odgovorih. Del drugi. (Bojna služba.) Sestavil Andrej Komel, c. k. stotnik. *Dienst-Reglement* slovenisch-deutsch für das kais. und königl. Heer mit Fragen und Antworten. II. Theil. (Feld-Dienst).

Z neko pieteto sprejmemo vsako slovstveno delo, katero neumorni pisatelj na vojnem polji na svitlo pošlje; isto tako smo sprejeli tudi njegovo najnovejšo knjižico z gori navedenim naslovom. O gospodu Komelju se pač mora reči, da ledino orje pred njim neobdelanega polja in to tako srečno, da mu morajo vojjaške oblasti za poduk vojakov v službovanji v maternem jeziku hvaležne biti, kakor mu je vsak rodoljub hvaležen, da trebi na omenjenem polji grda tuja monstra iz slovenskega jezika. Dobra misel pisateljeva je bila pa tudi ta, da je „službovník“ spisal v vprašanjih in odgovorih, kajti ta pot je za poduk dotičnih učencev najboljša; dobra misel pisateljeva pa je bila tudi ta, da je „službovník“ izdal ob enem v slovenskem in nemškem jeziku, kajti s tem je, kakor Nemec pravi, zadel „zwei Fliegen mit einem Schlag“; eno s tem, da je svetu pokazal, da ga pri izdavanji njegovih knjig nikakor ne vodi „panslavizem“, — drugo pa s tem, da nevedni zaničevalci slovenščine vidijo, da to, kar Nemec pové v svojem jeziku, zna tudi Slovenec povedati v svojem. Po tem uvodu naj povemo zdaj še, da knjižica obsega 5 oddelkov, katerih prvi razklada poduk o marših, drugi o taboru, tretji o varstveni službi na marših, četrti o sprednjih poštih, peti o naznanilni službi. Skozi in skozi teče „službovníku“ slovenščina gladko in lično. Pisatelj teh vrstic ni vojak, a reči mora, da ga je branje

te knjižice jako zanimalo ravno dandanes, ko toliko slišimo in beremo o vojskah. Cena knjižici je 35 krajc., ako se naročí pri gosp. izdatelji samem v Vahrn-u pri Briksni na Tirolskem.

\* *Življenje sv. Justa Spričevalca*, Trata in Tržaške okolice pomočnika, spisal A. A. T., poslovenil J. K., duhovna Tržaška.

Drobna ta brošurica, ki je ravnokar na svitlo prišla v Trstu, obsega kratek životopis sv. Justa, rojaka Tržaškega. Ker je čisti dohodek namenjen ubogi cerkvi, smemo se nadjati, da bodo posebno pobožni Tržičani in okoličani radi segli po nji, ker jim popisuje življenje njihovega neumrlega rojaka. Cena jej je 6 sold.

## Národno blagó.

### Prislovice in reki iz Istre.

Zapisal J. V.

Jedinščina (človek sam) je huja nego ubožčina.  
 Postelja (dobra) več velja nego večera.  
 Bele roke (nedelavne) tuje delo miluju.  
 Kada muž (kovač) batuje, žena mu gospoduje, kada muž bat zavrže, žena gospodščinu odvrže.  
 Gusta turkinja (turšica), redki skrob (močnik); redka turkinja, gusti skrob. (To je, turšico sej redko).  
 Neče kragulj na голу dlan (dari pomagajo).  
 Bolje je (kmetu) s kozami po paši, nego z gospodom po špaši. (Ital. spasso; drugde rabimo prošet.)  
 K gospôdi se ne sme priti ravno, nego grbasto (s pokloni in z dari).  
 Križ, popeliš (kdor v pepeli sedi pri ognju)! da ga ne jiš (prosi, pa mu se neče dati).  
 Do tretjega se neostavi.  
 Ča grozdja prvo Jurjeve van gre, ne gre va Kranj (rado pozebe; nekada su samo Kranjci vino iz Istre izvaževali).  
 Je rekal, da ni stalo ni leglo (nepristojno).  
 Da je od stakla, bi se razteklo (razbilo).  
 To mi se uha ne lovi (nečem slišati).  
 Mak (maček) po lonac (ne dam ti).  
 Nima ni popelišča ni smetlišča (nič nima).  
 Sunce je šlo u lorbu (za oblak).  
 Peč žariti za kruh peči.  
 Železo žariti, ožareno železo (razbeljeno).  
 Vreme tvrdi (je stalno).  
 Ti zmaje zmajeni, ti gade gadeni, ti strupe strupeni!  
 Pohaljvati, na brzo pograbit; tarelj, lesen okrožnik; dočukati, dočuti, doslišati; cotica, več sadja na jedni vejici; cepica, držalo cepca; šmuti-niti, postopati brez dela, od tod: šmuta, človek postopač; suš, suhi kolci iz vinograda; mlesnuti, hudo udariti; paradan, streha na štirih ali več stebrih, na okolo s plotom ograjena, da se živina poleti senči; sukno stupati, valjati; stupnica, volna ostala v stupi od sukna.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

5.

Že so se bili Angorskih gor vrhovi raznetili o prvem jutranjem razblesku, njegovega žaru odblesek je



padal na obe vojski, razvrščeni na boj, ali še zmirom ste nepremično stali na svojih toriščih.

„Gledite, junaci!“ — odgovoril je Kazančić svoje ljudi, s katerimi vred je bil na najkrasnejšem krilu Lazarjevičeve vojske — „prav tako se je bil dan probudil pred trinajstimi leti nad Kosovim poljem, ni oblaček ni kalil solnčnega žaru, da je z njegovim popolnim leskom ožarjena v grob legla Srbska slava. A ker prav o takih znamenjih vstaja današnji dan, gotovo nam je to znak, pa propade opotočna Bisurmanska slava in da se iz njene razvaline zopet nerazkaljena visoko vzdigne naša slava in slava Kriščeve vere!“

„Amen, vojvoda! Bog daj to! — Bog nas usliši!“ — kričali so njegovi junaci.

„Kar zadevlje nas, mi ne oskrunimo Srbske vpričo „ordincev“ — vsikriknil je Jefrem glasnejše od drugih.

Že je bilo solnce pregnalo poslednje nočne sence iz dolin, pred Bajazetovim šotorom je trikrat zaplapolal sveti prapor, zapeli so bobni, katere je glušil krič: „Allah! Allah!“ — in odmeval od gore do gore; Štepanova vojska pa je klicala: „Krist bodi z nami!“ — ko je z vsem bojnim redom Bajazetove vojske pomikala se naprej, zato da bi se na moč hitro sprijela s Tatarskimi „ordami“.

„Da, Krist bodi z nami!“ — klical je Kazančić z močnim glasom, da je jako glušil drugih krik — „a kričite tudi: Angora za Kosovo, junaci!“

„Angora za Kosovo!“ — vsikrknili so vojščaki.

Pa nenadoma so oživele nasprotno gore; kakor na eno grlo, tako je sto tisoč Tatarov zavpilo: *surum!* \*) in hoteli so planiti naprej; ali se samim odkimom je Timur odvrnil ta neprilичni napad svoje vojske, stopil je s konja in vpričo vse vojske odslužil svojo molitvo, kakor bi o svoji gotovosti, da zmore, ne bil čutil nikakoršne neprilичne želje po boji.

„Za vruga! Bog mi je pričel!“ — govoril je in čudil se Kazančić, ki je pazil na vsak gibljaj obeh vojsk — ta Timur je dostojen sovražnik, čestitejši, nego je Bajazet.“

Timur je bil dokončal svojo molitvo, zopet je šinil na konja, a takoj si na desnem Tatarskem krilu videl veliko vrelost.

„Sveti Sava!“ — vsikriknil je Kazančić — „mislil sem, da se bomo mi prvi vdarili z „ordincem“, pa Bajazet se abotno rine naprej, kakor bi ne videl, koliko reža je med nami in njegovimi janičari.“

In še ta trenotek je Lazarjevič ukazal, da morajo staviti in uzrediti bojne vrste, ki je bil nekov nered vrinil se med nje zbog brzega pohoda (marš).

„Slava ti bodi, Lazarjevič!“ — vsikriknil je Kazančić — „kažeš, da si vsaj na borišči svojega očeta sin!“

Ali njegove poslednje besede je oglušil krik: „*Surum!*“ — in o načelnistvu Timurjevega sina šaha Mirana in njegovega sina Abubekra je štirideset tisoč Tatarskih jezdecov divjalo na Srbsko vojsko, da bi jo ali razgnali, ali pa vsaj prisilili, da bi še večja reža vstala med njo in Bajazetovo vojsko.

(Dalje prihodnjič.)

## Mnogovrstne novice.

\* *Najstareja žena*, kolikor je dandanes znano, živi v Kaliforniji v Ameriki. Ime jej je Perac Glen, stara je zdaj 140 let. Nje najmlajši sin šteje 92 let. Omožila se je v 13. letu in je porodila 11 sinov. Čudno je to, da jej zadnja leta postajajo lasje zopet črni.

\* *Jeklena pisna peresa* je iznajdel revni Angleški ljudski učitelj James Perry po imenu, leta 1820., ko

\*) Naprej.

so mu prijatelji čestitali k tej iznajdbi, je skromni učiteljček rekel: „iznajti kaj, to ni nič, al iznajdbo razširiti po svetu, to je vse. Če se mi to posreči, da šolska mladina začne moja peresa rabiti, potem ne bo več gosjih peres za pisanje obrezavala in poznejši zarod moral bo rabiti jeklena peresa.“ In tako je.

\* V severni Ameriki so pridelali pšenice letos toliko, da še nikdar nikoli ne pomnijo tako bogate pšenične letine.

\* *Letošnje vino na Erdeljskem (Siebenbürgen)* je tako kislo, da se Erdeljsko vedro prodaja po 80 kr., 90 kr., 1 gold., 1 gld. 10 kr., k večemu pa po 1 gld. 30 krajc.

\* *Zrele rdeče jagode* so našli konec preteklega meseca oktobra pod Konjiško goro na Štajarskem.

## Naši dopisi.

Iz Rusije 28. okt. 7. \*) — Poleti sem popotoval po široki Rusiji, da bi spoznal resnične želje in pravo mnenje Ruskega naroda glede Turške vojske, ker sem želel čitateljem „Novic“ sporočiti iz Rusije čisto resnico, ne pa domišljije, kakoršnih so drugi časopisi navadno polni. Že takrat, vrnivši se s popotovanja, sem pisal, da Ruska vlada ne izpolnjuje želje in volje svojega naroda.

Ona je naredila dva groba pogreška, pred katerima jo je narod svaril. Prvi pogrešek bile so premajhne armade, katere je poslala v Turčijo. Nasledki tega pogreška so ti, da se je vojska zategnila v jesen in do zime ne bo končana, dasiravno bi je bilo prav lahko že poleti konec bilo. Gledé tega pogreška so tukajšnji domači [politiki dvojne misli. Eni mislijo, da ta pogrešek ni pogrešek, ampak politika, in sicer na občni blagor Evrope, ker le tako je bilo mogoče odvrniti veliko Evropejsko vojsko, češ, da čez zimo se bo vroča strast v Angliji, v Franciji, v Magjariji in v drugih kotih Evrope ohladila, in cilj bo dosežen brez Evropejske vojske. Drugi pa mislijo, da pogrešek je pogrešek, vendar je odpustljiv zato, ker gledé Turčije se je ogoljufala sploh Evropa, mi posebej smo se ogoljufali le gledé Anglije in sicer ne na našo škodo. Mi res da smo zgubili nekoliko vojakov več, kakor bi jih bili, ko bi bili prijeli Turčijo z začetka z vso silo; al zato smo mnogo dobili s tem, da je Anglija med tem do nazega odkrila vso svojo perfidijo in zgubila vse spoštovanje poštenih ljudi, tako, da pri sklepanji miru nihče ne bo gledal na to, česa Anglija želi; buldog bo sicer lajal, vendar nazadnje podvivši rep pod noge bo le cedil z jezika penaste sline.

Drugi pogrešek je preskrbovanje armade. „Naše intendantstvo umirajet spravedljivoju smertju spravedljivago“ — govore Rusi. Vlada z začetka vojske je imenovala generala Arensa za glavnega načelnika preskrbovalnega urada. Arens pa je hitel narediti pogodbo s kompanijo obstoječo iz trgovcev Kogana, Gorvica, Gregera in drugih judov, katerim se je vlada zavezala za preskrbovanje armade plačevati dve tretjini cene v zlatu, le eno tretjino pa v papirji. Spekulacija židovska je bila prav židovska. Oni so si najeli agentov, kateri so za papir nakupovali v Rusiji po prav nizki ceni najslabše produkte, a milijone Ruskega zlata so pošiljali v svoje zagrančne palače. Ta židovska manipulacija je šla izpod rok tako dolgo, dokler sam narod ni začel

\*) Naznaniti Vam moramo, da tehtni Vaši dopisi tako hudo za kožo segajo Ljublj. Mohamedancu „Tagblattu“, da Vas ne išče na Ruskem, ampak tu v Ljubljani ali blizu kje. Vred.



## Gospodarske novice.

\* *Mladih gozdnih drevesic, v vsem skupaj 839.249, se bode zopet letos, kakor druga leta oddalo posameznim posestnikom ali celim občinam iz Primorskih cesarskih drevesnic ali za nizko ceno ali pa tudi prav za stonj. Kdor plača zaželeno drevesa, naj se kar naravnost obrne do c. k. nadzornika Primorskih gozdov v Trstu. Kdor pa hoče z lesom zarediti goličave, pa ni premožen, da bi jih plačal po tarifi, naj je to posamezen gospodar ali pa ubožna občina, naj se zategadel s prošnjo obrne do c. k. deželne vlade v Trstu.*

## Slovstvene stvari.

### Pismo Ljubljanskega škofa Tomaža Hrena iz leta 1615.

Prečastiti naš rojak gospod O. Maksimilijan Pivec nam je iz Admonta poslal rokopis pisma Ljubljanskega škofa Hrena, ki ga je iz Gradca leta 1615. pisal starosti Admontskega samostana gosp. Sebastijanu Nebelnu, gotovo rodom Slovincu, ker bi mu sicer škof ne bil poročal o svojih slovenskih slovstvenih spisih.

Preprijazno pisemce gosp. O. Maks. Pivca, s katerim smo prejeli lastnoročno škofovo pismo, se glasi tako-le: „Tukajšnji arhivar gosp. O. Jakob Wichner je v arhivu našega samostana našel pismo Ljubljanskega škofa Tomaža Hrena, katero Vam v prilogi pošiljam, da ga, kakor koli Vam drago, porabite, kajti po mojih mislih je pismo posebno za nas Slovence zgodovinske vrednosti.“

Ker je to pismo list škofa Ljubljanskega, ki je od leta 1598. do 1630. o časih za katoliško vero jako težavnih bil vladika škofije Kranjske, mislimo vstreči učenemu našemu občinstvu, ki vse drobtinice slovenskega slovstva rad nabira, ako ga izročimo „Novicam“ v tisek. \*)

Škofovo pismo, zdaj že 262 let staro kateremu je napis: „*Dem Wol-Ehrwürdigen in Gott andächtigen Vnsern besonder gelyebten alten Herrn vnd Freundt Herrn Sebastiano Nebel Seniorn des Wyerdigen Conuents zu Admont*“, glasi se od besede do besede tako-le:

„*Ehrwyerdiger in Gott, andächtiger, Altuertrauter hochgelyebter Herr vnd Landts-Mann Herr Sebastiane. Neben wimbschung eines gnadenreichen Newen Jahrs, auch deren vill nacheinander vnd was sonst E. E. zu Seel vnd leyb Erspryesslich, dienstlich vnd lyeb ist etc. sein dero Meine allzeytt wolgenaigte perspetuirte Dienste vnd affection betrügt zuuor. Die sollen auch vergwisst sein das Ich Die Jenige Vätterliche Mir in Meiner Jugent vnd*

\*) Strokovnjak v slovstvu slovenskem, kateremu smo Hrenovo pismo pokazali, nam o tej zadevi poroča to le: „Izmed slovenskih del Hrenovih so natisnjeni samo: „*Evangelia inu lystuvi. V nemšk. Gradcu 1612 — iztiskanu 1613*“: in to je prvo v pričujočem pismu imenovano delo. O družih dveh ni brati, da bi bil že on ji dal na svetlo. Vendar pa je to pismo znamenito zato, ker se v 2. natisku, ki ga je preskrbel Schönleben, ki sicer ni nič slovenskega spisal, od leta 1672 bere, da za „*Evangelia inu lystuvi etc.*“ nasledvajo a) *Catholiske peifmi* (7) b) in mali katekizem str. 405 — 430 z nekaterimi molitvami. (Primerjaj: Šafarik *Gesch. der südsl. Literatur* I. pag. 99. 100), in zdaj je jasno, da so te pesmi s katekizmom vred pač le delo Hrenovo. Schönleben je le pisavo malo po svoje pokvaril, kakor dokazuje Kopitar. Rokopisov pa je Hrenovih sicer še več; nekaj je že natisnjenih pozneje, nekaj še v arhivih etc. (*Biblioth. Carnioliae* pag. 13).“

Vred.

*Erzyehung Ao. 1570 Ueber die drey Jahr lang nacheinander erzaigte Wolthatten So lang Ich lebe auf alle fürfallende occasionen vmb das Gottshauss Admont E. E. vnd alle dero Zuegehörige Welche sy etbo Mir recommendiren möchten vnuerghessen sein will zuuerdienen. etc. etc. Bin auch der Hoffnung E. E. werden meum partum Carniolanicum id est: Libellum Epistolarum & Euangeliorum Slavica lingua Concinnatorum vor diesen empfangen haben. An yezo Drukht man zu Augspurg Cathechismum Slavicum cum Imaginibus ad usum simplicis Catholicorum Plebeculae. Bald darauf sollen volgen: Hymeologium Slavicum das ist Ein Crainerisch von Mir nach vnd nach zusammen gesamblet: vnd verfastes Gesangbuech auf alle Fest Täg des ganzen Jahrs, weliche, lyebts, Gott schyrrist wan sy Mir zuhanden khomen E. E. auch zuegeschikht werden sollen pro Xaenio. Yezo nit mehr dan allain Ich beuilch Mich E. E. andächtigem gebeth (et latorem harum famulum meum Joannem Kunsstl). Wie sy Mir in uicem sambt Iren ganzen Ehrw. Conuent auch Trewherzigelich beuolhen sein. Gratia D. N. JESV Chri. & Magnae eius Matris Virginis Mariae benedictio cum omnibus uobis ingiter Grätz den 28. Jan. 1615.*

Thom. Epus

Labac. (M. propria).

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

5.

„Stojte, junaci!“ — zakričal je Kazančić tako strašno, da je bilo čudo, kako človeške prsi mogó poroditi takov krič, — „spominjajte se Srbske slave, Krist bodi z nami!“

„Krist bodi z nami!“ — razlegnilo se je v vsej kristijanski vojski, a že je brenknilo orožje, Tatarski konji so pridirjali, padali so na kolena, niso mogli kar brzo vstaviti svojega bega, padali so v živ zid, nekateri so se z jezdecí vred valjali po zemlji v lastni krvi. Tatarski napad je odletel od Srbske hrabrosti tako, kakor se deroča voda zaganja od skale.

„Ni še poginila Srbska moč, vi „ordinci“! — zavriskal je Kazančić — „in če Bog dáde, ne pogine na veke; iščite kje drugje legotnejše zmage, tega vam ne braním.“

Timur je videl, da je sovražnik zmogel njegove vojske desno krilo, pa vendar je bil miran — in ko je njegov vnuk in ljubljeneč šah Mohamed pokleknil predenj, ter poprosil ga, ali sme sè sredo Tatarske vojske, kateri je načeloval, na pomoč hiteti svojemu stricu, ni odgovoril mu, temuč samo gledal je z bistrim okom boj, kako se vrši dalje.

A tudi Bajazet je videl Srbske vojske zmago in pobjo divjih Tatarov na njihovem desnem krilu.

„Videl sem, da so te jate odskočile od naše moči, kakor truma kobilic odletí od Arnavta, — od njegovih skal, Bismillah!“ — kričal je in veselil se — „ali sramota je nam to, da bi vso slavo zmagoslavnega boja prepustili kavrinskim vojščakom. Soliman naj svojo vojsko pelje okrog gor sovražniku v bok, jaz sè svojimi mladimi sokoli vred pa ga zgrabim na sredi. Allah! Allah!“ — buril je do céla razpaljen, — „a zmaga je



naša, zdajci bodo naši bunčuki (konjski repi) zavihrali na razrušenem Samarkandu!"

Kar je bil ukazal, to je vresničilo se; Soliman je sè svojo Azijsko vojsko vred odšel izmed Otomanskih bojnih vrst, da bi predrzno divjal okrog gričev in v levi bok planil Tatarjem, ali učinil je veliko režo med seboj in Bajazetovo sredo. Vzdignil se je Timur v svojih stremenih, na pol obrnil se v svoje jezdece v zasedi, sè sabljo mahnil naprej in vskriknil: „Surun!“ — a „surun!“ razlegnilo se je dvajset tisoč izbranim vojščakom iz grl, — vojščakom, ki so za svojim kanom, kakor Božja kazen, vreli na Otomane. Hipoma se je bojišču promenil obraz, raztrgano je bilo Bajazetove vojske središče, tisoč in tisoč hrabrih vojščakov, ki so po robu postavili se temu navalu, posekali so bridki Tatarski jatagani, a Bajazet sam je moral z 10.000 janičari vred, s to svojo telesno stražo, pobegniti v zavetje na bližnji grič, odločen od drugih gor, njegova strmina je zadrževala Tatarskih jezdecev napad. S tega griča je videl, kako Tatarji divjajo okrog gore, na kateri je stal njegov dragoceni šotor.

„Milica, draga moja hosudarka!“ — zaječal je bolestno in ruval si brado, zbog njene osode je zabil na svojo osodo, ni tega ni videl, da njegova Azijska vojska, ko hitro je zagledala, da je tepen — da beži med Tatarje.

Tatarji so privreli do šotora, vsuli so se okrog njega, znotraj je bilo vse tiho; razkropile so se bile straže, razkropili sužnji, morda je pobegnila, ter otela se tudi hosudarka.

Ali jemó se gibati zavese v šotoru, Tatarji so poskakali raz konje in zavriskali vsled same radosti. „Bajazet se je hvalil, da svojim emirom razdelí vse kadune v Samarkandu, ali gledali bomo, kako bode njegova kaduna stregla našemu kanu!“ — nagrozil se je njih vodja in sam bližal šotoru.

Razgrnili sta se pred njim zavese — in nekov mladič se je prikazal med njima.

„Nazaj!“ — vskriknil je in stegnil svoj meč — nazaj, pasjeglavec, le čez moj trup drži pot k moji gospodarici!“

Vodja se je vstavil, zasmeh mu je krivil usta, obrnil se je na pol v svoje ljudi, kakor bi bil hotel vzbuditi njih pozornost, zvedavo so gledali mladiča, čudili so se njegovi smelosti, da on jim hoče zastaviti pot, katere Bajazet ni mogel zaječiti z vso svojo vojsko.

„Nikdar, Manuvel, miruj, drago dete!“ — zakrilil je glas v šotoru, Tatarji pa so ostrmeli vsled tega ljubekega glasa — „videla sem svojega sina, da je bežal z Milanom vred, da najde svoj zatrep — in gotovo ga najde v varstvu vérnega vojvode; zdaj mi ni več do ničesar nič, naj se zgodi z menoj, kar koli, da je le moj sin varen, le njemu sem živela vès čas potlej, ko sem blagostno ljubezen morala zameniti za lesek prve sultanove žene. Miruj, drago moje dete, upor ne pomaga ničesar več!“ — opomnila je še enkrat.

„Dete, zmirom le dete!“ — jeknil je Manuvel — „a po mojih žilah se vendar pretače gorka kri, a vsaka njena kaplja je tvoja, milostiva gospá! sè smrtjo sem ti hotel dokazati, kako močna je moja ljubezen, ki je vnela se v detetovem srci in rastla je z njim vred in prirastla baš v mladeniška leta!“

„Abotnež!“ — vskliknila je Milica karalno.

„Da, aboten sem!“ — vskriknil je mladič strastno, „gledal sem te v Bajazetovem naročji, našel sem te v njem — in privadil sem se tega, strpeti pa ne morem misli, da bi katera druga roka o svoji smelosti segnala po tebi!“

(Dal. prih.)

## Politične stvari.

### Smešna komedija.

Veliki volilni boj na Francoskem je končan. Republikanci (stranka ljudovlade) so zmagali, sicer ne tako sijajno, kakor so se nadejali, ker namesti 400 republikancev, kakor so mislili, še prejšnjih 363 ni izvoljenih v državni zbor, — al zmagali so. Kaj se bode dalje zgodilo na Francoskem, to danes vé le tisti Gospod nad nami, ki narodom „veliko pratiko“ piše.

Naj tedaj Francija v imenu Božjem ima republiko (ljudovlado), če misli, da le pod tako vlado je narod srečen; strahú pred njo pa nima Evropa več tacega, kakor ga je imela nekdanj, ko je ves svet gledal na to, kaj se na Francoskem godí.

Al čudno znamenje sedanjih časov je to, da zmago republikancev na Francoskem slavijo nekateri kolovodje v monarhičnih državah tako, kakor da bi zmaga Francoskih republikancev, za katero Francozov ne zavidamo, bila politično izveličanje vsem drugim Evropejskim narodom!

Al ne samo čudno je to, ampak naravnost rečeno, smešno in prava tragi-komična komedija je, če v časnikih Pruskih navdušene slava klice beremo Francoski republiko, ker vendar ves svet vé, da na Pruskem — vkljub vsemu parlamentarnemu aparatu — vlada „ein echtes und rechtes Gottesgnaden-Königthum!“ Na Pruskem ne vlada narod; ondi vlada pod krilom kraljevim še zmirom oni mož „vom Blut und Eisen“, ki mu je Bismark imé. Prusi klečijo pred tem možem in ga imajo za svojega malika — a vendar večidel Pruskih časnikov veselja vriska zdaj pred videzno ljudovladno zmago na Francoskem! Ni li to smešna komedija! Vendar celó brez vzroka ni ta Pruski vrisk, kajti čem bolj so stranke na Francoskem razkosane med seboj, tem bolj je Nemčija varna, da Francozi ne morejo začeti maščevalne vojske zoper Nemčijo.

Kaj tacega pa ni v Avstriji, in vendar v Dunajskih časnikih se poje taka glorijska republikanizmu Francoskemu, kakor da bi Avstrija komaj čakala, da tudi dobí ljudovlado! Kaj neki hoče trezen človek misliti, če v nekem Dunajskem „Volksblattu“ se je čestitalo zmagi republikanski Francoski tako-le: „Njegovo veličanstvo ljudstvo. Pravi vladarji po milosti Božji so ljudstva. Naj se ljudstva kakor koli mučijo in trpinčijo, nazadnje vendar njih zatiranci gredó osramoteni rakom žvižgat v prognanstvo.“ — No, če kaj tacega beremo v časniku, ne moremo si misliti družega, kakor to, da tak revni časnik se hoče sliniti prostemu ljudstvu, da bere in kupuje njegov prismojeni list. Al vse druga je, če enake ekspektoracije beremo v velikem, merodajnem, vladí blizo stoječem časniku stolnega Dunajskega mesta! In ta časnik je zmago republikancev pozdravljal tako-le: „Ves svet zdaj jasno vidi, kaj pomeni volilni boj na Francoskem. Svoboda duševnega razvoja se je nasproti vstopila silnemu gospodstvu klerikalizma, republikanski red, samouprava in samovolja ljudstva pa „moralničnemu redu“ starih kraljevih interesov. To je pomen republikanske zmage. Stari in mladi republikanci, Grevy in Gambetta, zedinili so se zoper klerikalce, ki je glavni sovražnik napredka, samooblasti dežel, svobodi mišljenja in vesti, národni odgoji in Evropejski kulturi.“ In tako dalje nesramno blebete oni časnik, kateremu prvo načelo je zatirati vse národe Avstrijske, ki niso nemškega ali magjarskega kolena, — deželnim zborom, ki najbolj čutijo potrebnost svojega naroda, vzeti vso oblast samouprave in postavodajstva ter jo žrtovati volji državnih zastopov, v kateri kraljijeta le Nemec in Magjar!



zerum ali Erzerum, kakor se navadno piše. Že leta 1049. je zaslovelo po svoji trgovini, leta 1201. pa je prišlo v oblast Seldžukov; pri tem je bilo razdanih 100 cerkvá in poginilo neki 140.000 prebivalcev. Leta 1242. so prisvojili si mesto ljuti Mongoli, l. 1517. pa krvoločni Turki. Pa vkljub vso kulturo zatirajočemu gospodstvu Turkov je Erzerum ostal vedno važno mesto, ki je imelo pred l. 1829. še čez 80.000 prebivalcev. Pa ko so ga leta 1829. Rusi oblegali in z nasokom vzeli, je bilo zelo razdano; še več pa je trpelo škode po tem, ker je velik del armenskega prebivalstva izselil se v Rusijo. Vendar je še dandanes važno trgovinsko in obrtnijsko mesto, važno pa tudi v vojaškem obziru. — Rusija tega mesta ni dolgo obdržala, ampak ko se je v Drenopolji sklenil mir, dala ga je Turčiji nazaj. Če bo zdaj, kar je več kot gotovo, prišlo zopet Rusom v roke, težko, da bi ga zopet nazaj dali. Angleška se bo pač ustavljala temu na vso moč, kajti — tako misli trepetajoč kramar John Bull — kdor ima Erzerum, ima mitnico (šrango) v Indijo, to je on lahko odpira in zapira pot do tje.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

5.

Po teh besedah se je obrnil od Tatara, zagnal se je z golo ostrino v roci za njo, ali predno je zalotil jo, blisknil je Tatarskega vodje jatagan, hrsknilo je, a Manuel se je razklane glave zavalil svoji hosudarki pred nogi.

Milica je bila zajetnica, Tatarska sužnja.

Kazančič je radosten gledal Otomanske vojske pobjo in njé beg. „Ali nisem povedal tega?“ — zakričal je — „Angora za Kosovo; osvečeni so padli Srbski junaki, a ni zginila Srbska slava!“

„Ne veséli se prevred, vojvoda!“ — oglasil se je za njim zamolklo Štepan, ki je ogledaval svojo vojsko, da bi jo uredil na umakljaj, in pokazal je sè svojim mečem naprej, kjer so Tatarji — na sredi in na levem krilu so bili zmagoslavni — gromadili se, zato da bi z vso svojo silo pogubili to pest kristijanskih vojščakov.

„Vidim jih — vidim!“ — oponesel je Kazančič hladno — „ali še nikoli nisem slišal, da bi kobilic truma, če prav je tolika ali tolika, udušila medveda. V gosto zagozdo zedinjeni pojdemo povprek po dolini, a tam na onih gorah“ — pokazal je nasprotno stran — pozdravim tebe, da si moj car, car zopet velike in slavne Srbske.“

„Tvoj nasvèt je dober“ — pritegnil je Štepan — „ali še živi Bajazet, še živé njegovi sinovi“ — pristavil je, odmajeval z glavo in zdirjal s prostora, zato da bi stopil svojim vojščakom na čelo.

Gotovo bi se bil za njim spustil Kazančič, kajti strašna kletva mu je bruhnila iz ust in nevedoma je dvignila se njegova desnica z buzdovanom, pa zadržali so ga Tatarji. Z vseh strani so se o divjem kriku prignali na Srbske junake, a ni krič, ni njih napada divja vsteklost ni mogla podreti Srbske moči. V gosto zagozdo zedinjeni so Srbi trdokorno odbili vsak napad in šli po ravni dalje, da so napósled prišli na goro, kateri na vrhuncih se niso bali več nikakoršnega napada.

„Ti kukavni sužnji so levi!“ — vskriknil je Timur, kar zgodovinarji pričajo, čudil se je toliki hrabrosti.

„Nu, Lazarjevič, ali hočeš biti naš car?“ — po-prašal je še enkrat Štepana Kazančič, ko je bil pridiral k njemu.

Lazarjevič pa ni odgovoril mu, dirjal je na holem, na katerem je Bajazet svojimi janičari odbijal Tatarske napade. Lazarjevičev konj je krvavel, puščice so se vsipale okrog njega, kakor dež, a vendar-le je prodril do sultana. „Še je čas!“ — vskriknil mu je — „zapustimo to nesrečno torišče, kjer ne moremo priboriti nič družega, nego mnogih hrabrih vojščakov smrt, obvaruj svojo carjevino, obvaruj samega sebe in svoje sinove!“

„Moja osoda in osoda moje carjevine je bila odločena že o početku svetá“ — opomnil je Bajazet o mrklej odločnosti — „jaz znam umreti, ali ne znam, kako bi pobegnil!“

Prazne so bile vse Štepanove besede, Bajazet je o vsakem prigovoru izpodbil ga. Kakor je bil Štepan prišel, tako se je vrnil k svojim; prijezdil je nazaj z drugo četo vred, ki je bila z druge strani prihitela k Srbski vojski.

To je bil Milan Topličanin z Miličinim sinom Mohamedom vred.

„Dej, tvoje sestre sin!“ — odgovoril je kratko Štepana in pokazal mu sultaniča.

„A dedič Bajazetove carjevine in moči!“ — pristavil je Štepan in svojo roko, kakor na brambo, položil svojemusestriču na glavo.

„Konec je torej moje naloge“ — opomnil je Milan — „vstala mi je druga dolžnost; Srbska slava ne smé biti zasramovana v hčeri Srbskega cara!“ — Po teh besedah je obrnil konja in takoj je zginil v prahu in bojni gnječi očem svojih krajanov.

„A kaj nčiniš s tem dečkom?“ — povprašal je Kazančič.

„Zagotoviti mu hočem njegovega očeta dedišstvo“ — odgovoril je Lazarjevič.

„A Srbska, nje svoboda in slava?“

„Deček je moje sestre sin, sin Srbske hčere; ne bode zatiralec mojega národa.“

„Tako torej je to — tako!“ — začudil se je Kazančič, vès se je tresel vsled same nevolje — „ti kratkovidni odpadnik slavnih očetov! Jaz ti prorokujem, kaj se bode godilo še. On in njegovi potomci bodo v večo in večo sužnost pogrezali Srbski národ, v tim večo sužnost zvlásti zbog tega, ker bode ta sužnost izvirala iz tistih, po katerih se bode pretakala Srbska krí, in bičali bodo národ tako, da se bode o svojem časi moral smiliti razsrjenemu Bogu samemu, pa vse to se bode godilo zbog Lazarjeve hčere pa zato, ker ti bolj ljubiš sestro, nego svoj národ!“

Stegnil je desnico proti njemu in nagrozil se mu, zdirjal je od njega, zato da je zopet stopil svojim junakom na čelo, da bi ž njimi vred prišel v domovino popreje, nego nje nevredni sin Štepan Lazarjevič, in da bi domá národ razburil, da bi Štepanu zaprečili prihod v Srbsko, katere ni hotel osvoboditi.

(Dalje prihodnjič.)

## Nemško časništvo.

\* *Dichter-Stimmen aus Oesterreich-Ungarn. Herausgeber und Redacteur: Heinrich Penn.*

Nam Slovencem dobro znani pisatelj Henrik Penn, kateri je spisal tudi dramo „Untergang Metullums“ itd., je začel letos avgusta meseca na Dunaji izdajati nemški beletristični list pod naslovom: „Dichter-Stimmen aus Oesterreich-Ungarn“, kateremu nalog je, zjedinjati vse pesniške moči našega cesarstva v skupno delovanje, da se pripravi poeziji v naših dnevih mate-



V Kranji mi je večer zopet naglo pretekel v prijetni družbi. Je že vse lepše v mestu, kjer veje slovenski duh, kakor na pr. v Kamniku, kjer je polno Keceljnovih netopirjev in ves zrak po nemčurskem dihu okužen.

Zjutraj sem zapustil mesto, ki je o zadnjih volitvah z Loko vred rešilo čast vseh Kranjskih mest, kjer počiva dr. Prešeren in je rojstni kraj našega dr. J. Bleiweisa.

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

5.

Nevspešno je Jefrem razdiral to drzovitost, da kazaval je, da vojščakov tako majhno trumo, kolikoršna je njegova, če se loči od glavne vojske, da jo bodo gotovo zajeli Tatarji, ki so tako, kakor kobilice, že krili krajino, Srbski vojski bili za hrbtom in gnali Otomane, ti pa so bežali.

„Ne, ne!“ — odbijal je Kazančič srdito — „ni ure več ne morem strpeti blizu te šleve, ki nevredni sestra žrtvuje svoj narod; čim popreje bodem v svoji domovini, tim preje bomo raznetili narodu nevoljo, da zaničevajoč iz svoje srede zavrže potomstvo sicer slavnega carskega rodu. Sveti Sava!“ — vsiknil je — „ta kukavica, ta Štepan Lazarjevič goji in zopet v svoji domovini zaplodi plamen njenih bodočih rabljev! Proč od tū, zato da tim popreje zapremo svete Srbske meje njenemu nevrednemu knezu!“

Po teh besedah je švignil konja in zdirjal je od Štepanove vojske, ki je niso več vznemirjali Tatarji, a vendar je razmerno in svobodno umikala se.

„Kaj namerja ta Kazančič, ker se svojimi ljudmi vred dirja v gotovo nevarnost?“ — povpraševali so se tisti, ki so spredaj bili na pohodu, ter prvi zagledali njegov odhod.

A po bliskovo hitro so po vse bojne vrste zvedele, da je Kazančič se svojimi ljudmi vred odločil se od vojske.

„Pozorni bodite! zgodi se nekaj; Kazančič se ni zaman nagrozil knezu“ — opominjali so tisti, ki so slišali Kazančičeve besede in videli, da je nagrozil se.

„Kaj še?“ — govorili so nekateri — „težko je upreti se kneževi volji, ko bi tudi krivična bila.“

Da, le trinajst let je minulo po bitvi na Kosovem polji, a že so bili v mrzko sužnost pogreznjeni tako globoko, da je težko zdelo se jim to, da bi se bili uprli krivični kneževi volji.

Ko je bil Štepan Lazarjevič zvedel, da je Kazančič odšel, močno se je zamislil, po nekolikih trenutkih pa je pogledal sultaniča Mohameda, idočega poleg njega, in opomnil: „Moje sestre sin, nisi še sedel na prestol svojih očetov!“

Šla sta dalje po poti nazaj; mesec, jasen, kakor ribje oko, svetil je njunim korakom, razsvitljaj jima je tir, kodar so bežali Turki, a kjer koli so jih bili dohiteli Tatarji, ležalo je orožje polomljeno, ležale so cele luže krvi, ležali posamezni trupi in nakupičeni; to je kazalo, kje so se bili spopadli Tatarji in bežeči Turki.

Zopet so rani solnčni žarki rudeli na obzoru, ko je knez Štepan svojim vojščakom ukazal, naj se malo oddahnejo. Ali njegov ukaz ni prodril ni do najprednejših vrst, vstala je bila nenadoma velika vrelost med

njimi, strast in groza se je oglasila iz prvih vrst, tam pa tam si v njih slišal ime: Kazančič.

Nihče ne misli na odpočinek, vsakdo se tlači naprej, vse je radovedno, kaj je tako zelo potrlo prednje vrste in zakaj se o groznih vriskih razlega ime: Kazančič.

„Kaj, kaj se je pripetilo Kazančiču?“ — povpraševal je in kričal Štefan — in gnal se je naprej.

„Lê-sem pogledi!“ — kričali so in kazali prednjih vrst vojnici, ki so bili malo popreje vstavili se nenedoma.

Da, žalosten pogled je bil to, gnjusoben, ki je pokazal se Štepanu Lazarjeviču. Nastlano je bilo Tatarskih trupov in konjskih mrh okrog in okrog, da je to val bil iz samih mrličev, a sredi tega vala so pobiti ležali Srbski junaci, ki so bili s Kazančičem vred odtrgali se od Štepanove vojske, še o svoji smrti so stiskali buzdovane; Kazančič sam je ležal na gromadi Tatarskih trupov, postlal si je bil poslednjo posteljo se svojim buzdavanom, ki je še zmirom krepko držal ga v hladni pesti in vès je posut s Tatarskimi puščicami.

Groza se je vsakega polotila o tem prizoru, Štepan sam se je zamislil, solza mu je zalesketala v oku; po nekolikih trenutkih pa je stresnil glavo, nasmeh je igril mu okrog usten in z jasnim okom je pogledal Mohameda.

„Zdaj stoprv“ — opomnil je — „pozdravljam te, da bodeš Turške države sultan.“

Mohamed je zaničljivo skrivil ustna. „Ali zdaj stoprv?“ — povprašal je in le z okom pokazal Kazančičevo truplo.

„Da, zdaj stoprv!“ — potrdil je Štepan — „dokler je ta živel, majal se je pod teboj tvojih očetov prestol, — da, morda se je majal tudi moj prestol!“ — pristavil je tiho, kakor bi bil pošepetal.

„Gledite“ — šepetali so drug drugemu najpuhlejši sužnji — „zmirom smo trdili to, da se človek težko protivi kneževi volji!“

„Zdaj pa je zgubljeno vse!“ — govorili so nekateri drugi, katerim je v prsih še telela narodnega ponosa iskra, pa so bili vendar že zgubili toliko samostalnosti, da se niso upali, da bi bili samosvojno vèdli se, temuč pričakovali so, da jih kdo drug otme; „poginil je prvi Srbski junak, kaj se zgodi z nami, ker nas knez prodaje svoje sestre sinu?“

(Dalje prihodnjič.)

## Slovensko slovstvo.

\* *Občne zgodovine*, spisal in založil J. Jesenko, profesor na c. kr. gimnaziji v Trstu, 2. del, obsegajoč srednji vek, je ravnokar prišel na svetlo.

Marljivi delavec na zgodovinskem polji, prof. Jesenko, je imel dobro misel, slovensko slovstvo obogatiti s knjigo, ki smo je zelo potrebovali. Že ranjki nepozabljivi nam Vrtovec je čutil potrebo občne zgodovine v slovenskem jeziku in „Novice“ so delo njegovo, katero je po smrti Vrtovčevi dovršil vrli Vrne, kot doklado svojemu listu na svetlo začele dajati leta 1853., se ve da Vrtovčeva „občna povestnica“, 28 pól obsegajoča, bila je namenjena le bolj prostemu narodu našemu, katerega je naš izvrstni „ljudski pisatelj“ podučiti hotel v dogodbah svetá. Profesor Jesenko, ko je strokovnjaško però zastavil spisu „občne zgodovine“, pa je pred očmi imel srednje naše šole, in dozda srečno dovršil 2. del „občne zgodovine“, kateremu ima, če vlada potrdi 1. in 2. del, slediti kmalu 3. (zadnji) del. Čeravno pa je prof. Jesenko posebno namenil šolam svojo knjigo, je ona jako pripravo berilo vsacemu naših ljudi, ki hoče dogodbje svetá



§. 6. O mitnih izniških in popolnih osvoboditvah od mitarine veljajo v moči stoječa postavna določila državnih cest.

Več iznižkov in svoboščin more dovoliti deželni odbor, a to edino tedaj, kedar mu kaj tacega nasvetuje kateri izmed obeh odborov skladnih cestnih okrajev.

§. 7. Kdor se mitnice ogne z vozom ali z gnano živino, ali kdor pregrado prestopi z vozom, ne plačavši vse svoje mitarine, ali kdor koli pride na mitnico, ter ne odšteje, kolikor mu je dolžnost, tak je kriv mitnega utrganja, in zadene ga petkrat do desetkrat toliko globe (kazni v novcih), kolikor je unesel mitarine. Mitar ima pravico, tistega, kogar zasači na mitnem prestopku, za polosmikrat toliko, kolikor je unešene mitarine, v gotovini zarubiti, da se ne more kazni umakniti; a rubežen mu naj pismeno potrdi, in naj jo nemudoma občinskemu glavarju izroči.

§. 8. Če se mitarina vzame, kedar bi je ne bilo vzeti, ali če se je vzame več nego li določa mitni cenovnik, tedaj mitarja zadene dvajsetkrat toliko globe, kolikor je po krivem vzel, a s tem vendar ne odide tistim kaznim, katere ga še vrhu tega morejo zadeti po kazenski postavi.

## Politične stvari.

### Kdo je kriv našega žalostnega državnega denarnega gospodarstva?

Čudna prikazen v naši Avstriji je razpor med vlado in med večino državnega zbora o tem, da finančni minister pravi: „ti, državni zbor, si deficita (denarne primanjlake) kriv“, vladna stranka pa pravi: „ti, vlada, si ga kriva“.

Že lani pri razpravi državnega proračuna je finančni minister na očitaje, da so finance naše žalostne, povdaril („nachdrücklichst betont“), da ni vlada tega kriva, ampak državni zbor, kajti vlada ne dovoljuje državnega stroškovnika (budget), ampak državni zbor, in ministerstvo izvršuje le sklepe zborove. Še jasneje, kakor lani, pa je finančni minister unidan v odboru, ki razpravlja pogodbo z Ogersko, obdolževal zbornico poslancev, da je ona kriva žalostnega stanja Avstrijskih financ, rekši: „primanjka (deficit) je gotova; vlada je ni naredila in ne stvarila; cesar še manjka, se mora dobiti; kdor hoče kaj, mora tudi sredstva dovoliti, da se to doseže, cesar hoče; kdor ne odobruje tega, kar nasvetuje vlada, naj pové kaj boljšega.“ — To so menda dosti jasne besede. Res, da moramo zavidati ministru, ki ima toliko srca, tako se nasproti staviti parlamentu! Pa vsaj že vé, zakaj sme ministerstvu privrženi večini zborovi take soliti.

Pač v nobeni drugi državi ne smel bi minister tako „odkritosrečno“ govoriti; enoglasni protest bil bi odgovor na take besede, vsaj povsod je vlada tisti faktor, ki ima državno gospodarstvo v svojih rokah in ki mora državne potrebsčine najbolje poznati, pa tudi to, kolikoršne davščine morejo strpeti državljani; vlada z ozirom na vse to mora državnemu zboru dotične predloge staviti. Očitaje o državnem deficitu tedaj le posredno zadeva državni zbor, neposredno ali naravnost pa zadeva vlado, kajti ona je prinesla pred državni zbor vse predloge, s katerimi so se državni stroški od leta do leta množili. Vlada, in to sedanja vlada, je bila, ki je nasvetovala povikšanje plač uradnikom, kar bi se sicer dalo opravičiti, ako bi bilo ministerstvo na to mislilo, da bi bilo ob enem število uradnikov zmanjšalo. Tudi tiste nesrečne državne založnice (Staats-Vorschusskasse), s katerimi se je

na milijone davkovskih goldinarjev zgubilo, nasvetovalo je sedanje ministerstvo, — in koliko milijonov se je potrosilo na korist železničnim podvzetnikom. Res, da so razmere Avstrijskega državnega zbora tako ne- navadne, da se ne dá strogo dokazati, da je vlada sama je bila, ki je izprožila one predloge. Če tedaj vlada vé, kdo je zakrivil žalostni finančni stan, naj bi minister imenoval tiste, ki so zakrivil ali vsaj tiste, ki so deficita največ krivi, kajti ves državni zbor ni zakrivil britkih nadlog, ampak le nekateri merodajni poslanci ali kaka stranka državnega zbora.

(Konec prihodnjič.)

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

5.

A da jim nihče ni ukazal, odnesli so Kazančićevo truplo in trupla njegovih tovarišev v gromado in visoko gomilo nasuli nad njimi v tuji zemlji, daleč od domovine Kapadocije; Tatarska trupla pa so ostavili na slavne gostije šakalovin in plenečim pticam.

„Oddahnite se v pokoji, vrli junaci!“ — molili so pri gomili — „z vami vred smo tudi Srbsko položili v grob?“ — govorili so malomiseln in očitajoče so oči vpirali v kneza Štepana Lazarjeviča. Knez pa je zamišljen gledal pred-se, zdaj pa zdaj ozrl se v gomilo, pa v Mohameda, sina svoje sestre, a ti zaničljivi pogledi so pričali, da čudovite misli rojé po njegovi glavi.

„Ne, ne“ — opomnil je naposled poluglasno — „ne učinim tega, ti si moje nesrečne sestre sin, a ti ne bodeš tlačil mojega národa. Ali proč od tû, tudi sam nisem varen!“ — pristavil je in ukazal, naj stopajo naprej.

Srečno so po dolgem, težavnem potovanji prišli k Trapezuntu na pobrezji Črnega morja — da, niso videli več Tatarskih jat, ki so gnale se za Turki k Brusi; glavna Tatarska vojska — načeloval jej je Timur sam — pa je še nekoliko dni mudila se v Angori, kjer je Timur baš tistega dne in tista trenotja, ko so Srbi gomilo nasipali nad Kazančičem in nad njegovimi junaki, pozdravljal vklenjenega Bajazeta pri vhodu svojega šotor.

Dolgo časa je vitez gledal svojega zajetnika, zaničljiv smeh se je igral okrog njegovih usten.

„Allah te je izdal moji oblasti“ — spregovoril je naposled, kje je tvojih tisoč in tisoč vojščakov, Bajazet?“

„Moji vojnici, ki so junaški umrli“ — odgovoril je Bajazet oholo — „veselé se v raji, ki je prerok obljubil ga Allahovim ljubljencem, v raji so, kamor, menim, nikdar ne pridejo tvoji vojščaki“.

„Nu“ — govoril je Timur dalje, ni pokazal prav nič, da bi ga bile kaj zadele te besede — rekal si sam sebi, da si blisek, drugi pa so ti verovali to; ali znaš zdaj, da sem jaz grom, ki je blisek udušil?“

„Jaz znam“ — odgovoril je Bajazet zaničljivo — „da si ubog paglavec, ki bi se rad posmehaval cesarskemu tekmeču, katerega je Allah izdal tvoje moči zbog njegovih grehov.“

Pa tudi te zaničljive besede niso omajale Timurjeve hladnokrvnosti. „Malo mi je do tega, kdo govoriš, da sem“ — dejal je Timur — „zdaj si v moji moči, to je vse. Ali ti si hvalil se, da razsuješ Samarkand,



mojo prestolnico, mojega harema kadune pa, da razdeliš svojim emirom; nu, a zdaj si sam v mojih pestéh, tvoja mesta so sedaj moja — in tvoj harem je moja imovina. Jaz se nisem hvalil, pač pa sem se pripravil na ta trenotek, o katerem te vidim oklenjenega pred pragom svojega šotorā.“

A po teh besedah je pokazal na stran, kjer je stal majhen šotor, o poslednjih Timurjevih besedah pa ste razgrnili se zavesi tega dozdevnega šotorā — in oplāšenim Bajazetovim očem se je pokazal velik železen kurnik, lepo pozlačen.

„Nu“ — povprašal je Timur o trpkem zasmehu — „ali se ne bodo čudile mojega harema kadune, s katerimi si hotel nadariti svoje emire, ker jim v tem kurniku pokažem tako dragoceno zver, kakoršna je sultan Bajazet?“

Bajazet je razkačenih oči gledal svoje bodoče bivališče, Timur pa je bil vesel njegove jeze.

„Abdallah!“ — vsiknil je naposled nesrečni sultan, spomnil se je bil na derviša in na njegovo kletvo, ko ga je v Brusi dal zapreti v kurnik, in zakril si je obraz z dlanima, da so verige, ki so ga vezale, jasno zarožljale, ko je bil dvignil roci.

Brezi vsakojakega upora se je dal odpeljati v kurnik, v to svojo pozlačeno ječo; mrknil je njegov ponos.

Ali njegovega trpenja mera ni bila še na konci, še hujsje ga je hotel ponižati vitez Timur: da bi ga Bajazet dobro videl, ukazal je prvim svojim vojvodom, naj sedejo z njim vred za gostilno mizo pred šotorom.

„Bajazet je hotel moje soproge razdeliti svojim emirom“ — opomnil je svojim vojvodom — „videli bomo, kako bode njegova prva kaduna stregla nam.“

A na migljaj so Milico pripeljali iz njegovega šotorā; nesrečni sultan je poskočil v kurniku, ko je bil zagledal jo; kakoršen je lev, kedar je razdražen, takoršen je bil, tresti je začel železne palice svoje ječe.

Glasno so Tatarski vojvode smijali se njegovi onemogli zlosti; Timur pa, če prav so mu oči kar gorele vsled same radosti, ni skrivil ust ni na najmanjši zasmeh, temuč ogovoril je Milico, ki je povešenih oči, bledega obličja, drhtečih ustien stala pred njim.

„Prva kaduna si bila Bajazetu, kateremu so lažnjivci rekali, da je blisek“ — ogovoril jo je — „torej si čisto imela priliko, da si ga čestila z vinom, z njegovo najljubšo pijačo o gostiji. Nu, kako milostiv sem ti“, govoril je zasmehljivo dalje — „Bajazet je hotel moje soproge razdeliti svojim emirom, jaz pa dajem čast tebi, njegovi prvi soprogi, da meni strežeš!“

A Milica, ki je sicer hvalila se, da vlada Bajazetovo srce, da vlada dva sveta — Milica, katera je le mignila, pa je sto in sto sužnjic streglo jej, ta Milica je zdaj morala sama streči krutemu vitezu, ker je bila njegova sužnja. Ni se branila, saj bi bil zaman bil vsak upor, šla je, v čašo nalila vina in podala ga Timurju.

Ko je nesrečni sultan videl to, zopet je podrmal svojega kurnika železne palice, kar je na veliko utjebo bilo Timurju in njegovim gostom. „Kukavni paglavec, pastirsko seme, kako se upaš tako sramotiti mene, rojenega sultana, sultanskega sina, in mojo hosudarko, kraljevsko hčer?“ (Kon. prih.)

## Naši dopisi.

Iz Rusije 25. nov. 7. — Slava Bogu! doživeli smo praznik, resnični, slavni praznik, kakoršni se redko praznujejo, in redki so narodi, katerim je dano jih praznovati. Padla je najmočnejša Turška trdnjava v Aziji, Kars je naš z vsemi topovi in zidovi, z vojaki in z

orožjem. V soboto 17. novembra ob pol devetih zvečer je naša junaška armada prišla Kars, v nedeljo 18. novembra ob pol devetih zjutraj je Kars nehal biti Turška trdnjava. 350 Krupovih in Angleških topov in 25.000 mož Turške posadke so čez noč padli pred noge zmagovalcu. Kolikor so nam do zdaj uspeli sporočati, razen 350 topov so naši hrabri zmagovalci zajeli v Karsu cele gromade vsacega orožja in vojnih priprav. Iz Turške posadke do 8000 mož jih je leglo ranjenih in mrtvih, čez 16.000 je zajetih. Slava našim vitežkim junakom, ki so v eni noči vzeli tako trdnjavo, o kateri se je sploh mislilo, da jo je le mogoče izstradati! Radostno sporočilo o tej najslavnejši iz vseh slavnih zmag našega stoletja je prinesel telegraf v Moskvo in Petrograd že tisti praznični dan zvečer; v glediščih je bil telegram prečitā, ves nazoči narod se je vzdignil s sedežev ter s trikratnim gromovitim „urā!“ izrekel srčno zahvalo hrabrim junakom; godba je zaigrala narodno pesem ter trikrat ponovila z gromovitim „urā!“ Ulice so se v migljeji spremenile v morje ognja, s hiš in palač so zavihrale zastave. Čez noč je radostna novica preletela vso veliko domovino, v pondeljek jutro so se vsa mesta praznično okinčala. V torek je bil rojstni dan zmagovalca Karsa, velikega kneza Mihajla, v sredo večer, še le tretji dan praznovanja slavne zmage so naša mesta prejela spet navadno podobo.

S padom Karsa se je število naših nedobrovoljnih gostov Turkov pomnožilo malo da ne do 50.000 mož. Tridnevno praznovanje Karške zmage je globoko seglo v srce tistim Turkom, ki se že več mesecev pri nas goste. Vprašavali so: kakošno zmago da praznujemo, in ko so jo zvedeli, so rekli nekateri, da allah in prerok sta Turčijo zapustila, drugi pa so govorili, da vojakom, ki so vzeli Kars, je dostopna vsaka trdnjava. Iz začetka, ko so te ljudi k nam pripeljali, so bili taki divjaki, kakoršni so Turki domā, brez razločka oficirji in prostaki. Vendar k njihovi časti naj bo rečeno: pokazali so, da so sposobni, vsaj nekateri izmed njih, iz zverine postati ljudje, ako dalje časa živé daleč od svoje surove domovine sredi kristijansko omikanega naroda. Naša vlada skrbi za-nje, kakor za svoje. Prihajajo sem raztrgani in lačni tako, da se po vsem životu tresejo ali pa komaj hodijo. Prec po prihodu jih oblačijo in obuvajo ter jim dajajo do sita najesti se. Narod naš je po prirodi krotak in po kristijanski omikan, blagega srca, obnaša se ž njimi, kakor veli kristijanska ljubezen obnašati se s sovražnikom. Vse to je mnoge Turke tako ganilo, da so začeli hoditi v cerkev, prijazno se pogovarjati z našimi ljudmi in radovedno poslušati principe kristijanske omike. Že so nekateri prestopili iz mohamedanske vere v pravoslavno. Tako je storil nek major sedeči v Tveri, ki je pri tem tudi pisal domov svoji prvi ženi in otrokom, da naj pridejo za njim v Rusijo, zakaj on ne želi vračati se v Turčijo. So pa med njimi tudi otrpneli hudodelci, kakoršen je Nikopoljski paša, ki je sedel v Orlu; njega so morali zavolj njegove divjosti prepeljati v drugo, njemu manj prijetno mesto.

Pri Telišu, kakor je čitateljem „Novic“ že znano, so naši zajeli s Turki tudi 3 Angleže in 1 Francoza. Iz teh inostrancev sta imela samo 2 Angleža, namreč gg. Večel in Douglas dokumente, s katerimi sta dokazala, da sta zdravnika v službi Angleškega društva „rudečega križa“. Tretji Anglež, Coope, je služil v Turški armadi kot oficir; on je trdil, da njega je najel znani Becker kot oficirja v Angleško-Turško žandarmerijo. Francoz Lorando pa je trdil, da on je samv iz radovednosti prišel na polje bitve in da je stopil o službo kot sanitar, ker je želel koristiti človeštvu. Oba poslednja, ker nimata nikakoršnih dokumentov, sta bila



Gotovo vladi sami na sebi, kot zastopniki države, ni moglo zato nič mar biti, da je z davkovskimi denarji založnice snovala, s katerimi so se imele podpirati švindelnaste banke, švindelnaste železnice in pa velika obrtnijstva samo zato, ker so prijatelji in podporniki dandanes vladajoče politične sisteme. Avstrijski vladi sami na sebi pa tudi ni kazalo, dolgove delati, da je denarja na pösodo vzela z obresti po 7 gold. od sto, da je ž njim zidala tako imenovane politične železnice in sprva le zato, da je obljube spolnovala, ki jih je dala političnim svojim prijateljem. Zdrava finančna politika bila bi môgla biti le tedaj, ako bi sedanja vlada ne bila strankarska vlada. To, kar taka vlada storiti sme, ki nad strankami stoji in kateri je državni blagor cilj in konec, strankarski vladi storiti ni pripuščeno. Strankarska vlada se drži s stranko svojo do zadnje nitke skupaj in finančni ali politični bankrot stranke ni nič manj in nič več kot finančni ali politični bankrot vlade. Znani kolovodje so pognali stranko, stranka pa je vlado pognala v mnogovrstna finančna podvzetja, ki so se delala na stroške državne. Iz teh podvzetij izvira sedanja primanjka (deficit) državna, ki se ima zdaj pokriti s povišanimi posrednimi in neposrednimi davki. Trditev finančnega ministra, da je državni zbor sedanjega deficita kriv, ni tedaj resnična; resnično pa je, če minister tisto stranko državnega zbora méni, katera ga je v državni zbor volila in kateri se menda še do danes ni izneveril. Bolje bi bilo gotovo bilo, ko bi bil minister to, kar je v odboru rekel, le med štirimi očmi rekel. V ožjem klubu ustavoverne stranke pač vsakdo vé, kdo je kriv, da ima Avstrija danes okoli 28 milijonov goldinarjev deficita. Da se to zdaj po ulicah razglaša, je slabo znamenje onega duhá, ki navdaja merodajne osebe prvega ne po deželnih zborih izvoljenega državnega zbora Dunajskega. Leta 1873. se pač ni na to mislilo, da vprašanje, kdo je zakrivil deficit, utegne razpor napraviti med vlado in njeno lastno stranko.

„Fin. Fr.“

## Zabavno berilo.

### Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

5.

(Konec.)

Kakor bi Timur ne bil slišal teh besed, vzel je veselega obraza čašo iz Miličinih rok in nesel k ustom. V tem pa je v zraku siknila puščica, zbila mu čašo iz rok prav od ust in padla kaftanu v široki rokav.

„Pogini, kukavica, da ne bodeš dalje skrunil Srbske časti v hčeri njenega cara!“ — zakrilil je o tem glas iz gnječe radovednih gledalcev, ki so z daleč prežali v goste svojega kana, ki se je veselil in Bajazeta zaničeval sè svojo gostijo.

„Milan!“ — vskliknila je Milica nevedoma, ko je bila zaslišala ta glas.

„Sveti Sava!“ — zakrilil je poprejšnji glas — „ali sem slep, ali ka-li, ker sem malovredno čašo zadel namesto tvojih čeljustij?“

Timur se ni ganil ni, ko mu je čaša bila odletela iz roke, ni pogledal skoro bi ne bil za njo, kako je trkolila se po pesku; vzel je puščico svojemu kaftanu iz rokava in skrbno je začel motriti jo.

„Allah!“ — opomnil je — „le enega peresa manjka; ko bi strelec bil opazil, da na desni strani manjka peresca, zadel bi bil namesti čaše moje čeljusti. Kdo je

ta strelec?“ — povprašal je s silnim glasom. Takoj so pred-enj pripeljali Milana Topličanina v Tatarski obleki; v tej preobleki je lahko prišel do kanovega šotora.

„To je eden tistih kristijanskih sužnjih, ki so včeraj bojevali, kakor levi“ — opomnil je Timur svojim emirom, ko je bil pozorno premotril Milana. „Ali poleg vsega tega je le kukaven pes, ki je menil, da uniči život kanu, kateremu ni še napoknila smrtna ura. Gledi, revni pes“ — rekel je in pokazal mu puščico — „moral bi bil bolje ogledati svojo puščico, pa bi bil opazil, da na desni strani manjka peresa!“

„Ha!“ — vskliknil je Milan o naglosti in stresnil se, da je bilo čudo, da niso popokale vezi, s katerimi je imel roci zvezani.

„Allah sam ti je, pes, zmel možgane, ker nisi mogel, ali pa nisi hotel, da bi bila Timurja, Allahove osvete meč, umorila neverska roka, zato umrješ, ne zato, ker si hotel ugasiti mi život, temuč za tega del, ker si se uprl Allahovi volji in njegovim nameram, ud za udom ti odsekamo, da pogineš!“ — odločil je zviti krutež.

„Milan Topličanin!“ — vskliknil je Bajazet iz svojega kurnika.

„Dej, sultan!“ — vskliknil je Milan — „kam ohlost zapelje — in izdaja, s katero si pred trinajstimi leti oskrnil mojo domovino! Z izdajo si zmogel na Kosovem polji, z izdajo si pogubil svojo carjevino in svojo svobodo pri Angori. Ali jaz rad umiram zbog svoje pregrehe, ker sem zapustil svoje brate o odločilni dobi, ko bi Srbska bila lahko okoristila se vsled tvojega padca, jaz sam, ker me je obljuba vezala, moral sem obvarovati tvojega sina, a Štepan Lazarjevič nima dovolj moči, da bi svoje sestre sina žrtvoval svojega národa slavi in svobodi, kakor bi to bil učinil jaz, ko bi me ne bila vezala Drinopoljska prisega; jaz preklinjam zdaj tisto uro, katera menda je Srbski odločila osodo, če ne pomore še Kazančič. Trpi, Milica, ki si nekedaj častila me, kasneje pa okanila, sužnjost in sramota je pravična Božja kazen zbog tvoje pregrehe, ker si mi legala, da me častiš, in ker si sè svojo močjo ovladala me o nesrečni uri, da sem zapustil svoje brate.“

„Milan!“ — vskliknila je Milica trpko, do čela je bila zábila na očitost in na vse okrog sebe, kajti mamile so jo priprave na izvršitev krute sodbe, ki je bila odločena ljubljencu njene mladosti.

„Da“ — opomnil je Milan, ki je že ležal po čoku raztegnjen in k njemu privezan — „to je bil tisti glas, ki je tam v Drinopolji razvnel mi srce, zmotil razum, da sem pozabil na svojega pobratima, na svojo domovino; zakaj me zopet kličeš sè svojim zapeljivim glasom? — ne prikličeš me več zopet v življenje.“

Zasvetila se je o gorečem solnci, o njegovih žarkih sekira, razlegnil se je zamolkel udarec, zahreščala je kost — in desna Milanova roka je padla od telesa. Krčevito se je zganilo Milanovo telo pod tesnimi vezimi, Topličanin ni bolestno vskliknil, temuč z jasnim glasom je vskliknil: „Moja smrt zmije pregreho z moje duše, da ne bode na veke trpela, moji duši in Srbski, obema posveti otetje; češčeno bodi Kriščevo ime!“

Besedo dalje so mu zadušili poljubci Miličini, katera je, ko je bila zagledala, da je sekira posvetila se, zábila na vse okrog, prihitela k njemu, planila na-nj, kakor blazna, in jela vsklikati: „Smrtna ura niči vse ozire tega sveta; jaz nisem častila nikogar družega, nego tebe vse svoje žive dni po tisti uri, ko je tvoj prvi poljub zagorel na mojih ustnih; ko sem objemala Bajazeta, objemala sem v duhu tebe, a ker nisem mogla s teboj živeti, pa vsaj umrjem s teboj vred, zato da se preveriš, da sem te resnično častila!“

Hoteli so jo od njega odtrgati, ali Timur, ki je o Milanovih besedah čudil se in ki je pogledaval zdaj



njega samega, zdaj Bajazeta in Milico, — Timur je za-  
branil to; radostno je mel roci in rekel: „Ne motite je,  
razstopite se na stran, zato da bode Bajazet tem bolje  
mogel videti oba, ta prizor ga bode posebno potješil.“

Bajazet je v svojem kurniku stal tako, kakor bi  
bil omračen bil, izbuljene je imel oči, kakor kri, tako  
je oči imel rudeče, gledal je svojo ženo, kako objemlje  
Milana, a baš — ko je sekira drugič zasvetila se v  
zraku in ko je druga Milanova roka bila odletela od  
telesa, bruhnil je sultan iz sebe vskrik blazniške obup-  
nosti. „Pogini, malovrednica!“ — zakričal je in po-  
skočil naprej, rad bi bil planil na Milico, menil je o  
svoji blaznosti, da prodere svojega kurnika železno plat,  
kakor bi bila iz lesenih palic bila, a — razbil si je  
glavo in zavalil se je po svojem kurniku.

„Srbska bode vendar-le o svojem časi svobodna,  
draga Milica!“ — šepetnil je Milan sè svojo poslednjo  
silo, ali o srečnem nasmehu, a ko je bila druga roka  
padla na tla, ni zganil se ni, z bežečo krvijo vred je  
iz njega bežal tudi njegov duh, a Milica je že svoja  
ustna pritiskala na mrliška ustna.

„Mrtev je, vsega sveta gospod!“ — opomnil je ra-  
belj Timurju in pokazal Milana.

„A on-le tam je tudi mrlič!“ — pristavil je Timur  
in pokazal Bajazeta v kurniku — „žal mi je, ker ne  
morem svojega zverinjaka v Samarkandu obogatiti s to  
dragoceno zverjo; ali kdo bi bil to veroval popreje?“  
— začudil se je in zganil je z ramenoma ta krutež.

Milica je omedlela; umrla je takoj drugega dne.

Tako je poginil Bajazet, glavni početnik grozne iz-  
daje, s katero je bil Branković pred trinajstimi leti v  
sužnost pahnil Srbsko; njegova carjevina je razpadla  
na toliko kosov, kolikor je hrepenelo jih po njenih po-  
sameznih delih; Bajazetovi sinovi so pobegnili z bojišča,  
posameznih pokrajin emiri in Tatarski emiri so vsi po-  
vprek bojevali in trgali se za opustošene krajine; le  
Srbska ni znala porabiti le te prilike, da bi bila Turke  
na veke izgnala iz Evrope; trinajst let, to je bilo dovolj  
časa, da je Srbski narod vklonil se kneževi volji, a  
Štepan Lazarjević ni porabil te prilike, da bi bil Turke  
pognal iz Evrope, temuč dal je kri in slavo svojega  
národa zato, da je vzdržalo se Turško gospodstvo v  
Evropi, — da, zato, da je tudi Azija poslušala Moha-  
meda, njegove sestre sina, ter je svojo domovino otroval  
z večjo izdajo, nego Vuk Branković sam. Mohamed  
sicer ni zatiral Srbskih pravic — in njegov sin Murad  
je miroval, da je životarila Srbska, ali njegov vnuk  
Mohamed II. se je 1459. leta polastil vse Srbske, od-  
peljal je s te nesrečne zemlje 200.000 bivalcev v za-  
jetje, da je z njimi obljudil opustošene Azijske krajine.

Nevredni sin cara Lazarja, Štepan Lazarjević, ta  
je bil kriv, da Srbi Angore niso dobili kot nagrade  
za Kosovo polje.

Češki „Jih“.

## Mnogovrstne novice.

\* *Turška molitev.* — Carigradski dopisnik „Kölner  
Zeitg.“ je poslal temu listu molitev, katero je nedavno  
sestavil Šeih-ul-islam (glavár Turške vere) in katera se  
mora moliti v vseh „džamijah“ (cerkvah) Turškega ce-  
sarstva. Ta molitev se glasi:

„Usmiljeni bog! smiluj se nas in brani nas, nas,  
ki smo tvoje verno ljudstvo. Vsegamogočni bog! ne  
hrani nevernikov! Dobri bog! očisti desnico Osmanov!  
Sè svojo vsemogočno roko uniči surovost in nevero  
brezbožnikov. Blagoslov božji in njegovega proroka  
naj počiva nad vsemi vernimi!

„O bog! okrepi svojega slugo sultana, glavo svo-  
jega izvoljenega naroda! Brani tudi našo zemljo in od-

pravi s površja zemlje vse nevernike, kateri se bojujejo  
proti nam in proti tvoji sveti in edino pravi veri!“

„Izbriši, vsegamogočni bog, slehern sled brezbožnih  
Rusov, kakor tudi brezbožnih Bulgarov in Grekov, ka-  
teri se valjajo v tminah brezverstva, kakor svinje po  
blatu, in kateri so se drzili, dvigniti roko proti tvo-  
jemu proroku Muhamedu! Raztrgaj njih zavezo, raz-  
krôpi njih čete, stêri njih orožje, izdesêti (decimiraj)  
njih vrste, uniči njih réd in pahni jih v dno pekla!“

„Izlíj na njih glave polno svojo jezo in svoj gnjev  
in kaznuj jih, kakor si do sedaj kaznoval vse svoje  
neprijatelje!“

„Ukloni glavo njih vladarja, uniči njih trdnjave,  
stêri in uniči njih moč. Njih otroci naj bodo sirote,  
njih žene udove, njih matere pahni v največo bedo,  
zmêdi jim njih pamet!“

„O bog, uniči vsak sled na zemlji Moskovitov,  
Grekov in Frankov (Evropcev), ki so njih zavezniki,  
in vseh onih, kateri za-nje gojé sočutstvo! Izlíj na-nje  
brezkonečno nesrečo. Žrtev naj postanejo tvojega straš-  
nega srda. Pokončajo naj jih ogenj, klanje, potop, vis-  
lice, kuga, glad in potres. Tvoji angeli pokončevalci  
naj iztrebijo prebivalce njih mest. Zateró naj vse te  
brezbožnike, kateri nam želé škodovati, bolezen naj jih  
objame, in njih žene in njih otroke, vse muke naj jih  
obiščejo! Udarci tvojega srda in tvojega gneva naj  
padajo na njih glave kakor toča. Plen naj postanejo  
oni in njih bogastvo onim, kateri verujejo v tebe in v  
tvojega proroka Muhameda, s katerimi bodi milost in  
blagoslov Allaha!“ —

Ta barbariška „molitev“ ali prav za prav divja-  
ška psovka je izbudila toliko nevoljo v izobraženem  
svetu, da se je Turška vlada videla prisiljeno, službeno  
jo opovreči, da ni res. Da pa bode Turkeše bolj pod-  
kurila k sovraštvu do kristijanov, je gotovo, vsaj jo je  
„šeih“ nalašč zato skoval.

## Naši dopisi.

Iz Rusije 2. dec. 7. — Kars, znamenita Turška  
trdnjava v Armeniji, je postal neumrjoč 18. dne u. m.;  
neumrjočega so ga naredili naši hrabri vitezi-junaki.  
Vsi časopisi prinašajo jako zanimiva opisavanja strašne,  
pa za nas slavne noči, katero je Kars preživel ravno  
pred 14 dnevi. Naj podam tukaj čitateljem „Novic“  
odlomek dopisa „Moskovskih Vedomosti“: „Ob 7. uri  
zvečer so se naši polki vzdignili iz svojega stana.  
Tiho tiho so šla naša krdela, pred njimi neustrašni do-  
brovoljci — strelci. Okoli pol 9. se je slišalo nekoliko  
posamesnih strelcov; to so bili streli prednjih straž; še  
enkrat, dvakrat, in zagromeli so topovi, — začelo se je  
strašansko delo. Nepopisljivo hud ogenj je sprejel prva  
napadajoča krdela. Posadka je začela tako strašno pa-  
liti iz topov in pušek, da ni bilo mogoče slišati lastnega  
glasa pri splošnem gromenji orožja; vse trdnjave so se  
zavile v neprenehljiv in nepogasljev ogenj na nekaterih  
mestih v več nadstropjih, iz ognjene verige so leteli  
snopi ognjenih krogel. Karadaške vršine so se spreme-  
nile v gromadni kres. Vsak vojak posadke je izpustil  
sto in sto krogel, ki so žvižgale med strašnim gromom  
vseh 350 topov najnovejše konstrukcije. Nam, ki smo  
od daleč gledali, bilo je strašno videti naša krdela, ki  
jih je osvečeval blisk topov, al hrabro pomikala so se  
pod točo granat in krogel k ognjenemu pasu trdnjav;  
zdelo se je, da niti sekunde ni mogoče držati se na  
nogah v takem ognji. Vendar molčé, brez strela, kakor  
grozni rok neobhodnosti so se dvigala napadajoča kr-  
dela. Oglušivni „urá!“ je naznanil, da so pod ste-  
nami, — grom topov je umolknil. Naši so preskočili